

RANDVERE KOOL

Õppekava

Alus: Vabariigi valitsuse määrus 06.01.2011

Randvere 2016

SISUKORD

Õppekava.....	1
Kooli eripära.....	5
Projekt-, õues ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks	20
Hindamine	21
Järelevastamine.....	21
Kokkuvõttev hindamine I kooliastmes.....	22
Kokkuvõttev hindamine II kooliastmes	24
Ainekavad.....	31
Kirjandus	50
Loodusõpetus	85
usundiõpetus.....	108
Inimeseõpetus	108
Ajalugu	119
Ühiskonnaõpetus.....	123
Muusikaõpetus	126
Kunstiõpetus	134
Tööõpetus.....	138
Käsitöö ja kodundus.....	140
Tehnoloogiaõpetus.....	144
Kehaline kasvatus	149
Informaatika.....	156
Ainekavad.....	171
Lihtsustatud õppekavad.....	172
Toimetulekuõpe.....	282
Elu- ja toimetulekuõpe.....	284
Matemaatika.....	288
Muusikaõpetus	291
Rütmika.....	292
Kunst ja käeline tegevus.....	293
Tööõpe.....	294
Kehaline kasvatus	298

Kangakudumine ja käsitöö	300
Keraamika	300

ÜLDSÄTTED

Randvere kooli (edaspidi *kool*) õppekava on koostatud Vabariigi Valitsuse 06. jaanuaril 2011. a. määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ (edaspidi *PRÕK*), Vabariigi Valitsuse 16. detsembril 2010. a. määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ (edaspidi *PLRÕK*), ja Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2011. a. määruse nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“ (edaspidi *LLKK*) alusel.

Kooli õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, milles on välja toodud kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames. Küsimustes, mis ei ole kooli õppekavas sätestatud, lähtutakse *PRÕK*ist ja *PLRÕK*ist. Kooli õppekava koostamisel on arvestatud piirkonna ja kogukonna vajadusi, õpilase vanemate või eestkostjate (edaspidi *vanem*) ja õpilaste soove ning vaimseid ja materiaalseid ressursse.

Kooli õppekava koosneb üldosast ja ainekavadest. Ainekavad on koondatud ainevaldkondade kaupa ja esitatud klassiti.

Kooli õppekava arendamisse kaasatakse kooli õpilased, õpetajad, vanemad ja kooli pidaja esindajad.

Kooli õppekava üldosas esitatakse:

- õppe- ja kasvatuseesmärgid;
- üld- ja valdkonnapädevuste kujundamine;
- tunnijaotusplaan õppeainete ja -aastate kaupa;
- valikainete loend ja valimise põhimõtted;
- liikluskasvatuse teemad kooliastmete kaupa;
- läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted;
- lõimingu põhimõtted;
- ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted;
- õppe ja kasvatuse korraldus, sh projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg;
- hindamise korraldus;
- õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- karjääriteenuste korraldus;
- õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja õppe korraldamise põhimõtted;
- õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
- kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamine koolis õpetatava osana;
- kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

KOOLIERIPÄRA

Randvere kool on **õppijakeskne kaasav kogukonnakool**, mis on elukohajärgseks kooliks Viimsi vallas Laiakülas, Äigrumäel, Metsakastis, Muugal, Randveres, Leppneemes ja Tammneemes elavatele õpilastele ning paljudele haridusliku erivajadusega (HEV) õpilastele üle kogu Viimsi valla.

Koolis toimub õpe riikliku õppekava (RÕK) ja lihtsustatud õppekava (LÕK) lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õppekavade alusel. RÕK alusel õppivatele õpilastele toimub õpe 1. ja 2. kooliastmes, LÕK alusel õppivatele õpilastele 1.-3. kooliastmes. Tavaklasse nimetatakse koolis suurteks klassideks, eriklassi väikesteks klassideks.

Koolis on ühised tegevused nii HEV õpilastele kui tavaõpilastele (kooliaasta ava- ja lõpuaktused, Eesti sünnipäev, kooli sünnipäev, isadepäev, emadepäev, jõulukontsert, õpilaste ball, talentide päev, rahvakalendri tähtpäevad, kohtumised huvitavate inimestega ja erinevad projektid). Koolis on au sees rahvatants ja koorilaul.

Kooli põhiväärtuseks on **õppija**, kelle jaoks on loodud koolihoone, ümbritseva kogukonna ja looduse näol sobiv **keskkond**. Õnneliku elu üheks eelduseks on hea **tervis**, seetõttu kasutatakse õppeprotsessis mängu ja liikumist ning pööratakse tähelepanu tervislikule toidule. Ühiskond ootab inimesi, kes suudavad üksteist märgates, aidates ja tunnustades teha **koostööd**. Tulevik on nende päralt, kes arendavad endas **loovust**, ei kardaks eksida, on NUTIKad avastajad ning julged ja ettevõtlikud.

Kooli moto on **ÕPPIMINE TEEB ÕNNELIKUKS**.

ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

Õppimine on elukestev protsess, milleks vajalikud oskused ja tööharjumused kujunevad põhihariduse omandamise käigus.

Kool loob õpilasele tingimused õppimiseks, arvestades tema

- taju- ja mõtlemisprotsesside eripäraga;
- vanuse ja sooga;
- keelelise, perekondliku ja kultuurilise taustaga;
- terviseseisundiga;
- võimete, huvi ja kogemustega.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes

- võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest,
- õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega,

- õpib oma kaaslasi ja ennast hindama,
- õpib oma õppimist analüüsima ja juhtima.

Uute teadmiste omandamisel tugineb õpilane varasematele ning loob uue teabe põhjal enda teadmised.

***Õppimine** on kogemus, mille õpilane omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga.*

Kool toetab selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks.

Kool arvestab õpet kavandades ja ellu viies õpilase individuaalsusega, selleks kavandatakse õpiülesandeid, mis võimaldavad igal õpilasel temale sobiva pingutustasemega õppida.

***Õpetamine** on õppekeskkonna ja õppetegevuse organiseerimine viisil, mis seab õpilase tema arengule vastavate, kuid pingutust nõudvate ülesannete ette, mille kaudu tal on võimalik omandada kavandatud õpitulemused.*

Kool kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust.

***Õpetaja** on hoiakute kujundamise võtmeisik, kelle ülesanne on anda isiklikku eeskuju, toetada õpilaste loomupärast soovi enda identiteedis selgusele jõuda ning pakkuda sobiva arengukeskkonna kaudu tuge ühiskonnas soositud käitumisharjumuste väljaarenemiseks.*

Õpetaja kavandab õppeprotsessi lähtuvalt ühiskonna ootustest ja iga õpilase vajadustest. Selleks võimaldatakse õpilasele erinevaid kogemusi:

- rakendatakse teadmisi ja oskusi praktilistes tegevustes;
- tehakse uurimistööd;
- luuakse võimalusi koosõppimiseks (õpilane-õpilane, õpilane-õpetaja);
- kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat ja infotehnoloogilisi vahendeid;
- rakendatakse õppimist toetavat hindamist.

***Kasvatus** on õpilase suhete kujundamine teda ümbritseva maailmaga.*

Kool loob tingimused edukaks väärtuskasvatuseks, mille aluseks on kogu koolipere ja õpilase perekonna vastastikune usaldus ning koostöö.

Kool arvestab, et õpilase

- õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, vastaks õpilase jõuvarudele ning võimaldaks talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;

***Õppekeskkond** on õpilasi ümbritsev vaimne, sotsiaalne ja füüsiline keskkond, mis toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks ning arendab edasi paikkonna ja*

koolipere traditsioone.

- õpikogemus oleks kultuuriliselt mitmekesine.

Kooli **sotsiaalse ja vaimse keskkonna** kujundamisel osaleb kogu koolipere ja kõik õpilast ümbritsevad inimesed:

- luuakse üksteist arvestavad ja kokkuleppeid austavad suhted;
- luuakse tingimused algatusteks ja koostööks;
- jagatakse õiglaselt otsustusõigus ja vastutus;
- antakse üksteisele positiivset ja kriitilist tagasisidet;
- austatakse üksteise eneseväärikust ning isikupära;
- märgatakse ja tunnustatakse kõigi pingutusi;
- välditakse vägivalda ja kiusamist ning toetatakse üksteist.

Kooli **füüsiline keskkond** vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele. Koolil on

- õpilaste individuaalse eripäraga kohandatud õppevara;
- internetiühendusega arvutid ja esitlustehnika;
- kooliraamatukogu;
- kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused.

Kool korraldab õpet ka väljaspool kooli ruume.

Kool lähtub kooli õppe ja kasvatuse eesmärke kavandades põhihariduse alusväärtustest ja põhikooli sihiseadest.

Põhikooli lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemel kirjeldatud üldnõuetega. Põhikooli lõpetaja:

- on omandanud põhilised teadmised ainevaldkonna-alaste faktide kohta;
- on omandanud põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused asjakohase teabe kasutamiseks, et täita ülesandeid ja lahendada probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid;
- suudab töötada või õppida juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega.

ÜLD- JA VALDKONNAPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015

Üld- ja valdkonnapädevused on aineülesed ja nende kaudu taotletakse õpilase erinevate suutlikkuste kujunemist.

Kooli peamiseks ülesandeks on luua õpilastele tingimused:

- üldpädevuste kujunemiseks, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel;
- valdkonnapädevuste kujunemiseks, mis realiseeruvad õpitulemuste saavutamise kaudu kõigis ainevaldkondades: keel ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, loodusained, sotsiaalsained, kunstained, tehnoloogia ja kehaline kasvatus.

Kooli kogu tegevus on korraldatud lähtuvalt üldpädevustest. Õppimisvõimalused peituvad õppetundides, vahetundide ja pikapäevarühma tegevustes ning kooli ja klassi üritustes.

Õppe ja kasvatus rõhuasetused kooliastmete kaupa on järgmised:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Õpilased kohanevad koolieluga, kogevad turvatunnet ja eduelamusi, kujuneb nende valmisolek edasiseks edukaks õppetööks.</i>	<i>Kujunevad välja vastutustundlikud ja iseseisvad õpilased.</i>	<i>Õpilased kujunevad vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida.</i>
<i>Õpitakse tundma ja järgima kõlbelisi töökspidamisi ja häid käitumistavasid.</i> <i>Omandatakse põhilised suhtlemis- ja koostööoskused.</i> <i>Õpilaste vahel kujunevad välja üksteist toetavad ja väärtustavad suhted.</i>		
<i>Kujundatakse positiivne suhtumine koolis käimisesse ja õppimisse.</i>	<i>Taotletakse õpimotivatsiooni hoidmist ja tõstmist.</i>	<i>Hoitakse õpimotivatsiooni.</i>
<i>Kujundatakse välja õpiharjumused ja -oskused.</i> <i>Arendatakse valikute tegemise oskust.</i> <i>Arendatakse püsivust, iseseisvust ja eesmärkide seadmist.</i>	<i>Õpitut seostatakse praktikaga.</i> <i>Võimaldatakse valikute ja otsuste langetamist.</i> <i>Õpilased võtavad vastutuse oma otsuste eest.</i>	<i>Õpitut seostatakse igapäevaeluga ning tutvustatakse selle rakendatavust tulevases tööelus ja jätkuõpingutes.</i> <i>Kasutatakse teadvustatult erinevaid õpistrateegiaid ning arendatakse enesekontrollimise oskusi.</i> <i>Planeeritakse pikemaajalisi uurimuslikke õppeülesandeid, püstitatakse eesmärged ja hinnatakse oma tulemusi.</i>
<i>Toetatakse eneseväljendusoskuse ja – julguse kujunemist.</i>	<i>Tuntakse ära õpilaste erivõimed ja huvid ning arendatakse neid.</i> <i>Pakutakse huvitegevusvõimalusi.</i>	<i>Arendatakse õpilaste erivõimeid ja huve.</i> <i>Õpilasi toetatakse nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.</i>

<i>Tuntakse ära õpiraskused ning pakutakse tugisüsteeme ja õpiabi.</i>	<i>Õpiraskustega õpilastele pakutakse tugisüsteeme ja õpiabi.</i>	
--	---	--

Iga kooliastme lõpuks saavutab õpilane järgmised üldpädevustest tulenevad pädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Hindab inimsuhteid ning tegevusi kehtivate moraalinormide seisukohast.</i>	<i>Peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist. On viisakas, täidab lubadusi.</i>	<i>Hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena. On usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest.</i>	<i>Tunneb tunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.</i>
<i>Tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega.</i>	<i>Teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida.</i>	<i>Suhtub inimestesse eelarvamusteta.</i>	<i>Suhtub kaasinimestesse mõistvalt ja lugupidavalt.</i>
<i>Tajub ja väärtustab oma seotust loodusega.</i>	<i>Käitub loodust hoidvalt.</i>	<i>Oskab looduses käituda, huvitub looduse uurimisest.</i>	<i>Mõistab inimese ja keskkonna seoseid.</i>
<i>Tajub ja väärtustab oma seotust oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega.</i>	<i>Tunneb ja austab oma kodupaika, kodumaad ja riiki.</i>	<i>Väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvaste ning kultuuride seas.</i>	<i>Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest. Tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule.</i>
<i>Väärtustab loomingut ja kujundab ilumeelt.</i>	<i>Märkab ja hindab ilu ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest.</i>	<i>Väärtustab kunstiloomingut ning väljendab end kunstivahendite abil.</i>	<i>Väljendab ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist.</i>
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Teostab ennast, toimib teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetab ühiskonna</i>	<i>Teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt.</i>	<i>Tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme.</i>	<i>On aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi</i>

<i>demokraatlikku arengut.</i>			<i>demokraatlikust arengust.</i>
<i>Teab ning järgib ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid.</i>	<i>Liikleb ohutult. Käivitab ja kasutab lihtsamaid arvutiprogramme ja tehnilisi seadmeid.</i>	<i>Väärtustab säästvat eluviisi. Kasutab internetti ja õpitud arvutiprogramme eesmärgipäraselt.</i>	<i>Suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes. Tuleb toime tehnikamaailmas, kasutab sihipäraselt erinevaid IKT vahendeid.</i>
<i>Teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.</i>	<i>Õpib üksi ja teistega koos, paaris ja rühmas.</i>	<i>Mõistab kompromisside vajalikkust.</i>	<i>Teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.</i>
Enesemääratluspädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Mõistab ja hindab iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi.</i>	<i>Teab, kelle poole oma muredega pöörduda ning on valmis seda tegema.</i>	<i>Püüab selgusele jõuda oma huvides, teab oma tugevaid ja nõrku külgi.</i>	<i>Juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab vastutuse oma tegude eest.</i>
<i>Järgib terveid eluviise.</i>	<i>Hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve.</i>	<i>Väärtustab ja järgib tervislikke eluviise.</i>	<i>Väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi.</i>
<i>Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme.</i>	<i>Väldib ohtlikke olukordi ja oskab ohuolukorras abi kutsuda.</i>	<i>On teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest.</i>	<i>On füüsiliselt aktiivne.</i>
Õpipädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Organiseerib õpikeskkonda ja hangib õppimiseks vajaminevat teavet.</i>	<i>Häälestab ennast õppeülesandega toimetulekuks ning suudab oma tegevusi ülesannet täites mõtestada.</i>	<i>Keskendub õppeülesannete täitmisele. Leiab vastuseid oma küsimustele, hangib erinevatest allikatest vajalikku teavet, tõlgendab, kasutab ja edastab seda.</i>	<i>On teadmishimuline ja oskab õppida.</i>
<i>Planeerib õppimist</i>	<i>Koostab päevakava ja</i>	<i>Kavandab oma</i>	<i>Seab endale eesmäärke</i>

ning järgib seda plaani.	<i>järgib seda.</i>	<i>tegevust.</i>	<i>ja tegutseb nende nimel.</i>
Kasutab õpitut, sh õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleemide lahendamisel.	<i>Vaatleb sihipäraselt, märkab ja kirjeldab erinevusi ja sarnasusi. Võrdleb esemeid ja nähtusi, rühmitab neid ühe-kahe tunnuse alusel ning loeb lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti.</i>	<i>Teeb vahet faktil ja arvamusel. Esitab loodusteaduslikke küsimusi ja hangib loodusteaduslikku teavet. Kasutab suunamise abil erinevaid õpivõtteid, sh paaris- ja rühmatöö, arvestades õppeülesande iseärasustega.</i>	<i>Esitab teaduslikke seisukohti ja teeb tõendusmaterjali põhjal järeldusi. Esitab loodusteaduslikke küsimusi ja arutleb nende üle.</i>
Analüüsib enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning hindab selle põhjal edasiõppimise vajadust.	<i>Tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest.</i>	<i>Hindab oma tegevust ning valib ja rakendab tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, näeb ja tunnistab oma eksimusi ning korrigeerib oma tegevust.</i>	<i>On teadmishimuline, mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele, oskab leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu.</i>
Suhtluspädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, esitab ja põhjendab oma seisukohti.	<i>Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest. Mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid õpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase.</i>	<i>Väljendab oma arvamust ning põhjendab ja kaitseb seda. Tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsust ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel.</i>	<i>Suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada. Valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste.</i>
Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.	<i>Leiab tekstidest teavet ja mõistab seda.</i>	<i>Kuulab ja loeb tekste mõtestatult.</i>	<i>Mõistab ja tõlgendab erinevaid tekste.</i>

<i>Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.</i>	<i>Esitab tekstides leiduvat teavet suuliselt ja kirjalikult.</i>	<i>Loob suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõistab suulist kõnet.</i> <i>Kasutab arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste.</i>	<i>Väljendab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt.</i>
<i>Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.</i>	<i>Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.</i>	<i>Loob keeleliselt korrektseid tekste.</i>	<i>Tunneb ja järgib õigekirjareegleid ja loob keeleliselt korrektseid tekste.</i>
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Kasutab matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.</i>	<i>Arvutab ning kasutab mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades ülesandeid lahendades.</i>	<i>On kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja kasutab juhendamise abil loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades.</i>	<i>Lahendab igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist.</i>
<i>Suudab kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil, teeb tõendus põhiseid otsuseid.</i>	<i>Oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada.</i>	<i>Oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet.</i>	<i>Mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda.</i>
<i>Mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid</i>	<i>Käitub loodust hoidvalt.</i>	<i>Väärtustab säästvat eluviisi.</i>	<i>Elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes.</i>
<i>Kasutab uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.</i>	<i>Oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis</i>	<i>Oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga</i>	<i>Suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja</i>

	<i>kasutatavaid tehnilisi seadmeid</i>	<i>vormistada tekste.</i>	<i>võimalikult riskita kasutada.</i>
Ettevõtlikkuspädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Loob ideid ja viib neid ellu, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.</i>	<i>Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.</i>	<i>Kavandab ja hindab oma tegevust ning valib ja rakendab tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi.</i>	<i>On ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale.</i>
<i>Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi.</i>	<i>Teab, kelle poole oma muredega pöörduda ning on valmis seda tegema.</i>	<i>Näeb ja tunnistab oma eksimusi ning korrigeerib oma tegevust.</i>	<i>Suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja riskita kasutada.</i>
<i>Seab eesmäärke ja viib neid ellu.</i>	<i>Jaotab aega õppimise, harrastuste, koduste kohustuste ning puhkamise vahel.</i>	<i>On leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.</i>	<i>Seab endale eesmäärke ja tegutseb nende nimel.</i>
<i>Reageerib paindlikult muutustele ning võtab arukaid riske.</i>	<i>Väldib ohtlikke olukordi ja kutsub ohuolukorras abi.</i>	<i>Näeb ja tunnistab oma eksimusi ning korrigeerib oma tegevust.</i>	<i>Juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest.</i>
<i>Korraldab ühistegevusi, näitab initsiatiivi ja vastutab tulemuste eest.</i>	<i>Tunneb rõõmu liikumisest ja tegevusest.</i>	<i>Peab kinni kokkulepetest ning vastutab oma tegude eest.</i>	<i>Juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest.</i>
Digipädevus	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Kasutab uuenevat digitehnoloogiat õppimisel, kodanikuna tegutsedes ja kogukondades suheldes.</i>	<i>Kasutab lihtsamaid arvutiprogramme koolis ja kodus.</i>	<i>Kasutab digivahendeid suhtlusvahendina koolis ja kodus.</i>	<i>On kursis ja kasutab uuenevaid digitehnoloogilisi võimalusi õppimisel ja suhtlemisel.</i>
<i>Leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväarsust.</i>	<i>Leiab digivahendite abil andmeid ning suudab neid suuliselt ja kirjalikult esitada.</i>	<i>Hangib digivahendite abil teavet, tõlgendab, kasutab ja edastab seda.</i>	<i>Valdab digivahendite abil info kogumise, säilitamise erinevaid võimalusi ning hindab info usaldusväarsust.</i>
<i>Osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide,</i>	<i>Loob digivahendite abil lihtsamaid tekste</i>	<i>Vormistab digivahendite abil tekste, osaleb</i>	<i>Osaleb digitaalses sisuloomes.</i>

<i>multimeediumide loomisel ja kasutamisel.</i>	<i>ja lisab sellele pilte.</i>	<i>multimeediumide loomisel ja kasutamisel</i>	
<i>Kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades.</i>	<i>Töötab digivahenditega üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas.</i>	<i>Kasutab eakohaseid võtteid, sh paaris- ja rühmatöövõtteid digikeskkonnas tegutsedes.</i>	<i>Suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades.</i>
<i>On teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.</i>	<i>Teab digikeskkonnas oma isikuandmete avaldamisega seotud ohte, küsib vajadusel abi.</i>	<i>On teadlik digikeskkonnas valitsevatest ohtudest ja ja suudab kaitsta oma privaatsust.</i>	<i>Lahendab digikeskkonnas tekkivaid riskantseid olukordi, kaitseb oma digitaalset identiteeti.</i>
<i>Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.</i>	<i>Teab, et digivahendite abil ei tohi kedagi kiusata.</i>	<i>On teadlik digikeskkonnas valitsevates moraali- ja väärtuspõhimõtetest.</i>	<i>Järgib digikeskkonnas valitsevaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.</i>

Üldpädevuste kujunemisel on oluline **tagasiside andmine** õpilasele õpetaja ja teiste kooli töötajate ning kaasõpilaste poolt. Üldpädevuste kujunemisel on oluline roll ka **enesehindamisel**, mis võimaldab õpilasel oma tegevust jälgida.

Tagasisidet üldpädevuste kujunemise kohta antakse õpilasele **arenguveestlusel**, mida peetakse vähemalt üks kord aastas.

TUNNIJAOTUSPLAAN ÕPPEAINETI JA -AASTATI

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016; 1-3/3 02.09.2019

Kooli õppeainete nädalatundide arv klassiastmeti ja kooliastmeti vastavalt PRÕKi tunnijaotusplaanile on järgmine:

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Eesti keel</i>	7	6	6	5	3	3	2	2	2
<i>Kirjandus</i>					2	2	2	2	2
<i>A-võõrkeel</i>		2	3	3	4	4	3	3	4
<i>B-võõrkeel</i>					2	2,5	3	3	3
<i>Matemaatika</i>	3	4	4	5	5	5	5	4	4

<i>Loodusõpetus</i>	2	2	2	2	2	3	2		
<i>Geograafia</i>							1,5	2	2
<i>Bioloogia</i>							1,5	2	2
<i>Keemia</i>								2	2
<i>Füüsika</i>								2	2
<i>Ajalugu</i>					1,5	2	2	2	2
<i>Inimeseõpetus</i>		1	1		1	1	1	1	
<i>Ühiskonnaõpetus</i>						1			2
<i>Muusika</i>	2	2	2	2	1	1	1	1	1
<i>Kunst</i>	1,5	1,5	1,5	2	1	1	1	2	
<i>Tööõpetus</i>	1,5	1,5	1,5						
<i>Käsitöö ja kodundus Tehnoloogiaõpetus</i>				2	2	2	2	2	1
<i>Kehaline kasvatus</i>	3	3	3	3	3	2	2	2	2
<i>Informaatika</i>			1	1	0,5	0,5	1		1
Kokku	20	23	25	25	28	30	30	32	32

Käsitöö ja kodunduse või tehnoloogiaõpetuse valib õpilane 4. klassis.

Kool kasutab **vaba tunniressurssi** järgmiselt:

- I kooliastme 8 tunnist 3 loodusõpetusele, 2 A-võõrkeelele, 1 matemaatikale, 1 kehalisele kasvatusesele ja 1 valikainele;
- II kooliastme 10 tunnist 2 A-võõrkeelele, 1,5 B-võõrkeelele, 2 matemaatikale, 1 kunstile, 0,5 ajaloole, 1 tehnoloogiale ja 2 valikainele;
- III kooliastme 4 tunnist 1 A-võõrkeelele, 0,5 geograafiale, 0,5 bioloogiale ja 3 valikainetele.

Kooli õppekava toetavateks tegevusteks on

- 1. suurte klasside õpilastel hommikuring iga nädala alguses, nädalalõpuring iga nädala lõpus;
- II kooliastme klassikoosolek üks kord nädalas;
- pikapäevarühm;
- huviringid;
- projektid, ülekoolilised sündmused.

VALIKAINETE LOEND JA VALIMISEPÕHIMÕTTED

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016

Kool pakub põhikooli riiklikul õppekaval õppivatele õpilastele järgmisi valikaineid:

Valikaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Informaatika</i>			1	1	0,5	0,5	1		
<i>Karjääriõpetus</i>									1
<i>Usundiõpetus</i>									
Kokku	0	0	1	1	1	0	1	0	1

Usundiõpetust õpetatakse koolis õppekava toetava ainetunnina vabatahtlikkuse alusel, kui ühes klassiastmes on vähemalt 15 soovijat. Õpetamise maht määratakse kindlaks iga õppeaasta tunniarvust plaanis, arvestades õpilaste ja nende vanemate soove. Usundiõpetust õpetatakse vaid PRÕKis toodud ainekava järgi.

LIIKLUSKASVATUSE TEEMAD KOOLIASTMETI

Kool loob tingimused ohutuse väärtustamiseks igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses ning tegeleb liikluskasvatusega.

Liikluskasvatuse eesmärgiks on vastutustundliku ja teisi arvestava liikleja kasvatamine. Vastavaid teemasid käsitletakse lõimituna ainetundidesse ja need tulenevad läbivast teemast **Tervis ja ohutus**.

Liikluskasvatuse rõhuasetused on järgmised:

- I kooliastmes jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemine ja käitumine ning liikluses toimetulek koduümbruse liikluskeskonnas;
- II ja III kooliastmes erinevate liiklusolukordade selgitamine lapse enda ja teiste liiklejate seisukohalt ning ohutu liiklemine linna ja maapiirkonna teedel.

Koolis käsitletavat liikluskasvatuse teemasid ja nende käsitlemise ulatus tundides õppeaastas klassi kohta on järgmine:

- jalakäija liiklusreeglid (4);
- ohutu liikluskäitumine (2);
- liikluses kehtivate normide järgimine ja kaasliiklejatega arvestamine (1);
- liikluse reeglitest tulenevad õigused, kohustused ja vastutus (1).

Vastavalt **Maanteeametis** välja töötatud materjalidele on ohutuse ja ohutu liiklemise väärtustamiseks kujundatavad pädevused kooliastmete kaupa järgmised:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<i>Väärtustab ohutust ja iseenda turvalisust.</i>		<i>Väärtustab ohutust, arvestab</i>

		<i>kaasliiklejatega, on seaduskuulekas.</i>
<i>Teab hädaabi numbrit (112), oskab ohust teatada.</i>	<i>Oskab ohust kiiresti ja korrektselt teatada.</i>	<i>Oskab ohuolukorda hinnata ja ohust teatada.</i>
<i>Oskab ohutult koolihoonest evakueeruda .</i>		<i>Oskab ohutult koolist evakueeruda ja osutada sealjuures abi noorematele.</i>
<i>Teab tuletõrje päästevahendite asukohti koolis.</i>		<i>Teab tuletõrje päästevahendite asukohti koolis ja oskab neid kasutada.</i>
	<i>Oskab vajadusel kasutada tulekustutustekki.</i>	<i>Oskab kustutada väikseid tulekoldeid (lõke, süttinud rasv pannil jne).</i>
<i>Teab lõhkekehadega kaasnevaid ohte, oskab lõhkekeha leiu korral abi kutsuda.</i>		
<i>Oskab käituda pommiähvarduse korral koolis või mõnes muus ühiskondlikus asutuses.</i>		
		<i>Oskab ohtlike ainetega kokkupuutumisel end kaitsta nende tervist kahjustava toime eest.</i>
<i>Oskab kirjeldada ohtusid oma kooliteel, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel.</i>		
<i>Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturikiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed, vajadusel ujumisrõngast, päästevesti.</i>	<i>Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijuhi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed.</i>	<i>Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi- ja mootorratturi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed.</i> <i>Oskab vaatluse teel hinnata helkuri peegelduvuse omadusi.</i>
<i>Oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada.</i>		
<i>Oskab valida jalgrattaga, rulaga, rulluisudega sõitmiseks ohutut kohta.</i>		<i>Teab nõudeid jalgratturile ja mopeedijuhile ning oskab vastavalt käituda.</i>
<i>Oskab valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutuma koha; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutult sõidutee ületada.</i>	<i>Oskab valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutuma koha.</i>	
<i>Oskab ohutult liikuda/liigelda</i>		

<i>märjal, libedal, lumisel teel.</i>		
<i>Oskab määrata sõidukite liikumise suunda ning hinnata liikumise kiirust.</i>	<i>Oskab hinnata sõiduki liikumissuunda, -kiirust ja kaugust ning määrata vahemaid.</i>	<i>Kirjeldab ohutu teekonna valiku põhimõtteid.</i>
	<i>Tunneb, teab ja mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale ja jalgratturile.</i>	<i>Mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile, mopeedijuhile).</i>
<i>Oskab eristada vale/ohulikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.</i>	<i>Oskab leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutuslaste teemakäsitluste kohta.</i> <i>Oskab kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja kuidas ohtu vältida.</i>	<i>Oskab leida informatsiooni ja võrrelda Eesti ohutuslast olukorda teiste riikidega.</i> <i>Oskab kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks.</i> <i>On teadlik ohutuslastest kampaaniatest ning annab hinnangu ajas muutuvate hoiakute kujunemise kohta.</i>

Liikluskasvatuse teemasid käsitletakse lõimituna ainetundides ja need esitatakse õpetaja töökavas. Väljaspool õppetundi toimuvad liikluskasvatust toetavad tegevused kavandatakse kooli üldtööplaanis.

LÄBIVAD TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

Kooli õppetegevus korraldatakse selliselt, et õpilasel tekiks **ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust** ja suutlikkus oma teadmisi erinevates olukordades rakendada. See saavutatakse aineülestel läbivate teemade käsitlemisel lõimingu kaudu.

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad aitavad kaasa õpilase kujunemisel isiksuseks ning kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks ja need on:

- elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- keskkond ja jätkusuutlik areng;
- kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;
- kultuuriline identiteet;
- teabekeskond;
- tehnoloogia ja innovatsioon;
- tervis ja ohutus;
- väärtused ja kõlblus-

Läbivate teemade õpe ja lõiming realiseerub eelkõige:

- õppekeskkonna korralduses;
- aineõppes aineülestes, klassidevahelistes, ülekoooliliste ja koolidevahelistes projektide ja sündmuste kaudu;
- valikainete valikul;
- klassivälises õppetegevuses ja huviringide tegevuses ning osaledes kogukondlikes, maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.
- III kooliastme õppeaineid lõimivas individuaalses või kollektiivses loovtöös, mille temaatika valib kool, lähtudes läbivatest teemadest, täpsema teemavaliku teevad õpilased.

LÕIMINGU PÕHIMÕTTED

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. See on tegevus, mis eeldab nii individuaalset kui koosõppimist ja mille eesmärgiks on **ennast juhtiva õppija** kujundamine.

Lõimingu keskmes on **pingutust nõudev ülesanne**, mille tunnused on:

- teadusliku probleemi uurimine (info kogumine ja teooria tundmaõppimine);
- teadusalaste teadmiste rakendamine reaalse maailma probleemi lahendamisel (info kasutamine ja teooria rakendamine);
- tulemuste esitlemine ja kokkuvõte;
- eneseanalüüs (oma tegevuse hindamine eeskujude ja standardite põhjal).

Lõiming kajastub õppetegevustena õpetaja töökavas.

ÜLEKOOLILISTE JA KOOLIDEVAHELISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED

Ülekooolilised ja koolidevahelised projektid kavandatakse kooli üldtööplaanis.

Projekt on kindla eesmärgiga, ühekordne, tähtajaline, piiratud ressursse vajav ja konkreetse tulemuse saavutamiseks tehtav töö.

Projektile on projektijuht, kes kavandab projekti, kutsub vajadusel kokku projektirühma, vastutab teavitustöö, projekti läbiviimise ja tulemuste eest ning viib pärast projekti lõppemist läbi tulemuste analüüsi.

ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUS

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016

Õppeaastas on viis 7-nädalalast õppetöö perioodi ja viis vaheaega.

Õppe korraldamisel lähtub kool põhimõttest, mille kohaselt õpilase liikumisel klassist klassi ja ühelt kooliastmest teisele ei ole kooli õppekavast lähtuvaid takistusi.

Põhikoolis on õppekava läbimiseks arvestatud üheksa aastat.

Koolis kasutatakse õppe korraldamisel järgmisi viise:

- **üldõpetus** – õpe, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde;
- **aineõpetus** – õpe, mille puhul õpitakse kõiki õppeaineid kogu õppeaasta vältel;
- **perioodõpe** – õpe, mille puhul erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas.

Erinevates kooliastmetes on korraldatud õpe järgmiselt:

- I kooliaste – valdavalt üldõpetus, osaliselt aineõpetus;
- II kooliaste – valdavalt aineõpetus, osaliselt üldõpetus ja perioodõpe;
- III kooliaste – valdavalt aineõpetus, osaliselt perioodõpe.

Koolis õpetatakse **A-võõrkeelena inglise keelt ja B-võõrkeelena vene keelt või saksa keelt.**

Projekt-, õues ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks

vajalik aeg kavandatakse üldtööplaanis ja õpetaja töökavas.

HINDAMISE KORRALDUS

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016

Koolis on hindamine korraldatud vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele Põhikooli riiklikule õppekavale.

Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa, mille käigus

- kogutakse järjepidevalt teavet õpilase arengu kohta;
- analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist;
- antakse edasi viivat tagasisidet või hinnatakse õpilast hindega;
- innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisel
ning see on aluseks õppe edasisele kavandamisele.

Hindamise eesmärk on toetada **õpilase arengut** ja tema kujunemist **iseseisvaks õppijaks**, sellekslk

- kaasatakse õpilast enese- ja kaaslase hindamisse ning toetatakse tema enesehinnangu kujunemist;
- suunatakse ja toetatakse õpilast edasise haridustee valikul;
- suunatakse õpetaja tegevust õpilase individuaalse arengu toetamisel;

- antakse alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

HINDAMINE ÕPPEPROTSESSIKÄIGUS

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Õppeprotsessi käigus hinnatakse õpilaste sooritusi õppetegevuse erinevatel etappidel, I kooliastmes kasutatakse valdavalt **sõnalist tagasisidet**, põhjendatud vajadusel ka kooli kokkuvõtval hindamisel kasutatavaid sümboleid, II kooliastmes kasutatakse lisaks sõnalisele tagasisidele ka tähti.

Sõnalist tagasisidet andes lähtub õpetaja järgmistest põhimõtetest:

- õpilase sooritust võrreldakse kokku lepitud kriteeriumitega, mille aluseks on kooli õppekavas kirjeldatud õpitulemused, või õpilase eelnev sooritus;
- eesmärk on kirjeldada õpilase sooritust võimalikult hinnanguvabalt, juhtida tähelepanu puudustele, jagada soovitusi, kuidas sooritust parandada;
- suhtumine on positiivne ja toetav.

Hindamiskriteeriumid lepivad õpilastega kokku enne sooritust ja need fikseeritakse taasesitamist võimaldaval kujul, näiteks kasutades **hindamismudelit**, mis võib olla ühtlasi ka õpetaja töökava.

Õpetaja annab õppeprotsessi käigus hindamise kohta vanematele tagasisidet Stuudiumi kaudu. Õpetaja annab vanematele teada õppeprotsessi käigus hindamisest teavitamise põhimõtted õppeaasta alguses ja siis, kui ta neid õppeaasta jooksul lähtuvalt vajadustest muudab. Õpetaja hindab õpilaste kirjalikud tööd või loovtööd nädala jooksul ja kannab hinde Stuudiumisse töö tegemise või selle lõpetamise päevale.

JÄRELEVASTAMINE

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Õpilasele antakse võimalus **järelevastamiseks** kahel juhul: ebaõnnestunud ja sooritamata töö puhul.

Kui õpilasel on jäänud hinnatav töö sooritamata või tulemus on alla 50%, on õpilasel kohustus järele õppida ning teha töö **uuesti** või **järele** käimasoleva trimestri jooksul õpetajaga kokkulepitud tingimustel ja ajal.

- **Uuesti** sooritatud töö tulemusega arvestab õpetaja kokkuvõtval hindamisel juhul, kui see on eelnevast tulemusest parem ning asendab Stuudiumis hinde "F" järeltöö hindega.
- Sooritamata töö on Stuudiumis tähistatud märkega „T“. Kui õpilane teeb töö **järele**, märgib õpetaja sooritatud töö hinde Stuudiumisse märke "T" asemele.

Kui õpilane ei ole kokkuvõtva trimestrihinde välja panemise ajaks sooritanud nõutavat tööd, märgib õpetaja Stuudiumisse märke "T" asemel hinde "F". Kui õpilasel ei ole objektiivsetel põhjustel võimalik järele vastata, võib õpetaja jätta trimestrihinde välja panemata.

Õpilasele, kellel on trimestrihinne „F“ või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse vastavas õppeaines vajadusel järelevastamisplaan koostöös õpilasega või individuaalne õppekava. Saavutatud tulemus fikseeritakse trimestrihindena Stuudiumis.

Õpilasele, kelle trimestrihinne on jäänud välja panemata ja ta ei ole kasutanud võimalust järele vastata, on trimestrihinne "F".

Kuna kool toetab õpilase soovi õppida ja püüelda senisest paremate tulemuste poole, on õpilasel võimalus kokkuleppel õpetajaga parandada ka eelmiste trimestrite õpitulemusi "C", "D" ja "E" hinde tõstmiseks. Sel juhul muudab õpetaja eelmise trimestri hinde arvestades saadud tulemusega. Eelnevate trimestrite tööde järelevastamiseks avaldab soovi õpilane ning koos õpetajaga kaalutakse selle mõistlikkust ja vajalikkust. Eelmiste trimestrite õpitulemusi saab parandada kuni aasta kokkuvõtva hinde väljapanemiseni.

KOKKUVÕTTEV HINDAMINE

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018; 1-3/3 02.09.2019

Kokkuvõttev hindamine I kooliastmes on õppeprotsessi käigus antud sõnalise tagasiside koondamine **poolaastahinneteks**, **4.-6. klassis** sõnalise tagasiside ja hinnete koondamine **trimestrihinneteks** ning trimestrihinnete koondamine **aastahinneteks**.

Kokkuvõtva hindamise aluseks on ainekavades esitatud õpitulemustest, osaoskustest ja õppesisust lähtuvad õppe-eesmärgid.

Kokkuvõttev hindamine toimub I kooliastmes kaks korda õppeaastas, II ja III kooliastmes kolm korda õppeaastas.

Õpilase järgmise klassi üleviimine toimub põhikooli riikliku õppekava alusel.

Kokkuvõttev hindamine I kooliastmes

I kooliastmes keskendutakse kokkuvõtval hindamisel lapse loomulikule arengule. Kool kasutab taime kasvamisele viitavaid **sümbolhindeid**, mille põhjal on võimalik aru saada, kui kaugel on laps õpitulemuste saavutamisest. Iga laps areneb erinevas tempos, vastavalt oma individuaalsusele, oluline on jõuda eesmärgile õppeaasta lõpuks.

Kokkuvõtva hindamise aluseks on kooli õppekavas kirjeldatud vastava klassiastme **oodatavad õpitulemused**, mis on koondatud **osaoskuste kaupa**.

Sümbolhinded ja nende tähendused:

	Õpilasel on osaokuse õpitulemused valdavalt saavutamata.
	Õpilane liigub vähesel määral osaokuse õpitulemuste saavutamise suunas.
	Õpilane liigub märgatavalt osaokuse õpitulemuste saavutamise suunas.
	Õpilane on lähedal osaokuse õpitulemuste saavutamisele.
	Õpilane on saavutanud osaokuse õpitulemused täiel määral.
	Õpilane on osaokuse õpitulemused valdavalt ületanud.

Kui õppeprotsessi käigus ilmneb, et õppija vajab täiendavat abi ja toetust õpetaja lisakonsultatsiooni, pikapäevaühma, õpiabi või individuaalse õppekava näol, kasutatakse lisasümbolit.

Õpilane vajab täiendavat abi või toetust. (Sümbolile järgneb õpetaja selgitus, mis õpitulemuste osas ja missugust abi või toetust õpilane vajab ning kuidas kool teda toetab.)

Käitumise ja hoolsuse hindamisel kasutab kool hindamismudelit, mille aluseks on kooli õppekava vastava kooliastme **üldpädevused**.

Kool annab õpilasele ja vanemale tagasisidet käitumise ja hoolsuse kohta 1.-3. klassis pool- ja õppeaasta lõpus.

Käitumise ja hoolsuse sümbolhinnete tähendused:

S - suurepärane	Õpilane on pädevused saavutanud täiel määral.
H - hea	Õpilane on üldiselt pädevused saavutanud.
R - rahuldav	Õpilane on pädevused saavutanud määral, mis võimaldab hakkamasaamist.

MR - mitterahuldav	Õpilasel on pädevused valdavalt saavutamata.
---------------------------	--

Järgmise klassi üleviimise aluseks I kooliastmes on õpilase õppeaasta lõpuks saavutatud õpitulemused.

1.-3. klassi õpilane saab tunnistuse kaks korda õppeaastas pool- ja õppeaasta lõpus.

Kokkuvõttev hindamine II kooliastmes

II kooliastmes keskendutakse kokkuvõtval hindamisel õpilase soorituste tasemele. Kool kasutab **tähest hindamissüsteemi**, hinnatakse õpitulemuste saavutamist.

Kokkuvõtva hindamise aluseks on kooli õppekavas kirjeldatud vastava klassiastme **oodatavad õpitulemused**, mis on koondatud **õppeainete kaupa**.

Tähealiste hinnete tähendused:

F	Õpilasel on õppeaine õpitulemused valdavalt saavutamata.
E	Õpilane on õppeaine õpitulemused saavutanud minimaalsel määral.
D	Õpilane on õppeaine õpitulemused saavutanud määral, mis võimaldab hakkamasaamist.
C	Õpilane on õppeaine õpitulemused üldiselt saavutanud.
B	Õpilane on õppeaine õpitulemused saavutanud täiel määral.
A	Õpilane on õppeaine õpitulemused valdavalt ületanud.

Käitumise ja hoolsuse hindamisel kasutab kool hindamismudelit, mille aluseks on kooli õppekava vastava kooliastme **üldpädevused**. Käitumist ja hoolsust hinnatakse eraldi sõnaliste hinnetega iga trimestri lõpus.

Käitumise ja hoolsuse sõnaliste hinnete tähendused:

S - suurepärane	Õpilane on pädevused saavutanud täiel määral.
H - hea	Õpilane on üldiselt pädevused saavutanud.

R - rahuldav	Õpilane on pädevused saavutanud määral, mis võimaldab hakkamasaamist.
MR - mitterahuldav	Õpilasel on pädevused valdavalt saavutamata.

I ja II trimestri lõpus saab õpilane hinnetelege koond- ja protsessihinnetega, õppeaasta lõpuks tunnistuse **õppeaasta kokkuvõtivate hinnetega**.

INDIVIDUAALSEL ÕPPEKAVAL ÕPPIVA ÕPILASE HINDAMISE ERISUS

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Individuaalsel õppekaval õppiva õpilase hindamise erisus on kirjeldatud tema individuaalses õppekavas ja tema puhul võib rakendada diferentseeritud hindamist (edaspidi dif hindamine/hinne). Dif hinde puhul lisatakse vastavale sümbolhindele või tähelisele hindele täht d.

Kokkuvõtva aastahinde panemisel ja õpilase koolist lahkumisel ei lisata sümbolhindele või tähelisele hindele tähte d.

HINDAMISMAATRIKS

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Õpilase koolist lahkumisel või hiljemalt II kooliastme lõpul teisendatakse õppeaasta sümbolhinded või tähelised hinded, mis on aluseks õpilase järgmise klassi üleviimisel, Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud hindedkaalasse järgmise maatriksi alusel:

1.-3. klass	osaoskuse õpitulemused on valdavalt saavutamata	liigub vähesel määral osaoskuse õpitulemuste saavutamise suunas	liigub märgatavalt osaoskuse õpitulemuste saavutamise suunas	on lähedal osaoskuse õpitulemuste saavutamisele	on osaoskuse õpitulemused saavutanud täiel määral	on osaoskuse õpitulemused valdavalt ületanud																																																	
4.-6. klass	õppeaine õpitulemused on valdavalt saavutamata F	õppeaine õpitulemused saavutanud minimaalsel määral E	on õppeaine õpitulemused saavutanud määral, mis võimaldab hakkamasaamist D	on õppeaine õpitulemused üldiselt saavutanud C	on õppeaine õpitulemused saavutanud täiel määral B	on õppeaine õpitulemused valdavalt ületanud A																																																	
PGS	1 - nõrk	2 - puudulik	3 - rahuldav		4 - hea	5 - väga hea																																																	
%	0-19	20-34	35-49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101-

HINNETE VAIDLUSTAMINE

Hindamise vaidlustamine ning vaidlusmenetlus toimub haldusmenetluse seaduse § 71-87 alusel.

ÕPILASTE JA VANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISEKORRALDUS

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Õpilase ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud kordade kohaselt vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning avaliku teabe seaduses ja haldusmenetluseaduses sätestatule.

Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, taotletavad õpitulemused, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks iga õppeperioodi algul.

Õpilaste ja vanemate teavitamiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- kooli kodulehekülg;
- elektrooniline õppeinfosüsteem Stuudium;
- klasside blogid;
- klasside postiloendid ja e-kirjad.

Kord aastas õppeaasta alguses toimub kooli **vanemate üldkoosolek**.

Õpilase ja tema vanemate esimene partner koolis on **klassijuhataja**, kelle juhtimisel kujundatakse välja informatsiooni jagamise kultuur. Vähemalt kord aastas korraldab klassijuhataja **klassi vanemate koosoleku** ja viib iga õpilasega läbi **arenguvestluse**, millel osalevad ka õpilase vanemad.

Koolis korraldatakse õpilaste ja vanemate teavitamine edasiõppimisvõimalustest ning tagatakse õpilastele **karjääriteenuste** kättesaadavus.

KARJÄÄRINÕUSTAMISE KORRALDUS

Koolis osutab karjääriteenust **psühholoog**, kes aitab õpilast ja tema vanemaid, kui nad vajavad abi või nõu järgmistes küsimustes:

- õpilase tuleviku ja karjääri planeerimine, sh nõustamine edasiõppimise küsimustes;
- individuaalsel õppekaval õppimise ja individuaalse õppekava taotlemise kohta;
- õppekavavälise tegevuse kohta;
- eneseanalüüsi koostamisel;

- vestlusteks valmistumisel.

Karjääriteenuse hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine õppeasutuste kohta, kus on võimalik jätkata õpinguid pärast põhikooli lõpetamist.

ÕPILASTE JUHENDAMISE JA ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU TOETAMISEKS KOHALDATAVAD

ERISUSED

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018; 1-3/3 02.09.2019

Kooli eesmärk on luua eeldused tubli ühiskonnaliikme kujunemiseks **kaasava hariduse** tingimustes. Kool toetab õpilaste võimetekohast arengut ja kooli töötajad on koostööpartneriks peredele ja teistele lastega töötavatele spetsialistidele.

Koolis on loodud füüsilised tingimused ja olemas vastav personal **lihtsustatud õppel** ja **toimetulekuõppel** õppivate õpilaste õpetamiseks põhikooli tasemel.

Õpilasele vajaliku toe väljaselgitamist ja rakendamist korraldab koolis **erivajadusega õpilase õppe koordineerija** (*edaspidi HEVko*), kes toetab ja juhendab õpetajat ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekud

- edaspidiseks pedagoogiliseks tööks;
- koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks;
- täiendavate uuringute läbiviimiseks.

HEVko ettepanekul ja direktori otsusel võib tuge vajavale õpilasele vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele ning põhikooli riiklikule õppekavale rakendada järgmisi meetmeid:

- tugispetsialisti teenuse osutamine,
- õpiabi rakendamine individuaalselt või rühmas,
- käitumise tugikava koostamine,
- pikapäevarühma vastuvõtmine,
- individuaalse õppekava koostamine,
- eesti keele õpetamine "Eesti keel teise keelena" (E2) ainekava järgi.

Kui kooli tagatud üldine tugi ei anna õpilase arenguks soovitud tulemusi, siis võib koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendada tõhustatud tuge või erituge.

Ajutistest õpiraskustest ülesaamiseks on igal õpilasel õigus **järelaitamistunnile** või **konsultatsioonile** kord nädalas iga teda õpetava õpetaja juures.

Kui ilmneb õpilase **andekus**, tagatakse talle individuaalse õppekava rakendamine ja vajadusel täiendav juhendamine aineõpetajate või teiste haridusasutuste ja haridusprogrammide kaudu.

Meetme rakendamise tulemuslikkust hindavad kõik meetme rakendamises osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt üks kord poolaastas. HEVko teeb ettepanekud vanematele ja vajadusel kooli direktorile edasisteks tegevusteks.

Toe vajaduse tuvastamiseks kooli poolt läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused ning õpetajate ja spetsialistide tähelepanekud ja soovitused dokumenteeritakse **õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil**.

Õpilase individuaalse arengu toetamiseks kokkulepitud kohandused õppesisus, õppekoormuses, õppekorralduses ja õppekeskkonnas vormistatakse kooli ning vanema vahel õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Õpetaja koostab **töökava** kooli õppekava alusel ning kaasab sellesse protsessi kolleegid ja õpilased. Töökava koostatakse lähtuvalt õppijate vajadustes ja õppekorralduse eripärast nädalaks, kuuks, trimestriks või poolaastaks ning see sisaldab järgmisi sisuelemente:

- õppetegevuste või pingutust nõudva ülesande (vt Lõimingu põhimõtted lk 15) kirjeldus, milles on välja toodud peamised taotletavad õpitulemused, õppesisu, õppetegevused kavandatud õpitulemuste saavutamiseks, digivahendite kasutamine, lõiming)
- õppetegevuste ajaline jaotus;
- hindamise põhimõtted ja kriteeriumid (hindamismudel);

Hindamismudel, mis sisaldab eelpool nimetatud struktuurielemente, on ühtlasi õpetaja töökava.

Õpetaja jagab informatsiooni oma töökava kohta vanematele, kui nad seda tema käest küsivad.

KOOLI ÕPPEKAVA VÄLISE ÕPPIMISE VÕI TEGEVUSE ARVESTAMINE KOOLIS ÕPETATAVA OSANA

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamisel kooli õppekava osana (edaspidi *õppekavavälise õppimine*) on keskseks põhimõtteks lähtumine õpitu sisust ja õpitulemustest.

Õppekavavälise õppimine võimaldab suurendada õpilaste hariduslikku mobiilsust. Õppekavavälisel õppimisel loetakse tulemused samaväärseteks õppekava läbimisel saavutatud õpitulemustega.

Õppekavavälise õppimine on protsess, mis koosneb järgmistest etappidest:

- õpilase ja vanema nõustamine taotluse esitamise ja nõutavate tõendusmaterjalide vormistamise ja esitamise kohta;
- taotluse koostamine ja esitamine direktorile;
- taotluse hindamine;

- direktori otsus;
- vajadusel otsuse vaidlustamine ja vaidemenetlus.

Õpilast ja vanemat nõustab kooli õppejuht.

Õppekavavälise õppimise hindamiseks moodustab direktor **taotluse hindamise komisjoni**, mis koosneb pedagoogilisest personalist sh vähemalt kaks õpetajat. Komisjoni ülesanne on selgitada, kas õppekavavälise õppimine on võimaldanud saavutada nõutud õpitulemusi.

Komisjon toetub hindamisel tõendusmaterjalidele, milleks on:

- esmased tõendusmaterjalid (õpilase kirjalikud tööd),
- teised tõendusmaterjalid (sooritust tõendavad dokumendid).

Tõendusmaterjal võib olla koostatud õpimapina.

ERIOLOUKORRAST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL 2019/20. ÕPPEAASTAL

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3.10 22.05.2020

Eriolukorra algusest kuni õppeaasta lõpuni kasutatakse I ja II kooliastmes hindamisel kirjeldavat sõnalist tagasisidet, millel puudub I kooliastmes sümboliline ja II kooliastmes täheline ekvivalent.

Kui õpilasel on jäänud õppeülesanne sooritamata, siis on tal kohustus see järele teha käimasoleva õppeperioodi jooksul. Sooritamata ülesanne on Stuudiumis tähistatud märkega "T". Õppeülesande esitamisel kustutab õpetaja märke "T". Kui õpilane ei ole kokkuvõtva hinde välja panemise ajaks sooritanud nõutavat ülesannet, kaalub õpetaja töö olulisust ning võtab selle arvesse kokkuvõtva trimestri- või poolaastahinde välja panemisel.

Kokkuvõttev hindamine I kooliastmes on õppeprotsessi käigus antud sõnalise tagasiside koondamine **poolaastahinneteks** "arvestatud/ mittearvestatud" (edaspidi AR/MA), mis väljendavad kokkuvõtvalt õppeaasta lõpuks saavutatud õpitulemusi osaoskuste lõikes. Kokkuvõttev poolaastahinne on samal ajal aastahinne. Täiendavat aastahinnet välja ei panda.

Käitumist ja hoolsust II poolaastal ei hinnata. Distsantsõppes osalemist tagasisidestab klassiõpetaja poolaasta lõpus kommentaarina.

Kokkuvõttev hindamine II kooliastmes on õppeprotsessi käigus antud sõnalise tagasiside koondamine **trimestrihinneteks** "AR/MA". Õppeainete viimased **aastahinded** väljendatakse **täheliste hinnetena**. Aastahinded pannakse välja I ja II trimestri tähelise hinde ning III trimestri "AR/MA" alusel. Kui III trimestri hinne on "MA", siis võrdsustub see aastahinde välja panemisel hindega "F". Kui aastahinne jääb kahe hinde vahele (nt "B", "C", "AR"), siis otsustab õpetaja kokkuvõtva aastahinde.

Kokkuvõttev hindamine õppeainete puhul, mida hinnatakse **poolaasta** lõikes, on õppeprotsessi käigus antud sõnalise tagasiside koondamine poolaastahinneteks

“AR/MA”. II poolaasta kokkuvõttev hinne on samal ajal aastahinne ning seda ei teisendata täheliseks hindeks.

Käitumist ja hoolsust III trimestril ei hinnata. Distantõppes osalemist tagasisidestab aineõpetaja trimestri lõpus kommentaarina.

Õpilase koolist lahkumisel ei teisendata hindeid, mis on aluseks õpilase järgmise klassi üleviimisel, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud hindekskaalasse.

KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015

Kooli õppekava uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga asjast huvitatud isik. Selleks tuleb esitada kooli direktorile algatustaotlus kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis koos ettepanekute ja põhjendustega. Algatustaotluse korral kutsub direktor kokku kooli õppekava **uuendamise ja täiendamise töörühma**, kes otsustab ettepanekute põhjal uuendamise või täiendamise vajaduse ja koostab kooli õppekava muudatuste eelnõu, mis on kooskõlas kehtiva õigusega.

Kooli õppekava uuendamise või täiendamise algatab direktor, juhul kui see on tingitud

- muudatustest õigusaktides;
- muudatustest kooli arengukavas;
- kooli sisehindamise tulemustest.

Kooli direktor esitab õppekava muudatuste eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule ja õppenõukogule. Arvamuse küsimisel lähtud direktor haldusmenetluse seaduse §st 16. Kui hoolekogu või õppenõukogu on leidnud, et kavandatavad muutused on vastuolus kehtiva õigusega, siis kutsub kooli direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes viib õppekava muudatused vastavusse kehtiva õigusega.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel kehtestab kooli õppekava kooli direktor käskkirjaga.

Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, viidates muudetud peatükki juures direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti.

Kool avalikustab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § alusel kooli õppekava kooli veebilehel ja loob kooli raamatukogus võimaluse kooli õppekavaga tutvumiseks.

Ainekavad

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Ainevaldkonda kuuluvad **eesti keel** ja **kirjandus**.

Keele ja kirjanduse õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena;
- on omandanud õigekirjaoskuse;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui kirjalikult;
- kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet;
- kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid ja suudab teavet kriitiliselt hinnata;
- väärtustab rahvuskirjandust ja pärimuskultuuri ning kultuurilist mitmekesisust;
- loeb eakohast väärtkirjandust ja kujundab selle järgi oma tõekspidamisi;
- väljendab isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- oskab õppida, hangib teavet eri allikatest.

Eesti keel

I KOOLIASTE

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärkidena taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunust;
- kuulab mõtestatult eakohast teksti;
- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega;
- loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- saab aru lihtsast plaanist, tabelist, diagrammist ja kaardist;
- hangib otstarbekohast teavet eri allikatest ja kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.

I KOOLIASTME EESTI KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
<p><u>Kuulamine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulnud lause, jutu sisu: <p><u>Kõnelemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, esitab luuletust peast. 	<p><u>Kuulamine</u></p> <p>Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.</p> <p><u>Kõnelemine</u></p> <p>Häädus- ja intonatsiooniharjutused. Hääduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.</p> <p>Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.</p> <p>Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.</p>
LUGEMINE	
<ul style="list-style-type: none"> Tunneb häälik-täheleist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema 	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade</p>

<p>sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • mõtleb jutule alguse või lõpu; • on lugenud vähemalt kahte oma lugemisoskusele sobivat lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...). 	<p>moodustamine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.</p> <p>Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.</p> <p>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.</p> <p>Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.</p> <p>Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).</p> <p>Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.</p>
KIRJUTAMINE	
<p><u>Kirjatehnika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutata- takse ning sõnas õigesti seostatakse; • kirjutab tahvlilt ära; • täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab 	<p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsiga, joonistähed kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähed õppimine. Suurte kirjatähed õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.</p> <p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kirjutamine tahvlilt, õpikust.</p>

<p>näidise järgi tööd vihkulehele, varustab töökuupäevaga;</p> <p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <ul style="list-style-type: none"> koostab näidise järgi kutse; kirjutab jutu pildi, pildiseeria ja küsimuste järgi; kirjutab lünkumberjutustuse. <p><u>Õigekeelsus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; teab, et lause lõpeb punktiga; teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; kirjutab õigesti oma nime. 	<p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).</p> <p>Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes.</p> <p>Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri – d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.</p> <p>Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).</p>
---	---

2. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
<p><u>Kuulamine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslaste 	<p><u>Kuulamine</u></p> <p>Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi</p>

<p>eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil;</p> <ul style="list-style-type: none"> koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; <p><u>Kõnelemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab kõnes terviklauseid; teab ja leiab vastandtähendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab õpetaja abil jutut pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; esitab luuletust peast. 	<p>meeldejätmine ja selle järgi toimimine.</p> <p>Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).</p> <p><u>Kõnelemine</u></p> <p>Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.</p> <p>Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.</p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.</p> <p>Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.</p> <p>Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri meeoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.</p>
<p>LUGEMINE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; mõistab häälega või 	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.</p> <p>Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p>

<p><i>endamis lugedes loetu sisu;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;</i> • <i>leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;</i> • <i>tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;</i> • <i>kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;</i> • <i>on lugenud vähemalt nelja oma lugemisoskusele sobivat lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.</i> 	<p><i>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.</i></p> <p><i>Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.</i></p> <p><i>Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.</i></p> <p><i>Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</i></p> <p><i>Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga.</i></p> <p><i>Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.</i></p> <p><i>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</i></p> <p><i>Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.</i></p> <p><i>Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</i></p> <p><i>Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamise. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</i></p>
KIRJUTAMINE	
<p><u>Kirjatehnika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kasutab kirjutades õiged väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;</i> • <i>kirjutab tahvlilt või õpikust ära;</i> • <i>täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga.</i> 	<p><u>Kirjatehnika</u></p> <p><i>Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</i></p> <p><i>Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</i></p> <p><i>Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</i></p>

<p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <ul style="list-style-type: none"> koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; <p><u>Õigekeelsus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; märgib kirjas õigesti täishäälikuid; teab peast võõrtähtedega tähestikku; alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); <ul style="list-style-type: none"> kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena). 	<p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <p>Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.</p> <p>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses.</p> <p>Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p> <p>Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlauses kirjutamisel et, sest, aga, kuid puhul.</p> <p>Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes.</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri –d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena).</p> <p>Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohtlikule kohale tähelepanu juhitakse.</p>
---	--

3. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
<p><u>Kuulamine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; <p><u>Kõnelemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, 	<p><u>Kuulamine</u></p> <p>Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõõride kuulamine, nende järgi toimimine.</p> <p>Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.</p> <p>Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.</p> <p>Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.</p> <p><u>Kõnelemine</u></p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.</p> <p>Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja</p>

<p>tugisõnade, märksõnaskaemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu; • esitab luuletust peast. 	<p>rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
<p>LUGEMINE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; • töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; • vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; • eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; • on lugenud läbi vähemalt neli eesti või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; • teab nimetada mõnd lastekirjanikku. 	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvliit ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusemärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.</p> <p>Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimivate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku</p>

	<p>raamatu leidmine iseseisvalt.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri</p> <p>Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.</p>
KIRJUTAMINE	
<p><u>Kirjatehnika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; • kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; <p><u>Õigekiri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; • märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade alguse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid 	<p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine.</p> <p>Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.</p> <p><u>Õigekiri</u></p> <p>Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.</p> <p>Nimi-, omandus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p>Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema</p>

<p><i>tähestik- järjestuses;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;</i> <p><u>Tekstiloome</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</i> • <i>kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (30–40 sõna);</i> • <i>koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.</i> 	<p><i>vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.</i></p> <p><u>Tekstiloome</u></p> <p><i>Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.</i></p> <p><i>Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.</i></p> <p><i>Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</i></p> <p><i>Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</i></p> <p><i>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</i></p> <p><i>Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</i></p> <p><i>Kirja kirjutamine.</i></p> <p><i>Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</i></p>
---	--

II KOOLIASTE

Eesti keele **õppe- ja kasvatuseesmärgidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- oskab koostada ja korrektselt vormistada õppetöök ja eluks vajalikke tekste;
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

II KOOLIASTME EESTI KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

4. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS	
<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; • annab lühidalt edasi kuuldu sisu; • väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; • esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; • väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; • kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; • esitab peast luuletuse või rolliteksti. 	<p>Hääliku pikkuste eristamine.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, löikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.</p> <p>Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.</p> <p>Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).</p> <p>Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiiim. Rollimäng.</p> <p>Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
TEKSTI VASTUVÕTT	
<ul style="list-style-type: none"> • Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; 	<p>Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoscuse hindamine.</p> <p>Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; • leiab teksti peamõtte; • kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; • leiab tekstist vajalikku infot; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäändu, kirja; • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); • tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust. 	<p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).</p> <p>Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.</p> <p>Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri</p> <p>Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäändud.</p>
TEKSTILOOME	
<ul style="list-style-type: none"> • Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; • jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; • kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; 	<p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.</p> <p>Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendil, inimesel kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine;</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel; • teeb oma tekstiga tööd. 	<p>õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardivõi kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamuslugu).</p> <p>Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p>
ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE	
<ul style="list-style-type: none"> • Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; • märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; • kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; • pöörab tegusõnu olevikus; • moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku; • poolitab sõnu (õpitud reeglite piires); • kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; • kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; • tunneb ära liitsõna; • leiab vead enda ja 	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h õigekiri.</p> <p>i ja j õigekiri (tegijanimi). Tutvumine gi- ja ki-liite õigekirjaga.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.</p> <p>Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.</p> <p>Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Sünonüümid. Antonüümid.</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p>

<p>kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga.</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi). 	<p>Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.</p>
---	--

5. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS	
<ul style="list-style-type: none"> Valib juhendamise toel suhtluskanali; leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid. 	<p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Suuline arvamusavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.</p>
TEKSTI VASTUVÕTT	
<ul style="list-style-type: none"> Loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi; valib juhendamise toel oma lugemisvara. 	<p>Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.</p> <p>Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).</p> <p>Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus).</p> <p>Kuuldu konspekteerimine.</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p>
TEKSTILOOME	
<ul style="list-style-type: none"> Jutustab, kirjeldab, 	<p>Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.</p>

<p>arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne). 	<p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p>
ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb eesti keele häälikusüsteemi, • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes. 	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p>Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.</p>

	<p><i>Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.</i></p> <p><i>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.</i></p> <p><u><i>Muud õigekirja teemad</i></u></p> <p><i>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</i></p>
--	---

6. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust;</i> • <i>võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.</i> • <i>leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.</i> 	<p><i>Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine.</i></p> <p><i>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</i></p> <p><i>Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.</i></p> <p><i>Suhtlemine virtuaalkeskonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.</i></p>
TEKSTI VASTUVÕTT	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi;</i> • <i>võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;</i> • <i>kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel;</i> 	<p><i>Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava.</i></p> <p><i>Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika.</i></p> <p><i>Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</i></p> <p><i>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.</i></p> <p><i>Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjanepanek ja seoste väljatoomine.</i></p>
TEKSTILOOME	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Leiab juhendamise toel</i> 	<i>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi</i>

<p>tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;</p> <ul style="list-style-type: none"> tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe; tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe; kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme; avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades. 	<p>koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p> <p>Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p>
ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE	
<ul style="list-style-type: none"> Tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja; 	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Kirjakeel, argikeel ja murdekeel</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>g, b, d s-i kõrval. h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi- ja ki-liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.</p> <p>f-i ja š õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.</p> <p>Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>tunneb ära õpitud tekstiliigi;</i> • <i>rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates.</i> 	<p>veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p><i>Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad).</i></p> <p><i>Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.</i></p> <p><i>Sõnaraamatute kasutamine käandsõna põhivormide kontrollimiseks.</i></p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p><i>Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</i></p> <p><i>Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.</i></p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u></p> <p><i>Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.</i></p>
--	--

Kirjandus

II KOOLIASTE

Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärkidena taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- kujundab eakohast väärtkirjandust lugedes oma kõlbelisi tõekspidamisi;
- loeb lodusalt, ilmekalt ja arusaamisega jõukohase keerukusega teksti;
- tutvustab loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleb tegelassuhete ja probleemide üle;
- oskab loetust teksti- või elamuspõhiselt jutustada ning selle üle arutleda;

- kirjutab korrektselt väljendudes jutustavaid ja kirjeldavaid omaloomingulisi töid;
- oskab vajaliku teabe hankimiseks kasutada erinevaid allikaid.

II KOOLIASTME KIRJANDUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
LUGEMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest. 	<p>Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
JUTUSTAMINE	
<p>Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu. 	<p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.</p> <p>Fantaasialoo jutustamine.</p>
TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE	
<p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi; • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; • koostab teksti kohta sisukava, 	<p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.</p> <p>Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema</p>

<p><i>kasutades väiteid või märksõnu;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>leiab lõigu kesksed mõtted;</i> • <i>järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</i> • <i>kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</i> • <i>arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</i> • <i>otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</i> 	<p><i>sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</i></p> <p><i>Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</i></p> <p><i>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</i></p> <p><u><i>Teose/loo kui terviku mõistmine</i></u></p> <p><i>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.</i></p> <p><i>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</i></p> <p><i>Loomamuinasjutu tüüptegelased.</i></p>
<p><u><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</i> 	<p><u><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></u></p> <p><i>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnест arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.</i></p> <p><i>Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</i></p>

6. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
LUGEMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</i> • <i>loeb eakohast erižanrilist</i> 	<p><i>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</i></p> <p><i>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste</i></p>

<p><i>kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest.</i> 	<p><i>tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</i></p>
<p>JUTUSTAMINE</p>	
<p><i>Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</i> • <i>jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.</i> 	<p><i>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.</i></p>
<p>TEKSTI TÕLGENdamINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p>	
<p><u><i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</i> • <i>koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;</i> • <i>leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;</i> • <i>järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</i> • <i>kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</i> • <i>arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle,</i> 	<p><u><i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i></u></p> <p><i>Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena.</i></p> <p><i>Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</i></p> <p><i>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</i></p> <p><u><i>Teose/loo kui terviku mõistmine</i></u></p> <p><i>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.</i></p> <p><i>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose</i></p>

<p><i>avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</i> 	<p><i>sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased.</i></p>
<p><u><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;</i> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</i> ● <i>mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</i> 	<p><u><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></u></p> <p><i>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.</i></p> <p><i>Lihtsamate sümbolite seletamine.</i></p> <p><i>Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.</i></p> <p><i>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.</i></p> <p><i>Riimide leidmine ja loomine.</i></p> <p><i>Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine.</i></p> <p><i>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</i></p>

AINEVALDKOND „VÕÕRKEELED“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Ainevaldkonda kuuluvad **A-võõrkeel (inglise keel)** ja **B-võõrkeel (vene keel ja saksa keel)**.

Võõrkeelepädevus on suutlikkus mõista ja tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda eesmärgipäraselt nii kõnes kui kirjas, järgides vastavaid kultuuritavasid; mõista ja väärtustada erinevaid kultuure, oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi.

Võõrkeelte õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- suudab keelekeskkonnas iseseisvalt toimida;
- on võimeline osalema võõrkeelsetes projektides ja jätkama õpinguid võõrkeeles;
- tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;
- mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- omandab enesekindluse võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel.

AINEVALDKONNA KIRJELDUS

Võõrkeeled avardavad inimese tunnetusvõimalusi ning suutlikkust mõista ja väärtustada mitmekultuurilist maailma, arendavad erinevate keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega süsteemset mõtlemist ning eneseväljendusvõimalusi. Võõrkeeled arendavad kultuuriteadlikku suhtlusvõimet, andes teadmisi eri maade ja erinevaid keeli kõnelevate rahvaste kohta.

Ainevaldkonda kuuluvate võõrkeelte õppe kirjeldus on üles ehitatud, lähtudes keeleoskustasemete kirjeldustest Euroopa keeleõppe raamdokumendis. See võimaldab arvestada õppija ealist ning individuaalset eripära, suunata erineva edasijõudmisega õpilasi seadma endale jõukohaseid õpieesmärke ning andma õpilastele objektiivset tagasisidet saavutatud kohta. Kooli eesmärk on teotada iseseisva õppija kujunemist.

Keeleõpe on allutatud kommunikatiivsetele vajadustele, lähtutakse õppijast ja tema suhtluseesmärkidest. Keeleõppes on oluline eelkõige keele kasutamise oskus. Keeeline korrektsus kujuneb õppijal pikaajalise töö tulemusena.

Suhtluspädevust kujundatakse keele nelja osaoskuse arendamise kaudu:

- kuulamine,
- lugemine,
- rääkimine,
- kirjutamine.

Neid osaoskusi õpetatakse integreeritult. Keeleõpe on võimalus rikastada mõtlemist, arendada oskust end täpselt väljendada, luua tekste ning nendest aru saada. Nendes valdkondades toetub võõrkeeleõpetus emakeeleõpetusele ja vastupidi.

Suhtluspädevuse kõrval arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ja võõra kultuuri sarnasusi ning erinevusi, mõista ja väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Võõrkeel õpetamisel rakendatakse õppijakeskset lähenemist:

- õppija osaleb aktiivselt õppes, tema võõrkeele kasutamine on teadlik ja loov ning ta kujundab õppides oma õpistrateegiaid;
- keeleõppes kasutatava materjali sisu vastab õppija huvidele;
- õppija osaleb erinevates aktiivõppevormides (sh paaris- ja rühmatöö);
- õpetaja roll on olla õpilase koostööpartneriks ja nõustajaks teadmiste omandamise protsessis;
- õppematerjalid on avatud, nende kohandamine ja täiendamine toimub lähtuvalt õppija eesmärkidest ning vajadustest.

Keeleõppe keskmes on teemavaldkonnad, mille kaudu ja mille piires kujundatakse suhtluspädevust. Need on kõigile võõrkeeltele ühtsed.

Võõrkeelte integratsioon teiste õppeainetega ning õppimist toetava õpikeskkonna loomine aitavad suhtluspädevuse omandamise kõrval arendada ka maailmapilti, enesehinnangut ning väärtuskäitumist.

ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

Üldpädevusi kujundatakse seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja -tegevuste kaudu.

<i>Kultuuri- ja väärtuspädevus</i>	<i>Õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimine; erinevate kultuurilisest eripärast tulenevate väärtussüsteemide mõistmine ja aktsepteerimine.</i>
<i>Sotsiaalne ja kodanikupädevus</i>	<i>Õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuritausta tundmaõppimine, et mõista sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid; aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.</i>
<i>Enesemääratluspädevus</i>	<i>Võõrkeele tundide teemad, arutlused ja rollimängud aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni ning oma tugevate ja nõrkade külgede hindamiseni.</i>

Õpipädevus	<i>Erinevate õpistrateegiate rakendamine (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine, internetikeskkondade kasutamine); eneserefleksioon ja -hindamine, oma teadmiste ja oskuste analüüsimine.</i>
Suhtluspädevus	<i>Suhtlus on keeleõppe alus.</i>
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	<i>Numbrid võõrkeeltes, nende kasutamine, eri maade mõõtühikute süsteemid.</i>
Ettevõtlikkuspädevus	<i>Toimetulek võõrkeelses keskkonnas.</i>
Digipädevus	<i>Võõrkeele õppimist toetavate digimängude ja keelekeskkondade turvaline kasutamine.</i>

A-VÕÕRKEEL (INGLISE KEEL)

Inglise keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- saavutab iseseisva keelekasutaja taseme;
- huvitub võõrkeelte õppimisest ja nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- omandab oskuse õppida võõrkeeli ning pidevalt täiendada oma keeleoskust;
- huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- oskab kasutada võõrkeelseid teatmeallikaid, et leida vajalikku infot.

I KOOLIASTME INGLISE KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

2. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid enda tutvustamiseks ning perekonnast ja kodust rääkimiseks. • Reageerib adekvaatselt 	<p><i>Õpitud fraasidele ja küsimustele reageerimine.</i></p> <p><i>Tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimine kuulamise järgi.</i></p> <p><i>Laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine</i></p> <p><i>Dialogide, laulude ja</i></p>	<p><i><u>Mina ja teised</u> – enese, pereliikmete, kaaslase ja sõprade tutvustamine ning kirjeldamine (nimi, rahvus, sugu, vanus, elukoht);</i></p> <p><i><u>Eesti</u> – aastaring; rahvakalendri tähtpäevad;</i></p> <p><i><u>Igapäevaelu. Õppimine ja töö</u> – tervis; koolipäev;</i></p>

<p>lihtsatele küsimustele ja korraldustele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • On tutvunud õpitava keele maa ja kultuuriga.. • Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse. • Kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) võõrkeele õppimiseks. • Oskab õpetaja juhendamisel töötada individuaalselt, paaris ja rühmas. 	<p>luuletuste esitamine.</p> <p>Pildi kirjeldamine.</p> <p>Tuttavate nimede, sõnade ja fraaside äratundmine kuulmise järgi.</p> <p>Suuline lühikeste lausete koostamine õpitud mallide alusel.</p>	<p><u>Vaba aeg</u> – lemmiktegevused, mängude käsklused ja juhendid.</p>
--	--	--

Keeleoskuste tase 2. klassi lõpus:

Kuulamine	Rääkimine
A1.1	A1.1

3. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Omandab tähe- ja hääldusmärgid ning oskab neid kasutada. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu ja kodumaa, kool, hobid, lemmiktegevused, aastaajad) kirjeldamiseks. • Oskab lugeda ja kirjutada seotud eakohast teksti. • Reageerib adekvaatselt 	<p>Õpitud fraasidele ja küsimustele reageerimine ning samalaadsete küsimuste esitamine õpitud sõnavara ja lausemallide piires.</p> <p>Tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimine kuulamise järgi.</p> <p>Tekstis lünkade, tabeli jne täitmine.</p> <p>Laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine.</p> <p>Dialogide, laulude ja luuletuste esitamine.</p> <p>Pildi kirjeldamine.</p>	<p><u>Mina ja teised</u> – enese, pereliikmete, kaaslaste ja sõprade tutvustamine ning kirjeldamine;</p> <p><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – kodukoht; kodukoha loodus; kodused toimingud; perekondlikud sündmused;</p> <p><u>Eesti</u> – aastaring; tähtpäevad;</p> <p><u>Igapäeva elu. Õppimine ja töö</u> – tervis; koolipäev, aeg, nädalapäevad;</p> <p><u>Vaba aeg</u> – lemmiktegevused, mängude käsklused ja juhendid.</p>

<p><i>lihtsatele küsimustele ja korraldustele.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>On omandanud algsed teadmised õpitava keele maast ja kultuurist.</i> • <i>Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse.</i> • <i>Kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) võõrkeele õppimiseks.</i> • <i>Oskab leida vajalikku infot õppematerjalist.</i> • <i>Oskab õpetaja juhendamisel töötada individuaalselt, paaris ja rühmas.</i> 	<p><i>Häälega teksti ette lugemine.</i></p> <p><i>Tuttavate nimede, sõnade ja fraaside äratundmine tekstis.</i></p> <p><i>Tekstide lugemine ja ülesande täitmine loetu põhjal.</i></p> <p><i>Õpitud fraaside ja lausete ära kirjutamine.</i></p> <p><i>Lühikeste lausete koostamine õpitud mallide alusel.</i></p>	
---	--	--

Keeleoskuste tase 3. klassi lõpus:

<i>Kuulamine</i>	<i>Lugemine</i>	<i>Rääkimine</i>	<i>Kirjutamine</i>
<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>

II KOOLIASTME INGLISE KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

4. KLASS

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppetegevused</i>	<i>Teemavaldkonnad</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Saab aru eakohasel teemal seotud tekstist ja vestlusest</i> • <i>Oskab lugeda ja kirjutada seotud eakohast teksti.</i> • <i>Omandab tähe- ja hääldusmärgid ning oskab neid kasutada.</i> • <i>Kasutab õpitud väljendeid</i> 	<p><i>Fraasidele ja küsimustele reageerimine;</i></p> <p><i>loetellu sobimatu sõna äratundmine;</i></p> <p><i>tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimine (nt bingo), kuulamise järgi tekstis</i></p>	<p><i><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus ja kirjeldus, tervis, sport ja vaba aeg, sünnipäevad, sõbrad</i></p> <p><i><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus ja kirjeldamine (nimi, vanus, sugu, välimus, elukutse) ja kodu asukohta ning kodu</i></p>

<p>ja lauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu ja kodumaa, kool, hobid, lemmiktegevused, aastaajad) kirjeldamiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reageerib adekvaatselt küsimustele ja korraldustele. • Tutvub ning huvitub õpitava keele maa ja kultuuriga • Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse ning on motiveeritud võõrkeelt õppima. • Kasutab õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) võõrkeele õppimiseks, oskab leida vajalikku informatsiooni õppematerjalidest, internetist ja sõnaraamatutest. • Oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas. 	<p>lünkade, tabeli jne täitmine;</p> <p>laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine (nt riimuvate sõnade leidmine);</p> <p>dialogide, laulude ja luuletuste esitamine;</p> <p>pildi kirjeldamine;</p> <p>loeb häälega eakohast teksti;</p> <p>tekstide iseseisev lugemine ja ülesande täitmine loetu põhjal;</p> <p>loetud tekstist kokkuvõtte tegemine nii suuliselt kui kirjalikult;</p> <p>teemakohased projektitööd.</p>	<p>kirjeldus</p> <p><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust iseloomustav sõnavara (mets, meri, park jmt)</p> <p><u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – igapäevatoimingud kodus ja koolis, sisseostude tegemine, töö ja ametid</p> <p><u>Riigid ja nende kultuur</u> – inglise keelt kõnelevate riikide sümbolid, pühad ja traditsioonid</p> <p><u>Vaba aeg</u> – lemmiktegevused, reisimine, hobid</p>
---	--	--

Keeleoskuste hea tase 4. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A2.1	A2.2	A2.2	A2.1

5. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru eakohasel teemal seotud tundmatust tekstist ja vestlusest. • Oskab lugeda ja kirjutada 	<p>Küsimustele vastamine ja eakohased arutelud;</p> <p>loetellu sobimatu sõna äratundmine;</p>	<p><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus ja kirjeldus, tervis, sport ja vaba aeg, sünnipäevad, sõbrad</p> <p><u>Kodu ja lähiümbrus</u> –</p>

<p>seotud eakohast teksti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õpitud väljendeid ja lauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu ja kodumaa, kool, hobid, lemmiktegevused, aastaajad jne) kirjeldamiseks, on võimeline osalema eakohasel teemal lihtsas vestluses. • On omandanud teadmised ja huvitub õpitava keele maadest ja kultuurist. • Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse ning on motiveeritud võõrkeelt õppima. • Kasutab õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) võõrkeele õppimiseks, oskab leida vajalikku informatsiooni õppematerjalidest, internetist ja sõnaraamatutest. • Oskab nii õpetaja juhendamisel kui ka iseseisvalt töötada nii paaris kui ka rühmas. 	<p>laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine (nt riimuvate sõnade leidmine);</p> <p>dialogide, rollimängude, laulude ja luuletuste esitamine; dialogide ja eri liiki tekstide koostamine;</p> <p>pildi kirjeldamine;</p> <p>kõva häälega teksti ette lugemine;</p> <p>tekstide iseseisev lugemine ja ülesande täitmine loetu põhjal;</p> <p>vabalugemine (lühijutud, adapteeritud tekstid);</p> <p>loetud tekstist kokkuvõtte tegemine nii suuliselt kui kirjalikult;</p> <p>teemakohased projektitööd, lühiettekanded ja nende esitamine.</p>	<p>pereliikmete tutvustus ja kirjeldamine (nimi, vanus, sugu, välimus, elukutse) ja kodu asukoha ning kodu kirjeldus</p> <p><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust ja loodust iseloomustav sõnavara, aastaajad, Sümboolid traditsioonid</p> <p><u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – igapäevatoimingud kodus ja koolis, sisseostude tegemine, töö ja ametid, reisimine, raamatud ja raamatukogud</p> <p><u>Riigid ja nende kultuur</u> – inglise keelt kõnelevate ja naaberriikide sümboolid, pühad ja traditsioonid, loodus, teised keeled, viisakuskombed, inimesed</p> <p><u>Vaba aeg</u> – lemmiktegevused, reisimine, hobid</p>
---	--	--

Keeleoskuste tase 5. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A2.2	A2.2	A2.2	A2.1

6. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
• Saab aru õpitud sõnavara	Küsimustele vastamine ja	<u>Mina ja teised</u> – Iseloom,

<p><i>ulatuses tekstidest, lauludest.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu.</i> • <i>Oskab eristada kuulatavast tekstist vajalikku informatsiooni.</i> • <i>Oskab iseseisvalt töötada nii paaris kui ka rühmas.</i> • <i>Vestleb ja vastab küsimustele õpitud temaatika ja sõnavara piires.</i> • <i>Küsitleb oma kaaslast ja annab saadud infot edasi.</i> • <i>Väljendab ja põhjendab oma arvamust.</i> • <i>kuulab dialoogis partnerit ja aitab teda vajadusel</i> • <i>saab aru tundmatuid sõnu sisaldavatest eakohastest tekstidest, kasutades piltide, konteksti või sõnaraamatu abi</i> • <i>suudab teksti osi järjestada</i> • <i>oskab koostada lühikesi tekste</i> 	<p><i>eakohased arutelud;</i></p> <p><i>loetellu sobimatu sõna äratundmine;</i></p> <p><i>ülesande täitmine loetu ja kuuldu põhjal;</i></p> <p><i>dialoogide, rollimängude, laulude ja luuletuste esitamine;</i></p> <p><i>dialoogide ja tekstide koostamine, mudelkirjutamine;</i></p> <p><i>pildi kirjeldamine;</i></p> <p><i>kõva häälega teksti ette lugemine;</i></p> <p><i>tekstide iseseisev lugemine ja ülesande täitmine loetu põhjal;</i></p> <p><i>vabalugemine (lühijutud, adapteeritud tekstid);</i></p> <p><i>loetud tekstist kokkuvõtte tegemine nii suuliselt kui kirjalikult;</i></p> <p><i>teemakohased projektitööd, lühiettekanded ja nende esitamine.</i></p>	<p><i>välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakusväljendid.</i></p> <p><i><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus ja kirjeldamine (nimi, vanus, sugu, välimus, elukutse) ja kodu asukoha ning kodu kirjeldus, igapäevased kodused tööd ja tegemised</i></p> <p><i><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust ja loodust iseloomustav sõnavara, aastaajad, sümbolid traditsioonid</i></p> <p><i><u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused; turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine; poes käik, arsti juures käimine; kool ja klass, koolipäev, õppeained; ametid, tervislikud eluviisid</i></p> <p><i><u>Riigid ja nende kultuur</u> – Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad, Eesti naaberriigid</i></p> <p><i><u>Vaba aeg</u> – Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid, ametid, sport, film, muusika</i></p>
--	--	--

Keeleoskuste tase 6. klassi lõpus:

<i>Kuulamine</i>	<i>Lugemine</i>	<i>Rääkimine</i>	<i>Kirjutamine</i>
-------------------------	------------------------	-------------------------	---------------------------

A2.2	A2.2	A2.2	A2.2
------	------	------	------

B-VÕÖRKEEL (VENE KEEL)

Vene keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- suudab igapäevastes suhtlusolukordades toime tulla;
- huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- oskab kasutada võõrkeelseid teatmeallikaid, et leida vajalikku infot.

II KOOLIASTME VENE KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi ning tunneb tähemärke. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks. • Reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele. • On omandanud esmased teadmised õpitava keele maast; 	<p>Sõnale või fraasile reageerimine (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);</p> <p>loetellu sobimatu sõna äratundmine;</p> <p>pildi täiendamine kuuldu põhjal;</p> <p>tähelepanelikku kuulamist nõudvad mängud (nt bingo);</p> <p>laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine (nt ridade järjestamine, riimuvate sõnade leidmine);</p> <p>häälega lugemine;</p> <p>dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;</p>	<p><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus (nimi, rahvus, sugu, vanus, elukoht)</p> <p><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus (nimi, vanus, sugu, vanus) ja kodu asukoha ning kodu lühikirjeldus</p> <p><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust iseloomustav sõnavara (mets, meri, park jmt)</p> <p><u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – tavalisemad päevatoimingud kodus ja koolis ja nende tegevustega seotud esemed/vahendid, numbrid, värvid, rõivad, toit</p> <p><u>Vaba aeg</u> – lihtsamad</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse; • Kasutab juhendamisel õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsat dialoogi; • Oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas. 	<i>rääkimine pildi alusel; ärakirja tegemine ja mudeli järgi kirjutamine.</i>	<i>tegevused ja eelistused</i>
---	---	--------------------------------

Keeleoskuste tase 5. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A1.1	A1.1	A1.1	A1.1

6. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kool) kirjeldamiseks. • Reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele. • On omandanud esmased teadmised õpitava keelega seotud kultuuriruumist. • Rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja –strateegiaid. • Seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma 	<i>Kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine; sobitusülesande lahendamine (pildi vastavus kirjeldusele); mudeli järgi dialoogi esitamine; rääkimine pildi alusel; häälega lugemine; laulude ja luuletuste esitamine; lihtsa faktilise info leidmine tekstist; mudeli järgi kirjutamine; õpikusõnastiku kasutamine.</i>	<i><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus ja kirjeldus, tervis, sport ja vaba aeg, sünnipäevad, sõbrad <u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus ja kirjeldamine (nimi, vanus, sugu, välimus, elukutse) ja kodu asukoha ning kodu kirjeldus <u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust iseloomustav sõnavara (mets, meri, park jmt) <u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – igapäevatoimingud kodus ja koolis, sisseostude tegemine, töö ja ametid <u>Riigid ja nende kultuur</u> – vene keelt kõnelevate riikide sümbolid, pühad ja traditsioonid</i>

<i>saavutusi.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas. 		<i>Vaba aeg – lemmiktegevused, reisimine, hovid</i>
--	--	---

Keeleoskuste tase 6. klassi lõpus:

<i>Kuulamine</i>	<i>Lugemine</i>	<i>Rääkimine</i>	<i>Kirjutamine</i>
<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>

B-VÕÕRKEEL (SAKSA KEEL)

Saksa keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- suudab igapäevastes suhtlusolukordades toime tulla;
- huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- oskab kasutada võõrkeelseid teatmeallikaid, et leida vajalikku infot.

II KOOLIASTME SAKSA KEELE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. KLASS

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppetegevused</i>	<i>Teemavaldkonnad</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi ning tunneb tähemärke. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma 	<p><i>Sõnale või fraasile reageerimine (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);</i></p> <p><i>loetellu sobimatu sõna äratundmine;</i></p> <p><i>pildi täiendamine kuuldu põhjal;</i></p> <p><i>tähelepanelikku kuulamist</i></p>	<p><i><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus (nimi, rahvus, sugu, vanus, elukoht), enesetunne, viisakusväljendid.</i></p> <p><i><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus (nimi, vanus, sugu, vanus) ja kodu asukoha ning kodu lühikirjeldus</i></p>

<p>vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele. • On omandanud esmased teadmised õpitava keele maast; • Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse; • Kasutab juhendamisel õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsat dialoogi.; • Oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas. 	<p>nõudvad mängud (nt bingo);</p> <p>laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine (nt ridade järjestamine, riimuvate sõnade leidmine);</p> <p>häälega lugemine;</p> <p>dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;</p> <p>rääkimine pildi alusel;</p> <p>ärakirja tegemine ja mudeli järgi kirjutamine.</p>	<p><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi nimi, kodukoha ümbrust iseloomustav sõnavara (mets, meri, park jmt)</p> <p><u>Igapäevaelu, õppimine ja töö</u> – tavalisemad päevatoimingud kodus ja koolis ja nende tegevustega seotud esemed/vahendid, numbrid, värvid, rõivad, toit</p> <p><u>Vaba aeg</u> – lihtsamad tegevused ja eelistused</p>
--	---	--

Keeleoskuste tase 5. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A1.1	A1.1	A1.1	A1.1

6. KLASS

Õpitulemused	Õppetegevused	Teemavaldkonnad
<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kool) kirjeldamiseks. • Reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja 	<p>Kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine;</p> <p>sobitusülesande lahendamine (pildi vastavus kirjeldusele);</p> <p>mudeli järgi dialoogi esitamine;</p> <p>rääkimine pildi alusel;</p> <p>häälega lugemine;</p> <p>laulude ja luuletuste esitamine;</p> <p>lihtsa faktilise info leidmine</p>	<p><u>Mina ja teised</u> – enese ja kaaslaste tutvustus ja kirjeldus, tervis, sport ja vaba aeg, sünnipäevad, sõbrad</p> <p><u>Kodu ja lähiümbrus</u> – pereliikmete tutvustus ja kirjeldamine (nimi, vanus, sugu, välimus, elukutse) ja kodu asukoha ning kodu kirjeldus</p> <p><u>Kodukoht Eesti</u> – Eesti riigi</p>

<p><i>korraldustele.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • On omandanud esmased teadmised õpitava keelega seotud kultuuriruumist. • Rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja –strateegiaid. • Seab endale õpieesmärged ning hindab koostöös kaaslase ja õpetajaga oma saavutusi. • Töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas. 	<p><i>tekstist;</i></p> <p><i>mudeli järgi kirjutamine; õpikusõnastiku kasutamine.</i></p>	<p><i>nimi, kodukoha ümbrust iseloomustav sõnavara (mets, meri, park jmt)</i></p> <p><i><u>Igapäeva elu, õppimine ja töö</u> – igapäevatoimingud kodus ja koolis, sisseostude tegemine, töö ja ametid</i></p> <p><i><u>Riigid ja nende kultuur</u> – saksa keelt kõnelevate riikide sümbolid, pühad ja traditsioonid</i></p> <p><i><u>Vaba aeg</u> – lemmiktegevused, reisimine, hobid</i></p>
--	--	--

Keeleoskuste tase 6. klassi lõpus:

<i>Kuulamine</i>	<i>Lugemine</i>	<i>Rääkimine</i>	<i>Kirjutamine</i>
<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.2</i>	<i>A1.1</i>

KEELEOSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

<i>KUULAMINE</i>	<i>LUGEMINE</i>	<i>RÄÄKIMINE</i>	<i>KIRJUTAMINE</i>	<i>GRAMMATIKA</i>
<i>A1.1</i>				
<i>Tunneb väga aeglaselt ja selgelt sidus kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised).</i>	<i>Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib</i>	<i>Oskab vastata väga lihtsatele küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires. Vajab vestlemisel kaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja</i>	<i>Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). Koostab lühikesi</i>	

<i>Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).</i>	<i>toetada pildimaterjal.</i>	<i>žestidele.</i>	<i>lauseid õpitud mallide alusel.</i>	
A1.2				
<i>Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.</i> <i>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.</i> <i>Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.</i>	<i>Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo.</i> <i>Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest.</i> <i>Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist.</i> <i>Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.</i>	<i>Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust.</i> <i>Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi.</i> <i>Hääldusvead võivad põhjustada arusaamatusi.</i> <i>Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.</i>	<i>Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest.</i> <i>Oskab täita lihtsat küsimustikku.</i> <i>Tunneb õpitud sõnavara õigekirja.</i> <i>Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</i>	<i>Kasutab üksikuid õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neis tuleb ette vigu.</i>
A2.1				
<i>Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavalt teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt.</i> <i>Vajab kordamist ja</i>	<i>Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest.</i>	<i>Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi.</i> <i>Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone</i>	<i>Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi.</i> <i>Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab</i>	

<i>selget hääldust.</i>	<i>Lugemise tempo on aeglane. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.</i>	<i>ning lausemalle. Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõne on takerduv, esineb hääldusvigu.</i>	<i>lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.</i>	
A2.2				
<i>Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuulnud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis). Vajab sageli kuuldu täpsustamist.</i>	<i>Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.</i>	<i>Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega. Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist.</i>	<i>Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukesi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Oskab kasutada sidesõnu aga, sest, et jt. Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).</i>	<i>Kasutab õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildumisel); on võimalik aru saada, mida ta väljendada tahab.</i>

AINEVALDKOND „MATEMAATIKA“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015

 Ainevaldkonda kuulub **matemaatika**

Matemaatika õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid;
- arutleb loogiliselt, põhjendab ja tõestab;
- kasutab tüüpülesannete lahendusstrateegiaid ja lahendab probleemülesandeid;
- oskab infot esitada teksti, graafiku, tabeli, diagrammi ja valemina;
- kasutab õppides info- ja kommunikatsioonitehnoloogiavahendeid;
- rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

MATEMAATIKA

I KOOLIASTE

 Matemaatika **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- saab aru õpitud reeglitest ning oskab neid rakendada;
- loendab ümbritseva maailma esemeid, liigitab ja võrdleb neid 1-2 tunnuse järgi;
- loeb, mõistab ja selgitab eakohaseid matemaatilisi tekste;
- kasutab suurusi mõõtes sobivaid abivahendeid ning mõõtühikuid;
- märkab matemaatikat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- kasutab digitaalseid õppematerjale;
- mõistab matemaatika olulisust, seost ümbritsevaga;

I KOOLIASTME MATEMAATIKAÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
Arvutamine		
<ul style="list-style-type: none"> • Loeb ja kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0 –100; • paigutab naturaalarvude ritta sealt puuduvad arvud 100 piires; 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0 – 1000; • nimetab arvule eelneva või järgneva arvu; • selgitab arv võrduse ja 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve kuni 10 000-ni; • nimetab arvule eelneva või järgneva arvu;

<ul style="list-style-type: none"> teab ja kasutab mõisteid võrra rohkem ja võrra vähem; loeb ja kirjutab järgarve. 	<p>võrratuse erinevat tähendust;</p> <ul style="list-style-type: none"> võrdleb mitme liitmis- või lahutamistehtega arvavaldiste väärtusi. 	<ul style="list-style-type: none"> määrab arvu asukohta naturaalarvude seas; esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana.
<ul style="list-style-type: none"> Liidab peast 10 piires; lahutab peast üleminekuta kümnest 20 piires; omab esialgsed oskused lahutamiseks üleminekuga kümnest 20 piires; nimetab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus; liidab ja lahutab peast täiskümneid 100 piires. 	<ul style="list-style-type: none"> Liidab ja lahutab peast 20 piires; arvutab enam kui kahe tehtega liitmis- ja lahutamisesandeid; liidab peast ühekohalist arvu ühe- ja kahekohalise arvuga 100 piires; lahutab peast kahekohalisest arvust ühekohalist arvu 100 piires; liidab ja lahutab peast täissadadega 1000 piires. 	<ul style="list-style-type: none"> Liidab ja lahutab peast arve 100 piires; liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires; selgitab avaldises olevate tehete järjekorda.
	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab kahe- ja kolmekohalises arvus järke (ühelised, kümnelised, sajalised), määrab nende arvu; esitab kahekohalist arvu üheliste ja kümneliste summana; esitab kolmekohalist arvu üheliste, kümneliste ja sajaliste summana. 	
<ul style="list-style-type: none"> Asendab proovimise teel lihtsaimasse võrdustesse seal puuduvat arvu oma arvutusoskuste piires. 	<ul style="list-style-type: none"> Selgitab ja kasutab õigesti mõisteid vähendada teatud arvu võrra, suurendada teatud arvu võrra. 	
	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab liitmistehte liikmeid (liidetav, summa) ja lahutamistehte liikmeid (vähendatav, vähendaja, vahe). 	
	<ul style="list-style-type: none"> Selgitab korrutamist liitmise kaudu; korrutab arve 1 – 10 kahe, kolme, nelja ja viiega; selgitab jagamise tähendust, kontrollib jagamise õigsust korrutamise kaudu. 	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab korrutamise- ja jagamistehte liikmeid (tegur, korrutis, jagatav, jagaja, jagatis); selgitab jagamist kui korrutamise pöördtehet; valdab korrutustabelit, korrutab ja jagab peast arve korrutustabeli piires, korrutab arvudega 1 ja

		<p>0;</p> <ul style="list-style-type: none"> • korrutab peast ühekohalist arvu kahekohalise arvuga ja jagab peast kahekohalist arvu ühekohalise arvuga 100 piires.
	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab tähe arväärtuse võrdustes proovimise või analoogia teel; • täidab proovimise teel tabeli, milles esineb tähtavaldis. 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Määrab tehete järjekorra avaldises (sulud, korrutamine/jagamine, liitmine/lahutamine).
Mõõtmine ja tekstülesanded		
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab pikkusühikuid meeter ja sentimeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid m ja cm; • mõõdab joonlaua või mõõdulindiga vahemaad/eseme mõõtmeid meetrites või sentimeetrites; • teab seost 1 m = 100 cm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab pikkusühikut kilomeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab kilomeetri tähist km; • selgitab helkuri kandmise olulisust lahendatud praktiliste ülesannete põhjal; • hindab lihtsamatel juhtudel pikkust silma järgi (täismeetrites või täissentimeetrites); • teisendab meetrid detsimeetriteks, detsimeetrid sentimeetriteks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab pikkusmõõte millimeetrist kilomeetrini ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil; • nimetab massiühikuid gramm, kilogramm, tonn ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil; • nimetab ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund ja kirjeldab neid oma elus asetleidvate sündmuste abil; • teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikuid (valdavalt vaid naaberühikud); • arvutab nimega arvudega.
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab massiühikuid gramm ja kilogramm tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid kg ja g. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab massiühikuid kilogramm ja gramm tuttavate suuruste kaudu; • võrdleb erinevate esemete masse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Võrdleb erinevate esemete masse.
<ul style="list-style-type: none"> • Kujutab ette mahuühikut liiter, kasutab selle tähist. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab suurusi pool liitrit, veerand liitrit, kolmveerand liitrit tuttavate suuruste kaudu. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab ajaühikuid minut, tund ööpäev, nädal, kuu ja aasta; • ütleb kellaagegu täistundides ja tutvub mõistetega "veerand", "pool" ja "kolmveerand"; • teab seoseid 1 tund = 60 minutit ja 1 ööpäev = 24 tund. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab ajaühikute lühendeid h, min, s; • kirjeldab ajaühikuid pool, veerand ja kolmveerand tundi oma elus toimuvate sündmuste abil; • nimetab täistundide arvu ööpäevas ja arvutab täistundidega; • loeb kellaagegu (kasutades ka sõnu veerand, pool, kolmveerand); • tunneb kalendrit ja seostab seda oma elutegevuste ja sündmustega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb kellaagegu (kasutades ka sõnu veerand, pool, kolmveerand); • tunneb kalendrit ja seostab seda oma elutegevuste ja sündmustega.
<ul style="list-style-type: none"> • nimetab Eestis käibivaid rahaühikuid, kasutab neid lihtsamates tehingutes; • teab seost 1 euro = 100 senti. 		
		<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab murdude $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}$ tähendust; • leiab $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}$ osa arvust; • selgitab näidete põhjal, kuidas leitakse osa järgi arvu.
<ul style="list-style-type: none"> • Koostab matemaatilisi jutukehi hulki ühendades, hulgast osa eraldades ja hulki võrreldes; • lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20 piires; • hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lahendab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuste piires; • koostab ühetehtelisi tekstülesandeid igapäeva elu teemadel; • lahendab õpetaja juhendamisel kahetehtelisi tekstülesandeid; • hindab ülesande lahendamisel saadud 	<ul style="list-style-type: none"> • Lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuse piires; • koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; • püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused; • hindab saadud tulemuste

	<p>tulemuse reaalsust;</p> <ul style="list-style-type: none"> • püstitab ise küsimusi osalise tekstiga ülesannetes. 	reaalsust.
	<ul style="list-style-type: none"> • Arvutab nimega arvudega. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab termomeetri kasutust, loeb külma- ja soojakraade. 	
Geomeetrilised kujundid		
<ul style="list-style-type: none"> • Eristab sirget kõverjoonest, teab sirge osi punkt ja sirglõik; • joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku; • võrdleb sirglõikude pikkusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõõdab sentimeetrites, tähistab ja loeb lõigu pikkust ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga külgede pikkusi; • joonestab antud pikkusega lõigu; • võrdleb sirglõikude pikkusi; • eristab visuaalselt täisnurka teistest nurkadest; • eristab nelinurkade hulgas ristkülikuid ja ruute; tähistab nende tippe, nimetab külgi ja nurki; • tähistab kolmnurga tipud, nimetab selle küljed ja nurgad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab murdjoont teistest joontest; mõõdab ja arvutab murdjoone pikkuse sentimeetrites; • joonestab ristküliku, sealhulgas ruudu, joonlaua abil; • arvutab ja tähistab ruudu, ristküliku ja kolmnurga übermõõdu küljepikkuste kaudu; • eristab nelinurkade hulgas ristkülikuid ja ruute; tähistab nende tippe, nimetab külgi ja nurki; • tähistab kolmnurga tipud, nimetab selle küljed ja nurgad.
<ul style="list-style-type: none"> • Eristab ruutu, ristkülikut ja kolmnurka teistest kujunditest; tutvub nende tippude, külgede ja nurkadega; • eristab ringe teistest kujunditest. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab visuaalselt ringi ja ringjoont teineteisest; • kasutab sirklit ringjoone joonestamiseks; • näitab sirkliga joonestatud ringjoone keskpunkti asukohta; • mõõdab ringjoone keskpunkti kauguse ringjoonel olevast punktist. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab võrdkülgset kolmnurka; • joonestab võrdkülgset kolmnurka sirkli ja joonlaua abil; • joonestab erineva raadiusega ringjooni; märgib ringjoone raadiuse ja keskpunkti.
<ul style="list-style-type: none"> • Eristab kuupi, risttahukat ja püramiidi teistest ruumilistest kujunditest; näitab maketil nende tippe, servi ja tahke; • eristab kera teistest 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab kuubi tahke; loendab kuubi tippe, servi, tahke; • kirjeldab risttahuka tahke, loendab risttahuka tippe, 	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab ümbritsevast õpitud ruumilisi kujundeid; • eristab kuupi ja risttahukat teistest kehadest ning nimetab ja näitab nende

<i>ruumilistest kujunditest.</i>	<i>servi ja tahke;</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>eristab kolmnurkset ja nelinurkset püramiidi põhja järgi;</i> • <i>leiab piltidelt ja ümbritsevast kuubi, risttahuka, püramiidi, silindri, koonuse, kera.</i> 	<i>tippe, servi, tahke;</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>näitab maketi abil silindri põhju ja külgpinda; nimetab põhjaks olevat ringi;</i> • <i>näitab maketi abil koonuse külgpinda, tippu ja põhja; nimetab põhjaks olevat ringi;</i> • <i>näitab ja nimetab maketi abil püramiidi külgtahke, põhja, tippe;</i> • <i>eristab kolm- ja nelinurkset püramiidi põhja järgi.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rühmitab esemeid ja kujundeid ühiste tunnuste alusel;</i> • <i>võrdleb esemeid ja kujundeid asendi- ja suurustunnustel.</i> 		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Leiab ümbritsevast õpitud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid.</i> 		

II KOOLIASTE

Matemaatika **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- kasutab erinevaid matemaatilise info esitamise viise, liikudes ühelt teisele;
- liigib objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;
- teab, et ülesannetel võib olla erinevaid lahendusteid ja valib endale sobiva;
- põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;
- kasutab arvutusvahendeid arvutamiseks ja tulemuste kontrollimiseks;
- kasutab sobivaid õpimeetodeid, vajadusel otsib abi ja infot erinevatest teabeallikatest.

II KOOLIASTME MATEMAATIKA ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
<i>Arvutamine</i>		

<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab näidete varal termineid arv ja number; kasutab neid ülesannetes; • kirjutab ja loeb arve 1 000 000 piires; • esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste kümne- ja sajatuhandeliste summana; • võrdleb ja järjestab naturaalarve, nimetab arvule eelneva või järgneva arvu; • kujutab arve arvkiirel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb numbritega kirjutatud arve miljardi piires; • kirjutab arve dikteerimise järgi; • määrab arvu järke ja klasse; • kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana; • kirjutab arve kasvavas (kahanevas) järjekorras; • märgib naturaalarve arvkiirele; • võrdleb naturaalarve; • teab ümardamisreegleid ja ümardab arvu etteantud täpsuseni. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab liitmise ja lahutamise tehte komponente (liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe); • tunneb liitmis- ja lahutamistehte liikmete ning tulemuste vahelisi seoseid; • kirjutab liitmistehtele vastava lahutamistehte ja vastupidi; • sõnastab ja esitab üldkujul liitmise omadusi (liidetavate vahetuvuse ja rühmitamise omadus) ja kasutab neid arvutamise hõlbustamiseks; • sõnastab ja esitab üldkujul arvust summa ja vahe lahutamise ning arvule vahe liitmise omadusi ja kasutab neid arvutamisel; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liidab ja lahutab kirjalikult naturaalarve miljardi piires; • selgitab ja kasutab liitmise ja korrutamise seadusi; • korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve; • jagab kirjalikult kuni 5-kohalisi arve kuni 2-kohalise arvuga; • selgitab naturaalarvu kuubi tähendust ja leiab arvu kuubi; • tunneb tehete järjekorda (liitmine/lahutamine, korrutamine/jagamine, sulud), arvutab kuni neljatehteliste arvavaldiste väärtusi; • avab sulgusid arvavaldiste korral; toob ühise teguri 	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid; • leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel; • teab, et naturaalarvud koos oma vastand arvudega ja arv null moodustavad täisarvude hulga; • võrdleb täisarve ja järjestab neid; • teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust; • leiab täisarvu absoluutväärtuse; • liidab ja lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunneb arvutamise reegleid; • vabaneb sulgudest, teab, et vastand arvude summa on

<ul style="list-style-type: none"> • kujutab kahe arvu liitmist ja lahutamist arvkiirel; • liidab ja lahutab peast kuni kolmekohalisi arve; • liidab ja lahutab kirjalikult arve miljoni piires, selgitab oma tegevust. 	<p>sulgudest välja.</p>	<p>null ja rakendab seda teadmist arvutustes;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab korrutamise ja jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutamisel; • arvutab kirjalikult täisarvudega.
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab jagamistehte komponente (jagatav, jagaja, jagatis); • tunneb jagamistehte liikmete ja tulemuse vahelisi seoseid; • jagab peast arve korrutustabeli piires; • kontrollib jagamistehte tulemust korrutamise abil; • selgitab, mida tähendab "üks arv jagub teisega"; • jagab jäägiga ja selgitab selle jagamise tähendust; • jagab nullidega lõppevaid arve peast 10, 100 ja 1000-ga; • jagab nullidega lõppevaid arve järkarvudega; • jagab summat arvuga; • jagab kirjalikult arvu ühekohalise ja kahekohalise arvuga; • liidab ja lahutab nulli, korrutab nulliga; • selgitab, millega võrdub null jagatud arvuga ja nulliga jagamise võimatust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab paaris- ja paaritud arve; • otsustab (tehet sooritamata), kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga või 10-ga; • leiab arvu tegureid ja kordseid; • teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv; • esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena; • otsustab 100 piires, kas arv on alg- või kordarv; • esitab naturaalarvu algarvuliste tegurite korrutisena; • leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK). 	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb tehete järjekorda sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises; • arvutab kahe- ja 		

<p><i>kolmetehteliste arvavaldiste väärtuse.</i></p>		
<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab arvu ruudu tähendust, arvutab naturaalarvu ruudu; ● teab peast arvude 0 – 10 ruutuseid; ● kasutab arvu ruutu ruudu pindala arvutamisel. 		
<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab murru lugeja ja nimetaja tähendust, ● kujutab joonisel murdu osana tervikust; ● nimetab joonisel märgitud terviku osale vastava murru; ● arvutab osa (ühe kahendiku, kolmandiku jne) tervikust. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab hariliku murru lugeja ja nimetaja tähendust; ● tunneb kümnendmurru kümnendkohti; loeb kümnendmurde; ● kirjutab kümnendmurde numbrite abil verbaalse esituse järgi; ● võrdleb ja järjestab kümnendmurde; ● kujutab kümnendmurde arvkiirel. ● ümardab kümnendmurde etteantud täpsuseni; ● liidab ja lahutab kirjalikult kümnendmurde; ● korrutab ja jagab peast kümnendmurde järguühikutega (10, 100, 1000, 10 000 ja 0,1; 0,01; 0,001); ● korrutab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga kümnendmurde; ● jagab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga murdu murruga, milles on kuni kaks tüvenumbrit (mõistet tüvenumber ei tutvustata); ● tunneb tehete järjekorda ja sooritab mitme tehete 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab murru lugeja ja nimetaja tähendust; teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus; ● kujutab harilikke murde arvkiirel; ● kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist; ● tunneb liht- ja liigmurde; ● teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku murruna; ● taandab murde nii järkjärgult kui suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse; ● teab, milline on taandumatu murd; ● laiendab murdu etteantud nimetajani; ● teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid; ● teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne; ● esitab liigmurruga segaarvuna ja vastupidi; ● liidab ja lahutab ühenimelisi ja erinimelisi

	<p>ülesandeid kümnenmurdudega.</p>	<p>murde;</p> <ul style="list-style-type: none"> • korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega; • tunneb pöördarvu mõistet; • jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi; • tunneb segaarvude liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel; • teisendab lõpliku kümnenmuru harilikuks murruks ja harilikku murru lõplikuks või lõpmatuks perioodiliseks kümnenmuruks; • leiab hariliku murru kümnenlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnenlähendite abil; • arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnen- kui harilikke murde ja sulge.
	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab arvutuste kontrollimiseks neli põhitehet taskuarvutil. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme 		
<p>Andmed ja algebra</p>		
	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ära arvavaldise ja tähtavaldise; • lihtsustab ühe muutujaga täisarvuliste kordajatega avaldise; arvutab lihtsa tähtavaldise väärtuste; • kirjutab sümbolites tekstina kirjeldatud lihtsamaid tähtavaldisi; 	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab protsendi mõistet; teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust; • leiab osa tervikust; • leiab arvust protsentides määratud osa; • lahendab igapäeva elule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa

	<ul style="list-style-type: none"> • eristab valemit avaldisest; • kasutab valemit ja selles sisalduvaid tähiseid arvutamise lihtsustamiseks; • tunneb ära võrrandi, selgitab, mis on võrrandi lahend; • lahendab proovimise või analoogia abil võrrandi, mis sisaldab ühte tehet ja naturaalarve; • selgitab, mis on võrrandi lahendi kontrollimine. 	<p>leidmisele (ka intressiarvutused);</p> <ul style="list-style-type: none"> • lahendab tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmisele
	<ul style="list-style-type: none"> • Kogub lihtsa andmestiku; • korrastab lihtsamaid arvandmeid ja kannab neid sagedustabelisse; • tunneb mõistet sagedus ning oskab seda leida; • tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana; • loeb andmeid erinevatelt skaaladelt andmeid ja toob näiteid skaalade kasutamise kohta; • loeb andmeid tulpdiagrammilt ja oskab neid kõige üldisemalt iseloomustada; • joonistab tulp- ja sirglõikdiagramme; • arvutab aritmeetilise keskmise. 	<ul style="list-style-type: none"> • Joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi; • määrab punkti koordinaate ristkoordinaadistikus; • joonestab lihtsamaid graafikuid; • loeb andmeid graafikult, sh loeb ja analüüsib liiklusohutusalasid graafikuid; • loeb andmeid sektordiagrammilt.
<ul style="list-style-type: none"> • Lahendab kuni kolmetehtelisi elulise sisuga tekstülesandeid; • modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid; • koostab ise ühe- kuni kahetehtelisi 	<ul style="list-style-type: none"> • Lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; • tunneb tekstülesande lahendamise etappe; • modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid; • kasutab lahendusidee 	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib ning lahendab täisarvude ja murdarvudega mitmetehteliste tekstülesandeid; • tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi; • õpetaja juhendamisel

<p><i>tekstülesandeid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>hindab ülesande lahendustulemuse reaalsust.</i> 	<p><i>leidmiseks erinevaid strateegiaid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>hindab tulemuse reaalsust.</i> 	<p><i>modelleerib lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi (probleemülesannete lahendamine)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Leiab ühetehtelisest võrdusest tähe arvvaartuse proovimise või analoogia teel.</i> 		
<p>Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Leiab ümbritsevast ruumist kolmnurki ning eristab neid;</i> • <i>nimetab ja näitab kolmnurga külgi, tippe ja nurki;</i> • <i>joonestab kolmnurka kolme külje järgi;</i> • <i>selgitab kolmnurga übermõõdu tähendust ja näitab übermõõtu joonisel;</i> • <i>arvutab kolmnurga übermõõtu nii külgede mõõtmise teel kui ka etteantud küljepikkuste korral.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Joonestab sirge, kiire ja lõigu ning selgitab nende erinevusi;</i> • <i>märgib ja tähistab punkte sirgel, kiirel, lõigul;</i> • <i>joonestab etteantud pikkusega lõigu;</i> • <i>mõõdab antud lõigu pikkuse;</i> • <i>arvutab murdjoone pikkuse.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Konstrueerib sirkli ja joonlauaga lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;</i> • <i>toob näiteid õpitud geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuurist ja kujutatavast kunstist, kasutades IKT võimalusi (internetotsing, pildistamine);</i> • <i>rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat;</i> • <i>liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala;</i> • <i>arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Leiab ümbritsevast ruumist nelinurki, ristkülikuid ja ruute ning eristab neid;</i> • <i>nimetab ning näitab ristküliku ja ruudu külgi, vastaskülgi, lähiskülgi, tippe ja nurki;</i> • <i>joonestab ristküliku ja ruudu nurklaua abil;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Joonestab nurga, tähistab nurga tipu ja kirjutab nurga nimetuse sümbolites (näiteks ABC);</i> • <i>võrdleb etteantud nurki silma järgi ja liigitab neid,</i> • <i>joonestab teravnurga, nürinurga, täisnurga ja sirgnurga;</i> 	

<ul style="list-style-type: none"> • selgitab nelinurga ümbermõõdu tähendust ja näitab ümbermõõtu joonisel; • arvutab ristküliku, sealhulgas ruudu, ümbermõõdu; • selgitab ristküliku, sealhulgas ruudu, pindala tähendust joonise abil; • teab peast ristküliku, sealhulgas ruudu, ümbermõõdu ning pindala valemeid; • arvutab ristküliku, sealhulgas ruudu, pindala. 	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab malli nurga mõõtmiseks ja etteantud suurusega nurga joonestamiseks; • teab täisnurga ja sirgnurga suurust. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab ümbermõõdu ja pindala arvutamisel sobivaid mõõtühikuid; • arvutab kolmnurkadest ja tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi ümbermõõdu; • arvutab tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi pindala; • rakendab geomeetria teadmisi tekstülesannete lahendamisel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare; • joonestab kõrvunurki ja teab, et kõrvunurkade summa on 180° • arvutab antud nurga kõrvunurga suuruse; • joonestab tippnurki ja teab, et tippnurgad on võrdsed. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab pikkusühikuid mm, cm, dm, m, km, selgitab nende ühikute vahelisi seoseid; • mõõdab igapäevaelus ettetulevaid pikkusi, kasutades sobivaid mõõtühikuid; • toob näiteid erinevate pikkuste kohta, hindab pikkusi silma järgi; • teisendab pikkusühikuid ühenimelisteks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Joonestab lõikuvaid ja ristuvaid sirgeid; • joonestab paralleellükke abil paralleelseid sirgeid; • tunneb ja kasutab sümboleid ∞ ja $'$. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab pindalaühikute mm^2, cm^2, dm^2, m^2, ha, km^2 tähendust; • kasutab pindala arvutamisel sobivaid ühikuid; • selgitab pindalaühikute vahelisi seoseid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvutab kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala; • teisendab pindalaühikuid; • teab ja teisendab ruumalaühikuid; • kasutab ülesannete lahendamisel mõõtühikute vahelisi seoseid. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab massiühikuid g, kg, t, selgitab massiühikute vahelisi seoseid; kasutab massi arvutamisel sobivaid ühikuid; • toob näiteid erinevate masside kohta, hindab massi ligikaudu. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab mahuühikut liiter, hindab keha mahtu ligikaudu. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab Eestis käibelolevaid rahaühikuid, selgitab rahaühikute vahelisi seoseid, kasutab arvutustes rahaühikuid. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab aja mõõtmise ühikuid tund, minut, sekund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand; teab nimetatud ajaühikute vahelisi seoseid. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab kiiruse mõistet ning kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost; • kasutab kiirusühikut km/h lihtsamates ülesannetes. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Loeb termomeetri skaalalt temperatuuri kraadides märgib etteantud temperatuuri skaalale; • kasutab külmakraadide märkimisel negatiivseid 		

<i>arve.</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Liidab ja lahutab nimega arve;</i> • <i>korrutab nimega arvu ühekohalise arvuga;</i> • <i>jagab nimega arve ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;</i> • <i>kasutab mõõtühikuid tekstülesannete lahendamisel;</i> • <i>otsib iseseisvalt teabeallikatest näiteid erinevate suuruste (pikkus, pindala, mass, maht, aeg, temperatuur) kohta, esitab neid tabelis.</i>		

AINEVALDKOND „LOODUSAINED“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015

Ainevaldkonda kuulub **loodusõpetus**.

Loodusõpetuse õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- tunneb huvi ümbritseva elukeskkonna ja selle uurimise vastu;
- vaatab, analüüsib ning selgitab elukeskkonna objekte, nähtusi ja protsesse, leiab seoseid ning teeb järeldusi;
- märkab, sõnastab ja lahendab loodusteaduslikke probleeme;
- esitab uurimisküsimusi, planeerida ja viib läbi eksperimenti ning teha järeldusi;
- kasutab info hankimiseks erinevaid allikaid, analüüsib ja hindab info tõepärasust;
- teeb kujunenud väärtushinnangutest lähtuvalt igapäevaelulisi elukeskkonnaga seotud otsuseid ja põhjendab neid;
- mõistab loodusteaduste tähtsust teaduse ja tehnoloogia arengus;
- väärtustab elukeskkonda ja säästvat käitumist ning järgib tervislikke eluviise.

Loodusõpetus

Loodusõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja õppimisest;
- vaatab loodusobjekte, teeb praktilisi töid ning esitab tulemusi;
- rakendab probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- omab teadmisi elusa ja eluta keskkonna seostest;
- mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid;
- väljendab hoolivust kõigi elusolendite suhtes;
- oskab leida infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- rakendab õpitut teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

I KOOLIASTME LOODUSÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. KLASS

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
---------------------	-----------------

INIMESE MEELED JA AVASTAMINE	
<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid; ● oskab käituda õppekäigul loodussõbralikult; ● sõnastab oma meelte abil saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi; ● eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete suhtes; ● eristab inimese valmistatud looduslikust; ● tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu, kasutab julgelt loovust ja fantaasiat; ● väärtustab ümbritsevat keskkonda ning suhtub sellesse säästvalt. 	<p><i>Inimese meeled ja avastamine.</i></p> <p><i>Elus ja eluta.</i></p> <p><i>Asjad ja materjalid.</i></p> <p><u>Mõisted</u></p> <p><i>Omadus, meeled, elus, eluta, elusolend, looduslik, tehislik, tahke, vedel</i></p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meelte kasutamine mängulises ja uurimuslikus tegevuses. 2. Elus- ja eluta looduse objektide rühmitamine. 3. Õppekäik kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumiseks. 4. Tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine. 5. Looduslike ja tehismaterjalide/objektide rühmitamine.
AASTAAJAD	
<ul style="list-style-type: none"> ● Teab, et looduses aset leiduvad muutused sõltuvalt aastaegadest ning valgusest ja soojusest; ● kirjeldab aastaajalisi muutusi (kõnes, kirjas, joonistades); ● toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsusest inimeste ja loomade elus; ● teeb lihtsamaid loodusvaatlusi, kannab vaatlusinfo tabelisse, jutustab vaatlusinfo/tabeli põhjal; ● oskab käituda veekogudel; ● teab tuntumaid kodukoha/kooliümbruse vaatamisväärsusi; 	<p><i>Aastaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega.</i></p> <p><i>Taimed, loomad ja seened erinevatel aastaegadel.</i></p> <p><i>Kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodusväärtusi ja iseennast, järgib koostegutsemise reegleid. 	<p><u>Mõisted</u></p> <p>suvi, sügis, talv, kevad, soojus, valgus, taim, loom, seen, kodukoht, veekogu, maastik, loomastik, taimestik</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks. Maastikuvaatlus. Puu ja temaga seotud elustiku aastaringne jälgimine. Tutvumine aastaajaliste muutustega veebipõhiselt. Tutvumine kooli ümbrusega õppekäikudel.
---	---

2. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
ORGANISMID JA ELUPAIGAD	
<ul style="list-style-type: none"> Teab õpitud maismaaloomi ja -taimi, teab loomade ja taimedega seotud ohtusid ning looduslikke ohte; oskab rühmitada ja ära tunda kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike; kasutab õppetekstides leiduvaid loodusteaduslikke mõisteid suulises ja kirjalikus kõnes; kirjeldab taimede ja loomade välisehitust, seostab selle elupaiga ja kasvukohaga ning toob näiteid nende tähtsusest looduses; oskab teha lihtsamaid loodusvaatlusi; teab, et organism hingab, toitub, kasvab, paljuneb; kirjeldab õpitud maismaaloomade välisehitust, toitumist ja 	<p>Maismaataimed ja -loomad, nende välisehitus ja mitmekesisus.</p> <p>Taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine.</p> <p>Koduloomad.</p> <p>Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>puu, põõsas, rohttaim, teravili, juur, vars, leht, õis,</p>

<p><i>kasvamist, seostab neid elupaigaga;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>kirjeldab taimede välisehitust, märkab ja kirjeldab taimede arengut;</i> ● <i>eristab mets- ja koduloomi;</i> ● <i>teab, miks peetakse koduloomi, ja oskab nimetada nende vajadusi;</i> ● <i>teab koduloomadega seotud ohtusid;</i> ● <i>oskab märgata ja kirjeldada koduloomade arengut;</i> ● <i>teab õpitud veetaimi ja -loomi;</i> ● <i>teab, et on olemas erinevad elupaigad, et erinevatel organismidel on erinevad nõuded elukeskkonnale;</i> ● <i>teab maismaa- ja veetaimede põhierinevusi;</i> ● <i>vaatleb taimi ja loomi erinevates elukeskkondades;</i> ● <i>suhtub hoolivalt elusolenditesse ja nende vajadustesse;</i> ● <i>väärtustab veetaimede ja -loomade mitmekesisust ja tähtsust looduses;</i> ● <i>suhtub vastutustundlikult koduloomadesse, ei jäta koduloomi hoolitsuse ta;</i> ● <i>väärtustab uurimuslikku tegevust.</i> 	<p><i>vili, keha, pea, jalad, saba, kael, tiivad, nokk, suled, karvad, toitumine, kasvamine, elupaik, kasvukoht, metsloom, koduloom, lemmikloom, soomused, uimed, lõpused, ujulestad.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Loodusvaatlused: taimede välisehitus, loomade välisehitus.</i> 2. <i>Ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine.</i> 3. <i>Uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest.</i> 4. <i>Loomaia või loomapargi külastus või lemmikloomapäeva korraldamine.</i> 5. <i>Õppekäik: organismid erinevates elukeskkondades.</i>
<i>INIMENE</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Teab kehaosade nimetusi;</i> ● <i>näitab ja nimetab kehaosi;</i> ● <i>kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi;</i> ● <i>teab, et toituda tuleb võimalikult mitmekesiselt ning regulaarselt ja et väär toitumine toob kaasa tervisehäireid;</i> ● <i>teab, et kiirtoidud ei ole tervislikud;</i> ● <i>oskab järgida tervisliku toitumise põhimõtteid ning hügieeninõudeid;</i> ● <i>oskab leida toiduainete pakenditelt talle vajalikku teavet;</i> ● <i>teab, kuidas hoida oma tervist, silmi, hambaid;</i> ● <i>teab, kelle poole tervisemurega pöörduda;</i> ● <i>järgib hügieeninõudeid, hoolitseb keha puhtuse eest;</i> ● <i>oskab näha ohtu tundmatutes esemetes, eristada tervisele kasulikke ja kahjulikke tegevusi;</i> ● <i>teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades;</i> 	<p><i>Inimene.</i></p> <p><i>Välisehitus.</i></p> <p><i>Inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine.</i></p> <p><i>Hügieen kui tervist hoidev tegevus.</i></p> <p><i>Inimese elukeskkond</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Keha, kehaosad, toit, toiduaine, tervis, haigus, asula (linn, alev, küla).</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Enesevaatlus, mõõtmine.</i> 2. <i>Oma päevamenüü tervislikkuse hindamine.</i> 3. <i>Õppekäik: asula kui</i>

<ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab loodust; • teab, et oma tegevuses tuleb teistega arvestada. • tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt; • võrdleb inimeste elu maal ja linnas; • väärtustab inimest ja tema vajadusi ning tervist. • väärtustab tervislikku eluviisi, tervislikku toitumist ja puhtust; • püüab vältida enda ja teiste tervise kahjustamist • väärtustab erinevaid huvisid ja harrastusi. 	<p>inimese elukeskkond.</p>
<p>MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et mõõtmine on võrdlemine mõõtühikuga; • viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid; • kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid; • mõistab mõõtmise vajalikkust, saab aru, et mõõtmine peab olema täpne. 	<p>Kaalumine, pikkuse ja temperatuuri mõõtmine.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Mõõtühik, termomeeter, temperatuur, kaalud, kaalumise, mõõtmine, katse.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kehade kaalumise. 2. Õpilaste pikkuste võrdlemine ja mõõtmine. 3. Temperatuuri mõõtmine erinevates keskkondades.
<p>ILM</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma; • teeb ilmamate põhjal järeldusi ning riietub vastavalt; • tunneb huvi uurimusliku tegevuse vastu. 	<p>Ilmastikunähtused.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed: vihm, lumi.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ilma vaatlemine igal aastaajal. 2. Õhutemperatuuri mõõtmine. 3. Ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine.

3. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU	
<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et taimed on elusad organismid; • teab, et taimed vajavad päikesevalgust ning toodavad seente ja loomade poolt kasutatavaid toitaineid ja hapnikku; • nimetab ja oskab näidata taimeosi, leida tunnuseid, mille abil taimi rühmitada; • eristab õistaim, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime; • teab, et loomade hulka kuuluvad putukad, ämblikud, ussid, kalad, konnad, maod, linnud ja imetajad; • teab, et ühte rühma kuuluvatel loomadadel on sarnased tunnused; • teab, et rästik, puuk ja herilane on ohtlikud; • eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat; • kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku; • oskab seostada loomade ehituslikke ja käitumuslikke eripärasid nende elukeskkonnaga; • tunneb ära õpitud loomi piltide järgi ja looduses; • väldib loomadega seotud ohte (mürgiseid ja ohtlikke loomi); • teab seente mitmekesisust ja seda, et seened elavad mullas ja teistes organismides; • teab, et mõningaid seeni kasutatakse toiduainete valmistamiseks ning pagaritööstuses; • eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni; • oskab vältida mürgiste seentega (sh hallitusseentega) seotud ohtusid; • eristab seeni taimedest ja loomadest; • tunneb õpitud seeni piltide järgi ja looduses; • teab, et igal liigil on nimi; • teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased; • teab, et looduses on kõik omavahel seotud, et 	<p>Taimede mitmekesisus.</p> <p>Loomade mitmekesisus.</p> <p>Seente mitmekesisus.</p> <p>Liik, kooslus, toiduahel.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Õistaim, vili, seeme, okaspuu, käbi, sõnajalg, sammal, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad, soomused, selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, seeneniidistik, kübarseen, eosed, hallitus, pärm, liik, kooselu, taimtoiduline, loomtoiduline, segatoiduline, toiduahel.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Lihtsa kollektiooni koostamine mõnest organismirühmast. 5. Looma välisehituse ja eluviisi uurimine. 6. Seente vaatlemine või hallitusseente kasvamise uurimine. 7. Õppekäik organismide kooselu uurimiseks erinevates elupaikades. 8. Liikide võrdlus.

<p><i>toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismidevahelisi suhteid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid;</i> ● <i>tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimusülevaatele;</i> ● <i>mõistab, et (liiki)de mitmekesisus on üks loodusrikkusi;</i> ● <i>mõistab, et iga organism on looduses tähtis;</i> ● <i>saab aru, et kõik taimed ja loomad on vajalikud, et nad on osa loodusest ja neid peab kaitsma;</i> ● <i>mõistab, et seemned on elusorganismid ning neid tuleb kaitsta nagu teisigi organisme.</i> 	
<p>LIIKUMINE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Teab liikumise tunnust: keha asukoht muutub teiste kehade suhtes;</i> ● <i>eristab liikumist ja paigalseisu;</i> ● <i>teab, et keha ei saa hetkeliselt liikuma panna ega peatada;</i> ● <i>teab, et pidurdamisel läbib keha teatud teepikkuse;</i> ● <i>teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja tee pikkus (kiirus, teekatte libedus);</i> ● <i>oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi,</i> ● <i>oskab tänavat (teed) ohutult ületada;</i> ● <i>oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust;</i> ● <i>oskab valida jalgrattaga, rulaga ja rulluiskeudega sõitmiseks turvalise koha ja sobiva kiiruse;</i> ● <i>oskab kasutada turvavahendeid;</i> ● <i>suhtub positiivselt liikumisse kui kehalisse tegevusse.</i> 	<p><i>Liikumise tunnused.</i></p> <p><i>Jõud liikumise põhjusena (katseliselt).</i></p> <p><i>Liiklusohutus.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Liikumine, kiirus, jõud.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Oma keha jõu tunnetamine liikumise alustamiseks ja peatamiseks.</i> 2. <i>Liikuvate kehade kauguse ja kiiruse hindamine.</i>
<p>ELEKTER JA MAGNETISM</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Teab lüliti osa vooluringis;</i> ● <i>teab, et mõned ained juhivad elektrivoolu ja teised ei juhi;</i> ● <i>teab, et niiske keskkond juhib elektrivoolu ja et elekter võib olla ka ohtlik;</i> ● <i>oskab pistikut pistikupeast õigesti välja tõmmata;</i> ● <i>eristab töötavat ja mittetöötavat vooluringi;</i> 	<p><i>Vooluring.</i></p> <p><i>Elektrijuhid ja mitteelektrijuhid.</i></p> <p><i>Elektri kasutamine ja säästmine.</i></p> <p><i>Ohutusnõuded.</i></p> <p><i>Magnetnähtused.</i></p> <p><i>Kompass.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel; • kasutab elektrit säästlikult; oskab käsitseda majapidamis- ja olmeelektroonikat ning elektroonikaseadmeid; • saab aru elektri säästmise vajalikkusest; • saab aru, et koduses majapidamises kasutatav elekter on inimesele ohtlik ja sellega ei tohi mängida. 	<p><u>Mõisted</u></p> <p>Vooluallikas, elektripirn, juhe, lüliti, juht, mittejuht, ohutus, magnetpoolus, lõunapoolus, põhjapoolus, kompass, ilmakaared.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lihtsa vooluringi koostamine (lüliti vajalikkuse kindlakstegemine, võrdlemine, omakoostatud vooluringi võrdlemine klassis kasutatava vooluringiga, järeldamine). 2. Ainete elektrijuhtivuse kindlakstegemine (Õpilane teeb katseliselt kindlaks, kas aine juhib elektrit või mitte). Koduse elektritarbimisega tutvumine, elektri säästmise võimalustega tutvumine. 3. Püsimagnetitega tutvumine. Välitöö õues: põhja- ja lõunasuuna kindlakstegemine kompassi abil.
PLAAN JA KAART	
<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et kaart on suurema maa-ala mudel ja et värvused ja märgid kaardil on leppemärgid; • saab aru lihtsast plaanist või kaardist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte; • kirjeldab kaardi abil tegelikke objekte, tunneb kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud; • mõistab, et kaardi abil on võimalik tegelikkust tundma õppida; • teab põhiilmakaari ja vaheilmakaari; • teab õpitud kaardiobjekte ja oma kodukohta asukohta kaardil; • kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari; • määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda; • näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, madalikke, saari, poolsaari, lahtesid, 	<p>Kooliümbruse plaan.</p> <p>Eesti kaart.</p> <p>Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses.</p> <p>Tuntumad kõrgustikud, madalikud saared, poolsaared, lahed, järved, jõed ja asulad Eesti kaardil.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Plaan, pealtvaade, legend, leppemärk, leppevärv, kaart, kaardi legend, põhi- ja vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pildi järgi plaani koostamine. 2. Plaani järgi liikumine kooli ümbruses, mõõtkavata plaani

<p><i>jõgesid, järvesid ja linnu;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>seostab kaardiobjektid ilmakaartega (nt Valga asub Lõuna-Eestis)</i> ● <i>saab aru, et ilmakaarte tundmine ning nende määramisoskus on elus vajalik;</i> ● <i>mõistab, et kaardi järgi on võimalik maastikul orienteeruda;</i> ● <i>mõistab, et kaartide kasutamine on vajalik ja uurimine põnev;</i> ● <i>saab aru kaardi legendi ja leppemärkide tundmise vajalikkusest ja sellest, et kaardi või plaani (mudeli) abil on tegelikkust parem tundma õppida.</i> 	<p><i>täiendamine.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. <i>Eesti kaardi tundmaõppimine Eesti kaardi põhiste lauamängude või pusle abil.</i> 4. <i>Ilmakaarte määramine kaardil, õues kompassiga või päikese järgi.</i> 5. <i>Õppeekskursioon oma maakonnaga tutvumiseks.</i>
---	--

II KOOLIASTME LOODUSÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

4. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
MAAILMARUUM	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Tunneb huvi maailmaruumi ehituse vastu;</i> ● <i>märkab tähistaeva ilu;</i> ● <i>nimetab Päikesesüsteemi planeetid;</i> ● <i>kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;</i> ● <i>kirjeldab praktilise töö tulemusena loodud mudeli põhjal Päikese ning planeetide suhtelisi suurusi ja omavahelisi kaugusi;</i> ● <i>mudeldab Kuu tiirlemist ümber Maa;</i> ● <i>mudeldab Maa tiirlemist ümber Päikese;</i> ● <i>mudeldab Maa pöörlemist ning põhjendab gloobuse ja valgusti (taskulambi) abil öö ja päeva vaheldumist Maal;</i> ● <i>kirjeldab tähtede asetust galaktikas;</i> ● <i>teab, et Päikesesüsteem asub galaktikas nimega Linnutee;</i> ● <i>jutustab müüti Suurest Vankrist;</i> 	<p><i>Päike ja tähed.</i></p> <p><i>Päikesesüsteem.</i></p> <p><i>Tähistaevas.</i></p> <p><i>Tähtkujud.</i></p> <p><i>Suur Vanker ja Põhjanaan.</i></p> <p><i>Galaktikad.</i></p> <p><i>Astronoomia.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Maailmaruum, Päike, Maa, Kuu, tiirlemine, pöörlemine, ööpäev, aasta, täht, planeet, satelliit, Päikesesüsteem, tähtkuju, Suur Vanker, Põhjanaan, galaktika, astronoomia.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Mudeli valmistamine Päikese ja planeetide suuruse ning omavahelise kauguse kujutamiseks.</i> 2. <i>Öö ja päeva vaheldumise mudeldamine.</i>

<ul style="list-style-type: none"> • leiab taevasfääril ja taevakaardil Suure Vankri ja Põhjanaela ning määrab põhjasuuna; • teab, et astronoomid uurivad kosmilisi kehi; • eristab astronoomiat kui teadust ja astroloogiat kui inimeste uskumist; • leiab eri allikaist infot maailmaruumi kohta etteantud teemal, koostab ja esitab ülevaate. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Maa tiirlemise mudeldamine. 4. Tähistaeva vaatlused. Põhjanaela leidmine tähistaevas.
PLANEET MAA	
<ul style="list-style-type: none"> • Huvitub Maal toimuvatest loodusprotsessidest, nende toimumise põhjustest ja tagajärgedest; • kirjeldab gloobust kui Maa mudelit: kuju, pöörlemine, leppemärkide tähendus; • teab, mida tähendab väljend „poliitiline kaart“; • nimetab riigi geograafilise asendi tunnused; • iseloomustab maailma poliitilise kaardi järgi etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit; • leiab atlase kaardilt kohanimede registri järgi tundmatu koha; • kirjeldab vulkaanipurset (tuhapilv, mürgised gaasid, laavavoolud) ja sellega kaasnevat ohtusid loodusele, sh inimesele. Teab, et Maa sisemuses on piirkondi, kus kivimid pole kõvad. • toob näiteid erinevate looduskatastroofide kohta ning iseloomustab nende mõju loodusele ja inimeste tegevusele. 	<p>Gloobus kui Maa mudel.</p> <p>Maa kujutamine kaartidel.</p> <p>Erinevad kaardid.</p> <p>Mandrid ja ookeanid.</p> <p>Suuremad riigid Euroopa kaardil.</p> <p>Geograafilise asendi iseloomustamine.</p> <p>Eesti asend Euroopas.</p> <p>Looduskatastroofid: vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Gloobus, mudel, looduskaart, riikide kaart, kontuurkaart, atlas, ekvaator, põhja- ja lõunapoolkera, põhja- ja lõunapoolus, manner, ookean, meri, geograafiline asend, riigipiir, naaberriik, vulkaan, laava, lõõr, maavärin, orkaanid, üleujutused.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gloobuse kui Maa mudeli valmistamine. 2. Õpitud objektide kandmine kontuurkaardile. 3. Erinevate allikate kasutamine info leidmiseks ja ülevaate koostamiseks looduskatastroofide kohta.
ELU MITMEKESISUS MAAL	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu; • märkab looduse ilu ja erilisust, väärtustab 	<p>Organismide mitmekesisus: ühe- ja hulkraksed organismid.</p> <p>Organismide eluavaldused: toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, reageerimine</p>

<p><i>bioloogilist mitmekesisust;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>märkab elusolendite eluavaldusi ja arvestab neid oma igapäevaelus;</i> ● <i>oskab kasutada valgusmikroskoopi;</i> ● <i>selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust;</i> ● <i>nimetab bakterite eluavaldusi ning tähtsust looduses ja inimese elus;</i> ● <i>võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi;</i> ● <i>toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis;</i> ● <i>teab, et kõik organismid koosnevad rakkudest;</i> ● <i>teab, et keskkonnatingimused erinevad Maal;</i> ● <i>nimetab organismide eluavaldused.</i> 	<p><i>keskkonnatingimustele.</i></p> <p><i>Elu erinevates keskkonnatingimustes.</i></p> <p><i>Elu areng Maal.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Rakk, üherakne organism, bakter, hulkrakne organism, toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, keskkonnatingimused, kõrb, vihmamets, mäestik, jäävöönd, kivistised, hiidsalalikud ehk dinosaurused.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Erinevate rakkude vaatlemine ja võrdlemine.</i> 2. <i>Raku mudeli ehitamine või uurimine multimeedia materjalide abil.</i> 3. <i>Seemnete idanemise uurimine erinevates keskkonnatingimustes.</i> 4. <i>Taimede ja loomade kohanemise uurimine muutuvates keskkonnatingimustes.</i> 5. <i>Organismide eluavalduste uurimine looduses.</i>
<i>INIMENE</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Väärtustab inimest ja tema vajadusi ning tervislikke eluviise;</i> ● <i>mõistab, et inimene on looduse osa ning tema elu sõltub loodusest;</i> ● <i>toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu;</i> ● <i>kirjeldab inimese elundkondade ülesandeid ja talitluse üldisi põhimõtteid ning vastastikuseid seoseid;</i> ● <i>seostab inimese ja teiste organismide elundeid nende funktsioonidega;</i> ● <i>võrdleb inimest selgroogsete loomadega;</i> ● <i>analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitlust;</i> ● <i>toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus;</i> ● <i>põhjustab tervisliku eluviisi põhimõtteid ning koostab tervisliku päevamenüü;</i> ● <i>nimetab inimese elundkondade tähtsamaid</i> 	<p><i>Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad.</i></p> <p><i>Elundkondade ülesanded.</i></p> <p><i>Organismi terviklikkus.</i></p> <p><i>Tervislikud eluviisid.</i></p> <p><i>Inimese põlvnemine.</i></p> <p><i>Inimese võrdlus selgroogsete loomadega.</i></p> <p><i>Taimed, loomad, seemned ja mikroorganismid inimese kasutuses.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Elund, kude, elundkond, nahk, lihased, luustik, süda, veresoon, arter, veen, kopsud, maks, magu, soolestik, peensool, jämesool, pärak, meeheelundid, närvid, peaaju, seljaaju, munandid, munasarjad, emakas, viljastumine, näärmed, neerud.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Elundi mudeli valmistamine ja/või talitluse uurimine.</i> 2. <i>Katsed ja laboritööd inimese elundite talitluse</i>

<p><i>elundeid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teab, et inimene ja tema eellased kuuluvad loomariiki;</i> • <i>teab, et paljude loomade ja inimese ehituses on sarnaseid jooni;</i> • <i>teab erinevate elusorganismide tähtsust inimese elus.</i> 	<p><i>uurimiseks.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. <i>Ülevaate koostamine inimese seosest ühe taime-, looma-, seeneliigi või bakterirühmaga.</i> 4. <i>Menüü analüüsimine, lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest.</i>
--	---

5. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
JÕGI JA JÄRV. VESI KUI ELUKESKKOND	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Väärtustab siseveekogude maastikulist mitmekesisust;</i> • <i>märgab inimtegevuse mõju kodukoha siseveekogudele;</i> • <i>väärtustab veetaimede ja -loomade mitmekesisust ja tähtsust looduses;</i> • <i>väärtustab uurimuslikku tegevust;</i> • <i>käitub siseveekogude ääres keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid;</i> • <i>kirjeldab loodusteadusliku meetodi rakendamist veekogu uurimisel;</i> • <i>oskab läbi viia loodusteaduslikku uurimust veekogu kohta ja esitada uurimistulemusi;</i> • <i>nimetab ning näitab kaardil Eesti suuremaid jõgesid ja järvi;</i> • <i>iseloomustab ja võrdleb kaardi ning piltide järgi etteantud jõgesid (paiknemine, lähe ja suue, lisajõed, languse ja voolukiiruse seostamine);</i> • <i>iseloomustab vett kui elukeskkonda, kirjeldab elutingimuste erinevusi jõgedes ja järvedes ning selgitab vee ringlemise tähtsust järves;</i> • <i>kirjeldab jõe ja järve elukooslust, nimetab jõgede ja järvede tüüpilisemaid liike;</i> • <i>toob näiteid taimede ja loomade kohastumuste kohta eluks vees ja veekogude</i> 	<p><i>Loodusteaduslik uurimus.</i></p> <p><i>Veekogu kui uurimisobjekt.</i></p> <p><i>Eesti jõed.</i></p> <p><i>Jõgi ja selle osad.</i></p> <p><i>Vee voolamine jões.</i></p> <p><i>Veetaseme kõikumine jões.</i></p> <p><i>Eesti järved, nende paiknemine.</i></p> <p><i>Taimede ja loomade kohastumine eluks vees.</i></p> <p><i>Jõgi elukeskkonnana.</i></p> <p><i>Järvevee omadused.</i></p> <p><i>Toitainete sisaldus järvede vees.</i></p> <p><i>Elutingimused järves.</i></p> <p><i>Jõgede ja järvede elustik.</i></p> <p><i>Toiduahelate ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest.</i></p> <p><i>Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse.</i></p> <p><i>Kalakasvatus.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Jõgi, jõesäng, suue, lähe, peajõgi, lisajõgi, jõestik, jõe langus, voolukiirus, kärestik, juga, suurvesi, madalvesi, järv, umbjärv, läbivoolujärv, rannajärv, tootjad, tarbijad,</i></p>

<p>ääres;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● koostab uuritud veekogu toiduahelaid/toiduvõrgustikke; ● teab jõe ja järve elukoosluste tüüpilisi liike; ● selgitab, kuidas loomad vees hingavad ja liiguvad; ● teab Eesti suuremaid järvesid ja jõgesid; ● tunneb pildil ära jõe ja järve karestiku; ● selgitab maismaa ja veetaimede erinevusi; ● selgitab veeõitsengu põhjuseid. 	<p>lagundajad, toiduahel, toiduvõrgustik, hõljum, rohevetikas, vesikirp, veeõitsemine, kaldataim, veetaimed, lepiskala, röövkala.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Loodusteaduslik uurimus kodukoha veekogu näitel: probleemi püstitamine ja uurimisküsimuste esitamine, andmete kogumine, analüüs ning tulemuste üldistamine ja esitamine. 2. Kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate järgi. 3. Veeorganismide määramine lihtsamate määramistabelite põhjal. 4. Vesikatku elutegevuse uurimine. 5. Tutvumine eluslooduse häältega, kasutades audiovisuaalseid materjale. 6. Siseveekogude selgroogsetega ja taimedega tutvumine, kasutades veebimaterjale
<p>VESI KUI AINE. VEE KASUTAMINE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb huvi looduse uurimise vastu ja väärtustab uurimistegevust; ● väärtustab säästvat eluviisi ja toimib keskkonnateadliku veetarbijana; ● võrdleb tahkiseid, vedelikke ja gaase nende üldiste omaduste seisukohast (kuju, ruumala); ● teab, et veeaur on aine gaasilisena ja selle üldised omadused on samasugused nagu õhul; ● võrdleb jääd, vett ja veeauru; ● teab, et vesi jäätumisel paisub, ja põhjendab jää ujumist vees; ● kirjeldab jää sulamistemperatuuri ja vee keemistemperatuuri mõõtmise katset; ● teab, et veeaur on vesi gaasilises olekus; ● teab, et jää sulamistemperatuur on sama mis vee tahkumise(külmumise)temperatuur; ● nimetab jää sulamis- ja keemistemperatuuri; ● kirjeldab vee keemist; 	<p>Vee omadused.</p> <p>Vee olekud ja nende muutumine.</p> <p>Vedela ja gaasilise aine omadused.</p> <p>Vee soojuspaisumine.</p> <p>Märgamine ja kapillaarsus.</p> <p>Põhjavesi.</p> <p>Joogivesi.</p> <p>Vee kasutamine.</p> <p>Vee reostumine ja kaitse.</p> <p>Vee puhastamine.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Aine, tahkis, vedelik, gaas, aurumine, veeldumine, tahkumine, sulamine, soojuspaisumine, märgamine, kapillaarsus, aine olek, kokkusurutavus, voolavus, lenduvus, põhjavesi, allikas, joogivesi, setitamine, sõelumine, filtreerimine.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab veeauru kondenseerumist keeva vee kohal (külm keha ja niiske õhu jahtumine); • kirjeldab vee soojuspaisumise katset ja kujutab vaadeldavat joonisel; • põhjendab, miks vett soojendatakse anuma põhjast; • kirjeldab märgamist ja mittemärgamist ning toob näiteid märguvatest ja mittemärguvatest ainetest, kirjeldab kapillaarsuse katseid ja toob näiteid kapillaarsuse ilmnemisest looduses; • kirjeldab vee puhastamise katseid; • hindab kodust tarbevee hulka ööpäevas ja teeb ettepanekuid tarbevee hulga vähendamiseks; • teeb juhendi järgi vee omaduste uurimise ja vee puhastamise katseid; • selgitab põhjavee kujunemist ja võrdleb katse abil erinevate pinnaste vee läbilaskvust; • kirjeldab joogivee saamise võimalusi ning põhjendab vee säästliku tarbimise vajadust; • toob näiteid inimtegevuse mõju ja reostumise tagajärgede kohta veekogudele. 	<p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vee omaduste uurimine (vee oleku muutumine; vee soojuspaisumine; vee liikumine soojendamisel; märgamine; kapillaarsus). 2. Erineva vee võrdlemine. 3. Vee liikumine erinevates pinnastes. 4. Vee puhastamine erinevatel viisidel. 5. Vee kasutamise uurimine kodus või koolis.
<p>ÕHK JA ÕHU KOOSTIS</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab säästlikku eluviisi; • toimib keskkonda hoidvalt ning väldib enda ja teiste tervise kahjustamist; • mõõdab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda; • võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades; • iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis; • kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet; • iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus; 	<p>Õhu tähtsus. Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Veeringe. Ilm ja ilmastik. Sademete mõõtmine. Ilma ennustamine.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele; • toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel; • nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist; • teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel. 	<p><u>Mõisted</u></p> <p>Õhkkond, õhk, gaas, hapnik, süsihappegaas, lämmastik, tuul, tuule kiirus, tuule suund, kondenseerumine, pilved, sademed, veeringe, ilm, ilmastik, hingamine, põlemine, kõdunemine, tolmlamine.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Õhu omaduste ja koostise uurimine: küünla põlemine suletud anumal, õhu kokkusurutavus, õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine. 2. Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine. 3. Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine EMHI kodulehe ilmakaartide järgi.
LÄÄNEMERI ELUKESKKONNANA	
<ul style="list-style-type: none"> • Märkab Läänemere ilu ja erilisust ning väärtustab Läänemere elurikkust; • väärtustab uurimistegevust Läänemere tundmaõppimisel; • käitub mere ääres keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid; • mõistab muutusi Läänemere elukeskkonnas, saab aru, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu ning et meri vajab kaitset; • on motiveeritud osalema eakohastel Läänemere kaitsega seotud üritustel; • näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari; • võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure; • iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel; • iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi; • selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjuseid ja riimveekogu elustiku eripära; 	<p>Vesi Läänemeres – merevee omadused.</p> <p>Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.</p> <p>Läänemere mõju ilmastikule.</p> <p>Läänemere rannik.</p> <p>Elutingimused Läänemeres.</p> <p>Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed.</p> <p>Mere mõju inimtegevusele ja ranna-asustuse kujunemisele.</p> <p>Läänemere reostumine ja kaitse.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Vee soolsus, segu, lahus, lahusti, riimvesi, rannajoon, rand, rannik, laug- ja järskrannik, maa- ja merebriis, rohevetikad, pruunvetikad, punavetikad, põhjaloomastik, siirdekala, rannikulinnud.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erineva soolsusega lahuste tegemine, et võrrelda Läänemere ja maailmamere

<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres; • kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres; • määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid; • koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke; • teab ja selgitab Läänemere reostumise põhjuseid ja kaitsmise võimalusi; • tunneb peamisi ranniku pinnavorme: lüüed, karid, saared, poolsaared; • teab Eesti ranniku maakerke põhjusi ning sellest tulenevat rannikujoone muutust (laidude, poolsaarte ja saarte teket ning merelahtede muutumist rannikujärvedeks); • nimetab Läänemere, saarte ja ranniku tüüpilisi liike. 	<p>soolsust. Soolase vee aurustamine.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Läänemere kaardi joonistamine mälu järgi (kujutluskaart). 3. Läänemere, selle elustiku, rannikuasustuse ja inimtegevuse iseloomustamine mitmesuguste teabeallikate abil. 4. Õlireostuse mõju uurimine elustikule. 5. Läänemere probleemide analüüsimine, tuginedes erinevatele allikatele.
--	--

6. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
MULD ELUKESKKONNANA	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi; • põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett; • selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses; • tunneb mullakaeves ära huumushorisondi; • kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes. • teab, et muld tekib kivimite murenemise ja surnud organismide (peamiselt taimede) lagunemissaadustest. • teab, et taimed kinnituvad mulda juurtega, hangivad juurte abil mullast vett ja selles lahustunud toitaineid, mis taime 	<p>Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineringe. Mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Vee liikumine mullas.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Muld, aineringe, kivimite murenemine, mulla tahke osa, mullasõmerad, mullaõhk, mullavesi, huumus, huumushorisont, liivmuld, savimuld.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <p>1. Mullaproovide võtmine, kirjeldamine ja</p>

<p><i>lagunedes taas mulda jõuavad.</i></p>	<p><i>võrdlemine. Komposti valmistamine.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. <i>Mulla vee- ja õhusisalduse katseline kindlaksmääramine.</i> 3. <i>Mulla ja turba võrdlemine.</i> 4. <i>Mullakaeve kirjeldamine ühe õpitava koosluse (aia, põllu, metsa, või niidu) näitel.</i>
<p>AED JA PÕLD ELUKESKKONNANA</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tunneb huvi looduse uurimise vastu;</i> • <i>väärtustab koduümbruse heakorda;</i> • <i>väärtustab tervislikku toitu, eelistab eestimaist;</i> • <i>mõistab, et inimene on looduse osa ning elu sõltub põllumajandusest ja loodusvaradest;</i> • <i>mõistab, et keskkonnatingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu;</i> • <i>väärtustab kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;</i> • <i>väärtustab mahepõllumajanduse toodangut;</i> • <i>selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes;</i> • <i>kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate mullaorganismide vahel;</i> • <i>toob esile aia ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises;</i> • <i>tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid;</i> • <i>koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</i> • <i>toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta;</i> • <i>võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid;</i> • <i>toob näiteid muldade kahjustumise</i> 	<p><i>Mulla viljakus.</i></p> <p><i>Aed kui kooslus.</i></p> <p><i>Fotosüntees.</i></p> <p><i>Aiataimed.</i></p> <p><i>Viljapuu- ja juurviljaaed, iluaed.</i></p> <p><i>Põld kui kooslus.</i></p> <p><i>Keemilise tõrje mõju loodusele.</i></p> <p><i>Mahepõllundus.</i></p> <p><i>Inimtegevuse mõju mullale.</i></p> <p><i>Mulla reostumine ja hävimine.</i></p> <p><i>Mulla kaitse.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Fotosüntees, orgaaniline aine, väetis, viljavaheldus, liblikõielised, mügarbakterid, sümbioos, kultuurtaim, umbrohi, kahjurid, taimehaigused, keemiline tõrje, biotõrje, mahepõllumajandus, köögi- ja puuvili, sort, maitsetaim, ravimtaim, iluaed.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Komposti tekkimise uurimine.</i> 2. <i>Ühe aia- või põllutaimiga seotud elustiku uurimine.</i> 3. <i>Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.</i> 4. <i>Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs või uurimus ühe põllumajandussaaduse (sh loomakasvatussaaduse) töötlemisest</i>

<p><i>põhjuste ja tagajärgede kohta;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus;</i> ● <i>teab aia- ja põllu elukoosluse tüüpilisi liike;</i> ● <i>teab, et mullas elab palju väikseid organisme, kellest paljud on lagundajad;</i> ● <i>teab, et mulla viljakus on oluline taimekasvatuse seisukohalt;</i> ● <i>teab, et taimed toodavad orgaanilist ainet ja selles protsessis eraldub hapnikku;</i> ● <i>teab, et inimene muudab keskkonnatingimusi ja et mullad vajavad kaitset.</i> 	<p><i>toiduaineks.</i></p>
<p>METS ELUKESKONNANA</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Väärtustab metsa, selle elurikkust ning säästva metsanduse põhimõtteid;</i> ● <i>väärtustab uurimistegevust metsa tundmaõppimisel;</i> ● <i>käitub metsas keskkonnateadlikult ja – hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid;</i> ● <i>märkab muutusi metsas, mõistab, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib metsa looduslikku tasakaalu ning seda, et metsad vajavad kaitset;</i> ● <i>on motiveeritud osalema eakohastel metsaga kaitsega seotud üritustel;</i> ● <i>kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas;</i> ● <i>võrdleb männi ja kuuse kohastumusi;</i> ● <i>iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi;</i> ● <i>võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi;</i> ● <i>koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</i> ● <i>selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas;</i> ● <i>selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse</i> 	<p><i>Elutingimused metsas.</i></p> <p><i>Mets kui elukooslus.</i></p> <p><i>Eesti metsad.</i></p> <p><i>Metsarinded.</i></p> <p><i>Nõmme-, palu-, laane- ja salumets.</i></p> <p><i>Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed.</i></p> <p><i>Metsade tähtsus ja kasutamine.</i></p> <p><i>Puidu töötlemine.</i></p> <p><i>Metsade kaitse.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Ökosüsteem, põlismets, looduspets, majanduspets, jahilukid, sõralised, tippkiskja, metsarinded, metsatüübid: nõmmemets, palumets, salumets, laanemets.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga.</i> 2. <i>Eesti metsade valdavate puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.</i> 3. <i>Uurimus: mets igapäevaelus / metsaga seotud</i>

<p><i>põhimõtteid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>teab nimetada metsa kui elukoosluse tüüpilisi liike, metsarindeid;</i> ● <i>toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaegadel metsas.</i> 	<p><i>tarbeesemed.</i></p> <p><i>4. Metsloomade tegutsemisjälgede uurimine.</i></p>
ASULA ELUKESKKONNANA	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Märkab oma kodukoha ilu ja erilisust;</i> ● <i>väärtustab elukeskkonna terviklikkust, säästvat eluviisi, järgib tervislikke eluviise;</i> ● <i>tunneb huvi asula elukeskkonna uurimise vastu, kasutab julgelt loovust ja fantaasiat;</i> ● <i>mõistab, et inimeste elu asulas sõltub looduslikest ressurssidest;</i> ● <i>hoolib asula elusolenditest ja nende vajadustest;</i> ● <i>liigub asulas turvaliselt;</i> ● <i>tegutseb asulas loodus- ja kultuuriväärtusi ning iseennast kahjustamata;</i> ● <i>märkab kodukoha keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes;</i> ● <i>teab ja näitab kaardil Eesti maakonnakeskusi ja suuremaid linnu;</i> ● <i>võrdleb erinevate teabeallikate järgi oma koduasulat mõne teise asulaga;</i> ● <i>iseloomustab elutingimusi asulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta;</i> ● <i>koostab asulat iseloomustavaid toiduahelaid;</i> ● <i>võrdleb keskkonnatingimusi maa-asulas ja linnas;</i> ● <i>toob näiteid asula elustikku ja inimese tervist kahjustavate tegurite kohta;</i> ● <i>hindab kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal;</i> ● <i>teeb ettepanekuid keskkonnaseisundi</i> 	<p><i>Elukeskkond maa-asulas ja linnas.</i></p> <p><i>Eesti linnad.</i></p> <p><i>Koduasula plaan.</i></p> <p><i>Elutingimused asulas.</i></p> <p><i>Taimed ja loomad asulas.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Tehiskooslus, asula plaan, parasiit, inimkaasleja loom, prahitaim, park.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Eestit või oma kodumaakonda tutvustava ülevaate koostamine.</i> <i>2. Õppekäik asula elustikuga tutvumiseks.</i> <i>3. Keskkonnaseisundi uurimine koduasulas.</i> <p><i>Minu unistuste asula – keskkonnahoidliku elukeskkonna mudeli koostamine.</i></p>

<p><i>parandamiseks koduasulas;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teab, kuidas tingimused linnas kahjustavad linnapuid ja inimese tervist;</i> • <i>teab inimkaaslejaid loomi;</i> • <i>nimetab tehnoloogilisi lahendusi asulas, mis parendavad inimeste elutingimusi.</i> 	
<p>SOO ELUKESKKONNANA</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Väärtustab soo bioloogilist mitmekesisust;</i> • <i>suhtub vastutustundlikult soo elukeskkonda;</i> • <i>väärtustab uurimuslikku tegevust;</i> • <i>iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas;</i> • <i>oskab põhjendada Eesti sooderohkust;</i> • <i>selgitab soode kujunemist ja arengut;</i> • <i>seostab raba kui elukeskkonna eripära turbasambla ehituse ja omadustega;</i> • <i>võrdleb taimede kasvutingimusi madalsoos ja rabas;</i> • <i>koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid;</i> • <i>selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust;</i> • <i>teab soo kui elukoosluse tüüpilisi liike;</i> • <i>teab turbasambla ehituse iseärasusi;</i> • <i>teab soo arenguetappe.</i> 	<p><i>Soo elukeskkonnana.</i></p> <p><i>Soode teke ja paiknemine.</i></p> <p><i>Soode areng: madal soo, siirdesoo ja raba.</i></p> <p><i>Elutingimused soos.</i></p> <p><i>Soode elustik.</i></p> <p><i>Soode tähtsus.</i></p> <p><i>Turba kasutamine.</i></p> <p><i>Kütteturba tootmise tehnoloogia.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p> <p><i>Madal soo, siirdesoo, raba, älves, laugas, turbasammal, turvas.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Sookoosluse uurimine õppekäigu, mudelite või veebimaterjalide põhjal.</i> <i>2. Turbasambla omaduste uurimine.</i> <i>3. Kolleksiooni koostamine õppekursioonil.</i> <p><i>Soo selgroogsetega ja taimedega tutvumine, kasutades veebimaterjale.</i></p>
<p>PINNAVORMID JA PINNAMOOD</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kirjeldab samakõrgusjoonte järgi pinnavormi kuju, absoluutset ja suhtelist kõrgust ning nõlvade kallet;</i> • <i>kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil;</i> • <i>toob näiteid mandrijää mõju kohta Eesti pinnamoe kujunemisele;</i> • <i>selgitab pinnamoe mõju inimtegevusele ja</i> 	<p><i>Pinnavormid, nende kujutamine kaardil.</i></p> <p><i>Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood.</i></p> <p><i>Suuremad kõrgustikud, madalikud ja tasandikud, Põhja-Eesti paekallas.</i></p> <p><i>Mandrijää osa pinnamoe kujunemises.</i></p> <p><i>Pinnamoe mõju inimtegevusele ja inimese kujundatud pinnavormid.</i></p> <p><u><i>Mõisted</i></u></p>

<p>toob näiteid inimtegevuse mõju kohta koduümbruse pinnamoole.</p>	<p>Pinnavorm, küngas, org, nõgu, mägi, nõlv, jalam, samakõrgusjoon, suhteline ja absoluutne kõrgus, kõrgustik, tasandik, madalik, paekallas, pinnamood, mandrijää, voor, moreen, rändrahn.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Künka mudeli koostamine ning künka kujutamine kaardil samakõrgusjoontega. 2. Koduümbruse pinnavormide ja pinnamoe iseloomustamine.
<p>ELUKESKKONNAD EESTIS</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab ja hoiab elusat ja eluta loodust; • tunneb rõõmu looduses viibimisest; • mõistab, et iga organism looduses on tähtis; • mõistab, et muutused elukeskkonnas mõjutavad väga paljusid organisme; • kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis; • kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu tähtsust ökosüsteemides; • põhjendab aineringe vajalikkust; • kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi; • koostab õpitud koosluste vahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; • selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents; • teab seoseid eluta ja eluslooduse vahel; • teab, et toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismidevahelisi suhteid; • teab, et elutegevuseks on vaja energiat. 	<p>Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest Eestis.</p> <p>Tootjad, tarbijad ja lagundajad.</p> <p>Toitumissuhted ökosüsteemis.</p> <p>Inimese mõju ökosüsteemidele.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Toiduvõrgustik, laguahel, energia, parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ökosüsteemi uurimine mudelite abil. 2. Veebipõhiste õpikeskkondade kasutamine toiduahelate ja toiduvõrgustike uurimiseks.
<p>EESTI LOODUSVARAD</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab uurimistegevust loodusvarade 	<p>Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse.</p>

<p>tundmaõppimisel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • suhtub loodusesse säästvalt, toimib keskkonnateadliku tarbijana; • mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub looduslikest ressurssidest; • märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes; • nimetab Eesti taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid; • oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast; • toob näiteid taastuenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas; • selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed; • teab Eesti loodusressursse, mida igapäevaelus kasutatakse, ning nende tavalisemaid allikaid (nt vesi, muld, puit, mineraalid, kütus, toit). 	<p>Loodusvarad energiaallikatena.</p> <p>Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine.</p> <p>Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Loodusvarad, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, maavarad, setted, liiv, kruus, savi, turvas, kivim, lubjakivi, graniit, põlevkivi, karjäär, maa-alune kaevandus, energia, soojus- ja elektrienergia.</p> <p><u>Praktilised tööd</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Setete ja kivimite iseloomustamine ning võrdlemine. 2. Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus. 3. Ülevaate koostamine loodusvarade kasutamisest oma kodukohas.
LOODUS- JA KESKKONNAKAITSE EESTIS	
<ul style="list-style-type: none"> • Märkab looduse ilu ja erilisust, tunneb huvi Eesti looduse ja selle uurimise vastu; • väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi; • mõistab, et inimene on looduse osa ning inimeste elu sõltub loodusest, suhtub loodusesse säästvalt; • toimib keskkonnahoidliku tarbijana; • märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastel keskkonnakaitseüritustel; • selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja 	<p>Inimese mõju keskkonnale.</p> <p>Looduskaitse Eestis.</p> <p>Bioloogilise mitmekesisuse kaitse.</p> <p>Kaitsealad.</p> <p>Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus.</p> <p>Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel.</p> <p>Jäätmekäitlus.</p> <p>Säästev tarbimine.</p> <p><u>Mõisted</u></p> <p>Looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, looduslik niit, kulturniit, puisniit, pärandkooslus, keskkonnakaitse, jäätmed, ökomärgis,</p>

<p><i>üksikobjektide kohta;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas;</i> ● <i>põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust;</i> ● <i>selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;</i> ● <i>põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi;</i> ● <i>analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale;</i> ● <i>toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi;</i> ● <i>teab organismide kaitsmise vajadust ja erinevate liikide kaitsemeetmeid Eestis;</i> ● <i>nimetab Eesti tähtsamaid pärandkooslusi;</i> ● <i>teab niidu liigirikkuse kujunemise põhjuseid;</i> ● <i>eristab liigikaitset ja keskkonnakaitset.</i> 	<p><i>kaitsealused üksikobjektid, kaitsealad: looduskaitsealad, rahvuspargid, maastikukaitsealad.</i></p> <p><u><i>Praktilised tööd</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Kodukoha ettevõtte keskkonnamõju uurimine või ülevaate koostamine kodukoha ühest keskkonnaprobleemist.</i> 2. <i>Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks.</i> 3. <i>Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta.</i> 4. <i>Õppekäik kaitsealale.</i>
---	--

AINEVALDKOND „SOTSIAALAINED“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015

Ainevaldkonna õppeained on **inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, ajalugu** ja valikaine **usundiõpetus**.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- mõistab ühiskonnas toimuvate muutuste põhjusi ja tagajärgi;
- omab positiivset minapilti ja kavandab tulevikuplaane;
- järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas;
- huvitub iseenda, oma kogukonna ja rahva arengust, kujundab oma arvamust;
- tunneb lihtsamaid uurimismeetodeid ja kasutab neist mõnda õppetöös;
- teadvustab kultuurilist eripära ning suhtub lugupidavalt inimeste erinevustesse, juhul kui need pole inimväärikust alandavad;
- tuleb toime eakaaslaste hulgas, perekonnas, kogukonnas ja ühiskonnas, väärtustades neid;
- omab teadmisi ja oskusi enesekontrolli, enesekasvatuse, oma võimete arendamise ja tervisliku eluviisi kohta;
- suhtub positiivselt endasse ja teistesse;
- hindab üldnimlikke väärtusi, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet ning peab lugu endast, teistest inimestest ja keskkonnast.

Inimeseõpetus

Inimeseõpetuse kaudu aitab kool kaasa järgmiste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemisele:

- enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- tervis ja tervislik eluviis;
- turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- üldnimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

I KOOLIASTE

Inimeseõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- teab, milline on tervislik eluviis ning kuidas hoida füüsilist ja vaimset tervist, väärtustab seda;
- mõistab oma õigust keelduda ennast kahjustavast tegevusest;
- teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;
- teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning väärtustab neid;
- teab Eesti riigi sümboleid ja naaberriike;
- kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest;
- planeerib oma aega ja igapäevaseid tegevusi;
- suhtleb ja käitub teisi arvestades ja koostööd tehes, sõnastab oma tundeid ja oskab neid väljendada;
- teab põhilisi käitumisreegleid ja arvestab neid, kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine.

I KOOLIASTME INIMESEÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

2. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
<i>MINA</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab oma välimust, huvisid ja tegevusi, mida talle meeldib teha. ● Eristab mehi ja naisi. ● Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest. ● Väärtustab iseennast ja teisi. ● Mõistab viisaka käitumise vajalikkust. 	<p><i>Mina.</i></p> <p><i>Minu erinevused ja sarnasused teiste inimestega.</i></p> <p><i>Iga inimese väärtus.</i></p> <p><i>Viisakas käitumine.</i></p>
<i>MINA JA TERVIS</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda. ● Kirjeldab tervet ja haiget inimest. ● Eristab nakkuslikke ja mittenakkuslikke haigusi. ● Saab aru, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning teab, et ravimid võivad olla inimese 	<p><i>Tervis.</i></p> <p><i>Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine.</i></p> <p><i>Ravimid.</i></p> <p><i>Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja</i></p>

<p><i>tervisele ohtlikud</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport. • Teab, et liikumine, puhkus ja tervislik toitumine on tähtsad seoses tervisliku eluviisiga. • Demonstreerib lihtsamaid esmaabivõtteid ja abi saamise võimalusi. • Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi. 	<p><i>sport.</i></p> <p><i>Keha puhtus ja selle eest hoolitsemine.</i></p> <p><i>Abi saamise võimalused.</i></p> <p><i>Esmaabi.</i></p> <p><i>Praktiline tegevus: lihtsamate esmaabivõtetega tutvumine</i></p>
<p><i>MINA JA MINU PERE</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab oma kodu. • Jutustab oma pere traditsioonidest. • Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad. • Väärtustab oma peret ja toetavaid peresuhteid. • Selgitab lähemaid sugulussuhteid. • Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus. • Kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes. • Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres. • Teab oma kohustusi peres ning pereliikmete erinevaid rolle kodus ja tööl. • Teab inimeste erinevaid töid ja töökohti. • Oskab tänaval käituda ning ületada sõiduteed ohutult. • Kirjeldab ohtlikke olukordi ning seda, kuidas seal käituda. • Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti. 	<p><i>Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid.</i></p> <p><i>Kodutus. Lastekodu. Turvakodu.</i></p> <p><i>Perekond. Erinevad pered. Uus pereliige.</i></p> <p><i>Vanavanemad ja teised sugulased.</i></p> <p><i>Sugupuu. Pereliikme lahkumine ja lein.</i></p> <p><i>Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd.</i></p> <p><i>Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne.</i></p> <p><i>Vanemate ja teiste inimeste töö.</i></p> <p><i>Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond.</i></p> <p><i>Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek.</i></p> <p><i>Ohud kodus ja koduümbruses.</i></p>
<p><i>MINA: AEG JA ASJAD</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Eristab aja kulgu ja seisu. • Planeerib oma päevakava. • Kirjeldab, kuidas sisustada vaba aega. • Väärtustab tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks. 	<p><i>Aeg. Aja planeerimine.</i></p> <p><i>Oma tegevuse kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus ja ausus.</i></p> <p><i>Hinnangu andmine oma tegevusele.</i></p> <p><i>Minu oma, tema oma, meie oma.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta. • Selgitab asjade väärtust. • Väärtustab ausust asjade jagamisel. 	<p>Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.</p> <p>Suhtumine asjadesse ja teiste töösse.</p> <p>Kokkuhoid.</p>
MINA JA KODUMAA	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi. • Oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti. • Leiab Euroopa kaardilt Eesti. • Leiab kodukoha Eesti kaardilt. • Tunneb ära rahvusliku ja kodukoha sümbolika. • Nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku. • Kirjeldab mardi- ja kadripäeva, jõulude ning lihavõttepühade rahvakombeid. • Väärtustab Eestit, oma kodumaad. 	<p>Eesti – minu kodumaa. Kodukoht.</p> <p>Kodukoha ja Eesti riigi tuntud inimesed.</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevad.</p> <p>Eesti rikkus.</p>

3. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
MINA	
<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust. Võrdleb oma välimust, huve ja tugevusi kaasõpilaste omadega. • Väärtustab igäühe individuaalsust seoses välimuse, huvide ja tugevusega, õigust olla erinev. • Nimetab enda õigusi ja kohustusi. • Teab, et õigustega kaasnevad kohustused. 	<p>Mina. Mina ja endasse suhtumine.</p> <p>Igäühe individuaalsus ja väärtuslikkus.</p> <p>Lapse turvalisus.</p> <p>Lapse õigused ja kohustused.</p> <p>Lapse kaitse.</p>
MINA JA TERVIS	
<ul style="list-style-type: none"> • Eristab vaimset ja füüsilist tervist. • Mõistab ja kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine ja sport. • Väärtustab tervislikku eluviisi. • Kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda tegevusest, mis kahjustab tema tervist. • Nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede 	<p>Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis.</p> <p>Liikumine ja tervis. Tervislik toitumine.</p> <p>Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.</p> <p>Kahjulikud harjumused.</p>

<i>korral.</i>	
<i>MINA JA MEIE</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Nimetab inimese eluks vajalikke olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega.</i> ● <i>Kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi.</i> ● <i>Väärtustab sõprust ja koostööd.</i> ● <i>Väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist.</i> ● <i>Väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes.</i> ● <i>Nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ning leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks.</i> ● <i>Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalda korral.</i> ● <i>Mõistab, et kiusamine ja vägivald on mitteaktsepteeritud käitumine.</i> ● <i>Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast kahjustavast tegevusest.</i> ● <i>Eristab enda head ja halba käitumist, kirjeldab oma käitumise tagajärgi ning annab neile hinnangu;</i> ● <i>Kirjeldab oma sõnadega, mida tähendab vastustundlikkus ja südametunnistus.</i> ● <i>Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust.</i> ● <i>Kirjeldab oma käitumise tagajärgi ja annab neile hinnangu.</i> ● <i>Teab liicluseeskirja, mis tagab tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda turvaliselt liicluses.</i> ● <i>Eristab tööd ja mängu.</i> ● <i>Selgitab enda õppimise eesmärke ja toob näiteid, kuidas aitab õppimine igapäevaelus paremini hakkama saada.</i> ● <i>Teab tegureid, mis soodustavad või takistavad keskendumist õppimise ajal, ning kirjeldab oma tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust.</i> 	<p><i>Minu ja teiste vajadused.</i></p> <p><i>Sõbrad ja sõpruse hoidmine.</i></p> <p><i>Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine.</i></p> <p><i>Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandamine.</i></p> <p><i>Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine.</i></p> <p><i>Oskus panna end teise inimese olukorda.</i></p> <p><i>Keeldumine kahjulikust tegevusest.</i></p> <p><i>Minu hea ja halb käitumine.</i></p> <p><i>Südametunnistus.</i></p> <p><i>Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. Vastutus.</i></p> <p><i>Liiclusreeglid.</i></p> <p><i>Mäng ja töö.</i></p> <p><i>Õppimine.</i></p> <p><i>Kohusetunne ja vastutus.</i></p> <p><i>Meeskonnatöö. Tööjaotus.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust. • Teab, kuidas olla hea kaaslane ning kuidas teha koostööd. 	
MINA: TEAVE JA ASJAD	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab erinevate meeltega tajutavaid teabeallikaid. • Selgitab, kuidas võivad reklaamid mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid, mis on turvaline käitumine meediakeskkonnas. • Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning seda, et raha teenitakse tööga. • Mõistab oma vastutust asjade hoidmise ja laenamise eest. • Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine. • Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja säästes. 	<p><i>Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine.</i></p> <p><i>Reklaami mõju.</i></p> <p><i>Turvaline käitumine meediakeskkonnas.</i></p> <p><i>Fantaasia ja reaalsuse eristamine.</i></p> <p><i>Reklaami ja meediaga seonduvad ohud.</i></p> <p><i>Raha. Raha teenimine, kulutamine, laenamine.</i></p> <p><i>Vastutus. Oma kulutuste planeerimine.</i></p> <p><i>Heategevus. Säästmine ja kulutamine kogukonnas.</i></p>
MINA JA KODUMAA	
<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas. • Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid. • Nimetab Eesti rahvuslikke, riiklikke ja kodukoha sümboleid. • Kirjeldab Eestis elavate rahvuste tavasid ja kombeid ning austab neid. • Väärtustab oma kodumaad. 	<p><i>Küla, vald, linn, maakond.</i></p> <p><i>Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid.</i></p> <p><i>Eesti vabariigi riiklikud ja rahvuslikud ning kodukoha sümboolid.</i></p> <p><i>Erinevate rahvaste tavad ja kombed.</i></p> <p><i>Sallivus.</i></p>

II KOOLIASTE

Inimeseõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;

- kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevat riski ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- kirjeldab, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas;
- kirjeldab enesehinnangu tõstmise ning enesekontrolli teostamise võimalusi ja tähtsust igapäevases elus;
- väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teistega arvestada;
- kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi, eristab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendamise viise; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;
- väärtustab tervist ja tervislikku eluviisi ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- teab, kuidas toimida ohuolukorras, oskab abi kutsuda;
- kirjeldab tegevusi, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks.

II KOOLIASTME INIMESEÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. KLASS

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
TERVIS	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtudes. • Teab enda põhilisi tervisenäitajaid: kehakaalu ja kehapiikkust, kehatemperatuuri, pulsisagedust ning enesetunnet. • Nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele. • Eristab põhilisi organismi reaktsioone stressi korral ning kirjeldab nendega toimetuleku võimalusi. • Väärtustab oma tervist. 	<p><i>Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis.</i></p> <p><i>Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid.</i></p> <p><i>Tervise hindamine.</i></p> <p><i>Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused.</i></p>

TERVISLIK ELUVIIS	
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus. • Kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid. • Selgitab, kuidas on toitumine seotud tervisega. • Kirjeldab tegureid, mis mõjutavad inimese toiduvalikut. • Teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid. • Oskab hinnata oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest. • Hindab ja oskab planeerida kehalise aktiivsuse piisavust oma igapäevategevuses. • Väärtustab tervislikku eluviisi. 	<p><i>Tervisliku eluviisi komponendid.</i></p> <p><i>Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid.</i></p> <p><i>Kehaline aktiivsus. Kehalise aktiivsuse vormid. Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted.</i></p> <p><i>Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.</i></p> <p><i>Enesetestimine seoses kehalise aktiivsusega.</i></p> <p><i>Sobiva kehalise aktiivsuse valik.</i></p> <p><i>Kehalise aktiivsuse tähtsus igapäevaelus.</i></p> <p><i>Karastamine.</i></p>
MURDEIGA JA KEHALISED MUUTUSED	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega. • Aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda. • Teab, et murdeiga on varieeruv ning igapäev oma arengutempo. • Teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega. 	<p><i>Murdeiga inimese elukaares. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas.</i></p> <p><i>Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine.</i></p> <p><i>Kehalise arengu mõju murdealise emotsioonidele ning tõhus toimetulek arengumuutustega.</i></p> <p><i>Suguline küpsus ja soojätkamine.</i></p>
TURVALISUS JA RISKIKÄITUMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid. • Selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida. • Teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada ning kuidas abi kutsuda. • Nimetab meediast tulenevaid riske oma käitumisele ja suhetele. • Suheldes meedia vahendusel, mõistab vahendatud suhtlemise olemust ning vastutust oma sõnade ja 	<p><i>Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues.</i></p> <p><i>Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastutus.</i></p> <p><i>Vahendatud suhtlemine.</i></p> <p><i>Internetiga seonduvad ohud.</i></p> <p><i>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides.</i></p>

<p><i>tegude eest.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ja teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus. • Kirjeldab tubaka ja alkoholi tarbimise kahjulikku mõju inimese organismile. • Väärtustab mitmekesisest positiivset ja tervislikku elu uimastiteta. 	<p><i>Valikud ja vastutus seoses uimastitega.</i></p> <p><i>Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.</i></p> <p><i>Valikud ja vastutus seoses uimastitega.</i></p>
<p>HAIGUSED JA ESMAABI</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi. • Selgitab ja toob näiteid, kuidas haigusi ravitakse meditsiiniliste ja rahvameditsiini vahenditega. • Teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest. • Kirjeldab, kuidas ennast ja teisi inimesi abistada õnnetusjuhtumi korral. • Teab, kuidas toimida turvaliselt ohuolukorras ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik ja päikesepiste). • Nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid praktikas kasutada. • Väärtustab enda ja teiste inimeste elu. 	<p><i>Levinumad laste- ja noortehaigused.</i></p> <p><i>Nakkus- ja mittenakkushaigused.</i></p> <p><i>Haigustest hoidumine.</i></p> <p><i>HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS</i></p> <p><i>Vaktsineerimine.</i></p> <p><i>Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades.</i></p> <p><i>Käitumine õnnetusjuhtumi korral.</i></p> <p><i>Esmaabivahendid koduapteegis.</i></p>
<p>KESKKOND JA TERVIS</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast. • Eristab tegureid, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks või mitteturvaliseks ja tervist kahjustavaks. • Kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele. 	<p><i>Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana</i></p> <p><i>Tervisliku elukeskkonna hoidmine.</i></p> <p><i>Abisaaja õigused ja vastutus seoses meditsiiniabiga.</i></p>

6. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
MINA JA SUHTLEMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi. • Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidas see kujuneb. • Mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpituatsioonis oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega. • Oskab suheldes enda kohta tagasisidet anda ning teistelt seda vastu võtta. • Oskab selgitada ja põhjendada oma väärtusi seoses eneseanalüüsiga. 	<p>Enesesse uskumine. Enesehinnang.</p> <p>Konfliktid iseendaga. Sisemiste konfliktide lahendamine.</p> <p>Eneseanalüüs. Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine.</p> <p>Enesekontrollivõtted.</p>
SUHTLEMINE TEISTEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ära enda ja teiste inimeste põhilised vajadused ning teadvustab neid. • Teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; eristab verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist. • Kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele. • Demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise võtteid; mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas väljendada oma tundeid verbaalselt, säilitades ja tugevdades suhteid. • Teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele igapäevaelus ning toob selle kohta näiteid. • Eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele. • Teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, oskab partnerit arvestavalt öelda ei ennast ja teisi kahjustava käitumise korral ning aktsepteerib partneri ei ütlemist ennast ja teisi kahjustava käitumise korral. • Väärtustab positiivset suhtumist endasse ja 	<p>Minu ja teiste vajadused. Vajaduste hierarhia.</p> <p>Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine.</p> <p>Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused.</p> <p>Suhtlemine ja viisakus.</p> <p>Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise korral.</p> <p>Vabandamine ja süüteo ülestunnistamine.</p>

<i>teistesse.</i>	
SUHTED TEISTEGA	
<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus. ● Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. ● Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. ● Eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu. ● Demonstreerib õpitu olukorras oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. ● Tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid ning väärtustab empaatilist suhtlemist. ● Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. ● Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi. ● Mõistab isikuseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi. 	<p><i>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine.</i></p> <p><i>Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.</i></p> <p><i>Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus.</i></p> <p><i>Toetus ning abi teistele inimestele ja teistelt inimestelt.</i></p> <p><i>Sõprussuhted. Usaldus suhtes.</i></p> <p><i>Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve.</i></p> <p><i>Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine.</i></p> <p><i>Isikuseärasused. Soolised erinevused.</i></p> <p><i>Erivajadustega inimesed.</i></p> <p><i>Eelarvamuste mõju suhetele.</i></p>
OTSUSTAMINE, KONFLIKTID JA PROBLEEMILAHENDUS	
<ul style="list-style-type: none"> ● Teab ja oskab õpitu olukorras otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise. ● Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid. ● Mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi. ● Selgitab ja kirjeldab eri olukorras sobiva parima käitumisviisi valikut; väärtustab vastutuse võtmist otsuseid langetades. ● Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust. ● Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise. ● Kasutab õpitu olukorras konflikte lahendades tõhusaid viise ning väärtustab neid. 	<p><i>Otsustamine ja probleemide lahendamine.</i></p> <p><i>Erinevate käitumisviiside leidmine probleemide lahendamises.</i></p> <p><i>Tagajärgede arvestamine probleemilahendamises. Vastutus otsustamisel.</i></p> <p><i>Sotsiaalsete dilemma lahendamise otsustamisel.</i></p> <p><i>Konfliktide olemus ja põhjused.</i></p> <p><i>Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.</i></p> <p><i>Kriitikaga hakkamasaamine.</i></p> <p><i>Läbirääkimiste pidamine.</i></p>
POSITIIVNE MÕTLEMINE	

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi.</i> • <i>Väärtustab positiivset mõtlemist.</i> 	<p><i>Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.</i></p> <p><i>Positiivne mina.</i></p>
---	--

Ajalugu

Ajaloo õpetamisega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb huvi mineviku vastu;
- tunneb kodukohta ja Eesti ajalugu, Euroopa ja maailma ajalugu ajastu oluliste sündmuste ja isikute kaudu;
- kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtuvalt küsimusi;
- leiab, üldistab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet;
- väärtustab kultuurilist mitmekesisust ja oma rolli kultuuripärandi säilitajana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- mõistab ühiskonna mitmekesisust, kujundab ja põhjendab oma arvamust;
- analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- tunneb ja kasutab erinevaid teabeallikaid, õpivõtteid ja kasutab õppetegevuses IKT vahendeid;
- väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult.

II KOOLIASTE

Ajaloo **õppe- ja kasvatuse** eesmärkidena taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid õpitud sõnu, lühendeid ja fraase;
- tunneb mõningaid sündmusi kodukohta ja Eesti ajaloost ning seostab neid;
- teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust ning esitab selle kohta näiteid;
- mõistab ajaloosündmuste põhjuseid ja tagajärgi ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- otsib teavet mineviku kohta lihtsamatest allikatest ja hindab neid kriitiliselt;
- väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

II KOOLIASTME AJALOO ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
AJAARVAMINE JA AJALOOALLIKAD	
<ul style="list-style-type: none"> • kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number; • teab ajaloo periodiseerimise üldisi põhimõtteid; • kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus; • leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; • väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; • kasutab ajalookaarti; • teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; • töötab lihtsamate allikatega; • kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas. 	<p>Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.</p> <p>Ajalugu ja ajalooallikad.</p> <p>Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Ajatelg.</p>
AJALOOSÜNDMUSED, AJALOOALISED ISIKUD JA ELUOLU	
<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab mõnda kodukohas aset leidnud minevikusündmust, inimeste eluolu minevikus; • teab kodukohast pärit silmapaistvaid isikuid ja nende saavutusi; • kirjeldab eluolu erinevusi maal ja linnas, sõja ja rahu ajal ning nende erinevusi minevikus ja nüüdisajal; • leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; • väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab lihtsama ajaliini ja lühijutu ajaloolisest isikust ning mineviku eluolust. 	<p>Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul.</p> <p>Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.</p>

6. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
---------------------	-----------------

MUINASAEG	
<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; • näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; • teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutuselevõtmine; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim; • teab, et Eesti esimesed asustusalad olid Pulli ja Kunda inimasula, ning näitab neid kaardil. • teab ja näitab kaardil kodukoha esimesi inimasustusalasid. 	<p>Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine.</p> <p>Ajalugu ja ajalooallikad.</p> <p>Allikmaterjalide tõlgendamine.</p> <p>Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutuselevõtmine, Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda.</p> <p>Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad ning arheoloogilised leiud.</p> <p>Kodukoha inimasustus muinasajal.</p>
VANAD IDAMAAD	
<ul style="list-style-type: none"> • selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; • kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse või Mesopotaamia näitel; • selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptusing Mesopotaamia näitel; • tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide ja Babüloni rippaedu; • teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; • teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; • selgitab, mis on Vana Testament; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteidtsivilisatsioon, linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester; 	<p>Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud.</p> <p>Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.</p>
VANA-KREEKA	
<ul style="list-style-type: none"> • näitab kaardil Kreetat, Kreetat, Balkani poolsaart, 	<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas.</p>

<p><i>Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi perioodil;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;</i> ● <i>võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel;</i> ● <i>kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;</i> ● <i>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik;</i> 	<p><i>Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur.</i></p> <p><i>Kreeka linnriigid.</i></p> <p><i>Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas.</i></p> <p><i>Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale.</i></p> <p><i>Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.</i></p> <p><i>Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, kultuur ja religioon. Olümpiamängud.</i></p> <p><i>Homeroose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal.</i></p> <p><i>Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.</i></p>
<p>VANA-ROOMA</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, IdaRoomat ja Lääne-Roomat;</i> ● <i>teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil tingmärkidest juhindudes Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;</i> ● <i>selgitab Rooma riigikorda eri aegadel;</i> ● <i>iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;</i> ● <i>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</i> 	<p><i>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad.</i></p> <p><i>Rooma Vabariigi algus, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades.</i></p> <p><i>Hannibal.</i></p> <p><i>Caesar, vabariigi lõpp.</i></p> <p><i>Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus.</i></p> <p><i>Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.</i></p> <p><i>Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus.</i></p> <p><i>Ristiusu teke, Uus Testament.</i></p>

Ühiskonnaõpetus

Ühiskonnaõpetuse õpetamisega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu ning oskab neid märgata ja uurida;
- oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises;
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid;
- arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust ja on seaduskuulekas;
- määratleb ennast ühiskonna liikmena ja Eesti kodanikuna;
- algatab ja toetab koostööd ühiste eesmärkide püstitamisel ja elluviimisel.

II KOOLIASTE

Ühiskonnaõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis;
- märkab ja arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks;
- teab Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid;
- teab põhiseaduse tähendust ning tunneb lapse õiguseid ja vastutust;
- selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö;
- mõistab inimeste iseärasusi, on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks;
- toob näiteid elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist;
- tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana;
- oskab leida, luua, kasutada ja jagada infot, väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- esitab oma seisukohti selgelt ja veenvalt;
- teab oma õigust saada abi ning oskab seda leida.

II KOOLIASTME ÜHISKONNAÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

6. KLASS

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
<i>SOTSIAALSED SUHTED</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid rahvus, riik, võrdõiguslikkus ja sallivus.</i> • <i>Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone.</i> • <i>Toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja</i> 	<p><i>Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm).</i></p> <p><i>Mõne Eestis elava vähemusrahvuse kultuur. Rahvuslikud ja usulised kultuuritraditsioonid.</i></p>

<p><i>nende rikkumise kohta Eestis.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab ja hoiab kogukonna traditsioone. • Teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus). • Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis. 	<p><i>Sooline võrdõiguslikkus. Sooline võrdõiguslikkus klassis. Soolised stereotüübid.</i></p> <p><i>Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere.</i></p> <p><i>Ühistegevus ja traditsioonid peres, suguvõsas, koolis, kodukohas.</i></p> <p><i>Euroopa riigid, Eesti naaberriigid. Euroopa liikmesriigid.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus. • Nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust. • Teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral. • Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi. 	<p><i>Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus.</i></p> <p><i>Noorteorganisatsioonid.</i></p> <p><i>Eakohased kodanikualgatused võimalused.</i></p> <p><i>Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.</i></p> <p><i>Ühistegevusest tulenev kasu individile ja kogukonnale.</i></p>
DEMOKRAATIA	
<ul style="list-style-type: none"> • Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid inimõigus, seadus, demokraatia. • Iseloomustab demokraatia põhimõtteid. • Teab ja austab inimõigusi. • Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid. • Teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta. • Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta. 	<p><i>Rahva osalemine ühiskonna valitsemises. Rahvahääletus, suhtlemine poliitikute ja ametnikega</i></p> <p><i>Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus</i></p> <p><i>Kohalik omavalitsus. Kodukoha probleemid, analüüs, ettepanekud.</i></p> <p><i>Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS) õpilase, õpetaja, lapsevanema õigustest ning kohustustest.</i></p> <p><i>Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne). Lapse õigused.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis. • Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat. • Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste 	<p><i>Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses. Praktilise tegevuse korraldamine koolis.</i></p> <p><i>Kooli sisekord (kodukord)</i></p> <p><i>Lapse õigused (õigus saada haridust,</i></p>

<i>ja vastutuse tasakaalu.</i>	<i>õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.</i>
TÖÖ JA TARBIMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel.</i> • <i>Teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida.</i> • <i>Teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid.</i> • <i>Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed.</i> • <i>Selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale.</i> • <i>Oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi.</i> 	<p><i>Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine. Pangateenused (SMS-laenud).</i></p> <p><i>Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Innovatsioon ettevõtluses, ettevõtete sulgemine. Kutsevalik. Hariduse osa karjääri kujundamisel.</i></p> <p><i>Elukutsed ja ettevõtted kodukohas</i></p> <p><i>Töökultuur ja tööeetika.</i></p> <p><i>Teadlik, säästev tarbimine.</i></p> <p><i>Kaupade ja pakendite korduskasutus.</i></p>

AINEVALDKOND „KUNSTIAINED“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/3 02.09.2019

Ainevaldkonna õppeained on **muusikaõpetus** ja **kunstiõpetus**.

Kunstiainete õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- tunnetab oma loomingulisi võimeid;
- kasutab loovtöodes mitmekesiseid väljendusvahendeid;
- väljendab kunsti abil oma emotsioone;
- arutleb eakohaste kultuuriliste sõnumite üle;
- väärtustab inimese loovust, osaleb nii individuaal- kui koostööprojektides;
- märkab ja väärtustab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust;
- väärtustab Eesti ja omakultuuri, mõistab traditsioonide säilimise olulisust.

Muusikaõpetus

Muusikaõpetusega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb rõõmu muusikast ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- tunneb huvi muusika vastu ning kujundab oma esteetilist maitset;
- mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end muusikaliste tegevuste kaudu;
- kasutab muusikalistes tegevustes muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- väärtustab muusikat ning muusikategevust igapäeva elu rikastajana;
- osaleb laulupidude edasikandumise protsessis;
- austab erinevaid rahvuskultuure;
- teadvustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt meediakeskkonda;
- väärtustab Eesti ja paikkonna kultuuritraditsioone.

I KOOLIASTE

Muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- osaleb muusikalistes tegevustes: laulmine, pillimäng, muusika kuulamine ja liikumine;
- laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega 1-2-häälses kooris;
- laulab eesti rahvalaule ning peast oma kooliastme ühislause;
- laulab käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi, kasutab relatiivseid helikõrgusi;

- lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
- rakendab pillimängu kaasmängudes;
- kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
- kirjeldab suunamisel kuulatavat muusikat omandatud oskussõnadega;
- väärtustab enese ja teiste loomingut;
- mõistab laulupeo tähendust.

I KOOLIASTME MUUSIKAÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
Laulmine		
<i>Tutvub laulmisele vajaliku loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooni vajadusega.</i>	<i>Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning laulab emotsionaalselt üksi ja rühmas.</i>	
<i>Õpib mõistma ja väljendama laulude sisu ning meeleolu.</i>	<i>Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu.</i>	
<i>Laulab meloodiat käemärkide, rändnoodi, astmetrepi SO, MI, RA ja noodipildi ning relatiivsete helikõrguste (astmete) järgi.</i>	<i>Laulab lihtsat meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid).</i>	
<i>Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule ning eesti rahva -laule.</i>	<i>Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.</i>	
<i>Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Kevadel“ (Juba linnukesed), „Mu koduke“ (A.Kiiss)</i>	<i>Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), lastelaulud „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus)</i>	<i>Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Teele, teele, kurekesed“, „Kevadpidu“ (Elagu kõik....).</i>
Pillimäng		
<i>Tutvub keha-, rütmi- ja plaatpillide kasutamise võimalustega.</i>	<i>Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või ostinatodes.</i>	
	<i>*Tutvub 6-keelse väikekandle esmaste mänguvõtetega ning kasutab neid musitseerides.</i>	<i>Tutvub 6-keelse väikekandle ja plokkflöödi esmaste mänguvõtetega ning kasutab neid musitseerides.</i>
Muusikaline liikumine		

<i>Tunnetab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu.</i>	<i>Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu.</i>	
<i>Tutvub eesti laulu- ja ringmängudega.</i>	<i>Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.</i>	
<i>Omalooming</i>		
	<i>Väärtustab enese ja teiste loomingut.</i>	
<i>Kasutab muusikaliste tegevuste juures lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja kaaspillidel.</i>	<i>Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaadpillidel.</i> 	
<i>Kasutab lihtsates kaasmängudes etteantud astmemudeleid.</i>	<i>Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid.</i>	
<i>Lõpetab vajadusel laulutekstis olevaid lauseid, vastavalt laulu sisule ja karakterile.</i>	<i>Loob lihtsamaid laulutekste: liisusalme, regivärsse jne.</i>	
<i>Väljendab liikudes muusika meeleolu.</i>	<i>Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.</i>	
<i>Muusika kuulamine ja muusikalugu</i>		
<i>On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (tempo, dünaamika ja muusikapala karakter ehk üldmeeleolu).</i>	<i>On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika ja muusikapala ülesehitus).</i>	
<i>Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat.</i>		
<i>Eristab kuuldeliselt 2-ja 3-osalist taktimõõtu muusikas.</i>	<i>Eristab kuuldeliselt 2-ja 3-osalist taktimõõtu muusikas ning kasutab oskussõnu nende kirjeldamiseks (marss, valss).</i>	<i>Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat.</i>
<i>On tutvunud mõistega eesti regilaul ja rahvapillidega (kannel, vilepill).</i>	<i>On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill). Eristab kuuldeliselt tunnis käsitletud rahvapille.</i>	<i>On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill).</i>
<i>Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara (piano, forte).</i>	<i>Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara (piano, forte, fermaat).</i>	<i>Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara (crescendo, diminuendo).</i>
<i>Muusikaline kirjaoskus</i>		

<p>Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p> <p>TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, 1-löögiline paus.</p>	<p>Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p> <p>TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, 1-löögiline paus, tervetaktipaus</p>	<p>Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p>
<p>Tutvub 2- ja 3-osalise taktimööduga.</p>	<p>Mõistab 2- ja 3-osalise taktimöödu tähendust.</p>	<p>Mõistab 2- ja 3-osalise taktimöödu tähendust ning arvestab neid musitseerides.</p>
<p>Tajub ja laulab järgi astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides.</p>	<p>Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides.</p>	<p>Tajub ja laulab astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides.</p>
	<p>Tutvub JO-võtme tähendusega.</p>	<p>Mõistab JO-võtme tähendust ning rakendab seda noodist laulmisel.</p>
<p>Tutvub astmerea esimeste astmetega.</p>	<p>Õpib tundma uusi astmeid ning seob neid eelnevalt omandatud astmete –ja astmemudelitega.</p>	<p>Õpib lauludes eristama JO- ja RA-astmerida.</p>
<p>Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas:</p> <p>a) meetrum, takt, taktimöö, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, punkt noodivältuse pikendajana;</p> <p>b) koorijuht, koor, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor;</p> <p>c) muusikapala, salm, refrään;</p> <p>d) rütm, meloodia, tempo, vaikselt, valjult, piano, forte.</p>	<p>Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas:</p> <p>a) meetrum, takt, taktimöö, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana;</p> <p>b) koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor;</p> <p>c) muusikapala, salm, refrään, marss, valss, ostinato, kaasmäng, eelmäng;</p> <p>d) rütm, meloodia, tempo),</p>	<p>Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas:</p> <p>a) meetrum, takt, taktimöö, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana;</p> <p>b) koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor;</p> <p>c) muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, ostinato, kaasmäng, eelmäng, vahemäng;</p>

	<i>vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat;</i> <i>e) laulurepertuaariga tutvustatakse märke latern.</i>	<i>d) rütm, meloodia, tempo, kõlavärv (tämbel), vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat;</i> <i>e) laulurepertuaariga tutvustatakse märke latern, segno, volt.</i>
<i>Kirjeldab kogetud muusikaelamust.</i>	<i>Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust.</i>	<i>Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust muusikalist oskussõnavara kasutades..</i>

*Hakkab kehtima 2019/20. õppeaastast

II KOOLIASTE

Muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- osaleb muusikalistes tegevustes: laulmine, pillimäng, muusika kuulamine, liikumine;
- laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades;
- laulab koolikooris ja musitseerib tunnis erinevates vokaal- ja pillikoosseisudes;
- kuulab musitseerides iseennast ja teisi, mõistab oma panust ja tunnustab kaaslasi;
- laulab eesti rahvalaulu ning peast oma kooliastme ühislaule;
- kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi;
- kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;
- rakendab oma loovust sõnalises ja muusikalises eneseväljenduses;
- kasutab infotehnoloogia võimalusi;
- kirjeldab ja põhjendab kuulatavat muusikat õpitud oskussõnade abil;
- mõistab autorsuse tähendust;
- eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvamuusikas;
- tunneb huvi oma kooli ja paikkonna muusikaelu vastu ning osaleb selles;
- mõistab laulupeo traditsiooni tähendust.

II KOOLIASTME MUUSIKAÕPETUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
----------	----------	----------

Laulmine		
<i>Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga.</i>	<i>Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt.</i>	<i>Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest.</i>
<i>Tutvub absoluutsete helikõrgustega g-G2.</i>	<i>Seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega g-G2.</i>	
<i>Rakendab muusikalisi teadmisi üksi ja rühmas lauldes.</i>	<i>Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes.</i>	
<i>Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ning kaanoneid.</i>	<i>Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti rahvalaule.</i>	<i>Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.</i>
<i>Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), “Eesti lipp” (E.Vörk), “Püha öö” (F.Gruber).</i>	<i>Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), “Kas tunned maad” (J.Berad).</i>	<i>Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Mu isamaa armas” (saksa rahvalaul).</i>
Pillimäng		
<i>Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinatodes.</i>		
<i>On omandanud 6-keelse väikekandlel või plokkflöödil esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerides ja seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga.</i>	<i>Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid ja seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga.</i>	
<i>Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi.</i>		
Muusikaline liikumine		
<i>On tutvunud liikumises meloodia, rütmi, tempo, dünaamika ning vormi kasutamisega.</i>	<i>Tunnetab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi.</i>	<i>Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi.</i>
<i>Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.</i>		<i>Tantsib eesti ja teiste rahvaste laulu- ja ringmänge.</i>
		<i>Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.</i>

<i>Omalooming</i>		
<i>Väärtustab enese ja teiste loomingut.</i>		
<i>Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinatosid keha-, rütmi- ja plaatpillidel.</i>		
<i>Loob lihtsamaid laulutekste: regivärsse.</i>		
<i>Kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.</i>		
<i>Muusika kuulamine ja muusikalugu</i>		
<i>Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat.</i>	<i>Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi.</i>	
<i>Kuulab vokaalmuusikat, tunneb hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass) ja kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); teab Eesti laulupidude traditsiooni.</i>	<i>Kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); teab Eesti laulupidude traditsiooni.</i>	<i>Kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); koore ja dirigente kodukohas; tuntumaid Eesti koore; teab Eesti laulupidude traditsiooni.</i>
<i>Kuulab instrumentaalmuusikat ning tunneb ära pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid).</i>	<i>Kuulab ning eristab instrumentaalmuusikas pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid).</i>	<i>Kuulab ning eristab instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkestrit.</i>
<i>Tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse.</i>	<i>Tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse.</i>	<i>Tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; nimetab eesti rahvamuusika suursündmusi.</i>
<i>On tutvunud valikuliselt Soome, Vene, Saksa ja Läti muusikatradsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt.</i>	<i>Tutvub Eesti muusikatradsioonidega.</i>	<i>On tutvunud valikuliselt Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari või Saksa muusikatradsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt.</i>
<i>Iseloomustab kuulatavat muusikapala.</i>	<i>Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust.</i>	<i>Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara.</i>
<i>Teab muusikateoste autorikaitse vajalikkusest.</i>	<i>Teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust.</i>	<i>Teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate</i>

		õiguste ja kohustustega.
Muusikaline kirjaoskus		
Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: <i>TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, kaheksandikpaus, tervetaktipaus.</i>	Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: <i>TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TAI-RI</i>	Mõistab järgmiste helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:
Mõistab taktimõõtude 2/4 ja 3/4 tähendust ja arvestab neid musitseerides.	Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4 ja 4/4 tähendust ning arvestab neid musitseerides.	Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides.
Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid).	Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning teab nende seost absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega).	Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega).
On tutvunud viulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g–G2 tähendusega.	Mõistab viulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g–G2 tähendust ning kasutab neid musitseerides.	
Mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a tähendust ning kasutab neid musitseerides.	Mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a, G–e, F–d tähendust.	Mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a, G–e, F–d tähendust ning kasutab neid musitseerides.
Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) eeltakt, viulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli; b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet, improvisatsioon; c) tämber, hääleliigid	Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) eeltakt, viulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekaar, paralleelhelistikud; b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet,	Mõistab järgmiste oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) eeltakt, viulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekaar, paralleelhelistikud; b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet,

<p><i>(sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid);</i></p> <p><i>d) tempo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo</i></p>	<p><i>improvisatsioon;</i></p> <p><i>c) tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid);</i></p> <p><i>d) tempo, andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo</i></p>	<p><i>improvisatsioon;</i></p> <p><i>c) tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid);</i></p> <p><i>d) tempo, andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo</i></p>
Õppekäigud		
<p><i>Arutleb muusikaelamuste üle suuliselt, kasutades muusikalist oskussõnavara.</i></p>	<p><i>Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suuliselt ja kirjalikult, kasutades muusikalist oskussõnavara.</i></p>	<p><i>Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil, kasutades muusikalist oskussõnavara.</i></p>

Kunstiõpetus

Kunstiõpetusega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb visuaalsete kunstide väljendusvahendeid;
- loob erinevaid kunstiteoseid õpitud teadmisi ja tehnikaid kasutades;
- avaldab arvamust kunstiteoste ja visuaalse keskkonna osas;
- õpib tundma ja väärtustab nii mineviku kunstipärandit kui ka nüüdisaegset kunsti;
- seostab omavahel kunsti ning kultuuri ja tehnoloogia arengut;
- teadvustab kultuurilist mitmekesisust;
- võrdleb esemete ja disaini funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte;
- kasutab erinevaid mõtlemis- ja tegutsemisviise loometegevuses ja igapäevaelus;
- teadvustab kunsti rolli oma elus.

I KOOLIASTE

Kunstiõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- kujutab esemeid, olendeid ja sündmusi omas laadis, jutustab lugusid visuaalselt;
- õpib, katsetab ja rakendab mitmesuguseid kunstitehnikaid ja töövõtteid;
- külastab muuseume ja kunstinäitusi, vaatleb kunstiteoseid ja osaleb aruteludes;
- tutvub lähiümbruse ehituskunsti ja disaini näidetega;
- teostab makette ja kujundustöid;
- vaatleb kriitiliselt visuaalse kultuuri näiteid, arutleb ja põhjendab oma arvamust;
- esitleb ja selgitab oma töid ning kuulab kaaslasi ja vaatleb nende töid;
- töötab iseseisvalt ja rühmas;
- kasutab materjale, töövahendeid ja töökohta otstarbekalt ning teisi arvestavalt.

I KOOLIASTME KUNSTIÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
<i>Tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning edastab sündmusi ja nähtusi fantaasia järgi.</i>	<i>Tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi.</i>	
<i>Tegutseb õpetaja juhendamisel ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega, jutustab loo oma tööst.</i>	<i>Tegutseb enamasti iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega, võrdleb oma ja kaaslaste töid, oskab välja tuua erinevaid lahendusi.</i>	<i>Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega, kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.</i>
<i>Leiab kujutatava iseloomulikke tunnuseid ning toob esile peamise, tutvub värvide koosmõjuga. Oskab organiseerida pildi pinda. Väljendab meeolelu värvidega.</i>	<i>Vaatleb esemete ja olendite peamisi tunnuseid ning kujutab neid omal viisil. Õpib tundma värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni. Tutvub põhivärvidega ning nende tulemusel saadavate 2. astme värvidega.</i>	<i>Leiab kujutatava kõige iseloomulikumat jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni.</i>
<i>Tutvub lihtsamate joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtete ja tehnikatega.</i>		<i>Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid.</i>
<i>Vaatleb igapäevaseid tarbeesemeid ning teab nende otstarvet; märkab säästva kasutamise võimalusi; tutvub</i>	<i>Tutvub ruumide ja keskkondade sisustus- ja kujunduselementidega; märkab erinevaid kunstide</i>	<i>Uurib igapäevaste esemete vormi ja otstarbe seoseid; märkab säästva kasutamise võimalusi; arutleb meedia ja</i>

<i>meedia ja reklaami olemusega inimese igapäevaelus.</i>	<i>koosinemisi kommunikatsiooni- ja meediakeskkonnas.</i>	<i>reklaami mõju üle igapäevaelus.</i>
<i>Külatab lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte; vaatleb kunstiteoseid kunstimuuseumides ja näitustel, tutvub ainealaste mõistetega.</i>	<i>Väärtustab lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte; vaatleb kunstiteoseid kunstimuuseumides ja näitustel ning otsib detaile; oskab kasutada ainealaseid mõisteid.</i>	<i>Tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, osaleb õppekäikudel kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid.</i>

II KOOLIASTE

Kunstiõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- teeb uurimuslikke ja loovaid rühma- ja individuaalseid töid;
- visandab ja kavandab, kujutab, kujundab ja eksperimenteerib ning esitleb oma teost ja põhjendab valikuid;
- valmistab ruumilisi kompositsioone, mudeleid või makette;
- kasutab kunstitehnikaid loovalt, katsetab digitaalseid tehnikaid;
- analüüsib ja võrdleb kunstiteoseid, arutleb nende üle;
- uurib ja võrdleb filmide, arvutimängude, koomiksita ja reklaamide pildikeelt;
- tegutseb ohutult virtuaalsetes meedia- ja kunstikeskkondades;
- külastab muuseume, kunstiüritusi ja nüüdiskunsti näitusi.

II KOOLIASTME KUNSTIÕPETUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
<i>Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve;</i>		
<i>väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi, loovülesandeid lahendades kavandab.</i>	<i>väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi, loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.</i>	
<i>Osaleb loovates ja uurimuslikes rühmatöodes tegutsedes ühise tulemuse nimel.</i>		
<i>Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.</i>		
<i>Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto jne).</i>		
<i>Väärtustab paikkondlikku kultuuri ja kunstiloomingut.</i>		<i>Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust;</i>

	<i>väärtustab paikkondlikku kultuuri ja kunstilloomingut.</i>
<i>Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb erinevaid kunstiteoseid.</i>	
<i>Võrdleb igapäevaste tarbeesemete omadusi ja kavandab ideid elukeskkonna parandamiseks; mõistab enda võimalusi loodust säästvaks tarbimiseks.</i>	
<i>Märkab digitaalses kunstis, meedias ja reklaamis esitatavaid visuaalseid sõnumeid ning arutleb nende üle.</i>	
<i>Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades.</i>	

AINEVALDKOND „TEHNOLOOGIA“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/3 02.09.2019

Ainevaldkonna õppeained on **tööõpetus** (I kooliaste) ja **tehnoloogiaõpetus** (II kooliaste) ning **käsitöö ja kodundus** (II kooliaste).

Tehnoloogia õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- kasutab tehnoloogiavõimalusi arukalt ja loovalt;
- näeb loodusteaduste ning tehnoloogia arengu seoseid ja väljendab oma arvamust;
- näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada;
- lahendab probleeme, valib tehnilisi ja loovaid lahendusi ning mõistab nendega kaasnevaid mõjusid ja ohte;
- oskab lugeda joonist ja juhendit ning on suuteline ülesannet esitlema;
- arvestab toodete disainimisel kujunduse seost funktsionaalsusega;
- valib ideede teostamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemise viise ning tähtsustab töövahendite ohutut ja materjalide säästlikku kasutust;
- oskab tööprotsessi käigus suhelda ja teha koostööd teiste õpilastega;
- lähtub menüüd kavandades ja toitu valmistades tervisliku toitumise põhitõdedest;
- tuleb toime koduse majapidamisega.

Tööõpetus

Tööõpetusega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- töötab juhendamisel, kasutades sobivaid materjale ning lihtsamaid töövahendeid ja töötlemisviise;
- oskab kasutada tööjuhendit ning tegutseda selle järgi üksi või koos teistega;
- leiab ülesandele loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- teab tervisliku toitumise vajalikkust;
- hindab ja tunnustab enda ja teiste tööd ning tunneb rõõmu oma tööst;
- õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.

I KOOLIASTME TÖÖÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
<i>Oskab kasutada šablooni.</i>	<i>Kujundab õpetaja juhendamisel šablooni abil lihtsamaid esemeid/tooteid.</i>	<i>Kujundab šablooni abil lihtsamaid esemeid/tooteid.</i>
<i>Tutvub erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, oskab neist luua uusi objekte täiskasvanu juhendamisel.</i>	<i>Oskab kasutada erinevaid looduslikke ja tehismaterjale ning luua neist uusi objekte.</i>	<i>Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne); võrdleb materjalide üldisi omadusi; oskab samaliigilisi materjale ühendada ja kasutada.</i>
<i>Tutvub lihtsamate voltimis- ja voolimisvõtetega, meisterdab erinevatest materjalidest esemeid. Valmistab paberist tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid.</i>	<i>Valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid; modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid. Valmistab paberist ning kartongist tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid</i>	<i>Valmistab paberist ning kartongist tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid; tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid. Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid.</i>
<i>Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust. Tutvub rahvuslike elementidega igapäevaelus.</i>		
<i>Julgeb oma idee teostamiseks mitme võimaluse vahel valida. Esitleb ja kirjeldab oma ideid.</i>	<i>Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida. Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid.</i>	<i>Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda. Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid.</i>
<i>Tutvub töökoha korrashoiuga ning jäätmete sorteerimise põhimõtetega; erinevate töötlemisviiside ja – vahenditega.</i>	<i>Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses. Oskab koguda taaskasutatavaid materjale ning neid loovalt kasutada.</i>	<i>Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid. Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid; kasutab materjale säästlikult. Tegutseb säästliku tarbijana. Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle.</i>
<i>Tutvub ohutute töövõtete ja eesmärgipärase kasutamisega, nende hooldamise ja õigesse kohta tagasipanemisega</i>	<i>Kasutab ohutuid töövõtteid. Oskab töövahendeid eesmärgipäraselt kasutada, neid hooldada ja õigesse kohta tagasi panna.</i>	<i>Käsitseb enamkasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult.</i>
<i>Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi.</i>	<i>Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit.</i>	
<i>Tutvub isikliku hügieeni vajalikkusega ning teab, kuidas hoolitseda oma välimuse ja rõivaste eest.</i>	<i>Teab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest.</i>	<i>Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest.</i>

Arvestab ühiselt töötades kaaslastega ja järgib viisakusreegleid.

Käsitöö ja kodundus

Käsitöö ja kodunduse õppeainega taotleb kool, et õpilane:

- hindab tööd ja töö tegijat;
- mõistab tehnoloogia arengut, näeb selle mõju keskkonnale;
- kavandab ja teostab oma ideid ning lahendab loovalt endale võetud ülesandeid;
- võrdleb ja kasutab erinevaid materjale;
- teab ohutu töötamise põhimõtteid ning järgib neid;
- töötab meeskonnas ja tajub oma võimeid ühistöös;
- lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- tuleb toime koduse majapidamisega ning käitub teadliku tarbijana;
- seostab õpitud teadmised igapäevaelus vajalike praktiliste oskustega;
- kasutab erinevaid teabeallikaid loova mõttetöö ja käelise tegevuse ühendamiseks;
- hoiab rahvuskultuuri ning teadvustab oma kohta mitmekultuurilises maailmas.

II KOOLIASTE

Käsitöö ja kodunduse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu üksinda ja koos teistega töö tegemisest;
- tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ning töövahendeid;
- järgib ohutusnõudeid ja hoiab korras töökoha;
- leiab ideid ning oskab neid esitleda;
- saab aru tööjuhenditest ja selgitavatest joonistest;
- tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;
- teab tervisliku toitumise põhialuseid;
- tunneb oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioone.

II KOOLIASTME KÄSITÖÖ JA KODUNDUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
----------	----------	----------

Töö kavandamine ja rahvakunst		
<i>Omandab erinevaid töövõtteid.</i>	<i>Kavandab jõukohaseid käsitööesemeid.</i>	<i>Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid.</i>
<i>Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel.</i>		
<i>Leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid.</i>	<i>Leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid rahvakunstist.</i>	
<i>Leiab juhendamisel võimalusi erinevate materjalide taaskasutamiseks.</i>	<i>Leiab võimalusi erinevate materjalide taaskasutamiseks.</i>	<i>Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale.</i>
<i>Oskab juhendamisel erinevaid teabeallikaid kasutada.</i>	<i>Oskab kavandamisel kasutada erinevaid teabeallikaid.</i>	<i>Oskab kavandamisel kasutada teabeallikaid ja erialast kirjandust.</i>
Materjalid ja töö kulg		
<i>Tunneb looduslikke kiudaineid.</i>	<i>Teab looduslike kiudaineid ja nende põhiomadusi ning oskab neid kasutada.</i>	<i>Kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi.</i>
<i>Eristab erinevaid tekstiilmaterjale.</i>	<i>Teab erinevaid tekstiilmaterjale ja nende põhiomadusi kasutamisel.</i>	
<i>Oskab juhendamisel valida töövahendi vastavalt käsitöölõnga jämedusele.</i>	<i>Seostab käsitöölõnga jämedust töövahendiga.</i>	
<i>Töötab juhendamisel lihtsama tööjuhendi järgi.</i>	<i>Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi.</i>	
<i>Järgib suunamisel ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha.</i>		<i>Järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha.</i>
<i>Hindab oma töö korrektsust.</i>		<i>Hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust.</i>
Tööliigid		
<i>Tunneb ühe- ja kaherealiseid pisteid ja oskab neid tikkida.</i>		<i>Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid.</i>
	<i>Tunneb käsitsi õmblemise viise ja õmbleb valmis lihtsama eseme.</i>	<i>Seab õmblusmasina töökorda, traageldab ning õmbleb lihtõmblust ja palistust.</i>
		<i>Lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme.</i>

<i>Heegeldab põhisilmuseid.</i>	<i>Heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke.</i>	<i>Koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke.</i>
<i>Mõistab täpsuse vajalikkust ning järgib seda oma töös.</i>		<i>Mõistab täpsuse vajalikkust ning järgib seda tekstiilitöös.</i>
Toit ja toitumine, tarbijakasvatus		
<i>Teab erinevaid toiduainerühmi.</i>	<i>Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid.</i>	<i>Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi.</i>
<i>Oskab eristada pakendiinfo põhjal tervislikku mittetervislikust.</i>	<i>Teab erinevate toiduainete toiteväärtust.</i>	
<i>Teab, mis toiduained riknevad kergesti.</i>	<i>Teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil.</i>	
<i>Teab väljendite „kõlblik kuni ...“ ja „parim enne ...“ tähendust.</i>		
<i>Teab, kes on tarbija.</i>	<i>Teab tarbimisega seotud ohte keskkonnale.</i>	<i>Käitub keskkonnahoidliku tarbijana.</i>
		<i>Oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjendada.</i>
<i>Kirjeldab oma toitumisharjumusi.</i>	<i>Hindab oma toitumisharjumusi.</i>	
Toidu valmistamine, töö organiseerimine ja hügieen		
<i>Kasutab mõõtenõusid ja kaalu.</i>	<i>Kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning teisendab juhendamisel mahu- ja massiühikuid.</i>	<i>Kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning teisendab mahu- ja massiühikuid.</i>
<i>Valib juhendamisel töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning teab nende kasutamisel kehtivaid ohutusnõudeid.</i>	<i>Valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades.</i>	
<i>Valmistab lihtsamaid tervislikke toite.</i>	<i>Valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid.</i>	<i>Valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külm- ja kuumtöötlemistehnikaid.</i>
<i>Lepib kaaslastega kokku tööjaotuse ja täidab ülesande.</i>	<i>Lepib kaaslastega kokku tööjaotuse, täidab ülesande ja hindab rühma töötulemust.</i>	<i>Lepib kaaslastega kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja</i>

		<i>igäühe rolli tulemuse saavutamisel.</i>
<i>Järgib juhendamisel hügieenireegleid köögis töötades.</i>	<i>Järgib hügieenireegleid köögis töötades.</i>	
Lauakombed ja etikett		
<i>Katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused.</i>	<i>Katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused ning hindab laua ja toitude kujundust.</i>	
<i>Peab kinni üldtuntud lauakommetest.</i>		
<i>Oskab kingitusi pakkida.</i>	<i>Leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks.</i>	
Kodu korrashoid		
<i>Teeb juhendamisel korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid.</i>	<i>Teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid.</i>	
<i>Teab, kuidas rõivaid pesta ja kuivatada.</i>	<i>Planeerib rõivaste pesemist ja kuivatamist, teab hooldusmärkide tähendust.</i>	<i>Planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi.</i>
<i>Teab, et igal pereliikmel on kohustus teha kodutöid.</i>	<i>Osaleb kodutööde jaotamisel pereliikmete vahel.</i>	
Projektitööd		
<i>On valmis leidma ülesannetele ning probleemidele lahendusi.</i>	<i>Suudab ülesannete ja probleemide lahendamiseks kaaslastega koostööd teha.</i>	<i>Leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendusi.</i>
<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult.</i>	<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja suudab oma arvamust väljendada.</i>	<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust.</i>
<i>On aktiivne rühmatöös, projektitöös ja teistes ühistöös toimuvates tegevustes.</i>	<i>Teab oma rolli rühmatöös, projektitöös ja teistes ühistöös toimuvates tegevustes.</i>	<i>Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena.</i>
<i>On aktiivne suhtleja.</i>	<i>On valmis koostööks.</i>	<i>Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides.</i>
<i>Kujundab oma arvamust ja jagab seda kaaslastega.</i>	<i>Kujundab ja esitleb oma arvamust.</i>	<i>Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust.</i>
<i>Suudab juhendamisel analüüsida töö kulgu ja saadud tagasisidet.</i>		<i>Väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu ja saadud tagasisidet.</i>

<i>Tehnoloogiaõpetus õpperühmade vahetusel</i>		
<i>Mõistab tehnoloogia olemust.</i>	<i>Mõistab tehnoloogia olemust ja selle vajalikkust igapäevaelus.</i>	
<i>Tunneb põhilisi materjale.</i>	<i>Tunneb põhilisi materjale ja nende omadusi.</i>	
<i>Disainib lihtsaid tooteid.</i>	<i>Disainib ja valmistab lihtsaid tooteid ning kasutab juhendamisel selleks sobivaid töövahendeid.</i>	
<i>Järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.</i>		

Tehnoloogiaõpetus

Tehnoloogiaõpetusega taotleb kool, et õpilane:

- arendab tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi;
- tunneb eneseteostusest innustust ja rahulolu;
- oskab seostada inimest ja teda ümbritsevat keskkonda;
- lahendab loovalt ülesandeid ja on võimeline looma toimiva toote;
- arvestab tehnoloogia jätkusuutlikke tõekspidamisi;
- valdab otsingujulgust, ettevõtlikkust, sõbralikkust ja koostööoskust ning töötahet;
- käsitseb lihtsamaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise;
- suudab rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste ülesannete lahendamisel;
- järgib tööprotsessis ohutuid töövõtteid ning käitumisreegleid;
- lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;

II KOOLIASTE

Tehnoloogiaõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- mõistab ja selgitab tehnoloogia olemust, väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;

- toob näiteid kodus, olmes, harrastustes ja paikkonnas kasutatavate lihtsate tehnoloogiliste protsesside ning ressursside kohta;
- planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;
- joonestab, disainib ja valmistab lihtsaid tooteid;
- tunneb enamkasutatavaid materjale ja kasutab neid töös otstarbekalt;
- teab lihtsamaid töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- esitleb ideed, joonist või toodet;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- väärtustab ning järgib väljakujunenud tööalaseid väärtus- ja käitumishoiakuid;
- tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.

II KOOLIASTME TEHNOLOOGIAÕPETUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
<i>Tehnoloogia igapäevaelus</i>		
<i>Mõistab tehnoloogia olemust.</i>	<i>Mõistab tehnoloogia olemust ja selle vajalikkust igapäevaelus.</i>	<i>Mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus.</i>
<i>Tunneb lihtsamaid tehnoloogilisi süsteeme.</i>	<i>Tunneb lihtsamaid tehnoloogilisi süsteeme, protsesse ja ressursse.</i>	<i>Toob näiteid lihtsate tehnoloogiliste süsteemide, protsesside ja ressursside kohta.</i>
<i>Tunneb tehnoloogiaalaseid teadussaavutusi.</i>	<i>Teab, et tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel on seos.</i>	<i>Loob seoseid tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel.</i>
<i>Näeb lihtsamaid seoseid tehnoloogiaõpetuse ja eluvaldkondade vahel.</i>	<i>Seostab tehnoloogiaõpetus eluvaldkondadega.</i>	<i>Seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega.</i>
<i>Teab erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid.</i>	<i>Iseloomustab ja võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid.</i>	
	<i>Teab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal.</i>	<i>Kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal.</i>
		<i>Kirjeldab tehniliste seadmete ja tehnika arenguloo kujunemist ning selle olulisemaid saavutusi.</i>

		<i>Kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale.</i>
		<i>Valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna.</i>
Disain ja joonestamine		
		<i>Selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda.</i>
		<i>Koostab kolmvaate lihtsast detailist.</i>
	<i>Teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente.</i>	<i>Teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente.</i>
<i>Disainib lihtsaid tooteid.</i>	<i>Disainib lihtsaid tooteid ja oskab juhendamisel valida selleks sobivaid materjale.</i>	<i>Disainib lihtsaid tooteid, kasutades selleks ettenähtud materjale.</i>
<i>Märkab probleeme.</i>	<i>Märkab probleeme ja pakub neile lahendusi.</i>	<i>Märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi.</i>
		<i>Osaleb õpilasepäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega.</i>
<i>Mõistab leiutiste osatähtsust.</i>	<i>Mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus.</i>	<i>Mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri elukutse iseärasust ja leiutajate olulisemaid saavutusi.</i>
Materjalid ja nende töötlemine		
<i>Tunneb põhilisi materjale.</i>	<i>Tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi.</i>	<i>Tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise.</i>
<i>Teab, kuidas kasutada erinevaid töövahendeid ja materjale.</i>	<i>Kasutab erinevaid töövahendeid, materjale ja töötlusviise.</i>	<i>Valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale.</i>
<i>Suudab valmistada jõukohaseid liiteid.</i>		
<i>Valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid, sh mänguasju).</i>		

		<i>Kasutab õppetöös puur- ja treipinki.</i>
<i>Hindab oma loodud toodet.</i>	<i>Analüüsib ja annab tehtud ülesandele või tootele oma hinnangu.</i>	<i>Analüüsib ja hindab loodud toodet esteetilisest ja rakenduslikust küljest. Annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu.</i>
<i>Teab, et kaaslastel on erinevad tööoskused.</i>	<i>Mõistab kaaslaste erinevaid tööoskusi.</i>	<i>Mõistab ja arvestab kaaslaste erinevaid tööoskusi.</i>
<i>Järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.</i>		<i>Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.</i>
<i>Kasutab tervisele ohutuid tööviise.</i>		<i>Väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise.</i>
<i>Kasutab materjale säästlikult.</i>	<i>Kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.</i>	
Projektitööd		
<i>On valmis leidma ülesannetele ning probleemidele lahendusi.</i>	<i>Suudab ülesannete ja probleemide lahendamiseks kaaslastega koostööd teha.</i>	<i>Leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendusi.</i>
<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult.</i>	<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja suudab oma arvamust väljendada.</i>	<i>Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust.</i>
<i>On aktiivne rühmatöös, projektitöös ja teistes ühistöös toimuvates tegevustes.</i>	<i>Teab oma rolli rühmatöös, projektitöös ja teistes ühistöös toimuvates tegevustes.</i>	<i>Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena.</i>
<i>On aktiivne suhtleja.</i>	<i>On valmis koostööks.</i>	<i>Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides.</i>
<i>Kujundab oma arvamust ja jagab seda kaaslastega.</i>	<i>Kujundab ja esitleb oma arvamust.</i>	<i>Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust.</i>
<i>Suudab juhendamisel analüüsida töö kulgu ja saadud tagasisidet.</i>		<i>Väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu ja saadud tagasisidet.</i>
Kodundus õpperühmade vahetusel		
<i>Tunneb põhilisi toiduaineid ja valmistab lihtsamaid toite.</i>	<i>Tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.</i>	
<i>Teeb põhilisi korrastustöid, kasutab juhendamisel selleks</i>	<i>Teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid.</i>	

<i>sobivaid töövahendeid.</i>	
<i>Järgib hügieenireegleid köögis töötades.</i>	
<i>Teab tervisliku toitumise põhialuseid.</i>	
<i>Katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest.</i>	
<i>Teab jäätmete käsitlemise põhilisi nõudeid.</i>	<i>Teab, et jäätmete käsitlemise ja keskkonnahoiu vahel on seos.</i>

AINEVALDKOND „KEHALINE KASVATUS“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015; 1-3/5 12.09.2016, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018; 1-3/3 02.09.2019

Ainevaldkonna õppeaine on **kehaline kasvatus**.

Kehalise kasvatuses õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele;
- soovib olla terve ja rühikas;
- valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist sise- ja välitingimustes;
- liigub/spordib (edaspidi kasutatakse sõna *sportima* vastavaid vorme) ohutus- ja hügieeninõudeid järgides, teab, kuidas käituda ohuolukordades;
- tunneb sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisoskusi õppima;
- austab sportides oma kaaslast ja keskkonda ning järgib reegleid/võistlusmäärusi;
- omandab ainekavasse kuuluvate spordialade tehnikat;
- jälgib oma kehalist vormis olekut;
- tunneb huvi Eestis toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu;
- väärtustab eesti tantsupidude traditsiooni.

Kehaline kasvatus

I KOOLIASTE

Kehalise kasvatuses **õppe- ja kasvatuses eesmärkidena** taotleb kool, et 3. klassi lõpetaja:

- kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele;
- omandab erinevate liikumisviiside ja kehaliste harjutuste tehnikat;
- täidab ohutusnõudeid ja hügieenireegleid;
- loetleb ohuallikaid sportimispaikades ja kooliteel ning kirjeldab ohutu sportimise ja liiklemise võimalusi;
- sooritab õpetaja juhendamisel harjutusi;
- annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele;
- teab, kuidas käituda kehalisi harjutusi sooritades;
- kasutab heaperemehelikult kooli spordivahendeid ja -inventari;
- loetleb spordialasid ja nimetab Eesti tuntud sportlast;
- nimetab Eestis toimuvaid spordivõistlusi ning tantsuüritusi;
- harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides;
- oskab iseseisvalt ja koos kaaslastega ohutult liikumismänge mängida;
- tahab õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise.

I KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>		
<i>Mõistab regulaarse sportimise tähtsust tervisele.</i>	<i>Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ning nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.</i>	
<i>Oskab käituda kehalise kasvatuse tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes.</i>		
<i>Teab tunni reegleid ja ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid.</i>	<i>Peab kinni tunni reeglitest, täidab ohutusnõudeid ja mängureegleid, täidab peamisi hügieeninõudeid.</i>	<i>Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, ja mängureegleid, peab kinni hügieeninõuetest.</i>
<i>Oskab öelda, kas kogetud kehaline koormus oli kerge/raske</i>	<i>Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske).</i>	<i>Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele.</i>
<i>Loetleb spordialasid.</i>	<i>Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.</i>	
<i>Võimlemine</i>		
<i>Oskab rivistuda viirgu ja kolonni ja liikuda järgmistel viisidel: päkk-kõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale.</i>	<i>Oskab liikuda, kasutades ravisammu (P) ja võimlejasammu (T).</i>	
<i>Oskab sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi vahendita ja vahenditega saatelugemise ja muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni saatelugemise saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel.</i>
<i>Sooritab veered kägaras ja sirutatult ning juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks.</i>	<i>Sooritab tireli ette, turiseisu ja abistamisega kaldpinnalt tireli taha.</i>	<i>Sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha.</i>
<i>Oskab hüpitsat käsitseda.</i>	<i>Hüpleb hüpitsat ette tiirutades 20 sekundit järjest.</i>	<i>Hüpleb hüpitsat ette tiirutades 30 sekundit järjest.</i>
<i>Jooks, hüpped, visked</i>		
<i>Jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega.</i>		

<i>Jookseb võimetekohase tempoga järjest 4 minutit.</i>	<i>Suudab joosta võimetekohase tempoga järjest 5 minutit.</i>	<i>Läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km pikkuse distantsti.</i>
<i>Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes.</i>	<i>Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.</i>	
<i>Oskab palli õigesti hoida ja sooritab palliviske paigalt.</i>	<i>Sooritab palliviske paigalt kahesammulise hoojooksuga.</i>	
<i>Sooritab kaugushüppe paigalt vetruva maandumisega.</i>	<i>Sooritab kaugushüppe paigalt ja oskab hoojooksu.</i>	<i>Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.</i>
Liikumismängud		
<i>Oskab palli ohutult käsitseda. Liigub mängude ajal ohutult.</i>		
	<i>Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge.</i>	
<i>Tunneb rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja kuulab kohtuniku otsust.</i>	<i>Järgib rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja austab kohtuniku otsust.</i>	<i>Mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.</i>
Suusatamine		
<i>Tutvub paaristõukelise sammuta sõiduviisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõidustiiliga.</i>	<i>Suusatab laugel nõlval kasutades paaristõukelist sammuta klassikalist sõiduviisi ja vahelduvtõukelist kahesammulist sõidustiili.</i>	<i>Suusatab, kasutades paaristõukelise sammuga klassikalist sõiduviisi ja vahelduvtõukelist kahesammulist klassikalist sõiduviisi.</i>
<i>Laskub mäest kõrgasendis.</i>	<i>Laskub mäest põhiasendis.</i>	
<i>Läbib järjest suusatades 800 meetrit.</i>	<i>Läbib järjest suusatades 1500 meetrit.</i>	<i>Läbib järjest suusatades 2 kilomeetri pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsti.</i>
Tantsuline liikumine		
<i>Mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge;</i>		
<i>Liigub üksi, paarilisega ja grupis vastavalt muusikale, rütmile ja helile.</i>		
Ujumine		
<i>Hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutuslaseid oskusi.</i>		
<i>*Oskab sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis edasi liikuda.</i>	<i>Oskab ujuda, sealhulgas sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis edasi liikuda.</i>	<i>Oskab ujuda 100 meetrit rinnuli ja 100 meetrit selili asendis, sukelduda ning vee pinnal hõljuda.</i>

*Hakkab kehtima 2019/20. õppeaastast

II KOOLIASTE

Kehalise kasvatuses **õppe- ja kasvatusesmärkidena** taotleb kool, et 6. klassi lõpetaja:

- selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervislikus eluviisis;
- kirjeldab oma kehalist aktiivsust, harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides;
- omandab kehaliste harjutuste tehnika, sooritab õpitud alasid iseseisvalt;
- valib ja sooritab rühti ja kehalist võimekust parandavaid harjutusi;
- sooritab harjutusi ja kehalise võimekuse katseid, võrdleb tulemusi varasemate tulemustega;
- soovib õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise iseseisvaks sportimiseks;
- järgib ohutus- ja hügieeninõudeid ning selgitab ohutu liikumisharrastuse ja liiklemise vajalikkust;
- kirjeldab ja mõistab ausa mängu põhimõtteid, täidab reegleid ja võistlusmäärusi;
- spordib koos kaaslastega, jagades ülesandeid ja leppides kokku mängureegleid;
- suhtub sportimisel keskkonda säästvalt;
- kirjeldab sobivaid oskussõnu kasutades spordivõistlust või tantsuüritust ning oma muljeid sellest;
- nimetab Eesti ja maailma tuntud sportlasi ning võistkondi, teab suurvõistlusi ja olulisi fakte antiikolümpiamängudest.
- osaleb koolis toimuvates spordi- ja tantsuüritustel võistleja, osaleja või pealtvaatajana;
- osaleb tervisespordiüritustel.

II KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>		
<i>Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ja nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.</i>	<i>Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust või liikumisharrastust.</i>	
<i>Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes;</i>	<i>Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses.</i>	
<i>Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid.</i>	<i>Teab, kuidas vältida liikudes ohuolukordi ja kuidas toimida lihtsamate sporditraumade korral.</i>	<i>Teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral.</i>

<i>Suudab juhendamisel sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega.</i>	<i>Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega, osaleb juhendamisel ülesannete jagamisel ja mängureeglite kokkuleppimisel.</i>	<i>Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; spordib koos kaaslastega, jagades ülesandeid, leppides kokku mängureegleid.</i>
<i>Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks.</i>	<i>Oskab sooritada eneseanalüüsi eelmise aasta tulemuste põhjal. Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks.</i>	<i>Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga. Valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid.</i>
<i>Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</i>	<i>Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</i>	
<i>Teab, mida tähendab aus mäng spordis.</i>	<i>Teab ja oskab selgitada, mida tähendab aus mäng spordis.</i>	<i>Märkab ausa mängu reeglid spordis.</i>
<i>Nimetab Eestis toimuvad suurvõistlusi, tuntud Eesti sportlasi ja võistkondi.</i>	<i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvad suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.</i>	<i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi. Teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest ning eesti üld- ja noorte tantsupidudest.</i>
Võimlemine		
<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (16 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (24 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>
<i>Hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal.</i>	<i>Hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.</i>	
<i>Sooritab iluvõimlemise elemente hübitsaga (T).</i>		
<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja tireltõusu rööbaspuudel.</i>	<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel.</i>	

<i>Sooritab erinevaid tasakaaluharjutusi madalal poomil.</i>		<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P).</i>
<i>Sooritab abistamisel lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kagarhüpe).</i>	<i>Sooritab lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kagarhüpe).</i>	<i>Sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kagarhüpe).</i>
Kergejõustik		
<i>Sooritab kiirjooksu püstilähtest stardikäsklustega ning oskab pendelteatejooksu.</i>	<i>Sooritab madallähte stardikäsklustega ning oskab pendelteatejooksu.</i>	
<i>Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kasutab kõrgushüppes üleastumistehnikat.</i>	<i>Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kõrgushüppe üleastumistehnikas.</i>	
<i>Sooritab palliviske paigalt ja nelja sammu hooga.</i>	<i>Sooritab palliviske nelja sammu hooga.</i>	<i>Sooritab hoojooksult palliviske.</i>
<i>Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega.</i>		
<i>Jookseb omas tempos järjest 7 minutit (T), 9 minutit (P).</i>	<i>Jookseb võimetekohase tempoga järjest 9 minutit (T), 11 minutit (P).</i>	<i>Jookseb võimetekohase tempoga järjest 11 minutit (T), 13 minutit (P).</i>
Liikumis- ja sportmängud		
<i>Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.</i>		
<i>Oskab mängida rahvastepalli erinevaid variante, tunneb mängureegleid ja austab kohtuniku otsuseid.</i>		<i>Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.</i>
<i>Sooritab põrgatused takistuste vahelt.</i>	<i>Sooritab korvpalliga põrgatused takistuste vahelt ja viske korvile.</i>	
<i>Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöödud vastu seinat.</i>	<i>Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöödud paarilisega.</i>	<i>Sooritab võrkpallis ülalt- ja altsöödud paarilisega ning alt-eest pallingu.</i>
<i>Sooritab jalgpalli siseküljega sööte paarilisega.</i>	<i>Sooritab erinevaid sööte jalgpalliga ning tunneb palli peatamisviise.</i>	<i>Kasutab jalgpallis siseküljega söötu nii paigalt kui liikumiselt ning tunneb erinevaid pallipeatamise viise.</i>
<i>Sooritab kahe kooli poolt valitud sportmängu kontrollharjutusi.</i>	<i>Mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja sooritab õpetaja poolt koostatud kontrollharjutuse.</i>	
Suusatamine		
<i>Suusatab paaristõukelise</i>	<i>Suusatab paaristõukelise</i>	<i>Suusatab paaristõukelise</i>

<i>ja vahelduvtõukelise kahesammulise klassikalise sõiduviiisiga Sooritab paaristõukelise ühesammulise klassikalise sõiduviiisi.</i>	<i>ühesammulise ja kahesammulise klassikalise sõiduviiisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise klassikalise sõiduviiisiga.</i>	<i>ühesammulise sõiduviiisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviiisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviiisiga.</i>
<i>Sooritab laskumise põhiasendis.</i>	<i>Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis.</i>	
<i>Sooritab uisusamppöörde.</i>	<i>Sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde.</i>	
<i>Sooritab teatevahetuse teatesuusatamises.</i>		
<i>Läbib suusatades 2 kilomeetri pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>	<i>Läbib suusatades 2,5 kilomeetri pikkuse (T) või 4 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>	<i>Läbib järjest suusatades 3 kilomeetri pikkuse (T) või 5 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>
Orienteerumine		
<i>Oskab orienteeruda tuttava objekti plaani järgi.</i>	<i>Oskab orienteeruda tuttava objekti plaani järgi. Teab esmaseid kompassi kasutamise põhimõtteid.</i>	<i>Oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi.</i>
<i>Teab põhileppemärke</i>	<i>Teab põhileppemärke</i>	<i>Teab 10-15 põhileppemärki.</i>
<i>Oskab orienteeruda tuttavate silmapaistvate objektide järgi etteantud piirkonnas.</i>	<i>Oskab liikuda joonorientiiride järgi.</i>	<i>Orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas.</i>
<i>Arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi.</i>		
<i>Oskab mängida erinevaid lihtsamaid orienteerumismänge plaaniga.</i>	<i>Oskab mängida erinevaid lihtsamaid orienteerumismänge plaani ja kaardiga.</i>	<i>Oskab mängida orienteerumismänge plaani ja kaardiga ning kaardita.</i>
Tantsuline liikumine		
<i>Tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh eesti ja teiste rahvaste tantse.</i>		
<i>Kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.</i>		
<i>Tunneb tantsupidude traditsiooni ja on külastanud mõnda tantsuüritust.</i>	<i>Tunneb tantsueetikat.</i>	<i>Tunneb tantsueetikat. Teab erinevaid tantsustiile.</i>

VALIKAININE „INFORMAATIKA“

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3.1 01.09.2015, muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/9 31.08.2018

Informaatika õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- suudab lahendada igapäevaelust tuttavaid probleeme;
- eelistab uuenduslikke tehnoloogiaid ja lahendusi;
- õpib kaasõpilastega koos;
- suudab luua uut teadmust;
- kasutab turvalist veebipõhist töökeskkonda, valib võrgukeskkonnas ohutud käitumisviisid;
- kasutab IKT vahendeid kõikide õppeainete õppimisel;
- esitleb oma töid.

Informaatika

I KOOLIASTME INFORMAATIKA ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
Tekstitöötlus		
<ul style="list-style-type: none"> • On tutvunud klaviatuuriga. Teab klaviatuuril asetsevate tähtede asukohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisestab teksti tekstitöötlusprogrammi. • Pöörab tähelepanu tühikute õigekirjale (kahe sõna vahele ja kirjavahemärkide järel tühik). • Trükitab kasutades suur-, väike-, kirja- ja trükitähti. • Muudab kirja suurust. • Kasutab erinevaid kirjajundusfonte. • Joondab pealkirja vasakule, paremale ja keskele. • Lisab pildi tekstile. • Muudab pildi suurust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Muudab teksti värvi, oskab teksti esile tõsta (paks, kaldkiri). • Joondab teksti (rööpjoondus). • Muudab lehe suunda (vertikaalpaigutus, horisontaalpaigutus). • Lisab tekstile pildi koos õige viitamisega (CCO pildid). • Muudab pildi suurust. • Kopeerib ja kleebib teksti, muudab selle sobivaks alusdokumendiga.
Tabelitöötlus tekstitöötlusprogrammis		
	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb mõisteid lahter, 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisestab kogutud andmed

	<p><i>rida ja veerg (tulp).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Muudab lahtrite suurust hiirega venitades. • Värvib etteantud koordinaatide järgi lahtreid tekitades mustri. • Sisestab tabelisse teksti (nt tunniplaan) 	<p><i>tabelisse.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lisab veergudele ja ridadele pealkirjad. • Koostab sisestatud andmeid kasutades tulpdiaagrammi. • Vormindab diagrammi (pealkiri, tulpade värv)
Esitlus		
	<ul style="list-style-type: none"> • Lisab PowerPoint esitlusele pealkirja ja autori. • Sisestab teksti. • Lisab esitlusele pildi ja muudab selle suurust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vormindab koostatud esitlust, muudab kujundust, kirjasuurust ja tausta. • Pildi lisamine esitlusele koos õige viitamisega. • Lisab esitlusele efekte ja animatsioone. • Koostab korrektse esitluse lõpuslaidi. • Esitleb enda koostatud esitlust klassikaaslastele.
Turvaline keskkond		
	<ul style="list-style-type: none"> • Teab, mis on internetiturvalisus, autorikaitse ja isikuandmekaitse 	<ul style="list-style-type: none"> • Loob faili ja jagab seda õpetajaga • Teab, mis on internetiturvalisus, autorikaitse ja isikuandmekaitse

II KOOLIASTME INFORMAATIKA ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
Tekstitöötlus		
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab teksti allakriipsutust ja läbikriipsutust. • Kasutab klaviatuuril õigeid kirjavahemärke, sulgusid ja jutumärke. • Trükkimisel kasutab õiget tühikute õigekirja (sulud, jutumärgid). • Kopeerib ja kleebib teksti (internetist, teisest dokumendist lõigu kopeerimine ja kleepimine teksti, kujunduse vormindamine sobivaks). • Koostab tabeli tekstitöötlusprogrammiga. • Lisab tabelisse ridu ja veerge ning vajadusel kustutab need. 		<ul style="list-style-type: none"> • Muudab reavahet. • Reguleerib lehe servi vastavalt ette antud nõuetele. • Nummerdab lehekülgi. • Loob erinevaid täpploendeid (ülevalt alla). • Muudab tabelis ridade ja veergude laiusi.

<ul style="list-style-type: none"> • Värvib tabelis lahtreid. • Sisestab tabelisse infot ja joondab lahtreid. • Loob tekstidokumendi Google Docsiga, annab sellele nime ning jagab seda. 	
Tabelitöötlus tekstitöötlusprogrammis	
<ul style="list-style-type: none"> • Leiab summa automaatkäsklustega (sum-nupp). • Leiab hulgast suurima ja vähima väärtuse. • Sorteerib infot (a-z, väiksemast suuremani). • Koostab tulpdiagrammi. • Vormindab diagrammi. • Lisab diagrammi esitlusele. 	
Esitlus	
<ul style="list-style-type: none"> • Koostab esitluse vastavalt kokkulepitud nõuetele. • Lisab esitlusele veeblingi. • Lisab tabelitöötuses koostatud tulpdiagrammi esitlusele. • Oskab lisada heli esitlusele. • Kasutab esitluse loomiseks lisaks PowerPointile ka muid vahendeid (nt Prezi, Emaze jne) • Laeb esitluse üles GoogleDocsi. 	
Failihaldus	
<ul style="list-style-type: none"> • Loob alamkausta arvutisse. • Paneb kaustale uue nime ja vajadusel muudab seda. • Salvestab dokumendi alamkausta ja avab ka selle alamkaustast. 	
Internet	
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutades erinevaid otsingumootoreid, otsib loaga pilte. • Kasutab erinevaid otsingusõnu. • Info otsimisel pöörab tähelepanu autoriõigustele ja viitab korrektselt. • Kasutab internetti turvaliselt. 	

Lihtsustatud õppekava

ÜLDSÄTTED

Randvere kooli (edaspidi *kool*) lihtsustatud õppekava on koostatud Vabariigi Valitsuse 16. detsembril 2010. a. määruse nr 182 "Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava" (edaspidi *PLRÕK*) alusel.

Lihtsustatud õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, milles on välja toodud kooli eripärast tulenevad valikud PLRÕK raames. Küsimustes, mis ei ole kooli õppekavas sätestatud, lähtutakse PLRÕKist.

Koolis rakendatakse **lihtsustatud õpet** ja **toimetulekuõpet** õpilastele, kes on nõustamiskomisjonilt saanud vastava soovitusel ja vanem või eestkostja (edaspidi *vanem*) on sellega nõus. Lihtsustatud õpet rakendatakse kerge intellektipuudega õpilastele ja toimetulekuõpet mõõduka intellektipuudega õpilastele.

Lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe korraldamisel lähtutakse kooli õppekava üldosas sätestatud õppe- ja kasvatus üldistest eesmärkidest, läbivatest teemadest ja nende käsitlemise põhimõtetest, lõimingu põhimõtetest, ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtetest, õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja hindamise põhimõtetest ning õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldusest, võttes arvesse õpilaste arenguvajaduste rõhuasetusi.

Kooli lihtsustatud õppekava koostamisel on arvestatud piirkonna ja kogukonna vajadusi, õpilase vanemate ja õpilaste soove ning vaimseid ja materiaalseid ressursse. Õppekava arendamisse kaasatakse kooli õpilased, õpetajad, vanemad ja kooli pidaja esindajad.

Kooli lihtsustatud õppekava koosneb üldosast ja ainekavadest. Ainekavad on koondatud ainevaldkondade kaupa.

LIHTSUSTATUD ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID NING TUNNIJAOTUSPLAAN

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 16. detsembri 2010. a määruse nr 182 Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava lisale 1 on lihtsustatud õppe põhiülesanne suunata kerge intellektipuudega õpilase arengut ja aidata tal kujuneda isiksuseks, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimetekohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.

Lihtsustatud õppe rõhuasetused ja väärtuskasvatuse eesmärgid on järgmised:

	Rõhuasetused	Väärtuskasvatus
1.-2. klass	<i>MINA teadvustamine, MINA – MEIE</i> <i>Kontakt ja koostegevus täiskasvanuga, klassikaaslastega, osalemine õpitud</i>	<i>ÕIGE – VALE</i> <i>TAHAN – ON VAJA</i>

	<i>süžee mängudes ja dramatiseeringutes.</i>	
3.-5. klass	<i>MINA – MEIE – KODUKOHT</i> <i>Õpilase roll, õpioskuste ja õppimise</i> <i>positiivse suhtumise kujundamine.</i>	<i>Käitumisaktide teadvustamine ja nende</i> <i>hindamine lähtuvalt moraalnormidest.</i> <i>Viisakas ja reeglikohane käitumine</i> <i>tuttavates situatsioonides.</i>
6.-7. klass	<i>MINA – MEIE – KODUKOHT – EESTI</i> <i>Esmase teoreetilise mõtteviisi ja</i> <i>töõharjumuste kujundamine,</i> <i>rollisuhtlemise teadvustamine.</i>	<i>Suhtlusprobleemide lahendamine.</i> <i>Viisakas ja reeglikohane käitumine</i> <i>erinevates situatsioonides.</i>
8.-9. klass	<i>MINA – MEIE – EESTI – MAAILM</i> <i>Sotsialiseerumine ühiskonnas:</i> <i>valmisolek eluks perekonnas,</i> <i>osalemiseks tööturul, jõukohaseks kutse-</i> <i>ja täiendusõppeks.</i>	<i>Demokraatia põhimõtteid toetava</i> <i>kodaniku kasvatamine.</i> <i>Sotsiaalsetele normidele vastava</i> <i>käitumisharjumuse ja kokkulepete teel</i> <i>konfliktide lahendamise oskuse</i> <i>kujundamine.</i>

Lihtsustatud õppes taotletakse järgmiste üldpädevuste saavutamist:

1.-2. klass	3.-5. klass	6.-7. klass	8.-9. klass
Kultuuri ja väärtuspädevus			
<i>Käitub tuttavas</i> <i>situatsioonis viisakalt.</i> <i>Tunneb end oma pere</i> <i>liikmena, oma klassi ja</i> <i>kooli õpilasena.</i>	<i>Käitub koolis ja</i> <i>avalikes kohtades</i> <i>viisakalt, järgib</i> <i>lihtsamaid kombeid.</i>	<i>Käitub viisakalt,</i> <i>tunneb kombeid.</i>	<i>Järgib ühiselu reegleid</i> <i>kodus, koolis ja</i> <i>väljaspool kooli.</i>
<i>Eristab OMA –</i> <i>VÕÕRAS – ÜHINE</i>	<i>Mõistab OMA –</i> <i>VÕÕRAS – ÜHINE ja</i> <i>käitub vastavalt.</i>		<i>Tunnetab end oma</i> <i>rahvuse liikmena ja</i> <i>Eesti kodanikuna.</i>
<i>Märkab ilu.</i>			
<i>Oskab looduses</i> <i>käituda vastavalt</i> <i>õpitule ning hinnata</i> <i>enda ja teiste</i> <i>käitumist põhimõttel</i> <i>ÕIGE – VALE.</i>	<i>Hoidub loodust</i> <i>kahjustavast</i> <i>käitumisest.</i>	<i>Teab inimtegevuse</i> <i>mõju loodusele, hoidub</i> <i>loodust kahjustamast.</i>	<i>Mõistab igapäevaelus</i> <i>ilmnevaid inimese ja</i> <i>keskkonna seoseid.</i>
Sotsiaalne ja kodanikupädevus			
<i>Hindab käitumisakte</i> <i>tasandil ÕIGE – VALE,</i> <i>MEELDIB – EI</i>	<i>Arvestab käitumisakti</i> <i>hindamisel</i> <i>teadaolevaid motive</i>	<i>Hindab objektiivselt</i> <i>kaaslaste käitumist,</i> <i>saab aru iseloomude ja</i>	<i>Suhtleb vastavalt</i> <i>olukorrale, arvestab</i> <i>partneriga.</i>

<i>MEELDI.</i>	<i>ja tingimusi, väljendab ilmnenu iseloomuomadusi.</i>	<i>võimete erinevustest.</i>	
	<i>Kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis. Hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest.</i>	<i>Lahendab konflikte rahumeelselt.</i>	<i>Teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, seisab oma õiguste eest, lahendab konflikte norme arvestades.</i>
Enesemääratluspädevus			
<i>Hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust.</i>	<i>Hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis.</i>	<i>Tunneb tervisliku eluviisi põhitõdesid ja järgib neid. Tegutseb vastavalt päevakavale.</i>	<i>Mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud töövõtteid.</i>
	<i>Kirjeldab oma tegevust selle ajal ja tagantjärele. Kasutab õpitud enesekontrollivõtteid.</i>	<i>Kirjeldab oma praktilist ja vaimset tegevust. Kirjeldab ja hindab oma käitumist ning korrigeerib seda vajadusel.</i>	<i>Hindab õigesti oma võimeid toimetulekuks elus, sh tööturul.</i>
Õpipädevus			
<i>Täidab ülesanded koostegevuses eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.</i>	<i>Täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piires suulise ja kirjaliku korralduse järgi.</i>	<i>Täidab õpitud erialal tööülesandeid, kasutab juhendaja abi.</i>	<i>Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid üksi ja rühmas.</i>
<i>Leiab suunamisel vajaliku teabe. Kuulab ja vastab küsimustele.</i>	<i>Kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel.</i>	<i>Kasutab õpioskusi ja tuttavaid abivahendeid.</i>	<i>Kasutab jõukohaseid teabevahendeid.</i>
<i>Kujutab ette ja annab lühitekstis edasi kirjeldatud situatsiooni.</i>	<i>Vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.</i>	<i>Täidab ülesande, kontrollib ja hindab tulemust.</i>	<i>Teeb märkmeid ja koostab tarbekirja.</i>
<i>Viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi.</i>	<i>Eristab tuttavates situatsioonides ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki.</i>	<i>Oskab märgata oma õpiraskusi, küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda.</i>	<i>Teab kutseõppe ja täiendusõppe võimalusi.</i>

<i>Selgitab mõisteid ööpäev ja aastaajad.</i>	<i>Eristab fantaasiat ja reaalsust.</i>	<i>Mõistab töö vajalikkust.</i>	<i>Väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutseõppeks.</i>
Suhtluspädevus			
<i>Loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.</i>	<i>Loeb jõukohast teksti ladusalt, tõlgendab seda oma sõnadega, kujutab ette kirjeldatud objekte ja situatsioone.</i>	<i>Loeb ladusalt, hangib informatsiooni oma teadmistele vastavast tekstist. Valdab emakeele grammatikat, kasutab lausekonstruktsioone nende tähendust arvestades.</i>	<i>Loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel.</i>
<i>Väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega.</i>	<i>Väljendab ennast arusaadavalt, sh lühitekstide abil. Alustab ja jätkab dialoogi.</i>	<i>Selgitab rahulikult oma seisukohta kaaslastele.</i>	<i>Esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega.</i>
Matemaatika- loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus			
<i>Vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi. Võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tunnuste alusel. Eristab objekte kuju, suuruse ja värvuse järgi ning tajub ruumisuhteid.</i>	<i>Vaatleb, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi rühmitusaluse abil. Mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes.</i>	<i>Teeb vaatluse põhjal järeldusi. Loeb lihtsat plaani, kaarti, tabelit.</i>	<i>Eristab vahendeid tarbekeemias ja füüsikas.</i>
Ettevõtlikkuspädevus			
<i>Osaleb klassi ühistegevuses.</i>	<i>Õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös.</i>	<i>Valdab omandatud õpitoimingute struktuuri: formuleerib ülesande, kavandab tegevuse.</i>	<i>Arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest, tunneb vastutust oma tegude eest.</i>
<i>Kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab kaaslastele</i>	<i>Osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslasi.</i>	<i>Täidab ühistegevuses erinevaid ülesandeid, käitub vastavalt rollile.</i>	<i>Lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu eetilistelt või õiguslikult valedetele</i>

<i>abi.</i>			<i>ettepanekutele.</i>
Digipädevus			
	<i>Tutvub digivahendite kasutamisega.</i>	<i>Kasutab digivahendeid suhtlusvahendina koolis ja kodus.</i>	

Kooli õppeainete nädalatundide arv klassiastmete kaupa lihtsustatud õppes vastavalt PLRÕKi tunnijaotusplaanile on järgmine:

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Eesti keel</i>	7	9	8	8	7	6	6	6	6
<i>Võõrkeel (inglise keel)</i>					2	2	2	2	2
<i>Matemaatika</i>	5	5	5	5	5	5	4	5	5
<i>Loodusõpetus</i>	1	1	2	2	2	4	4	4	4
<i>Ajalugu</i>						1	2	2	1
<i>Inimeseõpetus</i>	1	1	1	2	2	2	2	2	1
<i>Muusikaõpetus</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Kunstiõpetus</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Kehaline kasvatus</i>	2	3	3	2	2	2	2	2	2
<i>Tööõpetus</i>	2	2	2	2					
<i>Käsitöö/kodundus</i>					2	2	2	2(3)	3(4)
<i>Puidutöö/metallitöö</i>					2	2	2	3(2)	4(3)
<i>Valikõppeained</i>			2	2	2	2	2	2	2
Kokku	20	23	25	25	28	30	30	32	32

Kool pakub õpilastele järgmisi valikaineid:

Valikaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Draamaõpetus</i>			2	2	1	1	1	1	1
<i>Informaatika</i>					1	1	1	1	1
Kokku	0	0	2	2	2	2	2	2	2

Valikainetundide läbiviimiseks komplekteeritakse vajadusel rühmad.

Tööõpetuse õppesuunad on alates 5. klassist puidu- ja metallitöö ning käsitöö ja kodundus. Tundide arvu määramisel võetakse arvesse õpilaste soovi ja võimekust.

TOIMETULEKUÕPPE ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID NING TUNNIJAOTUSPLAAN

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016; 1-3/3 02.09.2019

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 16. detsembri 2010. a määruse nr 182 Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava lisale 2 on toimetulekuõppe põhiülesanne toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

Toimetulekuõppe rõhuasetused ja väärtuskasvatuse eesmärgid on järgmised:

	Rõhuasetused	Väärtuskasvatus
I arengutase	<i>MINA teadvustamine</i>	<i>ÕIGE – VALE TAHAN</i>
II arengutase	<i>MINA – MEIE MINA – ÕPILANE</i>	<i>ÕIGE – VALE MEELDIB – EI MEELDI TAHAN – PEAB</i>
III arengutase	<i>MINA – MEIE – KODUKOHT – TEGEVUS</i>	<i>ÕIGE – VALE MEELDIB – EI MEELDI TAHAN – TEEN PEAB, ON VAJA – TEEN TAHAN – EI TOHI – EI TEE</i>

Toimetulekuõppes taotletakse järgmiste üldpädevuste saavutamist:

I arengutase	II arengutase	III arengutase
Kultuuri- ja väärtuspädevus		
<i>Hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE.</i>	<i>Hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI.</i>	<i>Hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI</i>
Sotsiaalne ja kodanikupädevus		
<i>Otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega.</i>	<i>Oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega.</i>	<i>Oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega.</i>
<i>Reageerib arusaadavatele korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele</i>	<i>Väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades</i>	<i>Täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset</i>

<i>repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades.</i>	<i>keelelisi või alternatiivseid vahendeid.</i>	<i>teavet, ühendab ja kasutab tegevuses verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust.</i>
<i>Meelde tuletamisel kasutab õpitud käitumismalle tuttavates situatsioonides.</i>	<i>Valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle.</i>	<i>Oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI.</i>
Enesemääratluspädevus		
<i>Tunneb ära oma asjad.</i>	<i>Sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.</i>	
<i>Sooritab tegevusakte lihtsate verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel ja eeskuju järgi koostegevuses. Sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt.</i>	<i>Sooritab varieeruvates tingimustes tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt. Valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid.</i>	<i>Sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt. Suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes.</i>
<i>Sooritab liigutusi eeskuju järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot; koordineerib silma ja käe koostööd, jälgib liikuvat objekti.</i>	<i>Sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälukujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade motoorikat.</i>	<i>Sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest.</i>
Õpipädevus		
<i>Oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i>	<i>Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i>	<i>Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes.</i>
<i>Tunneb ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks.</i>	<i>Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, tähti ja numbreid. Suudab luua seost OBJEKT – PILT – KEELEÜKSUS.</i>	<i>Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, tähti ja numbreid. Suudab luua seost OBJEKT – PILT – SKEEM – KEELEÜKSUS.</i>
<i>Säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatud tähelepanu kuni 3 minutit.</i>	<i>Säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu kuni 5 minutit.</i>	<i>Suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja</i>

		säilitada.
<i>Lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes.</i>	<i>Lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades.</i>	<i>Valib või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades.</i>
Suhtluspädevus		
<i>Väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega.</i>	<i>Täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust.</i>	<i>Väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketsuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid. On kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest.</i>
	<i>Võrdleb suunatult oma töö resultaati näidisega.</i>	<i>Võrdleb oma töö resultaati näidisega.</i>
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus		
<i>Eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi. Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel, ka rühmitamise aluseid muutes.</i>	<i>Eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis.</i>	<i>Tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi. Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel, ka rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes.</i>
<i>Tajub objektide vahelisi ruumisuhteid. Orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes.</i>	<i>Teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes.</i>	<i>Teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit.</i>
<i>Säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse.</i>	<i>Säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse.</i>	<i>Säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse.</i>
<i>Orienteerub ööpäeva osades.</i>	<i>Orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust.</i>	<i>Suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja.</i>
Ettevõtlikkuspädevus		
	<i>Teadvustab oma rolli</i>	<i>Teadvustab oma rolli</i>

	<i>ühistegevuses osalejana.</i>	<i>tegevuses.</i>
<i>Oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist.</i>	<i>Suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida.</i>	<i>Suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida.</i>
		<i>Rakendab omandatud toiminguid ahelana.</i>

Kooli õppeainete nädalatundide arv klassiastmete kaupa toimetulekuõppes ja kahel pikendatud õppe aastal vastavalt PLRÕKi tunniarvustele on järgmine:

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	PÕ 1	PÕ 2
<i>Elu- ja toimetulekuõpe</i>	4	5	5	5	7	7	6	6	6	6	6
<i>Eesti (vene) keel</i>	4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6
<i>Matemaatika</i>	2	3	4	4	5	5	4	4	4	4	4
<i>Kunst ja käeline tegevus</i>	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2
<i>Muusikaõpetus</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
<i>Tööõpe (sh puutöö)</i>						5	5	7	7	7	7
<i>Kehaline kasvatus</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
<i>Rütmika</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Valikõppeained</i>							2	2	2	2	2
Kokku	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32

Kool pakub õpilastele järgmisi valikaineid:

Valikaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Kangakudumine ja käsitöö</i>							1	1	1
<i>Keraamika</i>							1	1	1
Kokku	0	0	0	0	0	0	2	2	2

LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA JÄRGI ÕPPIVATE ÕPILASTE KOKKUVÕTTEV HINDAMINE

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016; 1-3/3 02.09.2019

Lihtsustatud õppekava **lihtsustatud õppel** õppivate õpilaste kokkuvõttev hindamine toimub samade põhimõtete alusel nagu riikliku õppekava järgi õppivate õpilaste kokkuvõttev hindamine I ja II kooliastmes. III kooliastmes toimub kokkuvõttev hindamine samade põhimõtete alusel nagu II kooliastmes.

Lihtsustatud õppekava **toimetulekuõppel** õppivate õpilaste kokkuvõtval hindamisel kasutab kool **kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid**, mille aluseks on õpilase individuaalses õppekavas kirjeldatud õpitulemused ja õppe eesmärgid. Õpilasi hinnatakse kaks korda õppeaastas, järgmisse klassi üleviimise aluseks on õppeaasta lõpuks saavutatud õpitulemustele antud tagasiside.

Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava alusel. Hindamise eesmärgiks on:

- motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele;
- mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, vanemale teavet õpilase arengudünaamikast.

Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse järgmiste sõnaliste hinnangutega:

- tuleb toime, tuleb hästi toime, tuleb rahuldavalt toime;
- tuleb toime abiga, tuleb toime sõnalise abiga, tuleb toime näidise või eeskuju järgi, tuleb toime koostegevuses, tuleb toime füüsilise abiga;
- ei tule toime.

Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel. Õpetaja teeb lapse arengu kohta iga päev märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajadusel individuaalset õppekava.

PÕHIKOOLI LÕPETAMINE LIHTSUSTATUD ÕPPES

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016; 1-3/3 02.09.2019

Lihtsustatud õppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad“ ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami.

Koolieksamite sisu, vormi ja hindamise alused koostab kooli direktori käskkirjaga moodustatud eksamikomisjon. Hiljemalt 1. veebruariks teatatakse põhikooli lõpetajale ja tema seaduslikule esindajale kohustuslike õppeainete hulgast valitud eksamiaine ja eksamite toimumise ajad.

Lapsevanema põhjendatud taotluse alusel ja kooli pidaja otsusel võib õpilane jääda pärast 9. klassi üheks aastaks lisaõppesse. Lisaõppe eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe sujuvaks jätkamiseks või üleminekuks tööturule koostöös kutseõppeasutuse või tööandjaga. Õpilasele koostatakse üleminekuplaan, milles määratakse õppe sisu ja päevakava.

Toimetulekuõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.

Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega ja kooli pidaja nõusolekul pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 32 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal.

Tunnijaotusplaanis on tähistatud pikendatud õpe 1 (PÕ1) ja pikendatud õpe 2 (PÕ2). Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse õpilasele individuaalne õppekava. Põhikooli lõputunnistus vormistatakse pärast pikendatud õpet.

Lapsevanema põhjendatud taotluse alusel ja kooli pidaja otsusel võib õpilane jääda pärast pikendatud õpet üheks aastaks lisaõppesse. Lisaõppe eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe sujuvaks jätkamiseks või üleminekuks tööturule koostöös kutseõppeasutuse või tööandjaga. Õpilasele koostatakse üleminekuplaan, milles määratakse õppe sisu ja päevakava. Kui õpilane jääb lisaõppesse, siis väljastatakse põhikooli lõputunnistus pärast lisaõpet.

ERIOLOUKORRAST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL JA PÕHIKOOLI LÕPETAMISEL 2019/20. ÕPPEAASTAL LIHTSUSTATUD ÕPPES

Lisatud direktori käskkirjaga nr 1-3.10 22.05.2020

Lihtsustatud õppekava lihtsustatud õppel õppivate õpilaste õppeprotsessi hindamine ja kokkuvõttev hindamine toimub samade põhimõtete alusel nagu riikliku õppekava järgi õppivate õpilaste hindamine I ja II kooliastmes. III kooliastmes toimub hindamine samade põhimõtete alusel nagu II kooliastmes.

2019/20. õppeaastal lõpetab põhikooli õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt "rahuldavad".

Koolieksamite sooritamine tulenevalt eriolukorrast ei ole võimalik.

Õppenõukogu otsuse alusel väljastatakse põhikooli lõputunnistus õpilasele, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt "rahuldavad".

Ainekavad

LIHTSUSTATUD ÕPPEAINEKAVAD

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Lihtsustatud õppe läbiviimisel võtab kool aluseks Riigi Teatajas avaldatud põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe ainekavad:

https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1200/9201/1008/Lisa_1_uus.pdf#

EESTI KEEL

Eesti keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida;
- osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus;
- kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku
- tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

EESTI KEELE ÕPITULEMUSED

1. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- *Suudab väljendada oma mõtet vähemalt tuumlausega;*
- *kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;*
- *vastab dialoogi repliigile;*
- *alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks.*

LAUSE JA SÕNAVARA

- *Mõistab, koostab tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel ning kasutab kontekstist/situatsioonist*

lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvat lihtlauset (3–4 sõna);

- *määrab sõnade järjekorra 3–4-sõnalises lauses.*

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

- *Häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop) skeeme, määrab häälikujärje sõnas;*
- *määrab õpetaja võrdleva häälendamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades, kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (noope);*
- *laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja;*
- *kirjutab väikseid kirjatähti;*
- *tunneb suuri ja väikseid trükitähti;*
- *loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, tuumlauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).*

2. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- *Kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega);*
- *iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel;*
- *korduvates situatsioonides kasutab viisakusväljendeid;*
- *oskab alustada ja jätkata dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis.*

LAUSE JA SÕNAVARA

- *Mõistab, koostab ja kasutab sensomotoorsetele kogemustele toetuvat laiendatud lihtlauset.*

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

- *Määrab häälikujärje sõnas;*
- *määrab häälikurühma tabeli alusel;*
- *muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust;*
- *kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata;*
- *loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;*
- *leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid;*
- *järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil;*
- *taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega*

laused).

3. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Osaleb dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus) ühistegevuse ajal.

TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE

- Võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel.

LAUSE JA SÕNAVARA

- Mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset;
- kasutab laiendatud lihtlause nimis-, omadus- ja tegusõnade õpitud vorme;
- oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse.

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

- Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates sõnades.
- kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata;
- kontrollib ära kirja õigsust.

LUGEMISTEHNICA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (sh annab hinnangu tegevusaktile);
- annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu.

4. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis.

TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE

- Võrdleb ja kirjeldab esemeid (kuni 3 objekti) rühmas; kirjeldab ühistegevust.

LAUSE JA SÕNAVARA

- Mõistab ja koostab kuni 6-sõnalist lihtlauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;

- kasutab laiendatud lihtlauset ja sihitisosalauset;
- oskab skeemide abil analüüsida ja moodustada käändevorme;
- rakendab abistamisel sõnaühendis ja lauses käändevorme õpitud funktsioonides.

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

- Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veahtlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates valdavalt 3-silbilistes sõnades ja õpitu ulatuses häälikuühendiga sõnades.
- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
- sooritab ära kirja sõnaaaval;
- kasutab suunamisel õigekirja kontrollimise võtteid.

LUGEMISTEHNICA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke;
- loeb õppimata teksti peamiselt sõnaaaval;
- leiab küsimuste-korralduste järgi tekstist sõnu, lauseid ja lõike, sh peamõtte ja alltekstile osutavaid lauseid;
- annab tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu (toetudes abivahenditele);
- tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe (toetudes oma kogemustele/teadmistele);
- vastab küsimustele teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele);
- annab ühistes vestlustes hinnanguid tegevusaktidele.

5. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Kasutab eri tüüpi dialoogirepliike koostegevuses, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest.

TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE

- Sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel (valib ja kasutab abivahendeid).

LAUSE JA SÕNAVARA

- Mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset;
- mõistab õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunatult moodustada;

- kasutab algoritmi sõnavormide analüüsimisel ja moodustamisel;
- rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides.

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

- Muudab ja määrab (vajadusel graafilistele orientiiridele toetudes) veaohlike häälikute pikkust õpitu ulatuses nii üksikhäälikutest koosnevates (kuni 4-silbilistes sõnades) ja häälikuühenditega (kuni 3 silpi).
- kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu;
- kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi õigesti;
- sooritab ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa;
- kasutab kirjutamisel enesekontrollivõtteid.

LUGEMISTEHNKA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Täidab valiklugemise ülesandeid õpitud teksti häälega või endamisi vaikselt lugedes;
- leiab tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja löike, osaleb löigu ja teksti peamõtte sõnastamisel;
- annab tekstilähedaselt edasi tekstilõikude sisu, pealkirjastab löike ja osaleb sõnastuse täpsustamisel;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevusaktidele ning põhjendab seda.

6. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Oskab tuttavates situatsioonides teavet küsida ja edastada ning teiste tegevuskäitumisnorme arvestavalt suunata.

TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE

- Jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid;
- osaleb õpitegevuse planeerimisel, oskab suunamisel kasutada enesekontrollivõtteid, oskab küsida abi, valida ja kasutada abivahendeid.

LAUSE JA SÕNAVARA

- Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab kaheosaliste liitlauseste tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid.

SÕNALIIGID

- Moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;

- kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga);
- analüüsib sõnavormide koostist ja tähendust;
- moodustab sõnavorme, oskab suunamisel esitada süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- loeb õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava tooniga;
- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- taastab tekstilõikude sisu (valikjutustamine), oskab jutustamiseks valida ja kasutada abivahendeid;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele.

KIRJUTAMINE

- Kirjutab sõnu õigesti, kasutab vajadusel individuaalseid abivahendeid;
- teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

7. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Oskab hankida teavet teistelt inimestelt; õpetaja suunamisel tekstist.

TUNNETUSTEGEVUSSE ARENDAMINE

- Mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;
- orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes.

LAUSE JA SÕNAVARA

- Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi liitlauseid.

SÕNALIIGID

- Tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- kasutab sõnade käände- ja pöördvorme, analüüsib sõnavormide koostist.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos;
- loeb õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega;

- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- rakendab õpetaja juhendamisel temaatilist lugemist;
- iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.

KIRJUTAMINE

- Tunneb ja rakendab tähekasutusreegleid;
- kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel.

8. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust;
- reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;
- kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb jõukohast teksti teabe hankimiseks ladusalt ja endamisi;
- analüüsib jõukohast teksti ja täidab ülesandeid (õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses);
- esitab küsimusi teksti kohta (mõistmisstrateegiatest lähtuvalt);
- taastab õpitud teksti (suuliselt) erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; rakendab analüüsi käigus kasutatud abivahendeid;
- iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi;
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga).

KIRJUTAMINE

- Koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse;
- tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme;
- tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;
- kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes;

- märgistab olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis (suunamisel), teeb märkmeid tekstide põhjal;
- koostab õpitud tarbekirja (näidise järgi).

9. klass

SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS

- Tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid teabe hankimisel;
- teab adekvaatse suhtlemise põhimõtteid tavasituatsioonis käitumiseks (perekonnas, eakaaslastega, ametiasutuses, töökollektiivis jm);
- mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust; selgitab oma seisukohti, otsib lahendusi erimeelsustele;
- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasituatsioonides; käitub vastavalt;
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

- Loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga;
- kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks;
- teeb märkmeid ja konspekterib elementaarset;
- taastab tuttavat teksti erineval viisil (kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt);
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt;
- iseloomustab tegelasi ja tegelasrühmi; seletab ja hindab nende käitumist.

KIRJUTAMINE

- Koostab õpitud tarbekirja liike;
- valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, liit-, koondlaused, sõnamoodustus;
- järgib kirjutamisel tähekasutusreegleid ja peamisi ortograafiareegleid, leiab ja parandab õigekirjavigu.

MATEMAATIKA

Matemaatika **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses;
- oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet (sh Internetist);
- omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rü hmitama, loendama, mõõtma);
- omandab:
  - naturaalarvude, harilike ja kümnendmurdude praktilise tähenduse;
  - kujutluse peamistest suurustest, suuruse mõõtmise ühikutest ja nendevahelistest tähtsamatest seostest;
  - meetermõõdustiku ja ajaühikute süsteemi tähenduse ja oskuse neid praktiliselt kasutada;
  - lihtsamate mõõtmiste sooritamise vilumuse, oskuse kasutada mõõteriistu (joonlaud, kaal, kell);
  - oskuse sooritada kõiki nelja aritmeetilist tehet õpitud mitmekohaliste naturaals- ja murdarvudega;
  - oskuse lahendada liht- ja liittekstülesandeid;
  - kujutluse geomeetristest kujunditest ja kehadest, nende tunnustest ja omadustest;
  - oskuse moodustada/joonestada geomeetristi kujundeid joonestusvahendite abil.

MATEMAATIKA ÕPITULEMUSED

1. klass

- *Võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;*
- *orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse kus? ja korralduse pane ...! alusel;*
- *opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);*
- *vastab küsimusele mitu? (nii haaramise teel kui ka loendades);*
- *nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;*
- *teab arvude koostist 10 piires;*
- *liidab ja lahutab 10 piires;*
- *sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, -, =);*

- teab rahaühikuid;
- moodustab erinevatest õpitud rahatähtedest vajaliku rahasumma;
- teab geomeetriliste kujundite ring, kolmnurk, nelinurk nimetusi;
- nimetab nädalapäevade ja aastaegade nimetusi õiges järjekorras;
- konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid; joonistab kõverjoont, sirgjoont;
- koostab matemaatilisi jutukesti ja lahendab neid õpetaja abiga;
- eristab tekst- ja tulpülesannet.

2. klass

- Moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20;
- vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires);
- määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires);
- järjestab arve 1–20;
- eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires);
- loeb ja kirjutab arve 1–20;
- loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamise võrdusi 20 piires (järku ületamata);
- kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust;
- lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid (20 piires);
- seostab ajasuhteid eile, täna, homme nädalapäevadega;
- eristab ajasuhteid üleile ja ülehommega;
- tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi;
- määrab aega täistundides;
- kasutab mõõtmisel pikkusühikut sentimeeter;
- mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites;
- võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi;
- joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka;
- tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning vormistamisnõudeid;
- kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires);
- koostab ja lahendab ühe tehtega tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetaja abiga).

3. klass

- Järjestab arve 1–100 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult);
- eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalist 100 piires;
- jaotab ja koostab arve kümneliste ja üheliste järgi 100 piires;
- võrdleb arve 100 piires;
- kirjutab ja loeb võrratusi 100 piires;
- teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires;
- teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel 100 piires;
- eristab paaris- ja paarituid arve 100 piires;
- kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega (100 piires);
- liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga (suulise arvutamise võtet kasutades);
- liidab ja lahutab arve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades);
- teab mõõtühikuid meeter, kilogramm, liiter, minut, tund, kuu, aasta; rahaühikuid ja seoseid 1 ööpäev = 24 h; 1 aasta = 12 kuud; 1 m = 100 cm;
- eristab naturaalarve nimega arvudest;
- määrab kellaega täis- ja pooletunnise täpsusega;
- määrab aega kalendri järgi päevades;
- liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires;
- mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires);
- joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi;
- joonestab rudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi;
- eristab kahe tehtega tekstülesannet ühe tehtega tekstülesandest (õpetaja abiga);
- analüüsib ja lahendab ühe ja kahe tehtega tekstülesandeid (õpetaja abiga);
- sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone (100 piires).

4. klass

- Esitab arvu kümneliste ja üheliste summana (100 piires);
- liidab ja lahutab 100 piires (suulise arvutamise võtet kasutades);

- tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikul arvutamisel;
- liidab ja lahutab 100 piires ilma järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades);
- mõistab korrutamise ja jagamise olemust;
- teab korrutamise ja jagamise tabelit;
- korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga (ilma järku ületamata) 100 piires;
- kasutab tehtekomponentide nimetusi;
- leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel ja analoogia põhjal;
- määrab tehete järjekorra kahe ja kolme tehtega avaldistes;
- eristab osa tervikust;
- leiab tegevuslikult osa tervikust (oskab märkida kirjalikult);
- teab mõõtühikuid sentimeeter, millimeeter, tsentner ja seoseid $1 \text{ min} = 60 \text{ sek}$; $1 \text{ cm} = 10 \text{ mm}$; $1 \text{ ts} = 100 \text{ kg}$;
- ütleb kellaega veerandtunnise täpsusega (veerand, kolmveerand);
- eristab ühe- ja mitmenimelisi arve;
- liidab ja lahutab 100 piires ühe- ja mitmenimelisi arve (suulise ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades, õpetaja abiga), vajaduse korral teisendab tulemuse;
- eristab murd- ja kõverjoont;
- joonestab lõike etteantud mõõdu (3 cm, 5 cm 6 mm) järgi;
- teab nurkade liike (täis-, nüri-, teravnurk);
- joonestab joonlaua abil nurki (täis-, terav-, nürinurk);
- lahendab koostöös õpetajaga lihttekstülesandeid arvu suurendamiseks või vähendamiseks mingi arv korda;
- kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$;
- loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme;
- koostab skeemi järgi ühe ja kahe tehtega tekstülesandeid (koostöös õpetajaga);
- lahendab kahe tehtega tekstülesandeid (koostöös õpetajaga).

5. klass

- Järjestab arve suuliselt ja kirjalikult 1000 piires, esitab neid ühest antud arvust teise antud arvuni;

- eristab järguühikuid, oskab määrata nende arvu;
- võrdleb arve 1000 piires;
- liidab ja lahutab kirjalikult arve 1000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
- jagab kirjalikult ühekohalise arvuga 100 piires nii üleminekuta kui ka üleminekuga (jäägita ja jäägiga);
- korrutab ja jagab suuliselt ja kirjalikult ühekohalise arvuga 1000 piires (ilma üleminekuta);
- kontrollib liitmist/lahutamist ja korrutamist/jagamist pöördtehetega 1000 piires;
- leiab puuduva tehtekomponendi 1000 piires (nelja aritmeetilise tehte ulatuses);
- määrab tehete järjekorra kahe ja kolme tehtega avaldistes;
- jagab jäägiga 1000 piires (kirjaliku arvutamise võtet kasutades);
- loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–X;
- eristab murru lugejat ja nimetajat;
- märgib skemaatiliselt lihtmurde, oskab neid lugeda ja kirjutada;
- leiab jagamistehte abil osa antud arvust 1000 piires;
- teab mõõtühikuid gramm, kilogramm, tonn, meeter, kilomeeter ja seoseid $1 a = 365$ päeva, $1 km = 1000 m$, $1 kg = 1000 g$;
- liidab ja lahutab kirjalikult nimega arve 1000 piires (vajaduse korral teisendab vastuse);
- teab ringjoont, ruutu ja ristkülikut;
- joonistab šablooni abil ringjoont;
- tajub tekstülesannetes sõltuvusi: $hind = maksumus : hulk$; $hulk = maksumus : hind$;
- lahendab lihtülesandeid osa leidmiseks tervikust;
- eristab seoseid korda/võrra, rohkem/vähem ning neile vastavaid aritmeetilisi tehteid;
- lahendab näidise eeskujul kahe tehtega tekstülesandeid; vormistab ülesande kirjalikult;
- modelleerib praktilisi situatsioone, kasutades sõltuvusseoseid: $hind = maksumus : hulk$; $hulk = maksumus : hind$.

6. klass

- Järjestab naturaalarve 10 000 piires (suuliselt ja kirjalikult);
- kirjutab ja loeb naturaalarve kasvavas ja kahanevas järjekorras 10 000 piires;
- võrdleb arve 10 000 piires, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil;
- esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi (10 000 piires);

- ümardab arve kümneliste ja sajalisteni 10 000 piires;
- liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
- korrutab ja jagab kolmekohalist arvu ühekohalisega 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
- suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda 10 000 piires;
- korrutab ja jagab kirjalikult neljakohalist arvu ühekohalise arvuga 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);
- kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega 10 000 piires;
- leiab puuduva tehtekomponendi, kasutades nelja aritmeetilist tehet 10 000 piires;
- määrab tehete järjekorra avaldistes;
- kasutab lugemisel ja kirjutamisel Rooma numbreid I–XX;
- eristab, loeb ja kirjutab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu;
- võrdleb ühenimelisi murde;
- liidab ja lahutab ühenimelisi murde;
- leiab ühte ja mitut osa arvust;
- eristab kümnendmurdu naturaalarvust, loeb ja kirjutab kümnendmurde;
- liidab ja lahutab kümnendmurde;
- arvutab vanust, sünniaastat, ajavahemikku, sündmuse toimumise aega;
- teab mõõtühikuid detsimeeter; detsiliiter, milliliiter; sajand ja seoseid $1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$; $1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$; $1 \text{ saj} = 100 \text{ a}$;
- teisendab, liidab ja lahutab nimega arve kirjaliku arvutamise võtet kasutades;
- eristab kolmnurki nurkade järgi;
- liidab ja lahutab lõikude pikkusi;
- arvutab kolmnurga, ruudu ja ristküliku ümbermõõtu;
- lahendab tekstülesandeid tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks;
- lahendab kolme tehete ülesandeid lahendusplaanile toetudes (õpetaja abiga);
- lahendab probleemsituatsioone (õpetaja abiga).

7. klass

- Järjestab naturaalarve suuliselt ja kirjalikult 100 000 piires;
- loeb ja kirjutab naturaalarve 100 000 piires;

- nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 100 000 piires;
- kirjutab arve klasside ja järkude tabelisse ja vastupidi 100 000 piires;
- võrdleb arve 100 000 piires;
- määrab järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus 100 000 piires;
- ümardab arve tuhandeliteni 100 000 piires;
- kasutab Rooma numbreid I–XXX daatumite lugemisel ja kirjutamisel;
- liidab ja lahutab kirjalikult 100 000 piires;
- korrutab ja jagab kirjalikult kahekohalise arvuga (toetudes algoritmile) 100 000 piires;
- leiab puuduva tehtekomponendi kasutades nelja aritmeetilist tehet;
- kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehetega;
- määrab tehete järjekorra mitmetehtelistes avaldistes;
- teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks;
- taandab murde;
- korrutab ja jagab lihtmurdu ühekohalise arvuga;
- leiab terviku tema osa järgi;
- liidab ja lahutab kümnendmurde;
- korrutab ja jagab kümnendmurde 10, 100, 1000-ga, ühekohalise arvuga ja täiskümnetega;
- kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid;
- arvutab hulknurga ümbermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega;
- leiab aritmeetilist keskmist;
- teab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja lahenduse otsimise võtteid.
- lahendab liht- ja liitülesandeid õpetaja osalise abiga.

8. klass

- Järjestab naturaalarve 1 000 000 piires suuliselt ja kirjalikult;
- loeb, kirjutab, nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1 000 000 piires;
- esitab arvu järkarvude summana ja vastupidi;
- võrdleb arve 1 000 000 piires;
- ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires);
- teab Rooma numbreid I–XXXV;
- liidab, lahutab, korrutab, jagab ühe- ja kahekohalise arvuga 1 000 000 piires;

- liidab ja lahutab ühenimelisi murde ja segaarve;
- korrutab ja jagab murde naturaalarvuga;
- liidab ja lahutab kümnendmurde;
- korrutab ja jagab kümnendmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga;
- leiab aritmeetilist keskmist;
- leiab tervikust osa (nt ühe eseme hinna järgi mitme sama eseme maksumuse);
- kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid;
- tunneb pindalaühikuid ruutmillimeeter, ruutsetimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter, aar ja hektar;
- sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnendmurdudena väljendatult);
- eristab geomeetrilisi kujundeid (ristkülikut ja ruutu) ning kehi (kuupi, risttahukat, silindrit, püramiidi ja kera);
- valemite $S = a \cdot a$ ja $S = a \cdot b$ abil arvutab ruudu ja ristküliku pindala;
- joonestab sümmeetriatelje suhtes sümmeetrilisi lõike, kolmnurki ja nelinurki;
- arvestab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja teab lahenduse otsingu võtteid;
- lahendab ja koostab selgitava skeemi järgi kirjalikult kolmetehtelisi tekstülesandeid.

9. klass

- Loeb ja kirjutab arve 1 000 000 piires;
- eristab järguühikuid;
- võrdleb arve 1 000 000 piires;
- ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires);
- liidab ja lahutab; korrutab ja jagab kahekohalise arvuga (1 000 000 piires);
- kontrollib nelja aritmeetilise tehte õigsust vastava pöördtehtega;
- leiab puuduva tehtekomponendi;
- määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes;
- kasutab kalkulaatorit;
- teab protsendi praktilist tähendust;
- teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi;
- korrutab ja jagab kümnendmurdu kahekohalise arvuga;
- teab õpitud mõõtühikuid ja nendevahelisi seoseid;

- väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi;
- leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi;
- liidab, lahutab; korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga (teisendamisega);
- arvutab ruudu ja ristküliku ümbermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi;
- loeb ring-, tulp- ja joondiagramme;
- lahendab probleemsituatsioonide põhjal kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid.

VÕÕRKEEL (INGLISE KEEL)

Inglise keele **õppe- ja kasvatusesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- õpib kuulama ja mõistma lihtsat igapäevast võõrkeelset kõnet, osaleb vestluses;
- omandab võõrkeele häälduse, intonatsiooni ja rütmi;
- omandab sõnavara, mis on vajalik elus toimetulekuks;
- realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides;
- tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet (reklaam, kuulutused jne);
- täidab lihtsamaid tarbekirja blankette, individuaalset ankeeti;
- kasutab vajaduse korral sõnaraamatuid, vestlussõnastikke;
- omandab elementaarsed keeleüksused ja kasutab neid kõnes.

INGLISE KEELE ÕPITULEMUSED

5. klass

- *Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid suulises kõnes ja kirjalikes lühikestes tekstides, saab aru nende tähendusest;*
- *vastab lühikestele väga lihtsatele küsimustele õpitu ulatuses; oskab esitada väga lühikesi lihtsaid küsimusi;*
- *tunneb tähestikku, tunneb ära õpitud sõna kirja pildi*
- *oskab teha ära kirja võõrkeelsetest tekstidest*
- *oskab kirjutada oma isikuandmeid*
- *suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse*

Keeleoskuste tase 5. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>

6. klass

- *Saab aru õpitud sõnadest ja lühikestest lausetest;*
- *reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;*
- *mõistab lihtsaid sagedamini esinevaid väljendeid ja sõnu sisaldavaid tekste;*
- *kasutab õpitud sõnu ja väljendeid oma (küsimuste esitamine, küsimustele vastamine) vajaduste väljendamiseks;*
- *suudab kirjutada lühikesi lauseid ja fraase enda ja oma lähima ümbruse kohta.*

7. klass

- *Saab aru selgelt häälstatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest;*
- *saab aru lihtsatest kirjalikest tekstidest, mis on seotud igapäevaelu ja vajadustega;*
- *oskab suuliselt lühidalt tutvustada ennast ja oma lähiümbrust;*
suudab alustada ja lõpetada lühivestlust õpitud teemade piires; osaleda lühidialoogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
- *kirjutab lihtsaid lühiteateid igapäevaেলuga seotud tegevustes (nt postkaart, kutse);*
- *oskab näidise järgi lühikesi kirjeldavaid tekste koostada.*

Keeleoskuste tase 7. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
<i>A1.2</i>	<i>A1.2</i>	<i>A1.2</i>	<i>A1.2</i>

8. klass

- Saab õpitud temaatika piires aru lühidialoogidest ja tekstidest;
- saab aru lühikestest lihtsatest tekstidest (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku teabe;
- saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhustest;
- osaleb lihtsates lühikeses igapäevaelulistes suhtlussituatsioonides;
- saab aru olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud);
- kirjeldab suuliselt oma tegevusi igapäevaelulistes situatsioonides.

9. klass

- On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa(de) kultuurist;
- saab aru lihtsatest dialoogidest, väga lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitest tuttaval teemadel, mis on seotud igapäevaeluga;
- loeb sageli kasutatava sõnavaraga lühikesi tekste ja faktilist infot sisaldavaid tekste (nt kuulutused, isiklikud kirjad), leiab tekstis sisalduvat infot;
- tutvustab suuliselt ennast, oma huvisid ja oma pereliikmeid, kirjeldab lähiümbrust ja tegevusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
- kirjutab lühikesi ja lihtsaid tekste: erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi.

Keeleoskuste tase 9. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A2.1	A2.1	A2.2	A2.1

KEELEOSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

KUULAMINE	LUGEMINE	RÄÄKIMINE	KIRJUTAMINE	GRAMMATIK A
A1.1				
Tunneb väga	Tunneb õpitava	Oskab vastata	Tunneb õpitava	

<p><i>aeglaselt ja selgelt sidusas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal.</i></p> <p><i>Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised).</i></p> <p><i>Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).</i></p>	<p><i>keeles tähemärke.</i></p> <p><i>Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid.</i></p> <p><i>Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.</i></p>	<p><i>väga lihtsatele küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires.</i></p> <p><i>Vajab vestlemisel kaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.</i></p>	<p><i>keeles kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ära kirjutada).</i></p> <p><i>Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale).</i></p> <p><i>Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.</i></p>	
A1.2				
<p><i>Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.</i></p> <p><i>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.</i></p> <p><i>Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.</i></p>	<p><i>Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo.</i></p> <p><i>Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhustest.</i></p> <p><i>Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist.</i></p> <p><i>Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.</i></p>	<p><i>Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust.</i></p> <p><i>Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi.</i></p> <p><i>Hääldusvead võivad põhjustada arusaamatusi.</i></p> <p><i>Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.</i></p>	<p><i>Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest.</i></p> <p><i>Oskab täita lihtsat küsimustikku.</i></p> <p><i>Tunneb õpitud sõnavara õigekirja.</i></p> <p><i>Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</i></p>	<p><i>Kasutab üksikuid õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neis tuleb ette vigu.</i></p>
A2.1				

<p><i>Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt.</i></p> <p><i>Vajab kordamist ja selget hääldest.</i></p>	<p><i>Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest.</i></p> <p><i>Lugemise tempo on aeglane.</i></p> <p><i>Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.</i></p>	<p><i>Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi.</i></p> <p><i>Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle.</i></p> <p><i>Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida.</i></p> <p><i>Kõne on takerduv, esineb hääldestvigu.</i></p>	<p><i>Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi.</i></p> <p><i>Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid.</i></p> <p><i>Oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt.</i></p> <p><i>Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.</i></p>	
A2.2				
<p><i>Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot.</i></p> <p><i>Saab aru olmesfääris kuuldu üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis).</i></p> <p><i>Vajab sageli kuuldu täpsustamist.</i></p>	<p><i>Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost.</i></p> <p><i>Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.</i></p>	<p><i>Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest.</i></p> <p><i>Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega.</i></p> <p><i>Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi.</i></p> <p><i>Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi.</i></p> <p><i>Kasutab õpitud põhisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu.</i></p> <p><i>Kõne on arusaadav, kuigi</i></p>	<p><i>Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukehi oma kogemustest ja ümbritsevast.</i></p> <p><i>Koostab lihtsaid isiklike kirju.</i></p> <p><i>Oskab kasutada sidesõnu aga, sest, et jt.</i></p> <p><i>Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).</i></p>	<p><i>Kasutab õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildumisel); on võimalik aru saada, mida ta väljendada tahab.</i></p>

		<i>esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist.</i>		
--	--	---	--	--

LOODUSÕPETUS

Loodusõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- Tunneb ära kodukoha ja Eesti loodusobjekte;
- oskab looduses käituda, huvitub looduse tundmisest;
- mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi ning säästvat tarbimist; teab looduskaitse põhimõtteid;
- teab ohutusreegleid ja käitub ennast ja teisi säästvalt vastavalt keskkonna tingimustele;
- hangib loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte, mudeleid ning viies läbi vaatusi ja katseid: sõnastab saadud teavet, teeb märkmeid ja edastab neid graafiliselt suuliselt ja kirjalikult.

LOODUSÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

- *Lahendab õpitud ülesandeid koostöös õpetajaga (värvimis-, sobitus-, valikülesandeid jt);*
- *keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile;*
- *orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil);*
- *eristab õpitud taimi, loomi, linde ja loodusnähtusi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega;*
- *nimetab õpitud kodu- ja metslinde, taimi, nende kuuluvusrühma (piltide rühmitamine);*
- *nimetab aastaaegu, nende järjestust ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi.*

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
<i>KOOL</i>	
<i>Orienteerumine koolimajas, kooliruumid.</i>	<i>Oskab täiskasvanute abil liikuda oma koolimajas ja kooliümbruses.</i>
<i>Kooli ümbrus, asukoht (maal/linnas).</i>	
<i>Koolitee: bussipeatus, liiklemine tänaval ja sõiduteel.</i>	

SUVI	
<i>Suvi kui aastaaeg.</i>	<i>Teab õpitud aastaaja nimetust.</i>
<i>Looduse ilme/muutumine suvel.</i>	
<i>Inimeste riietus.</i>	
<i>Suvised tegevused.</i>	
SÜGIS LINNAS JA MAAL	
<i>Sügis kui aastaaeg.</i>	<i>Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.</i>
<i>Sügisilmad.</i>	
<i>Riietus sügisel.</i>	
Mets ja park sügisel	
<i>Puude nimetused.</i>	<i>Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud taimi ja vilju, seeni, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega.</i>
<i>Puulehed ja okkad.</i>	
<i>Puud sügisel, sügisvärvid.</i>	
<i>Seened: söögi- ja mürgised seened.</i>	
Aed ja põld sügisel	
<i>Puuviljad ja marjad: nimetused, kirjeldamine ja rühmitamine (värvus, suurus, kuju, maitse).</i>	<i>Rühmitab õpitud tunnuse alusel objekte/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi.</i> <i>Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (puud, seened, puuviljad, marjad, köögiviljad).</i>
<i>Kasutamine.</i>	
<i>Köögiviljad aias ja põllul: nimetused, kirjeldamine ja rühmitamine (värvus, suurus, kuju, maitse).</i>	
<i>Kasutamine.</i>	
LOOMAD JA LINNUD	
Loom ja lind <i>Looma ja linnu välisehitus (kehaosad; kehakate: karvad/suled; värvus).</i>	<i>Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud loomilinde; õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega.</i> <i>Rühmitab õpitud tunnuse alusel pilte etteantud kuuluvusrühma järgi.</i> <i>Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (loomad, linnud, metsloomad, koduloomad).</i>
Koduloomad <i>Kodulinnud ja -loomad: nimetused, välisehitus (kehaosad, kehakate, värvus) hääliksused, liikumine. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele.</i>	
Koduümbruse linnud <i>Koduümbruse linnud: nimetused, välisehitus, liikumine. Rändlinnud, nende lahkumine sügisel.</i>	
Metsloomad <i>Metsloomad: nimetused, välisehitus, liikumine, elupaigad.</i>	

TALV	
Talv kui aastaaeg.	Nimetab õpitudaastaagu nende õiges järjestuses (vajadusel abivahendite toel). Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.
Talveilmad, riietus.	
Kodu- ja metsloomad talvel	
Loomade, lindude toitmine talvel.	
Laste tegevused talvel.	
Turvalisus (liikluses, veekogudel).	
AEG	
Päev ja öö: inimese ja loomade- lindude elutegevuse võrdlus.	
Kodu	
Asukoht (maal/linnas).	Orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil). Teab oma kodu asukohta (linnas/maal).
Kodumaja, kodu ümbrus.	
Erinevad ruumid kodus.	
Esemed kodus (mööbel, toidunõud, jms).	
VALGUS JA SOOJUS	
Valgus- ja soojusallikad õues ja toas.	
ASJAD	
Esemete võrdlemine ja rühmitamine erinevatel alustel: värvus, suurus, kuju, raskus, temperatuur (külm, soe, kuum), pinna omadused (pehme-kõva, sile-kare jm).	Rühmitab esemeid/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi. Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma.
Veest kergemad-raskemad esemed (ujub/vajub põhja).	Rühmitab esemeid ühise tunnuse alusel, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab esemete rühma 2-4-sõnalise lausega;
Kevad	
Kevad kui aastaaeg.	Nimetab õpitud aastaagu nende õiges järjestuses (vajadusel abivahendite toel). Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.
Kevadilmad, riietus.	
METS, PÕLD JA AED KEVADEL	
Kevadine koduümbrus (loomad, linnud, putukad).	Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud taimi ja loomi.
Koduloomade pojad ja nende nimetused.	Õpetaja küsimustele toetudes, kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega).
Puud kevadel.	Rühmitab pilte (puud, lilled; loomad, linnud, metsloomad, koduloomad) etteantud kuuluvusrühma järgi.
Kevadlilled aias, metsas ja niidul.	
Kevadtööd aias ja põllul.	
Tööriistad ja masinad.	

	<i>Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma.</i>
AASTA	
<i>Aastaaegade nimetused ja järjestus.</i>	<i>Nimetab õpitud aastaaegu nende õiges järjestuses.</i>
<i>Loodus erinevatel aastaaegadel.</i>	<i>Toob näiteid õpitud aastaaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4 sõnalise lausega.</i>
<i>Laste tegevused erinevatel aastaaegadel.</i>	

2.klass

- Täidab tuttavaid verbaalselt esitatud ühe- ja kaheosalisi tööjuhiseid valdavalt iseseisvalt;
- nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel);
- võrdleb vaadeldavaid objekte 2-3 tajutava tunnuse põhjal (õpetaja suunamisel);
- iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tugisõnadele toetudes);
- keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile; teeb lihtsamaid loodusvaatlusi (õpetaja suunamisel); iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tabeli alusel, tugisõnadele toetudes);
- kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses;
- loetleb õpitud taimede nimetusi ja nende kuuluvusrühma (juurviljad, puuviljad, köögiviljad, lilled, lehtpuud, okaspuud);
- loetleb õpitud loomade/lindude nimetusi ja tunneb kuuluvusrühma (metsloomad, -linnud, koduloomad, -linnud, rändlinnud), nimetab mõningaid fakte nende elu kohta;
- nimetab veekogusid, pinnavorme, puid, taimi, loomi;
- kirjeldab 3-4 lausega aastaaajale iseloomulikke tegevusi (pildile toetudes);
- järjestab (abivahenditele toetudes) aastaaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
AEG	
<i>Aastaaegade ja nädalapäevade nimetused ning järjekord.</i>	<i>Nimetab aastaaegu ja nädalapäevi nende õiges järjestuses.</i>
SÜGIS	

<i>Sügiskuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.</i>	<i>Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse põhjal, õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Ilm sügisel, sügise tunnused.</i>	<i>Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-4-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Kodu- ja kooliümbros (veekogud, pinnavormid jm).</i>	<i>Järjestab (abivahendite toel) aastaegadele vastavaid kuid seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.</i>
TAIMED	
<i>Taimede välisehitus (juur, vars, leht, õis).</i>	<i>Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need.</i>
<i>Puud koduümbruses: lehtpuud ja okaspuud, välisehitus; lehed/okkad ja viljad/käbid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused).</i>	<i>Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel).</i>
<i>Puud aias: viljapuud ja puuviljad (värvus, suurus, kuju, maitse, raskus, pinnaomadused), saagikoristus.</i>	<i>Kirjeldab 3-4-sõnaliste lausetega taimede ja viljade, loomade- lindude õpitud tunnuseid (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).</i>
<i>Põõsad aias: välisehitus; marjapõõsad ja marjad (värvus, suurus, kuju, maitse), saagikoristus.</i>	
<i>Rohttaimed aias ja põllul: lilled, umbrohud.</i>	
<i>Köögiviljad, juurviljad: söödavad taimeosad, saagikoristus.</i>	
LOOMAD	
<i>Koduloomad (-linnud): välisehitus, elupaik, toit, hooldamine.</i>	<i>Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).</i>
<i>Koduloomade kasulikkus inimesele.</i>	
<i>Lemmikloomad.</i>	
<i>Loomapidamisega seotud vastutus.</i>	
TALV	
<i>Talvekuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.</i>	<i>Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Ilm talvel, talve tunnused.</i>	<i>Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-5 sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Kodu- ja kooliümbros talvel (veekogud, pinnavormid jm).</i>	<i>Järjestab (abivahendite toel) aastaegadele</i>

	<i>vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.</i>
LOOMAD	
<i>Metsloomad: välisehitus, elupaik, toit.</i>	<i>Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need.</i>
<i>Metsloomad talvel: loomade kohastumine eluks talvel (talvevarud, talveuni).</i>	<i>Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel).</i>
<i>Putukad: välisehitus, liikumine, putukad talvel</i>	<i>Kirjeldab 3-5-sõnaliste lausetega loomade-lindude õpitud tunnuseid (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).</i>
<i>Eestis talvituvad linnud(tihane, leevike): välisehitus, toit.</i>	<i>Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).</i>
<i>Lindude toitmine talvel.</i>	
KEVAD	
<i>Kevadkuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.</i>	<i>Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Ilm kevadel, kevade tunnused.</i>	<i>Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-5-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Kodu- ja kooliümbrus kevadel (veekogud, pinnavormid jm).</i>	<i>Järgestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.</i>
ELUS JA ELUTA LOODUS	
<i>Paljunemine, kasvamine ja arenemine, toitumine.</i>	<i>Kirjeldab 4-5-sõnaliste lausetega muutusi elus ja eluta looduses (õpetaja küsimuste, (seeria-)piltide toel).</i>
<i>Loomad: sünd, kasvamine ja arenemine, toitumine (sh järglaste toitmine ja hoolitsemine).</i>	<i>Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need.</i>
<i>Taimed: kasvatamine seemnest, kasvamiseks vajalikud tingimused (valgus, soojus, vesi).</i>	<i>Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel).</i>
<i>Liikumine.</i>	<i>Nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel).</i>
<i>Elus ja eluta objektide liikumisviisid (nt jookseb, lendab, ujub, roomab, sõidab, veereb, voolab).</i>	
Elus ja eluta	
<i>Elus- ja eluta: loodusobjektide rühmitamine.</i>	

KEVAD TAIME- JA LOOMARIIGIS	
<i>Viljapuude ja marjapõõsaste lehtimine ja õitsemine.</i>	<i>Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).</i>
<i>Kevadtööd aias ja põllul.</i>	
<i>Kevadlilled aias ja metsas.</i>	
<i>Kodu- ja metsloomad kevadel, rändlindude saabumine.</i>	
SUVI	
<i>Suvekuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.</i>	<i>Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel).</i>
<i>Ilm suvel, suve tunnused.</i>	
<i>Kodu- ja kooliümbrus suvel (veekogud, pinnavormid jm).</i>	
	<i>Kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses.</i>
	<i>Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (4-5-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel).</i>
AASTAAJAD	
<i>Kuude nimetused aastaegade kaupa.</i>	<i>Järjestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.</i>
<i>Aastaegade tunnuste võrdlemine.</i>	

3.klass

- Kirjeldab vaadeldavaid objekte 3–5 lausega;
- võrdleb vaadeldavaid objekte võrdlusplaani alusel (õpetaja suunamisel);
- eristab ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuulumusrühma;
- kirjeldab õpitud loomade ja lindude välimust ja nende elutegevuse seost aastaajaga (kuni 5-sõnaliste lihtlausetega);
- mõistab termomeetri näitu;
- toob välja õpitud põhjuslikke seoseid looduses;
- loetleb kuude nimetusi ja teab nende järgnevust;
- nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid eluta looduses, taime- ja loomariigis; ilmastikus;
- loetleb taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias;

- nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning nende mõningaid kasutusvõimalusi.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
AEG	
<i>Aasta: aastaajad ja nende järgnevus, tegevused erinevatel aastaegadel.</i>	<i>Nimetab kuud ja seostab need aastaajaga, järjestab neid õpetaja abiga.</i>
<i>Kalender (aasta, kuud): kuude nimetused ja nende järgnevus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.</i>	<i>Kirjeldab õpetaja küsimuste toel aastaegadele omaseid tegevusi (näitvahendile toetudes).</i>
SÜGIS	
<i>Sügise algus (kalendri järgi), sügiskuud.</i>	<i>Teab sügiskuude nimetusi, järjestab antud aastaajale vastavad kuud.</i>
<i>Ilm sügisel, soe ja külm sügispäev.</i>	<i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.</i>
<i>Sügise tunnused.</i>	<i>Võrdleb ja kirjeldab ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel).</i>
<i>Riietus ja tegevused.</i>	
<i>Loodus hilissügisel, riietus ja tegevused.</i>	
LINNUD KODUÜMBRUSES	
<i>Rändlinnud.</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil.</i>
<i>Rändlindude kogunemine parvedesse ja äralend, rändlindude äralennu põhjused;</i>	<i>Määratleb nende kuuluvusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades).</i>
<i>Ohud teekonnal.</i>	<i>Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.</i>
<i>Kahe linna võrdlemine (ränd- ja paigalind): välisehitus, toit.</i>	
TAIMED KODUÜMBRUSES	
<i>Leht- ja okaspuud, põõsad (vaarikas, sarapuu, paju) ja puhmad (mustikas, pohl): välisehitus, muutused aastaringelt, kasvukohad, tähtsus loomadele-lindudele ja inimestele.</i>	<i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.</i> <i>Kirjeldab õpetaja küsimuste toel taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias (toetudes näitvahendile).</i>
<i>Seened: toidu- ja mürgiseened, seente kasutamine toiduna.</i>	<i>Eristab ja nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning toob näiteid nende kasutusvõimalustest.</i>
<i>Metsatööd: metsaraie, küttepuid varumine, metsa istutamine.</i>	<i>Näitab ja nimetab taimede osasid.</i>
<i>Puidu kasutamine: mööbel,</i>	

<i>ehitusmaterjal, puidutooted, paber jms.</i>	
<i>Paberjätmete sorteerimine ja taaskasutamine.</i>	
<i>Rohttaime osad: juur, vars, lehed, õis, vili. Köögiviljad (sh juurviljad), lilled: välisehitus, kasutamine.</i>	
<i>Aia- ja põllutööd (taimede kasvatamine ja hoolitsemine), tööriistad.</i>	
ILM	
<i>Tutvumine ilma tunnustega.</i>	<i>Mõõdab temperatuuri ja kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel.</i>
<i>Ilmavaatlustabeli koostamine.</i>	
<i>Õhutemperatuur ja selle mõõtmine, termomeetri näidu lugemine ja märkimine; erinevad termomeetrid</i>	<i>Teeb ilmavaatlusi (koostegevuses õpetajaga), kirjeldab ilma vaatlustabeli/pildi järgi (tugisõnade toel).</i>
<i>Pilvisus: pilvitu, vähene pilvisus, pilves.</i>	<i>Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.</i>
<i>Sademed: vihm, rahe, lumi.</i>	
<i>Tuul: tuulevaikne, nõrk tuul, tugev tuul, torm.</i>	
TALV	
<i>Talve algus (kalendri järgi), talvekuud.</i>	<i>Teab talvekuude nimetusi, järjestab õpitud aastaegadele vastavad kuud.</i>
<i>Vesi talvel: veekogude jäätumine ja jää sulamine, ohutusnõuded jääle minekul.</i>	<i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid. Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel).</i>
<i>Erinevad talveilmad (lumi, tuisk, sula, lumeta talv jms): riietus, tegevused.</i>	<i>Mõõdab temperatuuri, loeb ja märgib temperatuuri näidu, kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel.</i>
<i>Õhutemperatuur talvel: temperatuuri mõõtmine, näitude lugemine termomeetrilt, märkimine vaatlustabelisse.</i>	
Koduümbrus talvel	
<i>Talvine koduümbrus (aed, põld, park, mets), lume tähtsus looduses.</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades).</i>
<i>Loomade valmistumine talveks:</i>	

<i>talvevarud, pesa ehitamine, karvavahetus (suve- ja talvekarv).</i>	<i>Kirjeldab kuni 5-sõnaliste lihtlausetega õpitud loomade ja lindude välisehitust, toob õpetaja abiga näiteid aastaajalistest muutustest loomade ja lindude elutegevuses.</i>
<i>Erinevad loomad talvel.</i>	<i>Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.</i> <i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.</i>
<i>Metsloomad (mäger, ilves): välisehitus, elupaik, eluviis, toit.</i>	
<i>Eestis talvituvad linnud (rasvatihane, leevike, hallvares, varblane, rähn): välisehitus, elupaik, toit.</i>	
<i>Lindude toitmine talvel.</i>	
<i>Loomade ja lindude jäljed lumel.</i>	
KODU	
<i>Kodupaik – osake Eestist, eesti keel. Koduümbruse loodus.</i>	<i>Teab ja nimetab Eesti pealinna; Kirjeldab koduümbruse loodust.</i>
<i>Eesti suuremad linnad (Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu).</i>	
<i>Tallinn – Eesti pealinn.</i>	
KEVAD	
<i>Kevade algus (kalendri järgi), kevadkuud.</i>	<i>Teab kevadkuude nimetusi, järjestab õpitud aastaegadele vastavad kuud.</i>
<i>Kevade kolm perioodi (algus, keskpaik, lõpp):perioodide tunnused (sh ilm), riietus ja tegevused.</i>	<i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid. Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel.</i>
<i>Õhutemperatuur öösel ja päeval, temperatuuride võrdlemine ja erinevuste/põhjuste selgitamine.</i>	<i>Mõõdab temperatuuri, loeb ja märgib temperatuuri näidu, kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel.</i>
Kevad loomariigis	
<i>Kevad loomariigis: karvavahetus; poegade sünn ja areng.</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuulusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades).</i> <i>Kirjeldab kuni 5-sõnaliste lihtlausetega õpitud loomade ja lindude välisehitust, toob õpetaja abiga näiteid aastaajalistest muutustest loomade ja lindude elutegevuses.</i>
<i>Rändlindude saabumine, pesitsemine, haudumine, hoolitsemine poegade eest.</i>	
<i>Loomariigi mitmekesisus:</i>	
<i>- kalad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng;</i> <i>- konnad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng;</i> <i>- putukad: välisehitus, liikumisviisid,</i>	

<i>elupaigad, toit, areng.</i>	
Kevad taimeriigis	
<i>Köögiviljataimede seemnete vaatlus ja võrdlemine.</i>	<i>Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.</i>
<i>Seemnete külv.</i>	<i>Kirjeldab näitvahendite ja õpetaja küsimuste toel taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias.</i>
<i>Taime kasvamine, kasvamiseks vajalikud tingimused.</i>	
<i>Kevadlilled (sh kevadel õitsevad sibullilled: tulp, nartsiss, märtsikelluke jm): välisehitus, kasvukohad.</i>	
<i>Kevadtööd aias ja põllul.</i>	
SUVI	
<i>Suve algus (kalendri järgi), suvekuud.</i>	<i>Nimetab kuud ja seostab need aastaajaga; teab nende järgnevust.</i>
<i>Soe ja külm suvepäev: ilm, riietus ja tegevused.</i>	<i>Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.</i>
<i>Aia- ja metsamarjad suvel.</i>	
AEG	
<i>Aasta (aastaajad, kuud, nädal, nädalapäevad): nimetused, järjekord, orienteerumine kalendris.</i>	<i>Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevaid ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel).</i>
<i>Suvevaheaeg.</i>	

4.klass

- Viib iseseisvalt läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ja täidab vastavat tabelit (juhendamisel);
- võrdleb loodusobjekte ja -nähtusi võrdlusplaani alusel;
- kirjeldab võrdlemise põhjal lihtlausetega kuni kolme objekti;
- jälgib õpetaja suunamisel demonstratsioonkatsetes ja laboratoorsetes töodes toimuvat ja kirjeldab seda;
- rühmitab õpitud taimi ja loomi erinevate tunnuste alusel;
- teab looduse jagunemist elus ja eluta looduseks, nende omavahelist seost;
- eristab kultuurtaimi ja toob näiteid;
- nimetab kodukohas enamlevinud kultuurtaimede nimetusi ja nende kasvamise iseärasusi;

- loetleb taimede eluks vajalikke tingimusi;
- nimetab ja toob näiteid õhu, vee ja mulla peamistest omadustest;
- nimetab vee ja õhu saastumise olulisi põhjusi ja saastumise vältimise/vähendamise võimalusi;
- otsustab termomeetri näitude järgi, kas tegemist on vee/õhu soojenemise või jahtumisega;
- selgitab aastaegadele iseloomulikke muutusi soojus- ja valgustingimustest lähtuvalt;
- hindab õpetaja abiga kohaliku keskkonna seisundit.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
KODU	
Linna- ja maakodu.	Teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades.
Talu: hooned, maad (aed, põld, heinamaa, karjamaa, mets).	Võrdleb õpetaja abiga inimeste elu maal ja linnas.
Koduloomad, nende kasulikkus.	Teab, miks peetakse koduloomi ja oskab nimetada nende vajadusi.
Maatööd (põlluharimine, loomapidamine jms).	
VESI	
Vesi looduses, vee kasutamine igapäevaelus, tähtsus elusolenditele.	Teab, et vesi ja õhk kuuluvad eluta looduse hulka.
Joogivee omadused, võrdlus sademete ja veekogu veega.	Teab puhta õhu ja puhta vee peamisi omadusi.
Vee olekud (vesi, jää, veeaur) ja nende muutumine.	Otsustab termomeetri abil, kas tegemist on vee/õhu soojenemise või jahtumisega.
Vee keemine, keemistemperatuur.	Toob õpetaja suunamisel näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab õhu ja vee seisundit (kohaliku keskkonna näitel).
Vee aurumine.	
Vee külmumine ja jää sulamine, sulamistemperatuur.	
Veekogud (tiik, jõgi, järv, meri) erinevatel aastaegadel, veega seotud ohud.	
Vee ringkäik looduses (veeaur, pilved, sademed, vesi veekogudes).	
Vee reostumine.	
Vee säästlik kasutamine kodus ja koolis.	
ÕHK	
Hapnik ja süsihappegaas õhu koostises (inimesed, loomad ja taimed hingavad sisse	Toob õpetaja suunamisel näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab õhu ja vee

<i>hapnikku, välja süsihappegaasi).</i>	<i>seisundit (kohaliku keskkonna näitel).</i>
<i>Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.</i>	
<i>Õhu soojenemine, jahtumine.</i>	
<i>Puhas ja saastunud õhk, puhta õhu tähtsus, õhu puhtuse tagamine ruumis.</i>	
VALGUS JA SOOJUS	
<i>Valgus- ja soojusallikad.</i>	<i>Kirjeldab näitkatse toel öö ja päeva vaheldumist.</i>
<i>Valguse soojuse tähtsus elusolenditele.</i>	
<i>Maa: esmane tutvumine Maa mudeli ehk gloobusega.</i>	<i>Mõõdab ja märgib õhutemperatuuri erinevatel aastaegadel.</i>
<i>Päev ja öö, nende vaheldumine.</i>	
<i>Päikese teekond taevavõlvil erinevatel aastaegadel: soojustingimuste muutumine, öö ja päeva pikkus erinevatel aastaegadel (päikesetõus ja loojumine erinevatel kellaaegadel).</i>	
	<i>Kirjeldab vaatlustabelile toetudes aastaajalisi temperatuuri muutusi (õpetaja suunamisel).</i>
	<i>Selgitab abivahendite toel aastaegadele iseloomulikke muutusi päikese näivast teekonnast lähtuvalt.</i>
INIMENE	
<i>Inimesevälisehitus (kehaosad: kere, pea, kael, jäsemed (jalad, käed)).</i>	<i>Teab kehaosade nimetusi.</i> <i>Teab, miks inimesel on selgroog.</i>
<i>Selgroog.</i>	
<i>Keha mõõtmed: pikkuste võrdlemine silma järgi, pikkuste mõõtmine ja mõõtmistulemuste võrdlemine.</i>	
<i>Inimese kehatemperatuuri mõõtmine.</i>	
LOOMAD	
<i>Selgroogsed loomad: Imetajad: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.</i>	<i>Tunneb ära õpitud loomi piltide järgi ja looduses,</i> <i>Rühmitab õpitud loomi erinevate tunnuste alusel.</i> <i>Teab, et loomade hulka kuuluvad imetajad, linnud, kalad, konnad, maod, putukad, ämblikud, ussid.</i> <i>Teab, et loomad kuuluvad eluslooduse hulka (hingavad, kasvavad, toituvad, paljunevad).</i>
<i>Linnud: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.</i>	
<i>Kalad: välisehitus, liikumine, elupaik (elab veekogus), areng, toitumine.</i>	
<i>Kahepaiksed (konnad): välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.</i>	
<i>Roomajad (maod, sisalikud): välisehitus, liikumine, elupaik, areng, toitumine.</i>	
<i>Selgrootud loomad: mitmekesisus ja</i>	

<i>elupaigad.</i>	
Loomade elupaigad: maismaa- ja veeloomad, veeloomade erinevus maismaaloomadest.	
Loomade mitmekesisus: Mullas elunevad loomad: mutt, vihmauss. Nastik ja rästik.	
Loomade eluviis: erinevate loomade eluviis (üksikult, karjadena, parvedena).	
TAIMED	
<i>Taimede välisehitus (puu, põõsas, puhmas, rohttaim).</i>	<i>Teab, et taimed kuuluvad elusa looduse hulka (hingavad, kasvavad, toituvad ja paljunevad).</i>
<i>Erinevate taimede osade vaatlus, võrdlemine ja kirjeldamine.</i>	<i>Teab, et muld kuulub eluta looduse hulka. Teab kodukohas enamlevinud kultuurtaimede ja umbrohtude nimetusi ning kasvamise iseärasusi.</i>
<i>Taimede areng seemnest, arenguks vajalikud tingimused, seemnete levik (nt tuul, lind, inimene).</i>	<i>Toob näiteid mulla peamistest omadustest (õpetaja suunavate küsimuste abil).</i>
<i>Mulla tähtsus taimedele.</i>	<i>Tunneb ära ja rühmitab erinevate tunnuste alusel kodukoha levinumaid taimeliike. Teab taimede eluks vajalikke tingimusi.</i>
<i>Mullatööd aias ja põllul erinevatel aastaaegadel (harimine, väetamine, seemnete külv, tõusmete eest hoolitsemine jms).</i>	<i>Kirjeldab katsete põhjal, kuidas erinevad tingimused (soojus, valgus, mulla niiskus) mõjutavad taimede elutegevust.</i>
<i>Kultuurtaimed ilu-, köögivilja- ja viljapuuaias, põllul: tundmine, nimetamine, kasvatamise otstarve.</i>	
<i>Rohttaimed: üheaastased taimed (nt aedhernes, kõrvits) ja mitmeaastased taimed (nt tulp, maikelluke).</i>	
<i>Teraviljad, teraviljade kasutamine.</i>	
<i>Umbrohud, umbrohutõrje.</i>	
<i>Taimede tähtsus inimestele ja loomadele.</i>	
<i>Mürgised taimed (nt näsiniin, karuputk, maikelluke jt).</i>	
SEENED	
<i>Kübaraga seened: välisehitus (kübar, jalg, seeneniidistik).</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab õpitud söödavaid ja mürgiseid kübarseeni.</i>
<i>Söögiseened ja mürgised seened.</i>	
ORGANISMIDE KOOSELU	
<i>Eri liiki organismide kooselu (sh parasiidid).</i>	<i>Nimetab piltide põhjal loodusobjektide omavahelisi seoseid. Koostab õpetaja abiga lihtsamaid toiduahelaid. Saab aru, et kõik taimed, seened ja loomad on</i>

	<i>vajalikud, et nad on osa loodusest ja neid peab kaitsma.</i>
--	---

5. klass

- *Nimetab kodukoha inimeste tegevusalasid, teenindusasutusi ja suuremaid ettevõtteid;*
- *tunneb ära Eesti Vabariigi sümbolika;*
- *tunneb ära iseloomulike tunnuste järgi ja oskab nimetada kodukoha veekogusid, pinnavorme, asulaid;*
- *orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed;*
- *leiab kaardilt Eesti ja näitab kodukoha asukohta Eesti kaardil;*
- *nimetab ja näitab kaardil põhiilmakaari;*
- *tunneb ära ja nimetab kodukoha metsa, sood, põldu, veekogu, maavarasid;*
- *eristab küla, alevit, linna; nimetab mõnd Eesti linna.*
- *nimetab ja näitab joonisel või mudelil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid;*
- *kirjeldab joonise või mudeli ja tugisõnade toel inimese elutähtsate organite põhifunktsioone.*

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE	
<i>Tahked kehad ja vedelikud.</i>	
<i>Kehade kaalumine.</i>	
<i>Vedelike koguste ja temperatuuri mõõtmine.</i>	
<i>Mõõtmistulemuste võrdlemine.</i>	
ELUS JA ELUTA	
<i>Elus- ja eluta looduse objektide tunnused.</i>	<i>Rühmitab elus- ja eluta looduse objekte piltide ja sõnasedelite abil.</i>
<i>Õpitud taime- ja loomarühmad.</i>	<i>Jaotab tuttavaid taimi ja loomi (nende pilte, sõnasedeleid) õpitud rühmadesse.</i>
GLOOBUS. PLAAN JA KAART	
<i>Maakera mudel – gloobus.</i>	<i>Tunneb ära Eesti kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud.</i>
<i>Leppemärgid sh leppevärvid gloobusel ja kaartidel.</i>	<i>Nimetab ja näitab kaardil (abivahendite toel) põhiilmakaari.</i>
<i>Eesti looduskaart.</i>	<i>Mõistab kompassi kasutamise vajadust.</i>
<i>Ilmakaared, suundade määramine Eesti</i>	

<i>kaardil.</i>	<i>Leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte.</i>
<i>Põhiilmakaarte määramine kompassi abil ning päikese järgi.</i>	
<i>Pildi ja plaani/kaardi erinevus.</i>	
<i>Klassi plaan ja kooliümbruse plaan.</i>	
<i>Enda asukoha määramine plaanil, objektide äratundmine ja nende asukoha (teiste objektide suhtes) kirjeldamine plaanil.</i>	
PINNAVORMID KODUKOHAS	
<i>Pinnavormid kooliümbruses (tasane maapind, künegas,nõgu, org): vaatlus ja mudeldamine.</i>	<i>Eristab ja nimetab kooliümbruse pinnavorme.</i>
<i>Pinnavormide kujutamine Eesti kaardil.</i>	
INIMENE	
<i>Inimese välisehitus.</i>	
<i>Keha mõõtmed: mõõtmine, kaalumine.</i>	
<i>Elundid ja elundkonnad.</i>	
<i>Meeleelundid.</i>	
<i>Tugi- ja liikumiselundid.</i>	
<i>Hingamiselundid.</i>	
<i>Vereringe.</i>	
<i>Seedeelundid.</i>	
<i>Erituselundid.</i>	
<i>Paljunemiselundid.</i>	
<i>Närvisüsteem.</i>	
<i>Inimese põlvnemine</i>	
ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU	
<i>Mets. Metsa tähistamine kaardil. Mets puuliikide järgi (okaspuu-, lehtpuu- ja segamets), elustik vastavat liiki metsas, toiduahelad.</i>	<i>Tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid loomaliike.</i> <i>Tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid taimeliike.</i>
<i>Koosluste võrdlus: mets-park, mets-põld.</i>	<i>Nimetab kodukoha veekogusid.</i>
<i>Veekogu. Veekogud kodukohas. Veekogude tähistamine kaardil.</i>	<i>Tunneb legendi abil kaardil ära metsa ja soo leppemärgi, veekogu leppevärvi.</i>
<i>Vee-elustik kodukoha veekogus ja selle kaldal, toiduahelad.</i>	<i>Tunneb looduses/pildil ära kodukohale iseloomuliku looduskeskkonna (mets, soo,</i>

<i>Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest.</i>	<i>põld, veekogu), kirjeldab kava abil selle elustikku.</i>
<i>Soo. Soo tähistamine Eesti kaardil.</i>	
<i>Soo-elustik (taimed, selgroogsed loomad), toiduahelad.</i>	
<i>Turvas, selle kasutamine.</i>	
MAAVARAD	
<i>Maavarad (liiv, kruus, savi, paekivi ehk lubjakivi, turvas, põlevkivi), nende kasutamine.</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab kodukohas leiduvaid maavarasid, toob nende kasutamise näiteid. Kirjeldab piltide toel õpitud maavarade kasutamise võimalusi.</i>
ELEKTER	
<i>Elektri tootmine Eestis.</i>	<i>Kirjeldab piltide toel elektri kasutamiseiga seotud õnnetusjuhtumeid ja nende ennetamise võimalusi (s.t mõistab põhjustagajärg seoseid.</i>
<i>Elektri jõudmine elektriijaamast kasutajani.</i>	
<i>Elektri kasutamine koolis ja kodus, elektriohutus.</i>	
<i>Vooluring: vooluallikas (patareid), elektripirn, juhtmed, lüliti.</i>	
KODUKOHT EESTI VABARIIGIS	
<i>Eesti naaberriigid.</i>	<i>Eristab küla, alevit, linna.</i>
<i>Asulad: linn, alev, küla.</i>	<i>Nimetab ja näitab kaardil Eesti suuremaid linnasid.</i>
<i>Eesti suuremad linnad, pealinn.</i>	<i>Tunneb ära ja kirjeldab Eesti Vabariigi sümboolikat.</i>
<i>Eesti riiklik ja rahvuslik sümboolika.</i>	<i>Teab, mis liiki asulas ta elab.</i>
<i>Kodukoht: asula määratlemine; asukoht pealinna ja suuremate linnade suhtes.</i>	<i>Näitab Eesti kaardil kodukoha asukohta, seostab selle ilmakaarega (nt Tartu asub Lõuna-Eestis)</i>
<i>Kodukoha sümboolika (lipp, vapp).</i>	<i>Orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed.</i>
<i>Inimeste tegevus koduasulas: kultuuri- ja teenindusasutused, arstiabi ja päästeteenistus, suuremad ettevõtted ja nende toodang.</i>	<i>Nimetab kodukoha inimeste tegevusalasid, teenindusasutusi ja suuremaid ettevõtteid;</i>
MAAILMARUUM JA PLANEET MAA	
<i>Tähistaevas, taevakehad: täht (sh Päike), komeet.</i>	<i>Tunneb huvi maailmaruumi ehituse ja selle uurimisvõimaluste vastu.</i>
<i>Maailmaruumi uurimine: pikksilm, binokkel, teleskoop, kosmoselaev; astronaut, astronoom.</i>	<i>Kirjeldab joonise põhjal (tugisõnade toel) Päikesesüsteemi ehitust.</i>

<i>Päike ja planeedid.</i>	<i>Huvitub Maal toimuvatest loodusprotsessidest.</i> <i>Selgitab lambi ja gloobuse abil öö ja päeva vaheldumist.</i>
<i>Maa kaaslane Kuu.</i>	
<i>Päikesesüsteemi väikekehad: asteroidid, meteoriidid. Meteor.</i>	
<i>Võimalikud katastroofid.</i>	
<i>Maa pöörlemine – öö ja päeva vaheldumine. Maa tiirlemine – aastaegade vaheldumine.</i>	
<i>Maakera siseehitus.</i>	
<i>Looduskatastroofid (vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused), ohud inimese elule ja tegevusele.</i>	

6. klass

- Märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid;
- jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise;
- loeb lihtsaid plaane ja kaarte; koostab plaane (abiga);
- tunneb ära pinnavormide kujutised füüsilisel kaardil, teab pinnavormide olulisi tunnuseid; eristab jõge, järve, merd, saart, poolsaart;
- kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused ning mõistab vee tähtsust inimese elus;
- iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades);
- eristab eluta ja elusa looduse objekte;
- täidab ja kirjeldab õpetaja abiga õppejooniseid ja skeeme, mis võimaldavad mõista õppeinfos sisalduvaid seoseid (nt õppejoonis: vee ringkäik looduses);
- teab põhi- ja vaheilmakaari; määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel);
- teab õhu tähtsamaid omadusi; loeb, märgib ja mõõdab vee ning õhu temperatuuri.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE	
<i>Elus- ja eluta looduse objektid, loodus- ja tehisobjektid kooli lähiümbruses.</i>	<i>Nimetab lähiümbruses eluta ja elusa looduse objekte.</i>
<i>Objektide suuruste, objektide vaheliste</i>	<i>Iseloomustab oma kodukoha</i>

<i>kauguste mõõtmine ja võrdlemine.</i>	<i>looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
PLAAN JA KAART	
<i>Eesti looduskaart: leppemärgid.</i>	<i>Teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab (abiga) lihtsaid plaane.</i>
<i>Ilmakaarte määramine kaardil- plaanil, õues kompassiga ja päikese järgi.</i>	<i>Nimetab ja näitab kaardil kodumaakonna ning naabermaakonnad.</i>
<i>Eesti loodus- ja halduskaart: maakonnad ja maakonna keskused, asulad (linn, alev, küla).</i>	<i>Iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
<i>Kooliümbruse ja koduasula plaan: leppevärvid ja -märgid, lihtsate (mõõtkavata) plaanide täiendamine.</i>	<i>Teab põhi- ja vaheilmakaari. Määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel). Määrab põhiilmakaari kaardil.</i>
PINNAVORMID KODUKOHAS	
<i>Pinnavormide (küngas, org, nõgu, mägi, tasandik, kõrgustik;) modelleerimine.</i>	<i>Teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab lihtsaid plaane (abiga).</i>
<i>Pinnavormide kujutamine kaardil.</i>	<i>Tunneb näitvahenditel ära õpitud pinnavormid või nende kujutised.</i>
<i>Inimese kujundatud pinnavormid kodukohas.</i>	<i>Iseloomustab oma kodukoha pinnavorme (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
MULD ELUKESKKONNANA	
<i>Mulla kirjeldamine.</i>	<i>Märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid.</i>
<i>Mulla koostis.</i>	<i>Jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise.</i>
<i>Mulla elustik.</i>	<i>Kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove.</i>
<i>Mulla tekkimine.</i>	<i>Näitab katsega, et mullas on õhku ja vett.</i>
<i>Mulla tähtsus taimedele (temperatuur, niiskus, viljakus) ja loomadele.</i>	<i>Eristab eluta ja elusa looduse objekte.</i>
<i>Vee liikumine mullas.</i>	
<i>Inimtegevuse mõju mullale (mulla harimine, väetamine, maaparandustööd).</i>	
VESI KUI AINE	
<i>Vesi looduses; veekogud.</i>	<i>Teab puhta vee omadusi.</i>
<i>Puhta vee omadused.</i>	<i>Nimetab veekogusid (jõgi, järv, meri, allikas).</i>
<i>Vesi kuilahusti; looduslik vesi, mineraalvesi kui looduslik lahus.</i>	<i>Kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused.</i>

<i>Vee olekud ja nende muutumine.</i>	<i>Mõõdab vee temperatuuri, loeb ja märgib termomeetri näidu.</i>
<i>Märgamine.</i>	
<i>Veetemperatuur ja selle muutumine (keemis-, külmumis-, jää sulamistemperatuur).</i>	<i>Teab vee keemis- ja jää sulamistemperatuuri.</i>
<i>Vee kasutamine.</i>	<i>Mõistab vee tähtsust inimese elus.</i>
<i>Joogivesi.</i>	<i>Jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise.</i>
<i>Põhjavesi.</i>	<i>Kirjeldab vee puhastamise katseid.</i>
<i>Vee reostumine ja kaitse.</i>	
<i>Vee puhastamine.</i>	
VESI ELUKESKKONNANA	
<i>Meri.</i>	<i>Näitab kaardil (vajadusel abiga) ja nimetab Eesti suuremaid lahtesid, väinasid, saari, poolsaari, jõgesid ja järvi.</i>
<i>Läänemeri: rannajoon, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.</i>	
<i>Läänemere vee omadused.</i>	<i>Iseloomustab õpitud veekogu kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
<i>Mere, ranniku ja saarte elustik: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</i>	<i>Koostab õpitud veekogule iseloomulikke toiduahelaid või –võrgustikke (vajadusel abiga).</i>
<i>Jõgi.</i>	<i>Eristab eluta ja elusa looduse objekte.</i>
<i>Jõgi ja selle osad; jõestik ja selle osad.</i>	
<i>Vee voolamine jões; kärestik, juga.</i>	
<i>Veetaseme kõikumine jões.</i>	
<i>Eesti suuremad jõed.</i>	
<i>Jõgi elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</i>	
<i>Järv.</i>	
<i>Järvevee omadused.</i>	
<i>Veevahetus järvedes.</i>	
<i>Eesti suuremad järved.</i>	
<i>Järv elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.</i>	

ÕHK KUI AINE	
Õhu koostis.	<i>Teab puhta õhu omadusi.</i>
Õhu omadused.	<i>Kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet.</i>
Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.	<i>Mõõdab õhutemperatuuri, loeb ja märgib vaatlustabelisse termomeetri näidu.</i>
Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine.	<i>Viib õpetaja juhendamisel läbi ilmavaatlusi, täidab vaatlustabelit.</i>
Õhu liikumine soojenedes.	<i>Iseloomustab ilma (vaatlustabeli või kava abil).</i>
Õhu liikumine - tuul.	
Tuule kasutamine inimtegevuses.	
Kuiv ja niiske õhk.	
Pilved ja sademed.	
Ilmastikunähtused.	
Veeringe.	
Õhu saastumine ja kaitse.	
ÕHK ELUKESKKONNANA	
Õhu kui elukeskkonna tähtsamad omadused.	<i>Iseloomustab õhku kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
Organismide levimine.	
Organismide levimine õhu kaudu.	<i>Koostab õhukeskkonnale iseloomulikke toiduahelaid või –võrgustikke (vajadusel abiga).</i>
Õhukeskkonda kasutavad loomad ja nende seosed teiste organismidega.	
Erinevate lendajate (linnud, nahkhiired, putukad) kohastumused.	<i>Eristab eluta ja elusa looduse objekte.</i>
ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU	
Taimed.	<i>Iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
Õistaimede, okaspuude, sõnajalg- ja sammaltaimede eristamine: taimeosade nimetamine ja kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine.	<i>Kirjeldab õpitud taimede välisehitust (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
Mürgised taimed/taimeosad.	<i>Toob näiteid taimede tähtsusest looduses ja inimeste elus.</i>
Taimede eluks vajalikud tingimused.	<i>Toob näiteid seente tähtsusest looduses ja inimeste elus.</i>
Taimede tähtsus looduses ja inimeste elus.	
Seened.	<i>Toob näiteid bakterite tähtsust looduses ja inimese elus.</i>
Kübarseened; hallitusseened: ehitus (kübarseentel), elupaigad, eluks vajalikud tingimused,	<i>Kirjeldab õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi, toitumist ja kasvamist, seostab</i>

<i>mürgisusega seotud ohud.</i>	<i>loomi nende elupaigaga.</i>
<i>Sümbioos taimede ja seente vahel.</i>	<i>Koostab organismide vaheliste suhete iseloomustamiseks toiduvõrgustikke (vajadusel abiga).</i> <i>Kirjeldab kava abil ühte taime- looma- või seeneliiki.</i>
<i>Kübar- ja hallitusseente tähtsus looduses ja inimeste elus.</i>	
<i>Bakterid.</i>	
<i>Elupaigad, eluks vajalikud tingimused, tähtsus looduses ja inimeste elus.</i>	
<i>Loomad.</i>	
<i>Selgroogsete ja selgrootute loomade eristamine:</i>	
<i>Välisehituse kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine (välisehitus, liikumisviis, elupaik, toitumine, järglaste saamisviis ja nende eest hoolitsemine).</i>	
<i>Parasiidid loomadel ja inimestel.</i>	
<i>Organismide vaheliste suhete iseloomustamine lihtsamate toiduvõrgustike abil.</i>	
KODUASULA ELUKESKKONNANA	
<i>Loodus- ja tehiskeskkond koduvasulas. Taimed ja loomad koduvasulas.</i>	<i>Iseloomustab elutingimusi koduvasulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta (vajaduse korral abivahendeid kasutades).</i>
<i>Koduvasula keskkonnaprobleemid.</i>	<i>Teadvustab koduvasula keskkonnaprobleeme.</i>

7. klass

- *Kasutab õppetekste teabe kinnistamiseks, täpsustamiseks ja ülesannete täitmiseks;*
- *kasutab teabe leidmiseks õpetaja abiga Eesti eri kaarte (füüsiline, administratiivne: loomastik/taimestik, kliima jne);*
- *nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest;*
- *teab, millest sõltuvad Eesti ilmastikutingimused;*
- *põhjustab mulla ja selle kaitsmise vajadust;*
- *nimetab Eesti peamisi põllumajandus- ja tööstusharusid ning valmistatavat toodangut;*
- *kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine);*

- põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
EESTI RIIK	
Eesti asend Euroopas;	Näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike. Iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm) kaartide ja teatmeteosest leitud teabe põhjal.
Eesti suurus, piirid, naaberriigid.	
Rahvaarv ja rahvuslik koosseis.	
Rahvastiku paiknemine.	
Linnad ja maa-asulad.	
Riigi haldusjaotus.	
EESTI ILMASTIK	
Ilm, ilmastik, kliima.	Teab Eesti asendi mõju kliimale.
Eesti asendi mõju kliimale.	Teab ilmakaardi leppemärkide tähendusi.
Ilmaelemendid: õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed.	Võrdlebilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades.
Ilmavaatlused ja ilma ennustamine.	
Ilma mõju inimtegevusele; äärmuslikud ilmaolud Eestis.	
Fenoloogiline kalender.	
EESTI PINNAMOOD	
Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood.	Kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil.
Suuremad kõrgustikud, tasandikud ja madalikud,	
Põhja-Eesti paekallas.	
Mandrijää osa pinnamoe kujunemises.	
EESTI LOODUSVARAD	
Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse.	Nimetab Eestis leiduvaid taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid. Eristab graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast. Näitab Eesti kaardil maavarade tähtsamaid leiukohti. Põhjendab loodusvarade säästliku
Energiaallikatena kasutatavad loodusvarad.	
Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine.	
Kaevanduste ja karjäärade kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.	

	<i>kasutamise vajalikkust, lähtudes seosest loodusvarad tarbimine – jäätmed.</i>
EESTI MAJANDUS	
<i>Peamised majandusharud Eestis (nt põllumajandus toiduainetetööstus, tööstus, teenindus, transport) ja vastavate majandusharudega seotud tegevused.</i>	<i>Teab oma kodukoha suuremaid tööstus- ja teenindusettevõtteid, nende tegevusalasid.</i>
<i>Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted kodumaakonnas/-asulas: asukoht, tegevusalad, ametid, toodang või teenus(ed).</i>	
<i>Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted Eestis.</i>	
SELGROOGSED LOOMAD EESTIS	
<i>Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.</i>	<i>Toob näiteid erinevates elupaikades elavatest loomadest.</i>
<i>Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas; juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist.</i>	<i>Toob näiteid selgroogsete loomade erinevate meelte tähtsusest sõltuvalt nende elupaigast ja –viisist.</i>
<i>Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg.</i>	<i>Toob näiteid selgroogsete loomade hingamiselundite ehituse mitmekesisusest.</i> <i>Võrdleb kava ja näitvahendite toel selgroogsete loomade paljunemise ja arengu eripära.</i>
<i>Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees, kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, naha kaudu hingamine.</i>	
<i>Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused.</i>	
<i>Paljunemine, looteline areng, sünnitus ja lootejärgne areng, järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel.</i>	
ELUKESKKONNAD EESTIS	
<i>Läänemeri.</i>	<i>Näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari (vajadusel abivahendite toetudes).</i>
<i>Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.</i>	
<i>Läänemere rannik.</i>	<i>Koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid ja –võrgustikke (vajadusel</i>

<i>Läänemere mõju ilmastikule.</i>	<i>abivahenditele toetudes).</i>
<i>Keskonnatingimused Läänemeres.</i>	<i>Iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel (kava toel).</i>
<i>Läänemeri kui elukooslus; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	<i>Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).</i>
<i>Mere mõju inimtegevusele ja ranna-asustuse kujunemisele.</i>	<i>Selgitab Läänemere tähtsust ja kaitse vajadust.</i>
<i>Läänemere reostumine ja kaitse.</i>	
<i>Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.</i>	
Jões ja järved	
<i>Eesti suuremad jõed ja järved.</i>	<i>Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.</i>
<i>Jõgi ja järv kui elukooslused, elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	<i>Koostab jõele/järvele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes).</i>
<i>Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse.</i>	<i>Kirjeldab inimtegevuse negatiivset mõju taimedele ja loomadele (reostamine).</i>
<i>Kalakasvatus.</i>	<i>Selgitab jõgede ning järvede tähtsust ja kaitse vajadust.</i>
<i>Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.</i>	
Aed ja Põld	
<i>Aed kui kooslus: köögiviljaaed, puuvilja- ja marjaaed, iluaed.</i>	<i>Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.</i>
<i>Aiamuld.</i>	<i>Põhjustab mulla ja selle kaitsmise vajadust.</i>
<i>Kompost.</i>	<i>Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).</i>
<i>Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	
<i>Bioloogiline ja keemiline tõrje aias.</i>	
<i>Toataimed.</i>	
<i>Põld kui kooslus.</i>	
<i>Peamised Eestis kasvatatavad põllukultuurid.</i>	
<i>Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	
<i>Väetamine ja keemiline tõrje põllul (vajalikkus, ohud).</i>	
<i>Mahepõllundus.</i>	

<i>Inimtegevuse mõju mullale.</i>	
<i>Mulla reostumine ja hävimine.</i>	
<i>Mulla kaitse.</i>	
Niit	
<i>Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus.</i>	<i>Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.</i>
<i>Looduslikud ja inimtekkelised niidud.</i>	
<i>Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	
	<i>Koostab niidu kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).</i>
Mets	
<i>Eesti metsad.</i>	<i>Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.</i>
<i>Nõmme-, palu-, laane- ja salumets.</i>	
<i>Mets kui elukooslus.</i>	
<i>Eesti metsade peamised puuliigid.</i>	<i>Võrdleb pildi järgi erinevaid metsaliike.</i>
<i>Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	<i>Teab Eesti metsade peamisi puuliike.</i>
<i>Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.</i>	<i>Selgitab metsade tähtsust ja kaitse vajadust.</i>
<i>Metsade tähtsus ja kasutamine.</i>	
<i>Metsade kaitse.</i>	
Soo	
<i>Soode paiknemine ja teke.</i>	<i>Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.</i>
<i>Madalsoo ja raba.</i>	
<i>Elutingimused soos.</i>	
<i>Soode elustik; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</i>	<i>Iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas.</i>
<i>Soode tähtsus.</i>	<i>Koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).</i>
<i>Turba kasutamine.</i>	<i>Selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust</i>
LOODUS- JA KESKKONNAKAITSE EESTIS	
<i>Inimesemõju keskkonnale.</i>	<i>Kirjeldab inimtegevuse (tööstus, transport, olme) tagajärjel tekkinud saasteainete</i>
<i>Looduskaitse Eestis: eri tasandid, kaitsealused</i>	

<i>objektid ja kaitsealad.</i>	<i>negatiivset mõju loodusele.</i>
<i>Bioloogilise mitmekesisuse kaitse.</i>	<i>Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.</i>
<i>Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel.</i>	<i>Selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta.</i>
<i>Jäätmekäitlus.</i>	
<i>Säästev tarbimine (sh individuaalne loodussäästlik käitumine).</i>	<i>Iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas.</i> <i>Selgitab keskkonnakaitse vajalikkust.</i> <i>Põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi.</i>

8. klass

- *Leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile;*
- *iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist, nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele;*
- *rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses;*
- *eristab õpitud aineid/materjale ja kirjeldab nende omadusi; toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus;*
- *viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires);*
- *nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid;*
- *kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;*
- *mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine;*
- *kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.*

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
MÕÕTMINE JA HINDAMINE	
<i>Kehade suuruse(pikkuse, laiuse, paksuse jne) ja nende vaheliste kauguste hindamine.</i>	<i>Hindab kehade mõõtmeid ja vahemaid;</i>
<i>Mõõtmine eri viisidel (käega seotud mõõtühikute, sammude jms ja mõõteriistade</i>	

<i>abil).</i>	
<i>Mõõtühikute teisendamine.</i>	
AINED JA SEGUD	
<i>Ained ja materjalid, nende omadused.</i>	<i>Kirjeldab õpitud ainete/materjalide omadusi.</i>
<i>Ained koosnevad osakestest.</i>	<i>Toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Liht- ja liitained (nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi, süsihappegaas) ning nende sümbolid.</i>	<i>Kirjeldab lahuse valmistamist.</i>
<i>Keemiline reaktsioon – uute ainete tekke protsess.</i>	<i>Toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamisest igapäevaelust.</i>
<i>Puhas aine; ainete segu.</i>	<i>Toob näiteid igapäevaelus (nt toiduvalmistamisel) kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest.</i>
<i>Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud.</i>	
<i>Happed, alused ja soolad igapäevaelus; ohutu ja keskkonnasäästlik kasutamine.</i>	
<i>Looduslikud happelised ained, happelihmad.</i>	
LIIKUMINE JA JÕUD	
<i>Mehaaniline liikumine.</i>	<i>Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).</i>
<i>Ühtlane ja mitteühtlane liikumine.</i>	
<i>Trajektoor.</i>	<i>Mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine;</i>
<i>Taevakehade liikumine: pöörlemine, tiirlemine.</i>	<i>Mõõdab keha poolt läbitud teepikkust ja liikumise aega.</i>
<i>Teepikkuse ja aja mõõtmine.</i>	<i>Nimetab kiiruse mõõteriista.</i>
<i>Mõõtühikute teisendamine.</i>	<i>Teisendab õpetaja abiga kiiruse ühikuid (km/h → m/s).</i>
<i>Kiiruse mõõtmine ja arvutamine.</i>	
<i>Jõud ja kehade liikumine.</i>	<i>Kirjeldab öö ja päeva vaheldumise katset ja seostab katset Päikese ja Maaga.</i>
<i>Jõu mõõtmine.</i>	<i>Kirjeldab (näitab katsega)</i>
<i>Liikumine ja jõud looduses ja tehnikas.</i>	<i>Kuu tiirlemist ümber Maa (tiirlemisel on Kuu kogu aja pööratud ühe poolega Maa poole).</i>
KEHADE VASTASTIKMÕJU	
<i>Keha mass, massi mõõtmine, mõõtühikute teisendamine.</i>	<i>Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).</i>
<i>Raskus, raskusjõud.</i>	<i>Mõõdab keha massi, teisendab mõõtühikuid: kg→g ja vastupidi.</i>
<i>Hõõrdumine, hõõrdejõud.</i>	

<i>Kehade elastsus ja plastsus; deformeerimine, elastsusjõud.</i>	<i>Toob näiteid kehade hõõrdumise kohta ja põhjendab, miks liikuvad kehad jäävad seisma.</i>
<i>Vastastikmõju esinemine looduses: Päikesesüsteem, gravitatsioon.</i>	<i>Toob näiteid elastsetest ja plastsetest kehadest.</i> <i>Mõõdab jõudu.</i> <i>Kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust.</i> <i>Kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.</i> <i>Kirjeldab õpetaja toel kahe keha vastastikmõju.</i>
MEHAANILINE TÖÖ JA ENERGIA	
<i>Töö.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i> <i>Toob näiteid mehaanilise töö tegemisest.</i> <i>Toob näiteid olmes kasutatavatest lihtmehhanismidest; näitab kuidas nendega saab võitu jõus.</i>
<i>Võimsus.</i>	
<i>Energia, energia muunduvus ja jäävus, energia levimine lainena.</i>	
<i>Lihtmehhanism, lihtmehhanismide kasutamine.</i>	
VALGUS JA SELLE SIRGJOONELINE LEVIMINE	
<i>Valgusallikas.</i>	<i>Nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid.</i> <i>Valib eluruumi sobiva valgusallika ja põhjendab oma valikut.</i> <i>Teab, et Päike on täht.</i> <i>Loetleb spektri värvusi.</i>
<i>Päike, tähed kui valgusallikad; galaktikad.</i>	
<i>Astronoomia; maailmaruumi uurimise võimalused.</i>	
<i>Valgus kui liitvalgus; spekter.</i>	
<i>Valgusevärvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas.</i>	
<i>Valguse sirgjooneline levimine.</i>	
<i>Valguse kiirus.</i>	
<i>Vari.</i>	
<i>Varjutused.</i>	
ORGANISMIDE RÜHMAD	
<i>Taimed.</i>	<i>Rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses.</i>
<i>Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse</i>	

<i>põhijooned.</i>	<i>Võrdleb abivahendite toel eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust.</i>
<i>Taimede osa looduses ja inimtegevuses.</i>	
<i>Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed.</i>	<i>Selgitab õpetaja abiga taimede osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.</i>
<i>Õistaimede organid ja nende ülesanded.</i>	<i>Selgitab õpetaja abiga seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.</i>
<i>Fotosüntees.</i>	
<i>Õistaimede paljunemine ja levimisviisid.</i>	<i>Selgitab õpetaja abiga selgrootute loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid.</i>
Seened.	
<i>Seente mitmekesisus (kübar-, hallitus- ja pärmseened): nende välisehituse põhijooned.</i>	<i>Väärtustab taimi, seeni, samblikke ja selgrootuid loomi eluslooduse oluliste osadena.</i>
<i>Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos.</i>	
<i>Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine.</i>	
<i>Seente osa looduses ja inimtegevuses.</i>	
Samblikud.	
<i>Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm.</i>	
<i>Samblike osa looduses ning inimtegevuses.</i>	
Loomad.	
<i>Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.</i>	
Selgrootud loomad.	
<i>Usside, limuste, lüljalgsete peamised välistunnused (sh võrdlus selgroogsetega), levik ning tähtsus looduses ja nimese elus.</i>	
<i>Selgrootute loomade hingamine.</i>	
<i>Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid.</i>	
<i>Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahksugulisus.</i>	
<i>Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel.</i>	
<i>Inimeseparasiidid.</i>	
<i>Peremeesorganismi ja vaheperemehe</i>	

<i>vaheldumine usside arengus.</i>	
MAA GLOOBUSEL JA KAARTIDEL	
<i>Maa kujutamine gloobusel ja kaardil: poolkerad, ekvaator, poolused kaardivõrk.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest. Näitab kaardil ja nimetab õpitud objekte ja piirkondi, kannab need kontuurkaardile.</i>
<i>Kaartide mitmekesisus (sh interaktiivsed kaardid).</i>	<i>Mõõdab vahemaid looduses sammude ja/või mõõtmisvahendite abil.</i>
<i>Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil.</i>	<i>Mõõdab vahemaid kaardil mõõtkava abil.</i>
<i>Maailmameri ja selle osad.</i>	<i>Määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades.</i>
<i>Mandrid; suuremad riigid.</i>	
<i>Ajavööndid.</i>	
MAAKERA LOODUSVÖÖNDID	
<i>Jäävöönd.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.</i>
<i>Tundra.</i>	<i>Näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.</i>
<i>Parasvöötme okas- ja lehtmets.</i>	<i>Iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist.</i>
<i>Parasvöötme rohtla.</i>	
<i>Vahemereline põõsastik ja mets.</i>	<i>Nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.</i>
<i>Kõrb.</i>	
<i>Savann.</i>	
<i>Ekvatoriaalne vihmamets.</i>	
<i>Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. (Loodusvööndid ja nende paiknemine (iseloomustamine kaardi abil), looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed.</i>	
<i>Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.)</i>	
MAAVARAD	
<i>Kivimid ja nende teke.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.</i>
<i>Maavarad Eestis ja Euroopas.</i>	<i>Näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile. Tunneb looduses ja pildil ära ning iseloomustab liiva, kruusa, savi, graniidi, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kvisiöe.</i>

	<i>Toob näiteid õpitud maavarade kasutamise kohta.</i>
TUNTUMAD METALLID	
<i>Metallimaakidest metallide sulatamine.</i>	<i>Toob näiteid metallide ja nende sulamite kasutamise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Metallid igapäevaelus, metallide iseloomulikud omadused.</i>	
<i>Metallide sulamid igapäevaelus.</i>	
<i>Metallid ja mittemetallid.</i>	
<i>Metallide korrosioon (raua näitel).</i>	

9. klass

- *Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (plaani toel) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;*
- *eristab ja nimetab joonisele/mudelile toetudes inimkeha elundeid-elundkondi ning kirjeldab nende funktsioone;*
- *teab ja väärtustab tervisliku eluviisi põhimõtteid;*
- *demonstreerib õpituatsioonis peamisi esmaabivõtteid;*
- *kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;*
- *kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu;*
- *toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus; mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid;*
- *toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;*
- *mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.*

Õppesisu	Täpsustatud õpitulemused
INIMESE ORGANISM	
<i>Rakud, koed, elundid.</i>	<i>Selgitab naha ülesandeid.</i>
<i>Rakud: üherakulised ja hulkraksed elusolendid.</i>	<i>Teab ja väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi.</i>

<i>Inimese rakud, koed ja elundid.</i>	<i>Nimetab joonisel/mudelil inimese skeleti peamisi luid ja lihaseid.</i>
<i>Elundkondade põhiülesanded.</i>	<i>Selgitab luude ja lihaste ülesandeid.</i>
<i>Naha ehitus ja ülesanded.</i>	<i>Peab tähtsaks enda tervislikku treenimist.</i>
<i>Hügieeninõuded naha hooldamisel.</i>	<i>Selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral.</i>
Luud ja lihased.	<i>Selgitab jooniste ja skeemide alusel vereringe-elundkonna talitlust.</i>
<i>Luustiku osad, luustiku ja lihaste talitluse põhiülesanded.</i>	<i>Teab ja väärtustab HIV-iga nakatumist vältivaid tervislikke eluviise.</i>
<i>Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Esmaabi luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral.</i>	<i>Teab ja väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi. Selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid verejooksude korral.</i>
Vereringe.	<i>Selgitab hingamiselundkonna jooniste/skeemide alusel hingamise olemust.</i>
<i>Südame ehitus ja talitlus.</i>	<i>Teab hingamiselundite levinumate haiguse tekkepõhjusti ja haiguste vältimise võimalusi.</i>
<i>Veri, vere liikumine organismis.</i>	<i>Demonstreerib kunstliku hingamise võtteid.</i>
<i>Vere osa organismi immuunsüsteemis.</i>	<i>Suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse.</i>
<i>Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus.</i>	<i>Võrdlebjoonistealusel naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust.</i>
<i>Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel.</i>	<i>Selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi.</i>
<i>Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS.</i>	<i>Väärtustab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu.</i>
<i>Treeningu mõju vereringeelundkonnale.</i>	<i>Teab erinevate rasestumisvastaseid meetodeid ja hindab nende sobivust raseduse vältimiseks.</i>
<i>Inimesesagedasemad südame- ja veresoonkonna haigused, nende tekkepõhjused.</i>	<i>Selgitab närvisüsteemi põhiülesandeid.</i>
<i>Esmaabi verejooksude korral.</i>	<i>Suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse.</i>
<i>Doonorlus, veregrupid.</i>	<i>Selgitab jooniste/mudelite toel erinevate meeltega seotud organite ehitust ning talitlust.</i>
Seedimine ja eritamine.	
<i>Inimese seede-elundkonna ehitus ja talitlus.</i>	
<i>Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid.</i>	
<i>Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed.</i>	
<i>Neerude üldine tööpõhimõte.</i>	
<i>Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesüsteemid.</i>	
Hingamine.	
<i>Inimesehingamiselundkonna ehitus ja talitlus.</i>	
<i>Treeningu mõju hingamiselundkonnale.</i>	

<i>Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine.</i>	<i>Teab ja väärtustab meeleelundeid säästva eluviisi põhimõtteid.</i>
<i>Esmaabi: kunstlik hingamine.</i>	
<i>Paljunemine ja areng.</i>	
<i>Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus.</i>	
<i>Muna- ja seemnerakkude küpsemine.</i>	
<i>Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused.</i>	
<i>Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus.</i>	
<i>Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid.</i>	
<i>Inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.</i>	
<i>Talitluste regulatsioon.</i>	
<i>Närvisüsteemi ehitus ning ülesanded, tervishoid.</i>	
<i>Refleksikaare ehitus ja talitus (arvutimudeli abil).</i>	
<i>Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded.</i>	
<i>Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel.</i>	
<i>Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.</i>	
<i>Infovahetus väliskeskkonnaga.</i>	
<i>Silma ehitus ja talitus.</i>	
<i>Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine.</i>	
<i>Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega.</i>	
<i>Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine.</i>	
<i>Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.</i>	
<i>VALGUSE PEEGELDUMINE JA MURDUMINE</i>	
<i>Valguse peegeldumise nähtus; peegeldumine peegel- ja mattpinnalt.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid</i>

<i>Esemete nägemine.</i>	<i>nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Kuu faaside teke.</i>	<i>Kirjeldab katse toel valguse peegeldumist peegelpinnalt ja mattpinnalt.</i>
<i>Tasapeeglite, kumer- ja nõguspeeglite kasutamine.</i>	<i>Põhjustab katse toel Kuu faase.</i>
<i>Valguse murdumise nähtus.</i>	<i>Kirjeldab katse toel valguse murdumist prisma või läätses.</i>
<i>Prisma, kumer ja nõgus lääts; nende kasutamine optilistes seadmetes (luup, binokkel, fotoaparaat, mikroskoop jms).</i>	<i>Nimetab erineva kujuga peeglite kasutusvaldkondi.</i>
<i>Kaug- ja lühinägelikkus, prillid.</i>	<i>Nimetab läätsede kasutusvaldkondi.</i>
<i>Kehade värvus.</i>	<i>Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, kas antud prillid on pluss(läätsedega)klaasidega või miinus(läätsedega)klaasidega.</i>
<i>Valguse neeldumine, valgusfilter.</i>	<i>Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, milliseid värvilisi valgusi antud valgusfilter läbi laseb.</i>
VÕNKUMINE JA LAINE	
<i>Võnkumine; võnkumise amplituud, periood, sagedus.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Võnkumise levimine - laine.</i>	<i>Toob võnkuvate kehade näiteid.</i>
<i>Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos.</i>	<i>Võrdleb õpetaja toel kehade võnkumisi, kasutades amplituudi, perioodi ning sageduse mõisteid.</i>
<i>Heli valgus.</i>	<i>Toob heliallikate näiteid.</i>
<i>Elusorganismide hääleaparaat; abiteenused (hambaravi, logopeed).</i>	<i>Võrdleb nais- ja meeshäält (kõrgem-madalam).</i>
<i>Müra ja müraaitse.</i>	<i>Teab, et väga valju muusika kuulamine kahjustab kuulmist.</i>
<i>Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.</i>	
RÕHUMISJÕUD	
<i>Rõhk, õhurõhk; manomeeter, baromeeter.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Üleslükkejõud.</i>	
<i>Kehade ujumine.</i>	<i>Kirjeldab rõhu muutmise võimalusi.</i>
	<i>Toob näiteid ujuvate kehade kohta.</i>
	<i>Esitab hüpoteesi keha ujuvuse kohta vees ja kontrollib hüpoteesi katseliselt.</i>
<i>Rõhu avaldumine looduses ja arvestamine</i>	<i>Kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb</i>

<i>tehnikas.</i>	<i>ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu. Mõõdab manomeetriga õhurõhku sõiduki rehvis. Teeb otsustuse rõhu vastavusest ettenähtud väärtusele.</i>
ELEKTRIÕPETUS	
<i>Kodune vooluvõrk: vooluallikad, vooluring.</i>	<i>Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.</i>
<i>Lühis, kaitsmed.</i>	<i>Kirjeldab õpetaja toel klassi vooluvõrku.</i>
<i>Kaitsemaandus.</i>	<i>Kirjeldab elektritarvitit sildiammete põhjal (ohutustähised, toitepinge, võimsus).</i>
<i>Elektrivoolu töö ja võimsus: elektrienergia arvesti.</i>	<i>Toob näiteid olukordadest, kus tarviti juhe peab omama kaitsemaandust.</i>
<i>Elektritarvitid koduses majapidamises, elektriohutus, säästlikkus.</i>	<i>Võrdleb õpetaja toel elektrilisi valgusallikaid säästlikkuse seisukohast.</i>
MAGNETNÄHTUSED	
<i>Püsimagnet.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Magnetväli.</i>	<i>Kirjeldab magnetite vastastikmõju.</i>
<i>Magnetnähtused looduses ja tehnikas.</i>	<i>Toob näiteid magnetite kasutamisest.</i>
<i>Elektromagnet.</i>	<i>Kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu.</i>
<i>Elektromagnetkiirgus: kiirgusallikad meie igapäevaelus, kiirguse mõju inimese tervisele.</i>	
KEEMIA IGAPÄEVAELUS	
<i>Toiduainete koostis.</i>	<i>Toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus.</i>
<i>Eluks vajalikud süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis.</i>	<i>Mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid.</i>
<i>Kütused.</i>	<i>Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust.</i>
<i>Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained.</i>	
<i>Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded.</i>	<i>Kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.</i>
<i>Keemia ja elukeskkond</i>	
MAAILM	
<i>Mandrid, maailmajaod, suuremad riigid, pealinnad maailma poliitilisel kaardil: asukoht, geograafilised koordinaadid.</i>	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning</i>

<i>Erinevad rassid ja rahvad.</i>	<i>keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta. Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
EUROOPA JA EESTI	
Rahvastik, asustus.	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta. Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine.</i>	
<i>Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid.</i>	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi objekte/piirkondi.</i>
<i>Ränded ja nende põhjused.</i>	
<i>Rahvuslik koosseis.</i>	<i>Toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonnaja inimtegevusevaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Rahvastiku paiknemine.</i>	
<i>Linnastumise põhjused.</i>	<i>Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.</i>
<i>Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed keskkonnaprobleemid.</i>	
Majandus.	<i>Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust.</i>
<i>Euroopa ja Eesti majandusressursid, tööstusharud.</i>	
<i>Eesti energiamajandus, põlevkivi kasutamine (elektri tootmine ja transportimine kasutajateni) ja keskkonnaprobleemid.</i>	<i>Kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi. Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta.</i>
<i>Euroopa energiamajandus energiaprobleemid.</i>	
<i>Energiaallikad (sh alternatiivenergia), nende kasutamise eelised ja puudused.</i>	<i>Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
Põllumajandus ja toiduainetetööstus.	
<i>Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid.</i>	<i>Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetetööstus Euroopas.</i>	
<i>Eesti põllumajandus ja toiduainetetööstus.</i>	<i>Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.</i>	
Teenindus.	<i>Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Teenindus ja selle jaotumine.</i>	
<i>Turism ja selle liigid.</i>	
<i>Eesti turismimajandus; peamised</i>	

<i>vaatamisväärsused kodulinnas või -maakonnas</i>	
<i>Euroopa peamised vaatamisväärsused.</i>	
<i>Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid.</i>	
<i>Transpordiliigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol.</i>	
<i>Eesti transport.</i>	
<i>Euroopa peamised transpordikoridorid.</i>	
REISISIHT EUROOPA	
<i>Ühe valitud riigi iseloomustamine: üldandmed geograafiline asend, loodus, rahvastiku majandus tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid.</i>	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta.</i>
<i>Transpordivõimalused sellesse riiki.</i>	
<i>Paiknemine, maavarad, majandus. tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid.</i>	<i>Esitab teavet kaaslastele.</i>
<i>Transpordivõimalused sellesse riiki.</i>	
<i>Tervise- ja turvalisuse riskid jms.</i>	

AJALUGU

Ajalooõpetuse kaudu toetatakse õpilase suutlikkust teha valikuid ja mõista oma vastutust ühiskonna ees.

Ajaloo **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- tajub aja kulgu ja oma elu lugu läbi põlvkondliku järjepidevus;
- teadvustab sotsiaalse ja looduskeskkonna muutumist ajas;
- teab oluliste ajalooliste sündmuste põhifakte (mis?, kus?, millal?);
- mõistab sündmustevahelisi ajalisi ning põhjus-tagajärg-seoseid;
- teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- teab lugusid oma tuttavate täiskasvanute elust;
- omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja tänapäeva arengusuundadest;
- teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris;
- aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuure ning on avatud nende tundmaõppimisele;
- leiab infot erinevatest teabeallikatest ja oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust;
- tajub ja tunneb üldinimlikke väärtusi ja moraalinorme;

- tunneb ja järgib jõukohaselt üldisi õigusnorme ning demokraatia põhimõtteid;
- väärtustab Eestit oma kodumaana ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

AJALOO ÕPITULEMUSED

6.klass

- *Tunneb huvi oma perekonnaga seotud minevikusündmuste vastu;*
- *teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud;*
- *tajub mineviku ja oleviku seoseid;*
- *mõistab „põlvkonna“ olemust;*
- *mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest.*

7.klass

- *Nimetab vanaaja olulisemaid kultuurisaavutusi;*
- *selgitab õpitava ajalooperioodiga seostuvaid olulisemaid põhimõisteid;*
- *nimetab tähtsat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg);*
- *selgitab üldisi fakte Eestist ja tema naabermaadest muinas- ning keskajal;*
- *kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust;*
- *nimetab keskaja tähtsamaid leiutisi ja avastusi.*

8. klass

- *Selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste elu-olust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni;*
- *nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu;*
- *iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas;*
- *teab Eesti talurahva vaimuelu ja kultuuri, rahvuslikku ärkamisaega;*
- *teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu;*
- *kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust;*
- *teab teatud ulatuses tuntumaid ajaloolisi isikuid, nende saavutusi;*
- *teab, et inimeste teadmised on arenenud suhtlemises teiste rahvastega;*
- *mõistab sõdade erisust seoses ajaperioodiga;*

- *kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi;*
- *tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid.*

9. klass

- *Tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu;*
- *teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi;*
- *omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;*
- *mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus;*
- *kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi;*
- *nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;*
- *kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;*
- *väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.*

INIMESEÕPETUS

Inimeseõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- *tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise/arenemisega seotud muutusi ja vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);*
- *hoolitseb iseenda ja kaaslaste tervise eest (isiklik ja pere hügieen, tervislikud eluviisid, esmaabi); väldib ennast ja teisi kahjustavat käitumist;*
- *märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;*
- *hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;*
- *otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;*
- *tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;*
- *järgib olmesuhtlemiseks vajalikke sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti;*
- *tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi.*

INIMESEÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

MINA JA MEIE

- *Nimetab oma lemmiktegevusi küsimuste toel;*
- *kirjeldab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdede-vendade ja vanemate nimesid;*
- *vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;*
- *osaleb ühistes (õppe)mängudes ja suudab meelde tuletamisel mängureeglitest kinni pidada;*
- *hindab kaaslaste tegevusi meeldib / ei meeldi-tasandil ning õppesituatsioonis õige / vale tasandil;*
- *teretab klassi sisenemisel;*
- *eristab piltidel peo-, töö- ja spordiriietust;*
- *valib õpituatsioonis leppimiseks ja vabandamiseks sobivad repliid.*

MINA JA TERVIS

- *Hoolitseb isikliku välimuse ja hügieeni eest (kammib juukseid, peseb käsi ja hambaid, kasutab tualetti);*
- *eristab ja nimetab praktilise tegevuse käigus erinevat tüüpi roogasid;*
- *käitub söögilauas viisakalt ja arvestab teistega.*

MINA JA PERE

- *Väärtustab kodu ja perekonda;*
- *kirjeldab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;*
- *teab oma kohustusi kodus;*
- *nimetab oma pereliikmed ja teab nende nimesid.*

MINA JA MINU KODU

- *Kirjeldab õpetaja küsimustele toetudes oma kodu ja klassiruumi;*
- *väärtustab Eestimaad oma kodumaana;*
- *teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.*

MINA JA AEG

- *Nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses.*

MINA JA ASJAD

- *Märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu;*

- teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;
- korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust.

MINA JA TURVALISUS

- Teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;
- kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda;
- teab peast oma täiskasvanud pereliikme telefoninumbrit;
- demonstreerib õpituatsioonis täiskasvanu poole pöördumist eksimise korral.

2. klass

MINA JA MEIE

- Tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab;
- teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi;
- alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides;
- kutsub õpetaja suunamisel kaaslasi tuttavat (õppe)mängu mängima, valib ja jagab rolle ning mänguasju;
- nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);
- hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib /ei meeldi tasandil;
- tunneb ära situatsiooni, kus kedagi kiusatakse;
- demonstreerib õpituatsioonis vabandamist ja sellele positiivset vastust;
- teab koolitöötajate ameteid.

MINA JA TERVIS

- Kirjeldab ja järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus, nohu/köha korral (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);
- kirjeldab pildile toetudes hammaste tervishoidu;
- väärtustab liikumist ja aktiivseid tegevusi oma päevakavas;
- nimetab illustratsioonidele toetudes vajalikke toidukordi ja tervisele kasulikke toite;
- käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust).

MINA JA PERE

- Kirjeldab üksteisega arvestamise võimalusi peres;

- selgitab lähemaid sugulussuhteid;
- teab oma vanemate ameteid.

MINA JA MINU KODU

- Teab peast oma aadressi;
- kirjeldab ja väärtustab oma kodu;
- kirjeldab pildile toetudes tähtsamate pühade tähistamist.

MINA JA AEG

- Määrab aega täistundides;
- kirjeldab ja väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimiseallikaks;
- kirjeldab piltidele toetudes oma päevakava.

MINA JA ASJAD

- Eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta;
- väärtustab ausust asjade jagamisel;
- kirjeldab erinevaid võimalusi kodust kooli jõudmiseks;
- käitub tänaval ja liiklusvahendis viisakalt;
- demonstreerib õpituatsioonis viisakat telefonivestlust.

MINA JA TURVALISUS

- Teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega;
- suhtlemisel, oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks;
- kirjeldab pildile toetudes õnnetusi vältivat käitumist;
- demonstreerib õpituatsioonis käitumist võõraste inimestega;
- demonstreerib õpituatsioonis käitumist võõras ümbruses.

3. klass

KÄITUMINE JA SUHTLEMINE

- Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja mille poolest erineb teistest;
- väärtustab iseennast ja teisi;
- alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);
- hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib/ei meeldi-tasandil.

INIMENE JA TERVIS

- *Nimetab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise võimalusi – vahendeid ja vajalikkust;*
- *kirjeldab tervet ja haiget inimest;*
- *teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;*
- *teadvustab oma enesetunnet ja teavitab sellest kaaslasi;*
- *kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport.*

INIMENE JA PEREKOND

- *Kirjeldab oma perekonda: pere suurus, andmed pereliikmete kohta (nimi, vanus, tegevus);*
- *kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad;*
- *väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres;*
- *nimetab oma kohustusi peres.*

INIMENE JA KODUMAA

- *Tunneb Eestimaa sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);*
- *väärtustab Eestit – oma kodumaad;*
- *jutustab oma ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel (5–6 lauset).*

INIMENE JA AEG

- *Kirjeldab aastaegadest sõltuvaid ohtusid ning nende vältimise võimalusi;*
- *määrab aega täis- ja pooltundides;*
- *kirjeldab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.*

MINA JA TURVALISUS

- *Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu teesihtpunkti;*
- *palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi (sh kasutada telefoni, valida hädaabi numbrit).*

4. klass

KÄITUMINE JA SUHTLEMINE

- *Nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;*
- *väärtustab iseennast ja teisi, väärtustab oma soolist kuuluvust;*
- *analüüsib ühistes vestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning*

emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;

- *kirjeldab, kuidas leida ja hoida sõpru;*
- *planeerib koostegevuses klassiõhtu;*
- *osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade);*
- *jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;*
- *tunneb õpituatsioonis konfliktsituatsiooni ning mõistab, millistel juhtudel on vajalik sellest täiskasvanule/õpetajale teatada.*

INIMENE JA TERVIS

- *Kirjeldab õpilase tervist tugevdavate ja nõrgestavate tegurite ja harjumuste mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;*
- *eristab, millised toidud on tervisele kasulikud;*
- *kirjeldab esmaseid ravivõtteid külmetuse korral;*
- *demonstreerib õpituatsioonis esmaabi lihtsamate vigastuste puhul.*

PEREKOND JA KODUKOHT

- *Nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;*
- *väärtustab oma kodukohta, nimetab kodukoha rikkusi ja tunneb ära sümbolid;*
- *hoiab koolis ning kodus puhtust ja korda;*
- *kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas.*

INIMENE JA AEG

- *Määrab aega veerandtunnise täpsusega ning seostab seda tegevustega õpilasepäevakavas;*
- *väärtustab täpsust ja kokkulepetest kinnipidamist.*

INIMENE JA TEAVE

- *Hangib koostegevuses teavet koolistendilt ja ajalehe kuulutustest*

INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD

- *Mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust;*
- *planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist;*
- *kirjutab ja postitab oma lähedasele kirja või postkaardi.*

5. klass

KÄITUMINE JA SUHTLEMINE

- Märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;
- osaleb koostevuses erinevat tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne);
- selgitab, milliseid enda andmeid võib sõpradele või võõrastele avaldada;
- kirjeldab isikuandmete avaldamisega seotud ohtusid;
- kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis;
- kirjeldab plaanile toetudes ning analüüsib ühises vestluses oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumisakte (soovid, tingimused, põhjus, tagajärg);
- demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalda märkamise korral;
- demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalda ohvriks sattumise korral;
- väärtustab suhetes abivajajate abivajajate ning pakub võimalusel oma abi.

INIMENE JA TERVIS

- Selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu;
- kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi ning teab hoolitsemise tagajärgi;
- kirjeldab oma enesetunnet küsimustele toetudes;
- demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põletuse, külmumise ja minestuse korral;
- kirjeldab uimastite (alkoholi ja tubaka) mõju õppimisvõimele ja käitumisele;
- demonstreerib õpituatsioonis uimastite tarvitamisest keeldumist.

PEREKOND JA KODUKOHT

- Võrdleb eluolu maal ja linnas;
- kirjeldab ühistes vestluses oma kodukanti;
- kirjeldab kodukoha traditsioonilisi üritusi;
- kirjeldab ühistes vestluses oma pere traditsioone ja pühade tähistamist.

INIMENE JA AEG

- Määrab aega minutilise täpsusega ning koostab õpetaja abiga endale otstarbeka ajakulutusega päevakava;
- kirjeldab positiivsete harjumuste mõju;
- nimetab mitmekesiseid positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.

INIMENE JA TEAVE

- Leiab saatekavast teda huvitavad saated ning märgib need üles;
- otsib koostevuses teavet pilt-teatmeteosest;
- teadvustab reklaamide eesmärke.

INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD

- *Mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga;*
- *teadvustab oma nõudmiste/soovide sõltuvust vajadustest ja pere sissetulekust;*
- *hindab asjade väärtust nende vajalikkusest lähtuvalt.*

INIMENE, SÄÄSLIKKUS JA TURVALISUS

- *Kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;*
- *nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises;*
- *demonstreerib õpituatsioonis käitumist liiklusõnnetuse korral ja abi kutsumist;*
- *kirjeldab ja teadvustab pürotehnika väärkasutuse ning pommiähvarduse tegemisega kaasnevaid tagajärgi;*
- *peab kinni evakuatsiooni reeglitest.*

6. klass

SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA

- *Märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast käitumist/suhtlemist kohatust käitumisest/suhtlemisest;*
- *võrdleb ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus-tagajärg);*
- *kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist sõltuvaid variatiivseid väljendusviise;*
- *demonstreerib õpituatsioonis isikliku arvamuse sobilikul viisil väljendamist ning keeldumist mittesoovitud tegevustes;*
- *mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist;*
- *kirjeldab konfliktide ennetamise võimalusi suhetes;*
- *selgitab internetisuhtluses esinevaid ohtusid ning oma andmete edastamise põhimõtteid.*

MINA ISE

- *Kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms);*
- *selgitab ühistes vestluses enesehinnangu mõju käitumisele;*
- *väärtustab erinevusi inimeste vahel, on salliv erinevuste suhtes.*

INIMESE TERVIS

- *Omab ettekujutust inimese organismi üldisest ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid;*
- *nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitude hulgast tervisele kasulikke;*
- *selgitab mitmekülgse toitumise olemust;*
- *demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mürgituse ning looma- ja putukahammustuse korral;*
- *kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele.*

INIMESE ARENG

- *Teadvustab ja aktsepteerib murdeeaga seotud muutusi oma organismis ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust;*
- *nimetab kohti, kust leida abi ja vastuseid oma murdeeaga seotud küsimustele.*

INIMESE VÄLIMUS

- *Hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad;*
- *kirjeldab juuste ja küünte hooldamise põhimõtteid ning põhjendab hooldamise vajadust;*
- *demonstreerib õpituatsioonis oma soovide väljendamist teenindajale (juuksurile, kingsepale, keemilises puhastuses).*

INIMENE JA KODU

- *Koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus);*
- *kirjeldab oma kodu ja koduümbrust, juhatab teed enda koju;*
- *koostab kirjaliku küllakutse;*
- *kirjeldab ettevalmistusi, mis on vajalikud külaliste tulekul ning külla minekul;*
- *kirjeldab kodukoha tuntud inimesi nende tegevusalast lähtuvalt;*
- *kirjeldab kodukoha ettevõtete põhilisi valdkondi.*

INIMENE JA TEAVE

- *Hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (Internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid);*
- *oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane;*
- *mõistab telefoni otstarbeka kasutamise vajalikkust.*

INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS

- *Nimetab kodukeemia pakenditel olevate piktogrammide tähendusi, teab kodukeemia väärkasutuse tagajärgi ja nende ennetamise võimalusi;*

- kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral;
- demonstreerib õpituatsioonis esmaste tulekustutusvahendite kasutamist ning abi kutsumist oholukorras.

7.klass

SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA

- Selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele;
- kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms);
- demonstreerib õpituatsioonis konfliktide lahendamise võimalusi;
- oskab teha kaaslastele (sh vastassugupoole esindajatele) ettepanekuid ning vastata positiivsetele/negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalnorme ja käitumisetiketti arvestades;
- väärtustab lähisuhetes hoolivust, abistamist ja lugupidamist;
- mõistab seksuaalse arengu individuaalsust ning analüüsib enda asetust seksuaalsuse trepil;
- kirjeldab, kuidas lähisuhetes läbi ühise ajaveetmise väljendada oma tundeid;
- mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust;
- mõistab oma õigust keelduda seksuaalsuhetest, demonstreerib õpituatsioonis ebasoovitavast seksuaalkäitumisest keeldumist ja käitumist seksuaalse ahistamise korral;
- nimetab noortele mõeldud nõustamisteenuseid (lähim nõustamiskabinet, internetileheküljed, perearst, kooli sotsiaaltöötaja jne).

MINA ISE

- Teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi;
- kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms);
- selgitab enesehinnangu mõju inimese mõtlemisele ja käitumisele, kirjeldab enesehinnangu toetamise võimalusi.

MINU TERVIS

- Kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, rahvameditsiin, arstiabi);
- analüüsib oma nädala toitumise, vaba aja tegevuste (sh füüsilise aktiivsuse) kava;
- demonstreerib õpituatsioonis arsti poole pöördumist;
- kirjeldab põhilisi nakkushaiguste levimise ja vältimise viise;
- kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mao- ja puugihammustuse korral;
- kirjeldab uimastite tarvitamise enamlevinud põhjuseid noortel;
- oskab uimastitega seotud situatsioonides ütelda „ei” ning vajaduse korral abi kutsuda.

KODU JA KODUKOHT

- Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse;
- koostab kodu korrashoiu ja vaba aja sisustamisega seotud tegevuste plaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine);
- kirjeldab vaba aja mitmekülgse veetmise võimalusi kodukohas;
- koostab matka või ekskursiooni plaani ning tutvustab seda kaaslastele;
- koostab peo (sünnipäeva, klassiõhtu) tegevuste, sh ettevalmistuse plaani.

INIMENE, AEG JA TEAVE

- Hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning teabetekstidest; edastab plaani abil kaaslastele teavet;
- nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt nüüdisaegseid sideteenuseid (kirjavahetus, telefon, Internet);
- teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni endavõi teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada;
- teadvustab reklaami eesmärke ning demonstreerib õpituatsioonis reklaampakkumisele vastamist (sh keeldumist).

INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA RAHA

- Mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused);
- oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid.

INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS

- Kirjeldab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise;
- kirjeldab erinevate transpordivahendite kasutamise eeliseid ja puudusi reisimisel;
- demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades täpse teabe andmist;
- selgitab, milliste juhtumite korral tuleb pöörduda politseisse.

8. klass

SUHTLEMINE JA KÄITUMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA

- Arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega, saavutab õpituatsioonis õpetaja juhendamisel kokkuleppeid lahkarvamuste korral;
- annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis lahendusi pingelolukordadele; reageerib kohaselt sobimatule käitumisele;
- kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi.

INIMENE JA TERVIS

- Nimetab peremudeleid ja kirjeldab pereliikmete rolli perekonnas;
- väärtustab lähisuhteid, oskab suhet alustada ning teab, kuidas suhteid hoida;
- mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles;
- eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist;
- nimetab, kust leida abi lähisuhteid ja seksuaalsust puudutavates küsimustes;
- selgitab lapsevanemaks saamisega kaasnevat vastutust;
- tegutseb õpituatsioonis koos endast nooremate õpilastega neid abistavalt ja toetavalt.

TERVISE HOIDMINE

- Kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamise eesmärgil arsti poole (vastuvõtt, kojukutse, hädaabi);
- kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid, tervishoiu- ning sotsiaalsüsteemi teenuseid;

- teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega;
- teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- selgitab inimese põhivajadusi elukaare erinevatel etappidel;
- teab ja otsib olulisi infoallikaid terviseteabe ja -abi saamiseks;
- leiab küsimustele toetudes olulise info ravimipakendi teabelehel;
- selgitab kaitsesüstimise mõju ja vajalikkust teatud olukordades.

RISKIKÄITUMISE ENNETAMINE

- Leiab infot nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähikümbruses, toob näiteid vägivallast hoidumise võimaluste kohta;
- kirjeldab, kuidas ja millal pöörduda õiguskaitseorganite poole;
- mõistab uimastite omamise, tarbimise ja levitamise seotud riske ja vastutust;
- selgitab mängurlusega seotud ohtusi.

INIMENE JA VÄLIMUS

- Selgitab riiete hooldusmärkide tähendusi;
- valib olukorrale sobiva riietuse.

INIMENE JA TEAVE

- Hangib teavet teistelt inimestelt ning õpetaja juhendamisel teabeallikatest ja -tekstidest;
- selgitab internetis leiduva teabe varieeruva kvaliteedi põhjusi, mõistab, et kirjutatud ei vasta alati tõele.

INIMENE, ASJAD JA RAHA

- Oskab kasutada lihtsamaid pangateenuseid;
- selgitab ostu- ja toidlustuskoha valiku põhimõtteid;
- laenutab raamatukogust endale huvipakkuvat kirjandust.

KARJÄÄRI PLANEERIMINE

- Teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevusi/nõrkusi;
- nimetab võimetekohase elukutse omandamise võimalusi.

9. klass

SUHTLEMINE JA KÄITUMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA

- *Suhtleb tavaolukorras adekvaatselt (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendusi erinevatele, tunnistab oma eksimusi ja väärkäitumist), reageerib adekvaatselt kohalikele käitumisele enda ja teiste suhtes;*
- *hindab oma ja kaaslaste käitumise otstarbekust tavaolukorras ning vastavastuhisnormidele. Käitub vastavalt;*
- *teab koostöö reegleid ja norme toetavates inimesuhtes ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet.*

INIMENE JA TERVIS

- *Kirjeldab imiku ja väikelapse arendamise tingimusi ning hooldamise võtteid.*

INIMENE JA TEAVE

- *Oskab küsida teavet kaasinimestelt, kasutada teabetekste ja teatmikke.*

INIMENE, ASJAD JA RAHA

- *Kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi.*

KARJÄÄRI PLANEERIMINE

- *Hindab nõustaja suunamisel adekvaatselt oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppevõimalusi ja -tingimusi ning teeb enda jaoks sobivaima karjäärivaliku;*
- *teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;*
- *mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi;*
- *tunneb töötamisel ära inimkaubandusele viitavad märgid, teadvustab ohte ning kirjeldab õiget käitumist inimkaubanduse ohvriks sattumise korral.*

MUUSIKAÕPETUS

Muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- tunneb rõõmu muusitseerimisest;

- omandab muusika kuulamise kogemuse;
- laulab ja esineb pingevalt;
- rikastab oma tundeelu muusikaelamuse kaudu;
- kujundab muusikalist maitset.

MUUSIKAÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

- *Teeb vahet kõrgel ja madalal helil;*
- *teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal;*
- *liigub lihtsa muusika järgi;*
- *tunneb rütmivorme TA, TI-TI, oskab neid kaasa plaksutada;*
- *mängib tuttavatel rütmipillidel õpitud rütme;*
- *kuulab muusikapala rahulikult lõpuni;*
- *tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti;*
- *osaleb õpitud laulumängude mängimisel, hoiab rivi ja sõõri.*

2. klass

- *Tekitab häält õige kehahoiu ja vaba tooniga;*
- *tunneb helipikkusi ja rütmivorme TA, TI-TI, paus (ühelöögiline), mängib õpitud rütme tuttava laulu saateks kaasa;*
- *teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;*
- *eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest;*
- *laulab lihtsama regilaulu kooriosa;*
- *laulab peast kahte lastelaulu;*
- *mõtleb välja tegevusi tuttavates laulumängudes.*

3. klass

- *Teab peast 3-4 lastelaulu;*
- *laulab tuttavat laulu võimalikult selge diktsiooni ja õige kehahoiuga vaikselt/valjusti;*
- *teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu, suudab osaleda nende laulmisesel (mardi-ja kadrilaulud);*

- *tunneb tuttavat laulus ära rütmivältuse TA-A, reageerib sellele keha liikumisega;*
- *tähistab käega viibates kaheosalist taktimõõtu;*
- *tunneb kuulatud muusikapala iseloomu (kurb, rõõmus; aeglane, kiire);*
- *tunneb ära hümni, oskab esimest salmi kaasa laulda;*
- *mängib laulumänge paarides (Nt. „Me lähme rukist löikama“ vm).*

4.klass

- *Laulab peast 5-6 laulu vaba ning kõlava tooniga, selge diktsiooniga, muudab laulmise ajal hääle tugevust;*
- *tunneb 3-osalist taktimõõtu, seostab seda vals'i rütmiga;*
- *teeb vahet marsil ja vals'il, valib õige liikumisviisi;*
- *mõistab terminite valss, orkester, orkestrijuhht tähendust;*
- *tunneb rütmivältust TA-A-A, tunneb selle ära õpitud laulus;*
- *eristab puhkpillide mängu keel- ja löökpillide mängust;*
- *mängib laulumänge, sh paaride vahetusega;*
- *laulab Eesti hümni (laululehelt)*

5. klass

- *Laulab peast 5-6 laulu, laulab vaba ning kõlava tooniga, selge diktsiooniga;*
- *lahendab lihtsamaid rütmiülesandeid 2/4 taktimõõdus;*
- *teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;*
- *tunneb tuttavat laulus ära rütmi TAI-RI, imiteerib seda mingil rütmipillil;*
- *saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes ja muudab oma hääle tugevust vastavalt;*
- *iseloomustab kuulatud muusikat: vaikne, vali, rõõmus, kurb;*
- *teab mõnd Eesti heliloojat, nimetab mõnd lastelaulu;*
- *laulab kaasa Eesti hümni.*

6. klass

- *Tunneb eesti olulisemaid rahvapille (nii välimuse kui kõla järgi), teab nende nimetusi;*
- *laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;*
- *tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;*
- *teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;*
- *eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab häälerühmi kooris;*
- *tunneb õpitud rütmstruktuure lauludes, muusikas;*
- *tunneb ja eristab duur- ja moll-helilaadi kuulmise järgi.*

7. klass

- *Teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil;*
- *tunneb ja võrdleb uuemat ja vanemat rahvalaulu;*
- *tunneb rahvapille, nimetab neid;*
- *tunnetab rõhulist osa $\frac{3}{4}$ taktimõõdus, seostab seda vastavate liigutustega;*
- *nimetab hääle- ja kooriliike;*
- *eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab neid;*
- *teeb muusika kuulamisel vahet kooriliikidel, nimetab neid.*

8. klass

- *Laulab peast 5–6 laulu;*
- *laulab pingevabalt, laulab õige hingamise ja selge diktsiooniga;*
- *tunneb taktimõõte 2/4, 3/4, 4/4, oskab lahendada neis lihtsamaid rütmülesandeid;*
- *tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TI-TIRI, TIRI-TI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause;*
- *on tutvunud viiuli- ja bassivõtmega;*
- *tunneb muusikžanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;*
- *teab pillirühmi sümfooniaorkestris;*
- *on tutvunud tähtnimetustega;*
- *on tuttav nüüdismuusikaga;*
- *tunneb Eesti hümnit ja koolilaulu „Randvere kooli laul”, laulab kaasa;*

- *oskab väikekandlel saata lihtsamaid laule.*

9. klass

- *Laulab pingevabalt tuttavaid lihtsa meloodiaga laule;*
- *nimetab õpitud levinumaid muusikapalu;*
- *on omandanud muusika kuulamise ja musitseerimise kogemuse;*
- *tunneb ja suudab kaasa koputada levinumaid rütmstruktuure (2/4, 3/4, 4/4)*
- *väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;*
- *laulab Eesti hümni ja koolilaulu "Randvere kooli laul";*
- *saadab väikekandlel lihtsamaid laule.*

KUNSTIÕPETUS

Kunstiõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatab ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

KUNSTIÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

- *Tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;*
- *kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil;*
- *valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha;*
- *täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegEVuses, eeskuju ja näidise järgi.*

2. klass

- *Tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;*
- *leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);*
- *kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;*
- *võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;*
- *valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökohta;*
- *täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.*

3. klass

- *Kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;*
- *kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;*
- *märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;*
- *järgib mustri rütmi;*
- *võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis;*
- *korrastab oma töökohta;*
- *täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.*

4. klass

- *Kujutab inimest paigalasendis;*
- *jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri;*
- *segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);*
- *kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga);*
- *voldib paberit eeskuju järgi.*

5. klass

- *Kasutab õpitud tehnikaid kunstitööde loomiseks;*

- kujutab inimest liikumises;
- tõstab oma töödes tegelasi ja objekte esile suuruse, asukoha ja värvi valiku abil;
- väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel;
- võrdleb oma ja kaaslaste töid (leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi);
- osaleb vestlustes rahvuskultuuri ja -kunsti teemadel (kodukandi rahvariided jne).

6.klass

- Kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt;
- arvestab inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel;
- kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta;
- loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta;
- väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool;
- kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum);
- tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika).

7. klass

KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS

- Leiab vaatluse ja võrdluse teel inimese ameti olulisi tunnuseid (keskkond, riietus, töövahendid) ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- kujutab esemeid ruumiliselt valguse ja varju abil;
- loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- modelleerib savist ja mõistab keraamika tähendust;
- toob näiteid keskkonnakaitse võimalustest.

VÄRVUS- KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS

- Segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone;
- leiab värviringi alusel vastandvärvid;

- *teab sümmeetria ja asümmeetria tähendust.*

DISAIN JA KIRJAÕPETUS

- *Teeb kollaaži;*
- *märkab kujunduselemente keskkonnas;*
- *kujundab näidise järgi pakendi või pakkepaberi (karbi voltimine).*

VESTLUSED KUNSTIST

- *Tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika, arhitektuur);*
- *kirjeldab lühidalt kunstiliikide seoseid, toob näiteid;*
- *põhjendab rahvakunstiväärtuste hoidmise vajalikkust;*
- *mõistab originaali reproduktsiooni ja võltsingu tähendust.*

TEHNIKAD JA MATERJALID

- *Modelleerib ühest savitombust;*
- *maalib näidise järgi matkides maalilaadi;*
- *teab erinevaid paljundustehnikaid ja kirjeldab neid õpetaja suunamisel;*
- *võrdleb erinevaid arhitektuuriobjekte ja kirjeldab neid.*

8. klass

- *Leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;*
- *eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada;*
- *kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi;*
- *eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, liikumine);*
- *eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti).*

9.klass

- *Kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja –vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise;*
- *Kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses;*

- Märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu;
- Kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi;
- Väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd).

KEHALINE KASVATUS

Kehalise kasvatuses **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele;
- soovib olla terve ja rühikas;
- valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist sise- ja välitingimustes;
- liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides, teab, kuidas käituda ohuolukordades;
- tunneb sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisoskusi õppima;
- austab sportides oma kaaslast ja keskkonda ning järgib reegleid/võistlusmäärusi;
- omandab ainekavasse kuuluvate spordialade tehnika;
- jälgib oma kehalist vormis olekut;
- tunneb huvi Eestis toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu;
- väärtustab eesti tantsupidude traditsiooni.

I KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED

1. KLASS	2. KLASS	3. KLASS
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>		
<i>Mõistab regulaarse sportimise tähtsust tervisele.</i>	<i>Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisel.</i>	<i>Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ning nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.</i>
<i>Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes.</i>		
<i>Teab tunni reegleid ja ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid.</i>	<i>Peab kinni tunni reeglitest, täidab ohutusnõudeid ja mängureegleid, täidab peamisi hügieeninõudeid.</i>	<i>Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, ja mängureegleid, peab kinni hügieeninõuetest.</i>
<i>Oskab öelda, kas kogetud kehaline koormus oli kerge/raske</i>	<i>Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske).</i>	<i>Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele.</i>
<i>Loetleb spordialasid.</i>	<i>Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.</i>	

Võimlemine		
<i>Oskab rivistuda viirgu ja kolonni ja liikuda järgmistel viisidel: päkk-kõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale.</i>	<i>Oskab liikuda, kasutades rivasammu (P) ja võimlejasammu (T).</i>	
<i>Oskab sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi vahendita ja vahenditega saatelugemise ja muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni saatelugemise saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel.</i>
<i>Sooritab veered kägaras ja sirutatult ning juurdeviivad harjutused turiseisuku ja tireliks.</i>	<i>Sooritab tireli ette, turiseisu ja abistamisega kaldpinnalt tireli taha.</i>	<i>Sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha.</i>
<i>Oskab hüpitsat käsitseda.</i>	<i>Hüpleb hüpitsat ette tiirutades.</i>	<i>Hüpleb hüpitsat ette tiirutades ette 30 sekundit järjest.</i>
Jooks, hüpped, visked		
<i>Jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega.</i>		
<i>Oskab pikemal distantsil arvestada oma jõuvarudega.</i>	<i>Suudab joosta võimetekohase tempoga järjest 5 minutit.</i>	<i>Läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km pikkuse distantsi.</i>
<i>Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes.</i>	<i>Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.</i>	
<i>Oskab palli õigesti hoida ja sooritab palliviske paigalt.</i>	<i>Sooritab palliviske paigalt kahesammulise hoojooksuga.</i>	
<i>Sooritab kaugushüppe paigalt vetruva maandumisega.</i>	<i>Sooritab kaugushüppe paigalt ja oskab hoojooksu.</i>	<i>Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.</i>
Liikumismängud		
<i>Oskab palli ohutult käsitseda. Liigub mängude ajal ohutult.</i>	<i>Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge.</i>	
<i>Tunneb rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja kuulab kohtuniku otsust.</i>	<i>Järgib rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja austab kohtuniku otsust.</i>	<i>Mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.</i>
Suusatamine		
<i>Tutvub paaristõukelise sammuta klassikalise sõiduviisi ja paaristõukelise ühesammulise sõidustiiliga.</i>	<i>Suusatab laugel nõlval kasutades paaristõukelist sammuta klassikalist sõiduviisi ja paaristõukelist ühesammulist sõidustiili.</i>	<i>Suusatab, kasutades paaristõukelise sammuga klassikalist sõiduviisi ja vahelduvtõukelist kahesammulist klassikalist</i>

		sõiduviisi.
<i>Laskub mäest kõrgasendis.</i>	<i>Laskub mäest põhiasendis.</i>	
<i>Läbib järjest suusatades 800 meetrit.</i>	<i>Läbib järjest suusatades 1200 meetrit.</i>	<i>Läbib järjest suusatades 2 kilomeetri pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsti.</i>
Ujumine		
	<i>Hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutuslaseid oskusi.</i>	
	<i>Oskab ujuda, sealhulgas sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis edasi liikuda.</i>	<i>Oskab ujuda, sealhulgas sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis 200 meetrit edasi liikuda.</i>

* Kehtib 2017/18. õppeaastal 1. klassis õpinguid alustanud õpilaste kohta.

II KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED

4. KLASS	5. KLASS	6. KLASS
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>		
<i>Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ja nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.</i>	<i>Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust või liikumisharrastust.</i>	
<i>Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes;</i>	<i>Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete tähtsust ning vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses.</i>	
<i>Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid.</i>	<i>Teab, kuidas vältida liikudes ohuolukordi ja kuidas toimida lihtsamate sporditraumade korral.</i>	<i>Teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral.</i>
<i>Suudab juhendamisel sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega.</i>	<i>Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega, osaleb juhendamisel ülesannete jagamisel ja mängureeglite kokkuleppimisel.</i>	<i>Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; spordib koos kaaslastega, jagades ülesandeid, leppides kokku mängureegleid.</i>
<i>Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise</i>	<i>Oskab sooritada eneseanalüüsi</i>	<i>Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu</i>

<i>võimekuse arendamiseks.</i>	<i>eelmise aasta tulemuste põhjal. Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks.</i>	<i>võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga. Valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid.</i>
<i>Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</i>	<i>Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</i>	
<i>Teab, mida tähendab aus mäng spordis.</i>	<i>Teab ja oskab selgitada, mida tähendab aus mäng spordis.</i>	<i>Märkab ausa mängu reeglid spordis.</i>
<i>Nimetab Eestis toimuvad suurvõistlusi, tuntud Eesti sportlasi ja võistkondi.</i>	<i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvad suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.</i>	<i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi. Teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest ning eesti üld- ja noorte tantsupidudest.</i>
Võimlemine		
<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (16 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (24 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>	<i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel.</i>
<i>Hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal.</i>	<i>Hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.</i>	
<i>Sooritab iluvõimlemise elemente hübitsaga (T).</i>		
<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja tireltõusu rööbaspuudel.</i>	<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel.</i>	
<i>Sooritab erinevaid tasakaaluharjutusi madalal poomil.</i>		<i>Sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P).</i>
<i>Sooritab abistamisel lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kägarhüpe).</i>	<i>Sooritab lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kägarhüpe).</i>	<i>Sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).</i>
Kergejõustik		
<i>Sooritab kiirjooksu püstilähtest stardikäsklustega ning oskab</i>	<i>Sooritab madallähte stardikäsklustega ning oskab</i>	

<i>pendelteatejooksu.</i>	<i>pendelteatejooksu.</i>	
<i>Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kasutab kõrgushüppes üleastumistehnikat.</i>	<i>Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kõrgushüppe üleastumistehnikas.</i>	
<i>Sooritab palliviske paigalt ja nelja sammu hooga.</i>	<i>Sooritab palliviske nelja sammu hooga.</i>	<i>Sooritab hoojooksult palliviske.</i>
<i>Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega.</i>		
<i>Jookseb omas tempos järjest 7 minutit.</i>	<i>Jookseb võimetekohase tempoga järjest 8 minutit.</i>	<i>Jookseb võimetekohase tempoga järjest 9 minutit.</i>
Liikumis- ja sportmängud		
<i>Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.</i>		
<i>Oskab mängida rahvastepalli erinevaid variante, tunneb mängureegleid ja austab kohtuniku otsuseid.</i>		<i>Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.</i>
<i>Sooritab põrgatused takistuste vahelt.</i>	<i>Sooritab korvpalliga põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile.</i>	
<i>Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöödud vastu seina.</i>	<i>Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöödud paarilisega.</i>	<i>Sooritab võrkpallis ülalt- ja altsöödud paarilisega ning alteeest pallingu.</i>
<i>Sooritab jalgpalli siseküljega sööte paarilisega.</i>	<i>Sooritab erinevaid sööte jalgpalliga ning tunneb palli peatamisviise.</i>	<i>Kasutab jalgpallis siseküljega söötu nii paigalt kui liikumiselt ning tunneb erinevaid pallipeatamise viise.</i>
<i>Sooritab kahe kooli poolt valitud sportmängu kontrollharjutusi.</i>	<i>Mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja sooritab õpetaja poolt koostatud kontrollharjutuse.</i>	
Suusatamine		
<i>Suusatab paaristõukelise ühesammulise klassikalise sõiduviisiga. Sooritab vahelduvtõukelist kahesammulist klassikalist sõiduviisi.</i>	<i>Suusatab paaristõukelise ühesammulise klassikalise sõiduviisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise klassikalise sõiduviisiga.</i>	<i>Suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviisiga.</i>
<i>Sooritab laskumise põhiasendis.</i>	<i>Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis.</i>	
<i>Sooritab uisusamppöörde.</i>	<i>Sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde.</i>	
<i>Sooritab teatevahetuse teatesuusatamises.</i>		
<i>Läbib suusatades 2 kilomeetri</i>	<i>Läbib suusatades 2,5 kilomeetri</i>	<i>Läbib järjest suusatades 3</i>

<i>pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>	<i>pikkuse (T) või 4 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>	<i>kilomeetri pikkuse (T) või 5 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.</i>
Orienteerumine		
		<i>Oskab orienteeruda tuttava objekti plaani järgi. Teab esmaseid kompassi kasutamise põhimõtteid.</i>
		<i>Teab 10 põhileppemärki.</i>
		<i>Oskab orienteeruda tuttavate silmapaistvate objektide järgi etteantud piirkonnas.</i>
		<i>Arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi.</i>
		<i>Oskab mängida orienteerumismänge plaani ja kaardiga ning kaardita.</i>

7. klass

TEADAMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST

- Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele;
- järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi;
- liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslas austades ja abistades ning keskkonda säästes;
- oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid;
- osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

VÕIMLEMINE

- Sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni;

- sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;
- sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe).

KERGEJÕUSTIK

- Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe;
- sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kuulitõuke;
- jookseb kiirjooksu stardikäsklustega;
- suudab joosta järjest 1,5 km (T) / 2 km (P).

SPORTMÄNGUD

- Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente;
- mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus;
- mängib kaht õpitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi.

SUUSATAMINE

- Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;
- suusatab uisusamm-sõiduviisiga;
- läbib järjest suusatades 3 km (T) / 4 km (P) distantsti.

8.klass

TEADMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST

- Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele;
- järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi;
- liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasid austades ja abistades ning keskkonda säästes;
- oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisosi ja arendab oma kehalisi võimeid;
- osaleb aktiivselt kehalise kasvatus tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

- teab regulaarse harjutamise tähtsust;
- teab enesekontrollivõtteid;
- oskab arendada oma kehalisi võimeid, valida üldarendavaid harjutusi erinevatele lihasrühmadele õpitu järgi.

ORIENTEERUMINE

- Oskab määrata kompassiga suunda;
- oskab lugeda kaarti ja maastikku;
- tunneb 15 leppemärki;
- läbib orienteerumisraja oma tempoga.

SUUSATAMINE

- Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;
- suusatab uisusamm-sõiduviisiga;
- läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi.

VÕIMLEMINE

- sooritab erinevaid soojendusharjutusi;
- teab vastupidavuse, jõu- ja painduvuse arendamise üldisi harjutusi.

KERGEJÕUSTIK

- suudab joosta järjest 2,5km (T)/ 3,5km (P);

SPORTMÄNGUD

- mängib kaht erinevat sportmängu lihtsustatud reeglitejärgi;
- oskab mängida üht sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt.
- teab regulaarse harjutamise tähtsust;
- teab enesekontrollivõtteid.

9.klass

TEADMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST

- Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele;

- järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi;
- liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasid austades ja abistades ning keskkonda säästes;
- oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisosi ja arendab oma kehalisi võimeid
- osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

VÕIMLEMINE

- Sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni;
- sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;
- sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (P);
- sooritab harjutuskombinatsiooni poomil (T).

KERGEJÕUSTIK

- Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleatustumistehnikas kõrgushüppe;
- sooritab paigalt kuulitõuke;
- jookseb kiirjooksu madallähte stardikäsklustega ning oskab ringteatejooksu;
- jookseb järjest 3km (T) / 4km (P).

SPORTMÄNGUD

- Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente;
- Mängib kaht õpitud sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt.

SUUSATAMINE

- Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;
- suusatab uisusamm-sõiduviisiga;
- oskab üleminekut ühelt sõiduviisilt teisele;
- kasutab erinevaid tõusu- ja laskumisviise;
- läbib järjest suusatades 4 km (T) / 6 km (P) distantsi.

ORIENTEERUMINE

- *Oskab määrata kompassiga suunda;*
- *oskab lugeda kaarti ja maastikku;*
- *tunneb 15 leppemärki;*
- *läbib orienteerumisraja oma tempoga.*

TÖÖÕPETUS

Tööõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- omandab vajalikud oskused ning tööharjumused eluks, võimetele vastavaks tööks ja harrastusteks;
- teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana;
- õpib tundma ning õigesti ja säästlikult kasutama materjale, töö- ja tehnilisi vahendeid;
- õpib töötama suulise ja kirjaliku instruksiooni järgi;
- õpib töötama teksti ja elementaarsete tööjooniste toel;
- omandab õiged tehnoloogilised võtted materjalide töötlemiseks, arvestab töötamisel töötervishoiu ja ohutustehnika nõuetega;
- õpib oma tööd kavandama, plaani järgi sooritama, kontrollima ning hindama;
- arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib töötama üksi ning koos teistega, hindama tööks vajalikke isiksuseomadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, kriitilist meelt;
- õpib hindama tööd ning iseennast teatud elukutse omandamise seisukohalt;
- on võimeline omandama kutseharidust.

TÖÖÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

- *Tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjaljms);*
- *joonistab šablooni abil kujundeid;*
- *rebib paberit eesmärgistatult;*
- *lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid;*
- *liimib paberit;*
- *voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks;*
- *voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid.*

2. klass

- Tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms);
- kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti);
- teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid;
- joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab;
- lõikab õhukest riidet silma järgi;
- kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.

3. klass

- Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel);
- valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega;
- kasutab šablooni;
- kasutab materjali ökonoomselt;
- valmistab voltimise teel lihtsamaid kujundeid;
- mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites;
- lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid paberist, õhemast kartongist ja riidest;
- paneb niiti nõelasilmast läbi;
- tikib eelpistet;
- õmbleb riidele kahe auguga nõöpi;
- torkab naaskliga auke;
- valmistab tähtpäevalisi ruumikaunistusi.

4. klass

- Teeb punumistöid (palmik, järjehoidja);
- lõikab šablooni abil kartongist ja riidest kujundeid;
- teeb meisterdamistöid erinevatest materjalidest;

- paneb niidi nõelasilmast läbi ja teeb sõlme;
- teeb käsitsi lihtõmblust;
- teeb üleloomispistet;
- õmbleb riidele kannaga nõöpi;
- käsitseb heegelnõela;
- heegeldab alg- ja ahelsilmust;
- käsitseb naasklit, haamrit ja naelu;
- kasutab materjali ökonoomselt;
- kaunistab tähtpäevadeks ruumi;
- hindab oma tööd esteetilisest ja praktilisest küljest.

5. klass

KÄSITÖÖ

- Tikib üherealisi pisteid;
- heegeldab alg-, ahel- ja kinnissilmuseid, heegeldab edasi-tagasi ridadena; tunneb heegeldamise ja kudumise õpitud tingmärke;
- määrab varraste ja lõnga omavahelist sobivust;
- koob parem- ja pahempidiseid silmuseid edasi-tagasi ridadena;
- traageldab väljalõigatud detaile;
- õmbleb lihtõmblust, ühekordset palistust ja kahekordset palistust;
- õmbleb riidele kannaga ja kannata nõöpi;
- viimistleb valminud töid (õpetaja abiga).

KODUNDUS

- Koristab klassiruumi ja oma tuba, valib sobivad koristusvahendid;
- hoiab korras oma kooliriided;
- valmistab lihtsamaid toite;
- katab laua vastavalt menüüle;
- täidab elementaarseid lauakombeid;
- kaunistab klassiruumi ja oma kodu tähtpäevadeks.

PUIDUTÖÖ

- Kasutab joonlauda esemete mõõtmisel;
- märgib toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni, ringjooni ja kaari;
- järkab puitliistust etteantud pikkusega detaile;
- saab jõhvsaga, võnksaega ja elektrilise tikksaega kõverjoonelisi kujundeid;
- viimistleb pinda viili ja lihvpaberiga;
- ühendab puitdetaile liim-, kruvi- ja naelliite abil;
- teab puiduliike (leht- ja okaspuit, kõva ja pehme puit);
- kasutab nurgikut ristjoone tõmbamiseks, kasutab saagimisrenni;
- saab jõhv- ja võnksaega vineerist kujundeid.

METALLITÖÖ

- Märgib traadile painutus- või lõikekohta, plekile ringjooni ja täisnurki;
- tükeldab traati, lõikab plekki;
- painutab traati või plekki;
- viimistleb materjali lihvpaberiga.

6. klass

KÄSITÖÖ

- Kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid;
- valib tikkimiseks sobivaid materjale ja töövahendeid;
- tikib kaherealisi pisteid;
- heegeldab ringselt;
- koob ringselt;
- koob sokki;
- käsitseb õmblusmasinat ja õmbleb sellega;
- õmbleb kahekordset palistust ja kahekordset õmblust;
- õmbleb pealeõmmeldud taskut;
- viimistleb erinevates tehnikates töid.

KODUNDUS

- Hoiab korras ning kaunistab kodu;

- *korrastab ja hooldab oma rõivaid;*
- *valib toiduaineid ja valmistab lihtsamaid toite;*
- *teab tervisliku toitumise põhimõtteid;*
- *käitub toitu serveerides ja lauas olles viisakalt.*

PUIDUTÖÖ

- *Märgib ja töötleb baaspindu, rist- ja keeltappi;*
- *kasutab ja nimetab töövahendeid, suruvahendeid (pitskruvi, klamber), käsipuur, puurpink;*
- *puurib avasid akutrelliga ja puurpingil;*
- *ühendab puitdetalle liim-, kruvi- ja tappliitega;*
- *viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab, värvib;*
- *tunneb ära, eristab ja nimetab okaspuust saematerjale (laud, pruss, liist);*
- *virnastab saematerjali;*
- *tunneb ja kirjeldab olulisemaid puidurikkeid;*
- *kasutab puidu liimimisel PVA liimi ja surukruvisid;*
- *seadistab hõõvliit.*

METALLITÖÖ

- *Tunneb ära ja nimetab mõõte- ja märkimisvahendid: joonlaud, rööbits, sirkel, märknõel;*
- *tunneb spiraalpuuri, käsitrelli, puurpingi üldist ehitust ja tööpõhimõtteid;*
- *viimistleb valmistatud esemeid: värvib, lihvimis, peenvillib.*

7. klass

KÄSITÖÖ

- *Kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid;*
- *tikib pinnakattepisteid: mähk-, rist-, narmaspiste tikandid;*
- *tikib lihtpilu;*
- *loeb lihtsamaid heegelskeeme ja koekirju;*
- *heegeldab ääre- ja vahepitse;*
- *koob kahe eri värvi lõngaga;*
- *koob kinnast;*

- käsitseb õmblusmasinat ja õmbleb sellega;
- õmbleb tõmblukk-kinnist, sissevõtteid, töötleb alläärt, õmbleb nõöpauke, trukke, haake;
- vildib lihtsat pilti;
- viimistleb ja hooldab valminud töid.

KODUNDUS

- Kasutab lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel;
- kasutab triikrauda ning pesumasinat;
- hooldab jalatseid;
- valmistab iseseisvalt lihtsamaid toite.

PUIDUTÖÖ

- Tunneb ja kasutab töövahendeid: nurgasaag, viilid, mall;
- teab puidu füüsilisi ja mehhaanilisi omadusi;
- tunneb ära, eristab ja nimetab okaspuust saematerjale (laud, pruss, liist);
- järkab puittoorikust detaile 45° nurga all;
- märgib puittoorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile;
- mõõdab detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga;
- märgib ja töötleb rööptappe;
- puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga;
- saeb kõverjoonelisi kontuure tikksae ja lintsaega;
- kinnitab puittooriku treimiseks treipingi tsentrite vahele ja metalltooriku padrunisse;
- treib puidust silindrilisi ja astmelisi detaile;
- kõrvaldab väiksemaid puidurikkeid lihvimisega;
- valmistab profiil-liistust raami, pildiraami, risttapiga eseme;
- töötleb avasid puurimise teel;
- viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib.

METALLITÖÖ

- Tunneb liime metallpindade ühendamiseks;
- teab liimimise töövõtteid ja ohutusnõudeid;

- *needib paksema lehtmetsa ja liimib;*
- *viilib tasapinda ja töötleb nurki viiliga;*
- *saeb erineva kuju ja paksusega materjali.*

8. klass

KÄSITÖÖ

- *Kavandab käsitööeset, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid;*
- *teeb pilutamise eeltöid ja tikib pilutikandit;*
- *teab voltide ja passede liike;*
- *õmbleb lihtsamaid volte, sirget passet, kraed;*
- *jäljendab mustreid ja kannab need riidele;*
- *heegeldab skeemi järgi;*
- *koob skeemi järgi erinevaid koekirju (palmik, soonik, poolpatent);*
- *valmistab lõngast nõöpi;*
- *käsitseb elektriõmblusmasinat;*
- *viimistleb erinevates tehnikates töid;*
- *parandab riideid.*

KODUNDUS

- *Kasutab otstarbekalt taskuraha;*
- *kujundab oma tuba;*
- *juhindub pakendiinfost;*
- *katab laua olenevalt ürituse eesmärgist;*
- *valib ja kasutab erinevaid puhastusvahendeid;*
- *valmistab toite mitmesugustest algmaterjalidest.*

PUIDUTÖÖ

- *Loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid;*
- *saeb ja hõõveldab detaile puidutöötluspinkidel;*
- *valmistab keeltappi, puurib tapipesasid;*
- *valmistab lihtsamaid mööbliesemeid (taburet, voodi);*

- valmistab ja kasutab puiduseotisi;
- kõrvaldab puidurikkeid korkimisega;
- lõikab ümarpulki lõikepeaga;
- treib keeruka kujuga detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal;
- tunneb sisetreimist, treib ümartappi;
- valmistab kastliiteid, dekoratiivtaldrikuid.

METALLITÖÖ

- Tunneb töövahendeid: keermepuur, keermelõikur, poolümarviil, ümarviil. Oskab neid nimetada ja iseseisvalt valida kasutamiseks.
- puurib avasid puurpingil;
- meiseldab avasid, sooni;
- lõikab profiilmaterjale rauasaega.

9.klass

KÄSITÖÖ

- Valib tikkimiseks, kudumiseks, heegeldamiseks, õmblemiseks vajaliku materjali, lisandid, töövahendid ning õige tehnoloogia;
- jäljendab mustreid ja kannab neid riidele;
- heegeldab skeemi järgi;
- koob kindaid ja sokke;
- koob kirjalist pinda ja lihtsamaid pitsilisi koekirju tingmärkide järgi;
- määrab oma riiete suurusnumbri;
- võtab lõikelehelts lõike, paigutab lõike riidele, lisab õmblusvaru;
- õmbleb lihtsamaid esemeid iseseisvalt;
- kasutab ainealast teabekirjandust;
- loeb ja mõistab valmisriiete etikette, arvestab sellel esitatavat teavet;
- hooldab erinevast materjalist rõivaid;
- hooldab õmblusmasinat.

KODUNDUS

- *Korrastab tuba;*
- *kasutab ja hooldab köögitehnikat;*
- *valmistab toitu, järgides hügieeninõudeid;*
- *oskab end ja oma peret otstarbekalt majandada;*
- *oskab rakendada säästlikke põhimõtteid.*

PUIDUTÖÖ

- *Planeerib puidu töötlemisel oma tegevust ja kontrollib selle tulemusi;*
- *loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses;*
- *mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmed, vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles;*
- *valmistab puidust detaile etteantud mõõtmeid arvesse võttes ja sobivaid puidutöövahendeid kasutades;*
- *viimistleb puitsemeid toonimise, värvimise või lakkimisega;*
- *ühendab puitdetaile liim-, nael-, kruvi-, polt-, pulk- või tapplitega;*
- *remondib, restaureerib või renoveerib lihtsaid mööbliesemeid ja ehituslaudsepa tooteid;*
- *tunneb erinevaid pinnatöötlemise ja –viimistlemise mooduseid, põhilisi puidutöötlemispinke ja oskab neil ohutult töötada;*
- *teeb mööbli pisiremonti;*
- *loeb tööjoonist ja elektriskeemi õpitud oskuste/teadmiste ulatuses, kasutab elektrilisi väikevahendeid;*
- *valmistab juhendi järgi lihtsamaid mööbliesemeid (taburett).*

METALLITÖÖ

- *Tunneb ja kasutab töövahendeid: muhvelahi, nitrolakk, lahused;*
- *puurib avasid elektritrelliga;*
- *teab teraste termilisest töötlemisest: lõõmutamine, normaliseerimine, karastamine, koolutamine;*
- *valmistab seinaplaate kohrutusvasaraga.*

INFORMAATIKA

Informaatika õpetamise eesmärk on arendada õpilaste teabeteadlikkust.

Aine õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- suudab lahendada igapäevaelust tuttavaid probleeme;
- eelistab uuenduslikke tehnoloogiaid ja lahendusi;
- õpib kaasõpilastega koos;
- suudab luua uut teadmust;
- kasutab turvalist veebipõhist töökeskkonda, valib võrgukeskkonnas ohutud käitumisviisid;
- kasutab IKT vahendeid õppeainete õppimisel;
- esitleb oma töid.

INFORMAATIKA ÕPITULEMUSED

5. klass

ARVUTI KÄSITSEMISE PÕHIOSKUSED. MS WINDOWS TÖÖKESKKOND

- *Teab mõisteid ikoon, töölaud;*
- *teab arvutikomplekti põhiosi (arvuti, klaviatuur, hiir, monitor, printer) ja nende otstarvet;*
- *teab levinumate teksti sisestamisel vajalike klaviatuuril olevate sümbolite ja klahvide tähendust;*
- *teab tööakna elemente (tiitelriba, menüüriba, nupuribad, kerimisribad) otstarvet;*
- *lülitab arvutit sisse ja välja;*
- *logib võrguarvutisse sisse ja välja;*
- *kasutab hiirt: klõps, topeltklõps, paremklõps, lohistamine;*
- *käivitab programme (töölaua ja Start-menüü kaudu) ning sulgeda korrektselt programmi;*
- *leiab oma kausta ja oskab seda avada;;*
- *oskab aknaoperatsioone (tööakna nihutamine, peitmine, suuruse muutmine, sulgemine);*
- *oskab töötada mitme aknaga, kasutada stardiriba;*
- *teab õiget keha- ja käteasendit, puhkamise vajalikkust töötamisel arvutiga.*

TEKSTITÖÖTLUS

- *Teab teksti sisestamise reegleid;*
- *loob uue dokumendi ja salvestada selle oma kausta;*
- *avab dokumenti;*

- *sisestab, lisab ja kustutab teksti;*
- *märgistab teksti;*
- *paigutab teksti ja pilte ümber (lõikamine, kopeerimine, kleepimine);*
- *kujundab teksti (kaldkiri, rasvane kiri, allajoonimine, fondid ja nende suurus ning värv);*
- *lisab pilte dokumenti (lõikepildid, kaustast pildifailid) ja paigutab pilte teksti suhtes (ette, taha, tihedalt, nelinurkselt);*
- *lisab pildile raame.*

RASTERGRAAFIKA ELEMENDID. PAINT

- *Teab joonistamisprogrammi Paint otstarvet;*
- *teab nuppude otstarvet tööriistakastis;*
- *loob uue joonistuse ja salvestab joonistuse oma kausta;*
- *avab salvestatud joonistuse oma kaustast;*
- *joonistab jooni (sirged, kõverad), ristkülikuid, ringe, hulknurki (nende piirjoonte ja stiili valik, täitmine värviga);*
- *joonistab vabakäeliste vahenditega;*
- *valib kasutatavat värvi;*
- *lisab pildile teksti;*
- *kustutab vajadusel osa pildist või terve pildi;*
- *teab mõisteid arvutivõrk ja internet;*
- *avada veebilehte aadressit (URL-i) kasutades;*
- *kasutada linke, pöörduda tagasi eelmise vaadeldud lehekülje juurde;*
- *kasutada veebipõhist kirjavahetust (e-kirja lugemine, kirjutamine, vastamine saabunud kirjale, kirja kustutamine);*
- *otsida internetist Google programmiga pilte, neid kopeerida ja salvestada;*
- *oskab Stuudiumisse siseneda, sealt infot leida.*

INTERNET

- *teab mõisteid arvutivõrk ja internet;*
- *avada veebilehte aadressit (URL-i) kasutades;*
- *kasutada linke, pöörduda tagasi eelmise vaadeldud lehekülje juurde;*
- *kasutada veebipõhist kirjavahetust (e-kirja lugemine, kirjutamine, vastamine saabunud kirjale, kirja kustutamine);*
- *otsida internetist Google programmiga pilte, neid kopeerida ja salvestada;*

- *oskab Stuudiumisse siseneda, sealt infot leida.*

6.klass

ARVUTI KÄSITSEMISE PÕHIOSKUSED

- *Teab õiget keha- ja käteasendit, puhkamise vajalikkust töötamisel arvutiga.*

TEKSTITÖÖTLUS

- *Oskab sisestada, lisada ja kustutada teksti, salvestada muutusi;*
- *oskab kasutada tekstiefekte;*
- *paigutab teksti tulpadesse;*
- *teeb loendeid ja nummerdatud liste;*
- *loob tabeli, kujundab selle välimust (lihtsamad võtted);*
- *kasutab vektorgraafika elemente (joonte, ristkülikute, ringide ja teiste objektide joonistamine, kujundamine, objekti pööramine ja suuruse muutmine, teksti ja piltide lisamine)*

INTERNET

- *Leiab avatud veebilehe aadressi;*
- *leiab avatud veebilehelt vajaliku info, orienteerub veebilehel;*
- *järgib Internetisuhtluse reegleid (netikett jututoas, internetiohud)*

7.klass

MS WINDOWS TÖÖKESKKOND, FAILIOPERATSIOONID

- *Tunneb kettaseadmete tähistusi;*
- *kasutab ja korrastab töölauda;*
- *muudab faili ja kausta nime;*
- *loob uusi kaustu;*
- *kasutab erinevaid vaateid kaustades;*
- *kopeerib, lõikab, kustutab faile ja kaustu;*
- *liigub soovitud kettaseadmele või kausta;*
- *kasutab mälupulka, CD seadet, kõvaketast ja võrguketast failide avamiseks ja salvestamiseks;*

- teab tähtsamaid klaviatuuri kiirkorraldusi *Ctrl+S, Ctrl+A, Ctrl+X, Ctrl+C, Ctrl+V, Ctrl+P, Ctrl+N* jt;
- Mõistab ingliskeelsete programmide arvutikäskusid ning vajadusel kasutab tõlget.

ESITLUSED

- Teab esitlusprogrammide otstarvet;
- loob uue esitluse, salvestab esitlust, avab salvestatud esitluse;
- valib sobiva slaidi paigutuse;
- kujundab teksti (eri stiilide ja kirjasuuruste kasutamine, rasvane, kald- ja allajoonitud kiri, loetelud);
- lisab pilte, diagramme ja tabelleid;
- lisab, kopeerib ja kustutab slaide;
- kasutab vektorgraafika elemente esitluses (joonte, ristkülikute, ringide ja teiste objektide joonistamine, erinevate värvide kasutamine, objekti pööramine ja suuruse muutmine, objektide grupeerimine; tekstikasti lisamine);
- kujundab slaidile tausta.

INTERNET

- Teab levinumaid otsingumootoreid (Google, Bing, Yahoo);
- kasutab otsingumootorit ja kataloogi info leidmiseks;
- kopeerib linki, leheküljel olevat teksti ja pilti tekstidokumenti;
- leiab Internetist infot, hindab seda;
- lisab veebilehti Lemmikute kausta;
- kasutab veebipõhist kirjavahetust (kirjaga kaasapandud faili salvestamine oma kausta, faili lisamine kirjale);
- teab arvutiviiruste levimisviise ning kuidas enda seadet kaitsta;
- kasutab e-õppeinfosüsteemi.

8. klass

MS WINDOWS TÖÖKESKKOND

- Teab korpuse sees olevate tähtsamate seadete nimetusi ja otstarvet;
- teab failide suuruse mõõtmise ühikuid ja nendevahelisi seoseid;

- *prindib dokumenti või osa dokumendist, kasutab printimise eelvaadet, prindib jaotusmaterjalina (6 tk lehele).*

TEKSTITÖÖTLUS

- *Koostab ja vormistab referaati (tiitelleht, sisukord, lehekülje numbrid, veerised, lehe suurus, paigutus, päis ja jalus jne);*
- *teab autoriõigustest referaadi koostamisel.*

RASTERGRAAFIKA

- *Teeb pilte digiseadmega, laeb pildid arvutisse;*
- *kasutab vähemalt ühte veebipõhist pilditötluskeskkonda;*
- *kasutab ühte piltide jagamise keskkonda;*
- *teab autoriõigustest piltidel.*

ESITLUSED

- *Lisab slaididele liikumiseefekte ja üleminekuid, koostab animatsioone jms;*
- *koostab etteantud materjali põhjal esitluse, lisab ka omaleitud materjale (valib sobiva teksti slaidile, sobiva paigutuse, kujundab esitluse jne), kannab esitluse ette.*

INTERNET

- *Loob blogi, oskab seda täiendada (artikli, pildi, lingi, kommentaari, video lisamine);*
- *teab, mida tohib ja mida mitte enda kohta Internetis avaldada;*
- *loob interaktiivse küsitluse;*
- *loob pildiseeria;*
- *lisab materjale oma blogisse;*
- *kasutab otsesuhtlusprogramme;*
- *kasutab e-õppeinfosüsteeme.*

9. klass

FAILIHALDUS

- *Kuvab kausta sisu erinevatel viisidel, uurib ja grupeerib faile kaustades;*
- *leiab etteantud kaustas olevate failide arvu ja suuruse, järjestab kaustas faile;*
- *otsib ja töötleb faile, kasutades erinevaid klahvikombinatsioone.*

TEKSTITÖÖTLUS

- *Kirjutab avalduse, koostab CV;*
- *teostab õigekirjakontrolli;*

- *otsib ja asendab automaatselt sõnu.*

TABELARVUTUS

- *Valmistab lihtsa tabeli ja kujundab seda;*
- *kasutab valemeid + - * / tehete sooritamiseks;*
- *kasutab automaatsumma ja aritmeetilise keskmise käsklusi;*
- *teeb joon-, tulp- ja sektordiagrammi;*
- *loeb diagrammilt andmeid.*

INTERNET

- *Teab erinevaid e-teenuseid;*
- *koostab e-raamatu;*
- *kasutab e-õppeinfosüsteemi;*
- *järgib turvalise interneti kasutamise põhimõtteid.*

DRAAMAÕPETUS

Draamaõpetuse õpetamise eesmärk on arendada õpilaste eneseväljendusoskust ja julgust. Arendatakse õpilase kuulamisoskust, kujutlusvõimet, rütmitaju, liikumise ja liigutuste valitsemist, mõtlemist, mälu, ruumis orienteerumist, oskust selgelt ja arusaadavalt rääkida, koostööd, viisakust, empaatiavõimet, tahet ja vastupidavust.

Draamaõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- omandab vajaliku julguse, oskuse ja teadmised eneseväljenduseks, mida on vaja oma mõtete, tunnete, tahtmist, emotsioonide ja vajaduste edasi andmiseks ja mõistmiseks;
- valitseb oma keha ja meelt;
- töötab nii suulise kui kirjaliku tööjuhendi järgi;
- hindab ja arendab oma loovust ja fantaasiat;
- hindab nii oma kui ka teiste tööd;
- töötab rühmas tajudes oma võimeid ühistöös;
- oskab käituda keerulistes olukordades, peab kinni kokkulepetest;
- alustab ja jätkab dialoogi;
- eristab reaalsust fantaasiast;
- väljendab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka hiljem;
- väljendab kõnes ruumi ja aja suhteid;
- kuulab ja reageerib adekvaatselt kõnele;
- omandab algteadmised näitekunstist;

- teab tervisliku eluviisi olulisust (hügieen, toitumine, liikumine, käitumine haiguse korral);
- tunneb elukutseid ja teab nende esindajate põhitegevusi;
- tunneb Eesti sümboolikat, rahvakalendrit, tähtpäevi, pere ja kooli traditsioone, kirjandust.

DRAAMAÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

3.-4. klass

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu ja -tegevused</i>
ESINEMISOSKUS	
<ul style="list-style-type: none"> • Täidab rolli- ja matkimismängudes, liikumismängudes ja etendustes erinevaid jõukohaseid rolle; • nimetab näoilme ja hääletooni järgi emotsioone, kasutab neid näidendis; • liigub muusika saatel erinevates rütmides; • väljendab meeleolu ja tundeid miimika, žestide, hale ja liikumise abil; • nimetab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste emotsioone; • esineb kaaslaste ees ja koos nendega. 	<p>Meeleolu ja tunnete väljendamine miimika, žestide, hääle ning liikumise abil.</p> <p>Rollimängud, teatrimängud, nukuteater, maskimängud.</p> <p>Lavastamine pildi, jutu või lastemängu põhjal.</p> <p>Käitumissituatsioonide mängimine, olukordade kujutamine perekonnas, klassis, koolis, liikluses, külas, tänaval, poes, looduses.</p> <p>Olukorra lavastamine: hädaabi kutsumine, abi palumine.</p> <p>Esinemiskogemuse ja esinemisoskuse võimaldamine ja arendamine kaaslaste ees ja koos nendega.</p> <p>Musikaalne improvisatsioon. Liikumismängud. Tasakaal, rütm.</p> <p>Hääle kujundamine - häälitsemine, loomade, lindude, looduse hääled.</p> <p>Matkimismängud: miimika kasutamine, pantomiim, žest (olukordade, esemete, tööde, tegevuste kujutamine liikumise kaudu).</p> <p>Lugemistundide tekstid, eakohased kirjanduspalad, muinasjutud, mille abil suunatakse last kasutama kujundilist mõtlemist</p> <p>Muinasjuttude või lugude jutustamine ning lugude edasiarendamine.</p> <p>Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel.</p>

ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omab sõnalise eneseväljenduse oskust kaaslaste ees;</i> • <i>väljendab ennast sõnaliselt ja liigutuste kaudu;</i> • <i>oskab esitada küsimusi klassikaaslastele ja õpetajale;</i> • <i>räägib selge ja kõlava häälega.</i> 	<p><i>Eneseväljendusoskuse rikastamine huvipakkuvate mängude kaudu.</i></p> <p><i>Jõukohased mängulised tegevused, mis arvestavad võimete, oskuste ja isikuomadustega.</i></p> <p><i>Õpilaste suunamine julgelt ja loovalt oma võimeid rakendama.</i></p> <p><i>Hingamisülesanded. Hääleharjutused hääle tugevuse reguleerimiseks.</i></p> <p><i>Oma hinnangu põhjendamine, tunnete ja meeleolu kirjeldamine.</i></p> <p><i>Kaaslase ja iseenda tutvustamine.</i></p>
MEESKONNATÖÖ	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Arvestab rühmakaaslastega, ootab oma järke, kuulab kaaslase kõnet, tunnustab;</i> • <i>suhtub endasse ja kaaslastesse positiivselt, on viisakas;</i> • <i>tegutseb üksi ja koos teistega paaris ja rühmas rollimängudes, etendustes, koostegevustes.</i> 	<p><i>Ühtekuuluvustundele ning koostööle rajatud mängutegevused.</i></p> <p><i>Partneritunnetusharjutused.</i></p> <p><i>Laulumängudes ja improvisatsioonides osalemine, kus tegelasteks mänguasjad, õppetarbed.</i></p>
TUNNETUSTEGEVUS	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kirjeldab ja matkib objektide välimust ja hääliitsusi;</i> • <i>analüüsib enda ja kaaslase tegevust ja tundeid, osalemist koostöös ja rühmatöö tulemuslikkust;</i> • <i>kuulab ja teeb järeldusi, tegutseb vastavalt.</i> 	<p><i>Mälu- ja tähelepanuharjutused.</i></p> <p><i>Kõnelemise ja kuulamise arendamise mängud.</i></p> <p><i>Küsimismängud.</i></p> <p><i>Pildi, eseme, sündmuse kirjeldamine, võrdlemine.</i></p> <p><i>Kujundilise mõtlemise arendamise mängud.</i></p>
TEATRIKUNST	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>On tuttav teatriga kui kollektiivse kunstiga: lavastaja, näitleja, muusikakujundaja, kunstniku, kostüümikunstniku roll lavastuse valmimisel.</i> • <i>On tuttav teatri ajaloos tegutsenud huvitavat tüüpi teatritega.</i> 	<p><i>Teatriga tutvumine. Etenduse vaatamine, sellele järgnev arutelu.</i></p>

5.-6. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
ESINEMISOSKUS	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb rõõmu loovast tegevusest; • kasutab eri tüüpi dialoogirepliike koostegevuses; • väärtustab kunstiloomingut, väljendab enda kunstivahendite abil. 	<p><i>Erinevate emotsioonide väljendamine teksti ja tegevuse kaudu.</i></p> <p><i>Dialoogide koostamine ja esitamine.</i></p> <p><i>Esinemine kaaslaste ees ja koos nendega.</i></p> <p><i>Olukorra lavastamine: tüli, leppimine, reageerimine teise eripärasele käitumisele või riietumisele.</i></p> <p><i>Kirjanduslike tekstide esitamine: luule, proosa.</i></p> <p><i>Väljamõeldud või ümbritsevast elust leitud rollide kirjeldused ja esitused.</i></p> <p><i>Kujutlusmängud, kujuteldava kirjeldamine, joonistamine, väljendamine liikumise kaudu.</i></p> <p><i>Matkimismängud: miimika kasutamine, pantomiim, žest (olukordade, esemete, tööde, tegevuste kujutamine liikumise kaudu).</i></p> <p><i>Pildi, laulu või muusikapala lavastamine.</i></p>
ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb ühistevõtmise ajal dialoogis. • kasutab häält, miimikat, žeste ja keha oma mõtete ja tunnete väljendamisel; • oskab ja tahab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta; • saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes ja muudab vastavalt oma hääle tugevust. 	<p><i>Mina-pildi teadvustamine endale ja kaaslastele</i></p> <p><i>Enda heade omaduste ja oskuste kirjeldamine.</i></p> <p><i>Oma hinnangu põhjendamine.</i></p> <p><i>Oma probleemide, vajaduste ja ootuste teadvustamine.</i></p> <p><i>Diktsioon, hääletugevus, -selgus, väljenduslikkus.</i></p>
MEESKONNATÖÖ	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktsepteerib kaaslaste erisusi tegevustes. • oskab ja tahab teha koostööd, järgib kokkulepitud reegleid; • on positiivne ja arvestab kaaslastega; 	<p><i>Ühtekuuluvustunde ning koostööle rajatud mängutegevused.</i></p> <p><i>Partneritunnetusarjutused.</i></p> <p><i>Laulumängude mängimine.</i></p> <p><i>Koostöö ja suhtlemise arendamine erinevate tegevuste kaudu.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • loob situatsioone, kus on võimalik pälvida kaaslaste tunnustust; • mõistab kompromisside vajalikkust. • tunnustab ja aitab kaaslast, hindab enese ja kaaslaste töö tulemusi. 	<p>Diskussioonid, väitlused uudsetes rollides.</p> <p>Koos kaaslastega ühistööle hinnangu andmine.</p> <p>Kaaslaste hinnangute kuulamine ja aktsepteerimine.</p> <p>Rollimängud: probleemide ja konfliktide lahendamine, alternatiivsete käitumisviiside leidmine, väärtuste ja kõlblusnormide kujundamine.</p>
TUNNETUSTEGEVUS	
<ul style="list-style-type: none"> • Annab hinnangu tekstis kirjeldatud ja näitemänguliste tegevustele ning põhjendab seda; • oskab näidelda ja analüüsida erinevate elualadega tegelevate töötajate tegevusi; • hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevast käitumist; • kirjeldab ja analüüsib oma käitumist, soove ja motiive; • kooskõlastab oma tegevuse ümbritsevaga; • keskendub tegevusele, kavandab ja hindab seda, näeb oma eksimusi, tunnistab neid, korrigeerib vajadusel tegevust. 	<p>Tähelepanu ja vaatlusülesanded.</p> <p>Kuulamisharjutused ja kuuldu järgi tegutsemine.</p> <p>Seoste loomise, loogilise järgnevuse tajumine ja omandamine.</p> <p>Mängud luuletustega ja mälumängud.</p> <p>Rühmatöö tulemuslikkuse analüüs, enda ja kaaslaste osaluse analüüs meeskonnatöös.</p> <p>Tegevustele, olukordadele ja situatsioonidele hinnangu andmine.</p>
TEATRIKUNST	
<ul style="list-style-type: none"> • Teab teatritöö organiseerimise põhimõtteid; lavastuse tehnilist teostust: kostüüm, grimm, lavakujundus. 	<p>Teatriteemalistes töötubades osalemine; teatri külastamine, vaadeldud etenduse analüüsimine.</p>

7.-9. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
LOOVUS JA FANTAASIA	
<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb kaasloojana loovtöö valmimise protsessis; • kujutab erinevaid karaktereid (soolised, kultuurilised, isiksuslikud erinevused); • kasutab oma keha, miimikat ja žeste 	<p>Omaloominguliste tekstide loomine: kirjutab loole või situatsioonile lõpu.</p> <p>Mõiste- ja mõttekaartide loomine.</p> <p>Mängudes ja improvisatsioonides osalemine, kus tegelasteks on mänguasjad, õppetarbed.</p>

<p><i>mõtete ja tunnete väljendamisel;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>juhib oma häält: muudab oma hääle tugevust, tempot ja kõrgust.</i> ● <i>töötab oma rolliga, keskendub tegevusele, näeb ja tunnistab oma eksimusi, korrigeerib vajadusel oma tegevust</i> 	<p><i>Käitumissituatsioonide mängimine, olukordade kujutamine perekonnas, klassis ja koolis.</i></p> <p><i>Dialoogide, loovtekstide koostamine ja esitamine.</i></p> <p><i>Rollimängud. Omaloomingulised minilavastused.</i></p>
ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Oskab ja julgeb oma tundeid väljendada;</i> ● <i>juulgeb avaldada oma arvamust ühises arutelus;</i> ● <i>omab sõnalise eneseväljenduse kogemusi;</i> ● <i>väljendab oma arvamust tänapäeva noorte maailma probleemide kohta;</i> ● <i>on valmis välja pakkuma ideid erinevateks situatsioonimängudeks</i> ● <i>teadvustab oma probleeme, vajadusi ja ootuseid;</i> ● <i>tunneb põhilisi suhtlusvõtteid, oskab neid kasutada vastavalt situatsioonile;</i> ● <i>on valmis välja pakkuma ideid erinevateks situatsioonimängudeks, oskab leida võimalusi ideede teostamiseks.</i> 	<p><i>Ahelkirjutamine, paaristöö, rühmatöö.</i></p> <p><i>Tunnete sõnavara rikastamine: metafoorkaardid.</i></p> <p><i>Probleemõpe ja uurimisõpe.</i></p> <p><i>Minasõnumi harjutused</i></p> <p><i>Olukordade väljendamine liikumise, pantomiimide kaudu, tegevuse selgitamine ja põhjendamine.</i></p>
MEESKONNATÖÖ	
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Teeb koostööd ja arvestab teiste arvamusega;</i> ● <i>peab kinni kokkulepetest ja kehtestatud reeglitest;</i> ● <i>väärtustab kaaslaste kunstilist eneseväljendust;</i> ● <i>oskab tegevust kooskõlastada, leida uusi lahendusi;</i> ● <i>mõistab kompromisside vajalikkust;</i> ● <i>tunnustab ja aitab kaaslaseid;</i> 	<p><i>Meeskonnamängud.</i></p> <p><i>Kõnelemine mitmesugustes olukordades: sõbraga, täiskasvanuga, tuttavaga, võõraga, paaris, rühmas.</i></p> <p><i>Vestluse alustamine, jätkamine ja lõpetamine.</i></p> <p><i>Vestluspartnerite ja suhtlusolukorra arvestamine.</i></p> <p><i>Luuletuse, dialoogi või proosakatkendide mõtestatud esitamine.</i></p> <p><i>Elamuse, kujutluse väljendamine.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • tahab ja teeb koostööd, tegutseb erinevates rollides meeskonnas ja paaris; • tunneb rõõmu loovast tegevusest. 	
ENESEARENDAINE JA ENESEANALÜÜS	
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab oma tegevust kavandada, ülesandeid jaotada; • hindab oma tegevust, näeb eksimusi ja tunnistab neid, vajadusel korrigeerib oma tegevust; • analüüsib oma tööd, tõlgendab saadud teavet ja kasutab seda; • analüüsib oma käitumist, soove ja motive; • arendab oma võimeid ja huvisid; • hindab enda ja kaaslaste tegevust; • omab adekvaatset minapilti, teab oma tugevaid ja nõrku külgi, püüab jõuda selgusele oma huvides ja püüdlustes. 	<p>Individuaal- ja grupiharjutused.</p> <p>Partneritunnetus.</p> <p>Rollimängud, mõttemängud, ülesanded tekstidega.</p> <p>Ümbritseva vaatlemine ja kirjeldamine: ühiskonna ja erinevate kultuuride vastu huvi äratamine.</p> <p>Leiab igapäeva elu probleemidele erinevaid lahendusi, kirjeldab oma tegevuse tagajärgi ja annab neile hinnangu.</p>
TEATRIKUNST	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb põhilisi teatriliike: õpilasteater, kutseline teater, harrastusteater ja foorumteater. 	Teatrikülastused, teatrikülastuste analüüs.
<ul style="list-style-type: none"> • On tuttav teatri ajaloos tegutsenud huvitavat tüüpi teatritega. 	

TOIMETULEKUÕPE

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016

Toimetulekuõppe läbiviimisel võtab kool aluseks Riigi Teatajas avaldatud põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe ainekavad:

https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1200/9201/1008/Lisa_2_uus.pdf#

Eesti keel

Eesti keele **õppe- ja kasvatuse eesmärk** toimetulekuõppes on luua õpilasele tingimused

- õpilase sotsiaalsete oskuste ja tajude arendamiseks;
- tunnetustegevuse, suhtlemise ja tegevuste kavandamiseks ning oma ja teiste tegevuste reguleerimiseks;
- isiksuse kujunemiseks ja rahvuskultuuri omandamiseks;
- õpitu seostamiseks praktiliste tegevustega kõikides tundides ja klassivälistes tegevustes.

Kõnearenduses arvestatakse õpilase vaimse/psüühilise arengu taset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmisanalüsaatorite kahjustust, artikulatsiooniaparaadi liikuvust. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad/asendavad kommunikatsioonivahendid (lihtsustatud viiped, piktogrammide).

EESTI KEELE ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
KÕNEMÕISTMINE		
<p><i>Eristab kõnet ja mittekõnelisi helisid/mürasid.</i></p> <p><i>Reageerib lühikorraldustele, oma nimele, teab klassikaaslaste nimesid.</i></p> <p><i>Tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboleid ja sõnu.</i></p>	<p><i>Mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade, lausete tähendust.</i></p> <p><i>Täidab lühikorraldusi.</i></p> <p><i>Mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid ning neid väljendavaid keelendeid.</i></p>	<p><i>Eristab erinevaid häälikuid ja nende järjekorda lihtsates sõnades.</i></p> <p><i>Mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi.</i></p> <p><i>Mõistab igapäevakõnet.</i></p> <p><i>Seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot.</i></p>

<p><i>Osutab nimetamisel kehaosadele, tegevustes kasutatavatele esemetele ja tuttavatele inimestele.</i></p> <p><i>Mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid.</i></p> <p><i>Orienteerub lähiümbruses sõnade, viibete ja piktogrammide toel.</i></p>	<p><i>Mõistab seoseid objekt – pilt – keeleüksus.</i></p> <p><i>Leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi.</i></p> <p><i>Mõistab kohaldatud lühiteksti sisu.</i></p>	<p><i>Tunneb kirjelduse järgi ära tuttavad objektid ja sündmused.</i></p> <p><i>Mõistab seoseid objekt – pilt – skeem – keeleüksus.</i></p> <p><i>Määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes.</i></p> <p><i>Mõistab igapäevaseid põhjus – tagajärg suhteid.</i></p> <p><i>Mõistab suulist ja kirjalikku kohaldatud lühiteksti.</i></p> <p><i>Mõistab mõnd enamlevinud võõrsõna.</i></p>
ENESEVÄLJENDUS JA SÕNAVARA		
<p><i>Annab märku oma vajadustest või soovidest.</i></p> <p><i>Suhtlussituatsioonides tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil.</i></p> <p><i>Nimetab lähiümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil.</i></p> <p><i>Nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid.</i></p> <p><i>Vastab arusaadavatele küsimustele 1 – 2 sõna/alternatiivse suhtlusvahendi abil.</i></p> <p><i>Väljendab eitust ja jaatust.</i></p> <p><i>Osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil.</i></p>	<p><i>Osaleb situatiivses dialoogis.</i></p> <p><i>Kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides.</i></p> <p><i>Väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi.</i></p> <p><i>Ütleb oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil.</i></p> <p><i>Nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud objekte, nende tajutavaid tunnuseid, vajadusel kasutab viipeid.</i></p> <p><i>Kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi.</i></p>	<p><i>Kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides.</i></p> <p><i>Valdab elulistes olukordades vajalikku põhisõnavara.</i></p> <p><i>Alustab ja jätkab dialoogi vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga.</i></p> <p><i>Kasutab õpitud üldnimetusi.</i></p> <p><i>Kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi.</i></p> <p><i>Teab peast õpitud luuletusi.</i></p>
TEKSTILOOME JA MÕISTMINE		
<p><i>Kasutab koos- või järelkõnes 2-3 sõnalist baaslauset.</i></p>	<p><i>Kommenteerib kaaslaste ja oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda</i></p>	<p><i>Räägib oma tegevust praegu, enne, varsti.</i></p>

<p><i>Kuulab ning mõistab lühijuttu.</i></p> <p><i>Orienteerub lähiümbruses sõnade/viipe/piktogrammi toel.</i></p>	<p><i>verbaalselt 1 – 2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega.</i></p> <p><i>Esitab küsimusi kaaslaste tegevuse kohta.</i></p> <p><i>Taastab abiga kohaldatud lühiteksti sisu.</i></p> <p><i>Sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3-4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele.</i></p>	<p><i>Kommenteerib oma tegevuse tulemust.</i></p> <p><i>Mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauseid.</i></p> <p><i>Jätab meelde ja edastab lühiteate.</i></p> <p><i>Annab verbaalselt edasi lühijutu sisu.</i></p>
<p>LUGEMINE JA KIRJUTAMINE</p>		
<p><i>Teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (piktogramm, muud sümbolid) tähendust.</i></p> <p><i>Tunneb sõnakuju järgi oma nime, teisi õpitud sõnu.</i></p> <p><i>Loob seose täissõna-objekt.</i></p>	<p><i>Kirjutab oma nime.</i></p> <p><i>Tunneb tähti ja kirjutab lühikesi sõnu.</i></p> <p><i>Häälilib ja loeb veerides 1-2 silbilisi sõnu ja lühilauseid.</i></p>	<p><i>Leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks, kohandatud lugemistekstist, retseptist, telekavast jms.</i></p> <p><i>Kirjutab andmeid enda kohta. Sooritab ära kirja.</i></p> <p><i>Tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid.</i></p>

Elu- ja toimetulekuõpe

Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks ning **õppe- ja kasvatuse eesmärk** on luua õpilasele tingimused:

- praktilise ja tunnetustegevuse elementaarsete oskuste kujunemiseks;
- võimalikult tervikliku kujutluse saamiseks tajutava keskkonna objektidest ja nähtustest, oma kehast, inimeste tegevusest looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas ning arusaadavatest moraalsetest nõuetest.

ELU- JA TOIMETULEKUÕPPE ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
MINAPILT		
<p><i>Tunneb ära endale kuuluvad esemed.</i></p> <p><i>Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta.</i></p> <p><i>Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Märkab suunamisel enda põhiemotsioone.</i></p> <p><i>Määratleb end kui oma pere liiget ja õpilast, teab enda ja lähedaste nimesid ja sugu.</i></p> <p><i>Teab oma elukohta.</i></p> <p><i>Tunneb kehaosi, nimetab neid.</i></p> <p><i>Täidab hügieeninõudeid abiga.</i></p> <p><i>Osaleb tervislikel eluviisidel põhinevates tegevustes.</i></p>	<p><i>Sooritab igapäevatoiminguid iseseisvalt, oskab vajadusel paluda abi.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma koolitarbed.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma ja võõrastel asjadel, käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Tunneb ära oma põhiemotsioonid ja püüab reguleerida oma käitumist.</i></p> <p><i>Märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, püüab nendele reageerida.</i></p> <p><i>Tunneb ära tuttavate põhiemotsioonid näoilmete järgi.</i></p> <p><i>Määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne). Teab enda sünnipäeva ja vanust.</i></p> <p><i>Teab oma kodu ja kooli aadressi.</i></p> <p><i>Teab kehaosi ning nende otstarvet.</i></p> <p><i>Täidab hügieeninõudeid meelde tuletamisel.</i></p> <p><i>Hoolitseb meelde tuletamisel enda välimuse eest.</i></p> <p><i>Tunneb õpitud tervislike eluviise söömise ja liikumise osas.</i></p>	<p><i>Tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma – võõras – meie asjadel ja käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile.</i></p> <p><i>Kontrollib oma põhiemotsioone.</i></p> <p><i>Teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit.</i></p> <p><i>Teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi.</i></p> <p><i>Planeerib suunamisel tulevast elukohta.</i></p> <p><i>Omab algteadmisi inimese organismist.</i></p> <p><i>Teab inimese elukaart.</i></p> <p><i>Täidab hügieeninõudeid.</i></p> <p><i>Hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest.</i></p> <p><i>Oskab teha valikuid õpitud tervislike ja kahjulike tegevuste vahel.</i></p>
ENESETEENINDUSOSKUSED JA KÄITUMINE		
<p><i>Teab ja kasutab õpitud viisakusväljendeid.</i></p> <p><i>Täidab hügieeninõudeid</i></p>	<p><i>Käitub meelde tuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides.</i></p>	<p><i>Kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid.</i></p>

<p><i>abiga.</i></p> <p><i>Sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga.</i></p> <p><i>Korrastab abiga oma välimust.</i></p>	<p><i>Hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub abi.</i></p> <p><i>Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, tohib – ei tohi, meeldib – ei meeldi, tahan – pean.</i></p>	<p><i>Märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist ning reageerib sellele, kutsub abi.</i></p> <p><i>Oskab öelda EI.</i></p> <p><i>Oskab lugeda hoiatus- ja teabemärke.</i></p> <p><i>Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, meeldib – ei meeldi, tahan – teen, peab – teen, tahan – ei tohi – ei tee.</i></p>
KOOL		
<p><i>Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Tunneb ära endale kuuluvad esemed.</i></p> <p><i>Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta.</i></p> <p><i>Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Teab ja kasutab pöördumisel kaaslaste ja õpetaja nime.</i></p>	<p><i>Määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne).</i></p> <p><i>Teab oma sünnipäeva ja vanust.</i></p> <p><i>Teab kaaslaste vanus ja, õpetajate nimesid.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma koolitarbed.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma ja võõrastel asjadel ning käitub vastavalt.</i></p>	<p><i>Planeerib suunamisel tulevast elukohta.</i></p> <p><i>Tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma – võõras – meie asjadel ning käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile.</i></p>
VABA AEG		
<p><i>Osaleb ühisüritustel ja mõnes õpitud laua- või arvutimängus. On kaasatud eakohastesse ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse.</i></p> <p><i>Järgib päevaplaani.</i></p>	<p><i>Valib vabaaja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb sellega suunatult.</i></p> <p><i>Külastab spordivõistlusi, teatrit, kino ja muid kultuuriasutusi.</i></p> <p><i>Osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel.</i></p> <p><i>Teab lihtsamaid mängureegleid, peab neist kinni.</i></p>	<p><i>Sisustab oma aega meelepärase tegevusega.</i></p> <p><i>Osaleb füüsilist aktiivsust eeldavates tegevustes.</i></p> <p><i>Oskab käsitada raadiot, teleri ja, arvutit.</i></p> <p><i>Oskab teha ettevalmistusi oma tähtpäeva tähistamiseks.</i></p>

AEG		
<p><i>Nimetab käesolevat aastaaega.</i></p> <p><i>Eristab õppetundi ja vahetundi, eristab päeva ja ööd ning töö- ja puhkepäevi.</i></p> <p><i>Osaleb loodusvaatlustes.</i></p> <p><i>Tajub erinevate meeltega aastaaegu, nende tunnuseid, riietub abiga vastavalt aastaajale.</i></p>	<p><i>Oskab nimetada aastaaegu õiges järjestuses ja nende olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Teab ja järgib ööpäevarütmi oma tegevuse planeerimisel.</i></p> <p><i>Jälgib kella, oskab nimetada täistunde.</i></p>	<p><i>Oskab nimetada kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris.</i></p> <p><i>Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda sümbolilmateadet ja vastavalt sellele riietuda.</i></p> <p><i>Teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele.</i></p> <p><i>Märgib ja nimetab täis- ja pooltunni, abiga veerandtunni. Kasutab kella aja planeerimisel.</i></p> <p><i>Orienteerub nädala-, kuu- ja aastarütmis.</i></p> <p><i>Teab rahvakalendri tähtpäevi aastaringis.</i></p>
ELUS JA ELUTA LOODUS		
<p><i>Tunneb õpitud mets- ja koduloomi ning aed- ja puuvilju, taimi, sh ka fotolt ja pildilt.</i></p> <p><i>Teab kodu- ja metsloomade häälitsusi ja liikumisviise.</i></p> <p><i>Osaleb õppekäikudel, tehes loodusvaatlusi.</i></p>	<p><i>Oskab rühmitada elus ja eluta looduse õpitud objektide esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elu- ja levipaiku.</i></p> <p><i>Teab loomade erinevaid elupaiku ja oskab nimetada looma vastavalt elupaigale.</i></p> <p><i>Teab levinumaid ränd- ja paigalinde ning lindude rände vajalikkust.</i></p> <p><i>Teab lindude ja loomade abistamise vajalikkust talvel.</i></p> <p><i>Oskab nimetada aastaaegu õiges järjestuses ja nende olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Eristab elus ja eluta loodust ja nende tähtsust inimese elus.</i></p>	<p><i>Oskab nimetada õpitud elus ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid ning teab loomariigi mitmekesisust.</i></p> <p><i>Tunneb loodushoiu põhitõdesid.</i></p> <p><i>Teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele.</i></p> <p><i>Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda sümbolilmateadet ja vastavalt sellele riietuda.</i></p> <p><i>Teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimese elus.</i></p>
MAATEADUS		
<i>Orienteerub lähemas</i>	<i>Teab oma kodu ja kooli</i>	<i>Teab Eesti suuremaid linnu,</i>

<p><i>ümbruses, nii koolis kui kodus.</i></p> <p><i>Teab oma kodumaa ja linna nimetust.</i></p> <p><i>Teab enda elukohta</i></p>	<p><i>aadressi.</i></p> <p><i>Teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja riigi sümbolika.</i></p> <p><i>Nimetab põhiilmakaari abiga.</i></p>	<p><i>saari, veekogusid ning õpitud välisriike.</i></p> <p><i>Tunneb riigi sümbolikat.</i></p> <p><i>Oskab kaardilt leppemärkide järgi näidata veekogusid, kõrgustikke ja saari.</i></p> <p><i>Teab ja tunneb ära gloobuse ja kompassi ning teab selle otstarvet.</i></p>
OHUTUSNÕUDED		
<p><i>Orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui kodus.</i></p> <p><i>Täidab eelneval meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid.</i></p>	<p><i>Oskab võimalikult iseseisvalt liikuda kooli ja kodu ümbruses.</i></p> <p><i>Teab ühissõiduki kasutamise reegleid.</i></p> <p><i>Oskab käituda ohuolukorras ning teab hädaabinumbreid.</i></p> <p><i>Oskab paluda ja kutsuda abi.</i></p>	<p><i>Liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas.</i></p> <p><i>Järgib tähtsamaid liiklusreegleid jalgsi ja jalgrattaga liigeldes.</i></p> <p><i>Oskab märgata ohtu enese ja teiste jaoks ning vajadusel kutsuda abi.</i></p>

Matemaatika

Matemaatikaalased teadmised ja oskused on toimetuleku eeldused olmes ja töös, seetõttu on matemaatika **õppe- ja kasvatus**e eesmärk toimetulekuõppes luua õpilasele tingimused matemaatikapädevuse kujunemiseks:

- suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes;
- kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit;
- sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult);
- mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid;
- rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes;
- teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Matemaatikat õpitakse integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega, kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone, lau- ja arvutimänge. Harjutamisel kasutatakse abiks mitmesuguseid arvutiprogramme.

MATEMAATIKA ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
TEGEVUSED ESEMETEGA, SUURUSKUJUTLUSED		
<p>Võrdleb esemeid värvuse, suuruse ja kuju järgi.</p> <p>Eristab esemeid ja nende kujutisi (3-4) värvuse, suuruse ja vormi järgi.</p> <p>Rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel.</p> <p>Nimetab tuttavate esemete või nende kujutiste rühma.</p>	<p>Võrdleb objekte õpitud suurustunnuste järgi.</p> <p>Koostab kuni viiest esemest või nende kujutisest nii kasvavat kui kahanevat jada.</p>	<p>Võrdleb esemeid või nende kujutisi ning koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi.</p> <p>Rühmitab 2-3 üldistustasandil ning moodustab allrühmi.</p> <p>Koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi.</p>
VORMIKUJUTLUSED		
<p>Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel.</p> <p>Nimetab tuttavate esemete või nende kujutiste rühma.</p> <p>Eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi.</p>	<p>Tunneb geomeetrisi kujundeid ring, nelinurk ja kolmnurk ning oskab neid nimetada.</p> <p>Rühmitab 5-7 objekti või graafilist kujutist kahe tunnuse alusel.</p>	<p>Koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi.</p> <p>Rühmitab 2-3 üldistustasandil, moodustab allrühmi.</p>
RUUMIKUJUTLUSED		
<p>Mõistab suhteid peal, ette-taha, peale-alla, kõrvale ning asetab esemeid etteantud kohale.</p> <p>Tegutseb lihtkorralduste alusel õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades.</p>	<p>Mõistab suhteid ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane.</p> <p>Oskab määrata esemete asukohta ruumisuhete mõistete üleval-all, ülemine-alumine, peal-all; ees-taga-järel; kõrval, juures, vahel, keskel; sees-väljas, peale-alla, peal, all, kõrval, juures; kaugel-lähedal piires.</p>	<p>Oskab määrata eseme asukohta oma keha suhtes, kasutades õpitud mõisteid.</p> <p>Täidab ruumisuhteid sisaldavaid tegevusjuhiseid.</p>
AJAKUJUTLUSED		
<p>Eristab järgmiste tegevuste järjestust: praegu, enne, pärast.</p>	<p>Teab nädalapäevade ja aastaegade järgevust ja nimetusi.</p>	<p>Suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega.</p>

<i>Teab tüüpilisi päeval ja öösel sooritataavaid tegevusi.</i>	<i>Teab oma vanust ja sünnipäeva. Tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.</i>	<i>Oskab kasutada kalendrit. Teab kuupäeva ja kellaaja märkimise viise.</i>
HULGAKUJUTLUSED		
<i>Eristab hulki põhimõttel üks-palju. Moodustab ja eraldab hulki ühise tunnuse alusel. Tajub standardseid kuni kahest elemendist koosnevaid hulki ilma loendamiseta.</i>	<i>Suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise ja hulgast osa eraldamise ja võrdlemise ülesandeid. Loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1-10 piires. Vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses.</i>	<i>Suudab võrrelda hulki praktiliste vahendite abil, kasutades mõisted rohkem, vähem, ühepalju. Jaotab praktiliste tegevustega hulki erinevateks osahulkadeks ja ühendab osahulki üheks hulgaks.</i>
KUJUTLUSE LOOMINE ARVUST, TEHTED ARVUDEGA		
	<i>Teab naturaalarvude järjestust 1-10 ning seostab hulga, arvu ja numbri. Loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbri 1-10 piires. Vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses.</i>	<i>Teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses. Loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi numbreid. Liidab ja lahutab abiga õpitud numeratsiooni piires ning teab liitmise ja lahutamise praktilist tähendust. Kasutab tehteid vastavalt matemaatilisele situatsioonile.</i>
RAHAÜHIKUD		
	<i>Tunneb käibelolevaid rahaühikuid (1-, 2-, 5- ja 10-euroseid). Eristab münti sentidest.</i>	<i>Oskab kasutada raha õpitu piires praktilises situatsioonis.</i>
MÕÕTMINE		
	<i>Oskab mõõta mõõdupulga, sammude ja kaaluga. Tajub lihastundlikkuse alusel raskemat ja kergemat. Teab pikkusühikut meeter ja raskusühikut kilogramm. Sooritab abiga praktilisi</i>	<i>Oskab mõõta õpitud mõõteriistadega. Teab erinevate mõõtühikute (pikkus-, raskus-, mahuühikud) nimetusi ja praktilist tähendust. Teab enamlevinud mõõtühikute lühendeid (kg, g, cm, m, km).</i>

	<i>mõõtmis- ja kaalumisülesandeid.</i>	
--	--	--

Muusikaõpetus

Muusikaõpetuse kaudu arendatakse õpilaste suhtlemis- ning eneseväljendusoskust, seetõttu on muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatus eesmärk** toimetulekuõppes luua õpilasele muusikaliste tegevuste kaudu tingimused kõne (sõnavara, kõnemõistmine, ilmekus) arenguks.

MUUSIKAÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
MUUSIKA KUULAMINE		
<i>Tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule käte, jalgade või keha liikumisega. Eristab erinevaid hääli ja mürasid muusikast. Tunneb ära õpitud laule.</i>	<i>Eristab muusikapalade tunnuseid kurb-rõõmus ja rütmi kiire-aeglane. Eristab õpitud laulu, tantsuviisi ja marsi.</i>	<i>Eristab soololaulu koorilaulust ning kõrget ja madalat häält. Eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust. Eristab levi- ja klassikalist muusikat.</i>
LAULMINE		
<i>Laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel.</i>	<i>Oskab laulda õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt, oskab muuta hääle tugevust.</i>	<i>Osaleb koorilaulus.</i>
PILLIMÄNG		
<i>Oskab kasutada rütmipille. Mängib muusikale kaasa rütmipillil ning eristab ühe ja mitme rütmipilli heli.</i>	<i>Oskab kasutada erisuguseid rütmipille.</i>	<i>Osaleb ansamblimängus.</i>
MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE		
<i>Matkib liigutusi ja liigub muusikale vastavalt õpetaja</i>	<i>Liigub vastavalt muusika tunnustele.</i>	<i>Osaleb seltskonnatantsudes ning laulab ja tantsib koos</i>

<i>eeskujul.</i>		<i>teistega muusika saatel.</i>
------------------	--	---------------------------------

Rütmika

Rütmika **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** toimetulekuõppes on arendada iga lapse individuaalsetest eeldustest lähtuvalt rühti, tasakaalu, koordinaatsiooni, liikuvust ning ruumi- ja rütmitaju.

RÜTMIKA ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
HARJUTUSED KEHATUNNETUSE SAAVUTAMISEKS		
<p><i>Sooritab kehatunnetusharjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi.</i></p> <p><i>Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab rusikasse ja plaksutab.</i></p> <p><i>Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil.</i></p>	<p><i>Sooritab õpitud kehatunnetusharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</i></p> <p><i>Liigub kooskõlas muusikaga.</i></p>	<p><i>Matkib õpitud tantsusamme ja lihtsamaid tantsujooniseid.</i></p> <p><i>Improviseerib tantsu muusika järgi.</i></p>
KOORDINATSIOONIHARJUTUSED		
<p><i>Liigub erineva rütmiga ja tempoga muusika saatel.</i></p> <p><i>Liigub ringis.</i></p> <p><i>Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat.</i></p>	<p><i>Sooritab õpitud koordinaatsiooniharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</i></p> <p><i>Liigub kooskõlas muusikaga.</i></p>	<p><i>Sooritab koordinaatsiooniharjutusi vajalikus rütmis ja tempos.</i></p>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED		
<p><i>Sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või</i></p>	<p><i>Sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja</i></p>	<p><i>Sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi vajalikus rütmis ja tempos.</i></p>

<i>alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi.</i>	<i>tempos.</i>	
SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED		
<p><i>Sooritab sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi.</i></p> <p><i>Liigub erineva rütmiga muusika saatel.</i></p> <p><i>Tantsib lihtsaid tantse ja laulumänge.</i></p> <p><i>Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat.</i></p> <p><i>Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel.</i></p>	<p><i>Sooritab õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</i></p> <p><i>Teab oma kohta rivis ja suudab seda hoida tantsimisel ja harjutuste sooritamisel.</i></p> <p><i>Liigub kooskõlas muusikaga.</i></p> <p><i>Tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida.</i></p> <p><i>Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooliüritustel.</i></p>	<p><i>Matkib õpitud tantsusamme ja lihtsamaid tantsujooniseid.</i></p> <p><i>Improviseerib tantsu muusika järgi.</i></p> <p><i>Tantsib lihtsamaid seltskonnatantse ning oskab tantsule paluda ja tantsu lõpetada.</i></p> <p><i>Esitab õpitud liikumiskava ja tantsu ning esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel.</i></p>
LÕDVESTUSHARJUTUSED		
<i>Õpilane naudib lõõgastumist.</i>		<i>Õpilane lõõgastub teadlikult.</i>

Kunst ja käeline tegevus

Kunsti ja käelise tegevuse **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** on luua õpilasele tingimused:

- praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamiseks;
- huvi tekkimiseks tegevuse vastu ja valmisolekuks ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha;
- oma emotsioonide väljendamiseks, väljendusoskuse arenguks ning individuaalsuse ja loovuse avaldamiseks.

KUNSTI JA KÄELISE TEGEVUSE ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
----------------------	----------------------	----------------------

<p><i>Teab esmaseid voolimisvõtteid.</i></p> <p><i>Voolib lihtsamaid vorme.</i></p> <p><i>Katab värviga selge kontuuriga lihtsa pildi.</i></p> <p><i>Kasutab värve, hoiab pintsli õigesti, võtab värvi, katab pinna, peseb pintsli.</i></p> <p><i>Hoiab kääre käes ja kasutab neid abiga.</i></p> <p><i>Liimib abiga kujundeid aluspaberile.</i></p> <p><i>Eristab põhivärvusi.</i></p> <p><i>Paigutab vaasi lilli ja oksa.</i></p> <p><i>Tegutseb tuttava töövahendiga õpetaja suunamisel.</i></p> <p><i>Korrastab abiga oma tööpaiga.</i></p> <p><i>Juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliiatsi, pintsli, liimi ja kääride kasutamisel.</i></p>	<p><i>Voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti;</i></p> <p><i>Värvib kontuuri piires.</i></p> <p><i>Kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid.</i></p> <p><i>Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel.</i></p> <p><i>Kasutab abiga niiti ja nõela.</i></p> <p><i>Käsitseb ohutult tööriistu: lööb naela ja saeb abiga.</i></p> <p><i>Liimib erinevaid materjale.</i></p> <p><i>Segab uute toonide tekitamiseks põhivärvusi.</i></p> <p><i>Helestab ja tumestab värvusi.</i></p> <p><i>Teeb juhendamisel looduslikust materjalist kompositsioone.</i></p> <p><i>Oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Jälgib tööpaiga korrasolekut.</i></p> <p><i>Teab ja järgib ohutusnõudeid nõela, haamri, kruvikeeraja ja sae käsitsemisel.</i></p>	<p><i>Voolib lihtsa tarbeeseme.</i></p> <p><i>Joonistab abiga teemakohase pildi.</i></p> <p><i>Väljendab oma tundeid joonistamise ja maalimise kaudu, kasutades erinevaid tehnikaid.</i></p> <p><i>Kasutab sihipäraselt niiti ja nõela.</i></p> <p><i>Käsitseb õpitud tööriistu.</i></p> <p><i>Teab ja eristab sooje ja külmi toone.</i></p> <p><i>Teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele.</i></p> <p><i>Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks.</i></p> <p><i>Valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist.</i></p> <p><i>Korrastab iseseisvalt tööpaiga.</i></p> <p><i>Teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehhaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.</i></p>
--	--	---

Tööõpe

Tööõppe **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** toimetulekuõppes on luua õpilasele tingimused:

- esmaste tööharjumuste kujunemiseks;
- võimalikult adekvaatse isikliku ja sotsiaalse identiteedi loomiseks;
- võimalikult ulatuslikuks integreerumiseks ühiskonda.

TÖÖÕPPE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

2. arengutase	3. arengutase
RUUMIDE KORRASHOID JA KORISTAMINE	
<p><i>Tunneb õpitud koristusvahendeid ja teab nende funktsiooni.</i></p> <p><i>Teab ja suunamisel täidab õpitud koristamistööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid.</i></p> <p><i>Täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meelde tuletamisel.</i></p> <p><i>Tunneb peamisi hoiatavaid tingmärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel.</i></p> <p><i>Kasutab vajadusel koristustöödel kaitsevahendeid.</i></p> <p><i>Abistab teisi jõukohaste korrapidamisülesannete täitmisel.</i></p> <p><i>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p> <p><i>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i></p>	<p><i>Teeb juhendamisel majapidamistöid.</i></p> <p><i>Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i></p> <p><i>Tunneb kodutehnikat ja oskab endale olulisi seadmeid kasutada.</i></p> <p><i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p> <p><i>Planeerib abiga nädalaks kodutööd.</i></p>
INIMENE JA TÖÖ	
<p><i>Teab ja oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid.</i></p> <p><i>Teab ema ja isa ametit.</i></p>	<p><i>Tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid.</i></p> <p><i>Omab esmast töökogemust õppetöökojas.</i></p> <p><i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Märkab suunamisel abivajajat ja pakub abi.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p>
ASJAD JA NENDE KORRASHOID	
<p><i>Omab ettekujutust, mis tähendab minu-meie oma.</i></p> <p><i>Hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed.</i></p> <p><i>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i></p>	<p><i>Omab ettekujutust, mis tähendab meie oma-võõras.</i></p> <p><i>Hoiab korras panipaigad klassiruumis ning osaleb panipaikade koristamisel ja suurpuhastusel.</i></p> <p><i>Koostab abiga nimekirja väljasõiduks vajalikest asjadest, pakib asjad.</i></p>

	<i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i>
TOITLUSTAMINE	
<p><i>Leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks.</i></p> <p><i>Abistab laua katmisel.</i></p> <p><i>Täidab lihtsamaid toitude valmistamisega seotud tööülesandeid meelde tuletamisel.</i></p> <p><i>Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</i></p> <p><i>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p>	<p><i>Katab laua erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab selle pärast söömist.</i></p> <p><i>Komplekteerib piknikukorvi.</i></p> <p><i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
KÖÖGITÖÖD	
<p><i>Teab ja suunamisel täidab õpitud köögitööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid.</i></p> <p><i>Teeb lihtsaid köögitoite.</i></p> <p><i>Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada.</i></p> <p><i>Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</i></p> <p><i>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p>	<p><i>Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i></p> <p><i>Teeb köögitoite.</i></p> <p><i>Tunneb kodutehnikat ja oskab endale olulisi seadmeid kasutada.</i></p> <p><i>Loeb lihtsaid skeeme majapidamismasinatelt, oskab nende järgi tegutseda.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
TOIDU VALMISTAMINE	
<p><i>Valmistab lihtsa hommikusöögi.</i></p> <p><i>Tükeldab puu- ja aedvilja.</i></p> <p><i>Valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi.</i></p> <p><i>Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada.</i></p> <p><i>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p> <p><i>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i></p>	<p><i>Valmistab lihtsat toitu skeemi või retsepti järgi.</i></p> <p><i>Valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu.</i></p> <p><i>Kaunistab ja serveerib toidu.</i></p> <p><i>Osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
SISSEOSTUDE TEGEMINE	
<i>Koostab abiga ostunimekirja ning kasutab seda</i>	<i>Koostab suunamisel järgmise päeva menüü ja</i>

<p><i>sisseostude sooritamisel.</i></p> <p><i>Valib suunamisel sõbrale kingituse ja pakib selle.</i></p>	<p><i>planeerib sisseostud.</i></p> <p><i>Koostab ja kasutab ostunimekirja.</i></p> <p><i>Valib kaupluses sobivad riideesemed.</i></p> <p><i>Määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma.</i></p>
<p>RÕIVASTUS JA SELLE HOOLDUS</p>	
<p><i>Valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust.</i></p> <p><i>Peseb käsitsi väikeseid riideesemeid.</i></p> <p><i>Peseb kummijalanõusid.</i></p> <p><i>Kuivatab pesu jajalanõusid.</i></p>	<p><i>Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vasta riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt ning majapidamismasinatelt ja oskab nende järgi tegutseda.</i></p> <p><i>Peseb pesu automaatpesumasina.</i></p> <p><i>Triigib pesu ja paigutab selle panipaika.</i></p> <p><i>Õmbleb nõopi ja parandab õmbluse.</i></p> <p><i>Hooldab jalanõusid.</i></p>
<p>TÖÖD ÕUES JA AIAS</p>	
<p><i>Valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Osaleb jõukohastes aiatöodes.</i></p> <p><i>Abistab teisi jõukohaste aiatööde tegemisel.</i></p> <p><i>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p>	<p><i>Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias.</i></p> <p><i>Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
<p>PUUTÖÖ</p>	
<p><i>Teab looduses sagedamini esinevaid puitmaterjale.</i></p> <p><i>Teab tööstusastmel oleva materjaliga seotud termineid (kasvav mets, puutüvi, pulk, saematerjal, toorik, detail, valmis ese.).</i></p> <p><i>Teab töökoja sisekorda ja korrapidaja ülesandeid.</i></p> <p><i>Tunneb puidutöölauda ehitust ja selle kasutusvõimalusi.</i></p> <p><i>Tunneb puidutöös praktiliselt kasutatud töövahendeid.</i></p> <p><i>Oskab kasutada joonlauda esemete mõõtmisel.</i></p> <p><i>Oskab märkida toorikule punkte, sirgjooni,</i></p>	<p><i>Teab temperatuuri olemust ja temperatuuri mõõtmise viise.</i></p> <p><i>Teab ehituses enam levinud ameteid.</i></p> <p><i>Teab ohutusnõudeid elektritrelliga ja puurpingiga puurimisel, viilimisel, liimimisel, peitsimisel, emailvärvidega värvimisel.</i></p> <p><i>Tunneb põhilisi ehitusmaterjale.</i></p> <p><i>Tunneb okas- ja lehtpuitu.</i></p> <p><i>Tunneb toonvärve ja akrüülemailvärve.</i></p> <p><i>Oskab hõõveldada antud mõõtmetega nelikantliistu.</i></p> <p><i>Oskab puurida avasid puurpingil ja akutrellil (vajadusel abiga).</i></p> <p><i>Oskab viimistleda ümarpindu viili ja</i></p>

<p><i>ristjooni.</i> <i>Oskab järgata puiduliistust etteantud pikkusega detaile iseseisvalt või abiga.</i> <i>Oskab saagida käsisae ja jõhvsaega.</i> <i>Oskab viimistleda pinda hõõvli, viili ja liivapaberiga.</i> <i>Oskab ühendada puidudetaile liim- ja naelliite abil.</i> <i>Oskab iseseisvalt või abiga valmistada lihtsamaid tarbeesemeid.</i></p>	<p><i>liivapaberiga.</i> <i>Oskab ühendada puitdetaile liim-, nael- ja kruviliitega.</i> <i>Oskab viimistleda valmistatud esemeid: toonida ja värvida.</i></p>
--	--

Kehaline kasvatus

Kehalise kasvatusse **õppe- ja kasvatusse eesmärgiks** on luua õpilase jaoks tingimused:

- füüsilise arengu toetamiseks lähtuvalt tema individuaalsest eripärast;
- liikumisharjumuste ja positiivse hoiaku kujunemiseks tervisesporti kui ühte võimalusse tervisliku ning täisväärtusliku elu elamiseks.

KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
KEHA- JA RUUMITUNNETUSE HARJUTUSED		
<p><i>Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi.</i></p> <p><i>Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab neid rusikasse ja plaksutab.</i></p> <p><i>Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil.</i></p> <p><i>Ronib üle takistuste.</i></p> <p><i>Liigub rivis ja ringis.</i></p>	<p><i>Sooritab tuttavaid keha- ja ruumitunnetusharjutusi.</i></p> <p><i>Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi.</i></p> <p><i>Arvestab stardi- ja finišijoonega ning väljakupiiridega.</i></p>	<p><i>Sooritab keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas.</i></p> <p><i>Sooritab liigutuste ahelat mälukujutlustele toetudes.</i></p> <p><i>Arvestab stardi- ja finišijoonega ning väljakupiiridega.</i></p> <p><i>Oskab võtta hoogu kaugushüppes ja palliviskes.</i></p>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED		
<i>Kuulab juhendit, jälgib ja</i>	<i>Sooritab tuttavaid rühi- ja</i>	<i>Sooritab liigutuste ahelat</i>

<p>sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi.</p> <p>Sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi.</p> <p>Suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot.</p> <p>Ronib varbseinal.</p> <p>Veeretab ja viskab palli.</p>	<p>tasakaaluharjutusi.</p> <p>Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi.</p> <p>Sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel, sirutab ja lõdvestub.</p> <p>Viskab ja põrgatab palli ning hüppab hoota kaugust.</p>	<p>mälukujutlustele toetudes.</p> <p>Suudab kõndida või joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal.</p> <p>Sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega, sirutab ja lõdvestub.</p> <p>Viskab palli ja hüppab hooga kaugust.</p>
VASTUPIDAVUSHARJUTUSED		
<p>Suudab joosta võimetekohases tempos jõukohast distantsi ja järjest käia jõukohast distantsi.</p>	<p>Suudab kõndida erinevatel maastikel, treppidest üles-alla ja osaleb teatejooksus.</p> <p>Sõidab rattaga ja ujub abivahenditega.</p>	<p>Suudab kõndida ja joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal.</p> <p>Osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel.</p> <p>Sõidab rattaga ja ujub.</p>
SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED		
<p>Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi.</p> <p>Osaleb lihtsates mängudes.</p> <p>Riietub iseseisvalt spordiriietesse ja täidab suunamisel hügieeninõudeid.</p>	<p>Osaleb erinevates võistlusmängudes.</p> <p>Riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale (sise- või välitingimused).</p>	<p>Mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge ja suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest.</p> <p>Teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.</p>
TALISPORT		
<p>Laskub kelgul nõlvakust ja veab kelgul kaaslasi.</p>	<p>Veab kelgu märke ja pidurdab kelku.</p> <p>Liigub suuskadega lauskmaal.</p> <p>Tegeleb võimetekohaselt talvespordiga.</p>	<p>Juhib kelku üksi ja koos kaaslasega.</p> <p>Laskub suuskadel laugest nõlvast.</p> <p>Hoiab uiskudel tasakaalu.</p> <p>Osaleb talispordivõistlustel.</p>

Kangakudumine ja käsitöö

Kangakudumise ja käsitöö **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** toimetulekuõppes on õpetada saori telgedel kudumist ning saadud tekstiilist erinevaid töövõtteid ja tehnikaid kombineerides esteetiliselt ilusate ja praktiliste esemete valmistamist. Arendatakse käsitööoskusi ja peenmotoorikat, läbi käelise tegevuse arendatakse konsentratsioonivõimet ja silma-käe koostööd. Saori kudumine pakub lapsele eduelamust, kuna lihtsate võtetega on võimalik väljendada oma loovust.

Kangakudumise ja käsitöö tundides omandatakse baasoskused erinevate tehnikate ja materjalide käsitlemisel (lõng, nõör, vill, kangad). Erinevaid tehnikaid õpetatakse vastavalt kooli võimalustele ja õpilaste võimetest ja huvidest lähtuvalt. Õpilastele pakutakse võimalusi osaleda näitustel ja laatadel.

KANGAKUDUMISE JA KÄSITÖÖ ÕPITULEMUSED

2. arengutase	3. arengutase
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Teab töövahendeid ja nende otstarvet, oskab õigeid töövõtteid.</i> • <i>Teab kodutekstiili otstarvet.</i> • <i>Leiab vajalikud töövahendid ja materjalid, kasutab neid sihipäraselt.</i> • <i>Kasutab õigeid töövõtteid.</i> • <i>Valmistab erinevatest materjalidest väikeesemeid (õpetaja juhendamisel).</i> • <i>Teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.</i> • <i>Viimistleb valmistööd.</i> • <i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i> • <i>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i> 	

Keraamika

Keraamika **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** toimetulekuõppes on õpetada keraamiliste esemete vormimise ja dekoreerimise võtteid, arendada käsitööoskusi ja käelist osavust ning vormitunnetust. Keraamikatundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha. Praktilise tegevuse kaudu mõjub voolimine teraapiliselt tasakaalustava kunstialana.

Keraamikatunddes omandatakse baasoskused nagu rullimine, voolimine, kleepimine, kavandamine, viimistlemine, dekoreerimine, glasuurimine. Vastavalt õpilase võimetele antakse erineva raskusega ülesandeid.

KERAAMIKA ÕPITULEMUSED

2. arengutase	3. arengutase
<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (lind, lill vm) või praktilise tarbeeseme, pisieseme.</i> ● <i>Kasutab joonlauda ja nuga savi lõikamisel.</i> ● <i>Kasutab töös lihtsaid mustreid.</i> ● <i>Teeb juhendamisel ühtlase pinnakatmise.</i> ● <i>Kasutab eri värvi savisid.</i> ● <i>Kasutab savi ja glasuuri säästlikult, kogub kokku jäägid.</i> ● <i>Kasutab õpitud tehnikaid erinevate vormide tegemisel.</i> ● <i>Teeb juhendamisel trükimustreid saviplaadil.</i> ● <i>Markeerib eseme oma nimega.</i> ● <i>Jälgib tööpaiga korrasolekut.</i> ● <i>Teab ja järgib ohutusnõudeid teravate töövahendite käsitlemisel.</i> ● <i>Oskab rühmakollektiivis töötada.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>Voolib inimest, koduloomi, tunneb neile iseloomulikke omadusi.</i> ● <i>Kasutab erinevaid tehnikaid vormi edasiandmiseks.</i> ● <i>Teab ja eristab sooje ja külmi toone.</i> ● <i>Kasutab erinevaid glasuuritoone ühe vormi juures.</i> ● <i>Kasutab klassikalisi värvitoone erinevate tähtpäevade jaoks valmistatud esemete katmisel.</i> ● <i>Teeb võimalikult iseseisvalt töid.</i> ● <i>Kasutab erinevaid materjale (klaasitükid).</i> ● <i>Teostab juhendamisel dekoratiivseid töid erinevate materjalidega.</i> ● <i>Kaunistab tarbeesemeid iseseisvalt valitud muustritega.</i> ● <i>Koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat vormimängu.</i> ● <i>Teeb pisiplastikas pühadekaunistusi ja ehteid.</i> ● <i>Kasutab šabloone oma töö hõlbustamiseks.</i> ● <i>Oskab näha ja teha terviktöid.</i> ● <i>Täiendab ja dekoreerib keraamilist eset muu materjaliga (lõng, pael, puuoks, leht, õis).</i>